

Pr.dr. Gheorghe PETRARU

**SECTE NEOPROTESTANTE ȘI NOI
MIȘCĂRI RELIGIOASE ÎN ROMÂNIA**

Editura

2006

Tehnoredactare
Coperta
Valentin Grosu

SUMAR

CUVÂNT ÎNAINTE.....	7
PARTEA ÎNTÂI.....	11
I. FENOMENUL PROZELITIST SECTAR.....	11
I.1. Prozelitismul.....	21
I.2. Sectarismul modern.....	25
I.3. Ideologie sectară.....	33
I.4. „Religii Noi”? „Nouă religiozitate”?.....	47
I.5. Psihologia sectei și tipologii sectare.....	56
I.6. Sociologia sectei.....	73
I.7. Strategii prozelitiste sectare.....	85
PARTEA A DOUA.....	95
II. SECTE NEOPROTESTANTE ÎN ROMÂNIA.....	95
II.1. Baptismul.....	102
II.1.1. Istoric.....	107
II.1.2. Baptismul în România.....	109
II.1.3. Doctrina.....	113
II.1.4. Organizare și cult.....	123
II.1.5. Concluzii.....	128
II.2. Evangheliștii sau „Creștinii după Evanghelie”.....	129
II.2.1. Istoric.....	130
II.2.2. Evangheliștii în România.....	137
II.2.3. Doctrina.....	141
II.2.4. Concluzii.....	146
II.3. Adventiștii de ziua a 7-a.....	147
II.3.1. Istoric.....	147
II.3.2. Adventismul în România.....	149
II.3.3. Doctrină.....	150
II.3.4. Cult și organizare.....	169
II.3.5. Concluzii.....	170

II.4. Penticostalii.....	171
II.4.1. Istoric.....	171
II.4.2. Penticostalismul în România.....	177
II.4.3. Doctrina.....	178
II.4.4. Cultul.....	197
II.4.5. Concluzii.....	198
II.5. Martorii lui Iehova.....	200
II.5.1. Istoric.....	200
II.5.2. Iehovismul în România.....	206
II.5.3. Doctrina.....	207
II.5.4. Organizare și cult.....	215
II.5.5. Concluzii.....	216
II.6. Mormonii. Biserica lui Iisus Hristos a sfinților zilelor de pe urmă.....	217
II.6.1. Istoric.....	217
II.6.2. Doctrina.....	223
II.6.3. Cultul.....	234
II.6.4. Organizare.....	237
II.6.5. Concluzii.....	238
PARTEA A TREIA.....	239
III. NOI MIȘCĂRI RELIGIOASE CU FUNDAMENT ESOTERICO- OCULTIST ÎN ROMÂNIA.....	239
III.1. Inochentiștii și sectele mistice din Rusia.....	245
III.1.1. Inochentiștii.....	245
III.1.2. Hlăștii.....	247
III.1.3. Scapeții.....	248
III.1.4. Duhoborții.....	249
III.1.5. Molocanii.....	251
III.1.6. Stundiștii.....	251
III.2. Turma Sfântului Ilie.....	253
III.2.1. Istoric.....	253
III.2.2. Doctrină.....	256
III.2.3. Concluzii.....	270

III.3. Biserica Secretă.....	271
III.3.1. Istoric.....	271
III.3.2. Doctrina.....	273
III.3.3. Cultul.....	292
III.3.4. Literatura.....	296
III.3.5. Abateri de la învățătura Bisericii Ortodoxe... ..	297
III.3.6. Poziția oficială a Bisericii Ortodoxe Române față „Biserica Secretă”	299
III.3.7. Concluzii.....	300

PARTEA A PATRA.....303

IV. NOI MIȘCĂRI CU FUNDAMENT RELIGIOS EXTREM-

ORIENTAL.....303

IV.1. Mișcarea de integrare spirituală în absolut - M.I.S.A.	311
IV.1.1. Istoric.....	312
IV.1.2. Doctrină.....	316
IV.1.3. Practici religioase, organizare.....	323
IV.1.4. Impactul asupra societății contem- porane	330
IV.1.5. Concluzii.....	333

Cuvânt înainte

A trata problema sectelor creștine și a unor noi mișcări religioase din România, în perspectiva Bisericii Ortodoxe și a teologiei acesteia astăzi, obligă la elaborarea unei viziuni de ansamblu care să fie o sinteză creatoare dintre scrierile de teologie misionară de la începuturile acestei discipline academice în învățământul teologic de la noi, respectiv din perioada interbelică, apoi din perioada totalitară ateistă și, în cele din urmă, din etapa actuală, democratică și deschisă valorilor occidentale, ceea ce presupune pe lângă pluralismul politic și pe cel religios. În perspectivă teologică și eclesială însă, teologul misionar ortodox pleacă de la premisa revelațională a existenței unei singure instituții teandrice a mântuirii, Trupul tainic, comunitar-sobornicesc al lui Hristos, de la afirmațiile esențiale ale unității creștine, – „ca toți să fie una” (Ioan 17,21) sau „un Domn, o credință, un Botez” (Efeseni 4, 4-6). Istoria creștină, în pofida separațiilor, a rupturilor nefericite, din diverse motive a unor grupuri mai mari sau mai mici din acest Trup unic al lui Hristos, ne confirmă evident adevărul unității ei, în experiența spirituală a comuniunii cu rostirea comună a Simbolul de credință niceo-constantinopolitan în dreapta credință, de către credincioșii care sunt mărturia vie în timp și spațiu a unității creștine. Experiența lor liturgică și apartenența eclesială sunt expresia unității Bisericii lui Hristos Însuși, mărturisit ca Dumnezeu-Omul și Mântuitorul oamenilor până la sânge.

Astăzi, creștinismul însuși ca religie nu mai este cea comuniune de Biserici unite în Duhul lui Hristos, mărturisind credința comună a Sinoadelor ecumenice așa cum au hotărât Părinții și învățătorii împreună cu întreg poporul dreptcredincios în primele secole de existență istorică a Bisericii. Creștinătatea, este o realitate plurală, confesională și denominațională, la care, din nefericire își revendică existența și, mai mult, se autoproclamă insolent ca adevărate expresii ale Bisericii primare secte care se

declară categoric anti-biserică, care resping dogme creștine fundamentale, Treimea și dumnezeirea lui Hristos – Martorii lui Iehova sau mormonii – care totodată nu pot instaura comuniunea în har, iubirea intratrinitară în lume pentru că ele nu sunt în ordinea harului și a iubirii divine, ci a refuzului lui Hristos și a adevărului mântuitor, a apostaziei de la credința și viața bimilenară a Bisericii una. Bisericile istorice sunt în dialog teologic bilateral sau ecumenic pentru redescoperirea unității și reevaluarea tezaurului lor de spiritualitate consacrat în perioade istorice mai mari sau mai reduse, într-o atitudine de metanoia pentru separațiile create între creștinii care mărturisesc, în tradiții eclesiale diferite pe același Hristos și Domn, cu dorința expresă a realizării unității vizibile, însă sectele pretind arbitrar că ele sunt creștinismul adevărat, trădat de ceilalți creștini, chiar fiecare sectă vizând o universalitate proprie. De aceea, ele practică un prozelitism intens, căutând prin toate metodele să își mărească numărul membrilor, care nu devin prin aderarea la sectă, uneori prin rupere de Biserică, fii ai lui Dumnezeu prin înfierea harică, sacramentală prin Duhul lui Hristos din Biserică. Sa, ci membri în angrenajul mai mult sau mai puțin ocult al sectei, nu fii ai luminii în iubire creștină ci ai întunericii în zona egoismului de grup, ai interesului imediat în cele mundane, politică, economie, finanțe, actori în plan secund ai globalizării actuale, paradoxal, prin fragmentare cu acțiuni prozelitiste în spațiul creștin tradițional. Sectele neagă Biserica, realitatea unică a prezenței mântuitoare a lui Hristos prin Duhul Sfânt, acolo unde aceasta își desfășoară misiunea ei de a sfinți, a învăța și a fi popor al lui Dumnezeu, alcătuit din ierarhie sacramentală și laicat călător în lume spre Împărăția lui Dumnezeu cerească și veșnică, căutând să o substituie sectei cu moralitatea ei rigidă falsă, de grup de interese cu față religioasă, redus la lumea de aici, imanentă, eventual cu promisiuni în sens viitorologic și nu eshatologic prin lipsa harului Tainelor Sfinte și îndumnezeitoare.

Ideologia relativistă a veacului ce se referă agnostic și neîncrezător la Absolut, refuzul transcendenței divine întemeietoare și susținătoare a ordinii cosmice, a vieții, a oamenilor, structural religioși prin relația ontologică cu unicul Dumnezeu, postulat al rațiunii umane și revelat în dimensiunea eclesială a lumii, în

comuniune a cunoașterii și iubirii spirituale cu omul restaurat prin har cu Creatorul și Mântuitorul Său, destructurarea valorilor, dezintegrarea comunitară constituie un cadru posibil pentru acțiunea deconstructivă a sectelor.

Secta, de aceea, trebuie evaluată, analizată în perspective multiple, teologico-eclesiale, ideologice, psihologice, sociologice, politice, culturale. Nu putem eticheta sectele și pe membrii lor, întotdeauna de rea credință, mai ales acolo unde ele s-au structurat fără a cunoaște Biserica, mai ales Lumea nouă. Dar atunci când desfășoară acțiunile prozelitiste în spațiul ortodox, de exemplu, ele dau dovadă de ignoranță teologică, istorică, aceasta și prin faptul că vin dintr-o societate ce își este autosuficientă, consumeristă, secularizată. Paradoxal secte fac prozelitism în spațiul ortodox, însă, prin misionarismul și mărturia dreptcredincioasă a Bisericii una, se constată și treceri, convertiri marcante la unicul adevăr creștin, la Hristos propoveduit și experiat în comuniunea mântuitoare a dreptei credințe prin ierarhia sacramentală ce integrează Trupului lui Hristos pe omul însetat de adevărul și viața creștine unice, chiar în spațiul lor de proveniență.

Apelativul de «sectă» trebuie înțeles într-o perspectivă teologică și eclesială, pentru că nu există comuniune între Biserică și sectă.

Pe de altă parte în plan social, civic nu trebuie să se ajungă la tensiuni între membrii comunității umane, aceștia trebuind să urmărească progresul și armonia vieții de obște, deocamdată, până la profeția hristică a unei turme și a unui păstor, fiecare fiind membru al propriei comunități creștine sau religioase. De altfel, în România toți conducătorii de culte și-au afirmat adeziunea pentru integrarea europeană și propășirea spirituală și materială a poporului român.

Ortodoxia rămâne ceea ce se poate numi „acasă” al creștinismului. (Michael Harper, Lumina cea adevărată. Călătoria unui evanghelic spre Ortodoxie, traducere din limba engleză de Elena Tâmpănariu, Editura Teofania, Sibiu, 2002, p. 15; Matthew Gallatin, Însetând după Dumnezeu. De la rătăcirile protestante la adevărul Ortodoxiei, traducere de Tatiana Petrache, Editura Cartea Ortodoxă/Editura Egumenița, Galați, 2005; Patrick Barnes, Non-

Ortodocșii. *Învățătura ortodoxă despre „creștinii” din afara Bisericii, Editura Egumenița, Galați, 2004) Ortodoxia reprezintă Biserica cea una și adevărată, unde nu trebuie să căutăm inventând adevărul creștin ci, unde totul este dat și numai trebuie să te integrezi haric, sacramental și spiritual în comunitatea și comuniunea ei smerită și înțeleaptă, în viața ei liturgică și în rugăciunea ei, cu îndelungă-răbdare, cu conștiința curată, fără prejudecăți, ca a fi creștin mărturisitor ce dorește mântuirea și viața veșnică transcende toate cele ale lumii acesteia, că „lepădarea grijii lumești” este posibilă și aduce libertatea spirituală și bucuria de neînlocuit niciodată de nimeni și de nimic.*

În cartea de față prezentăm secte neoprotestante reprezentative, unele noi mișcări religioase neognostice, ocultiste și expresia neoreligiozității inspirate din religiile extrem - orientale, cea mai semnificativă și corupătoare din România, într-o sinteză a istoricului, doctrinei reprezentative, a cultului și organizării fiecăreia în parte, cu luări de poziție din perspectivă ortodoxă la ceea ce este caracteristic, dominant la fiecare dintre acestea.

*Cuvioasa Maica Parascheva,
14 Octombrie, 2006*

PARTEA ÎNTÂI

I. FENOMENUL PROZELITIST SECTAR

Cuvântul *sectă*, etimologic, derivă din cuvântul latin *secta*, căruia în limba greacă îi corespunde termenul $\alpha\rho\epsilon\sigma\iota\varsigma\text{-}\epsilon\omega\varsigma$. În Noul Testament, termenul ($\alpha\rho\epsilon\sigma\iota\varsigma$) desemnează un grup religios, secta fariseilor (Fapte 5, 17). Însă și noua comunitate creștină este desemnată la un moment dat în contextul tensiunilor dintre sinagogă și Biserică tot cu acest termen (Fapte 24, 5; 28, 22). Această situație se datorează și faptului că, la origine, cuvântul erezie sau sectă nu avea conotația peiorativă, negativă de astăzi, ci desemna pur și simplu, atât în greaca clasică, cât și în greaca Noului Testament, o alegere, o regrupare după anumite principii filosofice sau religioase pentru care o anumită persoană manifesta interes, aceasta și în funcție de o anumită orientare spirituală și pentru formarea unei concepții despre existență cât mai aproape de adevăr, dar și o sciziune a unui grup din care se formează la rândul ei o altă grupare, precum și sectele eretice¹. Termenul se aplica, era valabil deci, atât în spațiul filosofic cât și în cel religios. Astfel,

¹ Xavier Leon-Dufour, *Dictionnaire du Nouveau Testament*, Editions du Seuil, Paris, 1978, p. 488; cf. Henry Cazelles, *Qu'est-ce qu'une secte religieuse?* în *Communio* XVI (2) mars-avril 1991, p. 12.

a opta pentru un anumit curent sau școală filosofică era o alegere liberă. De asemenea și în spațiul religios Josephus Flavius desemnează ca erezii cele trei mari partide religioase ale timpului său: fariseii, saducheii și esenienii.

Termenul a cunoscut o evoluție semantică peiorativă, negativă în creștinism, deși fiecare religie își are, se poate spune, propriile sale fenomene sectare care desemnează o separație, o ruptură și un protest față de învățătura, morala, cultul oficiale, consacrate. Astăzi, în perspectivă creștină, teologică și eclesială, fenomenul sectar desemnează două atitudini fundamentale:

a) *ruptură, segregare* de Biserica cea una a Mântuitorului Hristos; în acest caz cuvântul sectă derivă din verbul latin *seco-are* = a tăia:

b) *ascultare* de o altă autoritate decât cea a Bisericii, sectă derivând și de la cuvântul *sequor-sequi* = a urma, deci *urmare, călăuzire* pe o altă cale decât cea cunoscută, consacrată a Bisericii și implicit ascultare de o altă persoană, un șef religios autodeclarat, fără continuitate cu harul apostoliei și al ierarhiei sacramentale și fără dreapta învățătură revelată, biblică, dogmatică, spirituală, fără ordinea cultică și canonică consacrate tradițional în creștinism².

Separația, sectarismul ține de o logică foarte umană a interesului individual, egoist, ce înclină balanța în favoarea individului și nu a comunității, a instituției cu membrii ei ce mărturisesc adevărul într-o continuă și înnoită fidelitate față de Întemeietorul ei, respectiv Mântuitorul Iisus Hristos mărturisit de Biserica Sa în comuniunea experienței spirituale a Duhului Sfânt.

Sectele, în perspectivă creștină, au o istorie îndelungată, cărțile Noului Testament oferind date despre dezbinări,

² Jean Vernette, *Les Sectes*, Presses Universitaires de France, Paris, 1990, p. 9; cf. Jean-François Mayer, *Les Sectes. Non-conformismes chrétiens et nouvelle religions*, Cerf, Paris, 1987, p. 8.

pericolul pentru unitatea Bisericii lui Hristos datorită dezintegrării din lipsă de iubire, refuzului autorității apostolice, ideilor sincretiste. După cum afirmă reputatul sectolog Kurt Hutten, istoria sectelor merge tot atât de departe ca istoria Bisericii și nu a cunoscut niciodată întrerupere. Astfel, Sfântul Pavel deja deplângea diviziunile Bisericii din Corint (I Corinteni 1, 10-16). Epistola către Coloseni respinge o „filosofie” care se fundamentează pe „elemente” (puteri ale lumii, îngerilor probabil) și care nu are nimic comun cu Hristos. Cele două epistole către Timotei și epistola către Tit (I Timotei 1, 3-11; 4, 1-11; 6, 3-10; II Timotei 2, 14-18; Tit 1, 10-16) dau gir autorității apostolice și episcopale, ierarhiei sacramentale și se opun învățăturilor iudeo-gnostice. Sf. Pavel dă sfaturi creștinilor de a se evita frecventarea adeptilor unor astfel de doctrine (Tit 3; 10). Epistola a doua a Sf. Apostol Petru avertizează față de „sectele corupătoare” care neagă pe Domnul nostru Iisus Hristos și stigmatizează cu violență comportamentul carnal al acestor libertini gnostici (II Petru 2, 12-22). Epistola Iuda are ca temă o punere în gardă împotriva doctrinelor eretice (7-11). În ceea ce privește prima epistolă sobornicească a Sf. Apostol Ioan (2, 18-22), ea discernе în lucrarea predicatorilor ereziei gnostice un semn al timpului din urmă și a venirii lui Antihrist³. În general, prin cărțile Noului Testament creștinii sunt avertizați despre pericolul prozelitist al unor ereziarhi ce denaturau esența adevărului creștin, contribuind astfel la ruperea de Biserică și alienarea spirituală a celor ce le acceptau ideile. Secta înseamnă o deviere de la adevărul creștin, rupere de Hristos și înstrăinare de Biserica Sa

³ Kurt Hütten, *Le monde spirituel des sectaires*, Delachaux et Niestlé, Neuchâtel/Suisse 1965, p. 7; cf. Diac. P.I. David, *Călăuza creștină pentru cunoașterea și apărarea dreptei credințe în fața prozelitismului sectant*, Editura Episcopiei Aradului, 1987, p. 19-22; Preot Dr. Petre Deheleanu, *Manual de sectologie*, Arad, 1948, p. 12-13.

și pierderea mântuirii în perspectiva veșnică a Împărăției lui Dumnezeu.

Sectarismul însemna implicit, automat și căderea în erezie. Astfel, la începutul creștinismului, sectarismul este un fapt negativ, sancționat ca atare de Biserică. Sectarismul poartă amprenta ereziei, a învățăturii false și a schismei, adică a ieșirii din ascultare, de sub autoritatea evanghelizatoare și sacramentale a Apostolilor lui Hristos și a autoexcluderii din comuniunea Bisericii. Cu autoritatea Duhului lui Hristos, Biserica a sancționat întotdeauna rătăcirea, învățăturile eretice, invitând la reconvertire la adevărul mântuitor sau exco-municând pe cei ce persistau în erorile lor doctrinare întemeiate pe înțelegeri și interpretări influențate mai curând de mediul filosofico-cultural al timpului sau de persistența unor tradiții religioase care după întruparea lui Hristos și-au pierdut sensul, valoarea lor, decât de Revelație și teologia Bisericii, experiență a vieții veșnice în comuniune cu Duhul sfânt încă din veac.

Biserica primară și a primelor secole a fost încercată de multe ori de pericolul sectarismului, ea trebuind să-și definească propria identitate și funcția ei mântuitoare prin Hristos în Duhul Sfânt, pentru a aprecia lumea drept creația lui Dumnezeu, spațiul spiritual al Împărăției lui Dumnezeu. Ereziile și schismele acestei perioade din istoria Bisericii sunt ilustrate în tratatele de istorie bisericească, succint chiar și în tratate de teologie misionară sau de sectologie și, de aceea, ne vom limita la a prezenta câteva atitudini teologice și eclesiale față de fenomenul sectar în sensul larg al termenului din acea perioadă. De la început trebuie spus că Biserica, Trupul tainic, comunitar-sobornicesc al Mântuitorului Hristos, a resimțit dureros aceste rupturi, după cum Însuși Capul ei, iubirea divină întrupată, a experiat moartea Sa în trup ca îndepărtare și rupere a umanității de comuniunea și viața cu singurul și adevăratul Dumnezeu. De aceea, Fericitul Augustin, sintetizând atitudinea dintotdeauna a Bisericii față de erezie și schismă, afirma în

vremea sa că „nu a fost păcat mai grav decât sectarismul” pentru creștinism iar unitatea Bisericii, universalitatea, vechimea și consensul ei trebuie să fie absolute, întrucât „unitatea Bisericii nu este rezultatul final al unui lung proces de creștere” a numărului creștinilor prin extinderea instituției mântuirii în timp și spațiu, „ci corolarul imediat și necesar al harului”⁴.

Biserica a sancționat de fiecare dată ereziile în sinoadele ecumenice sau locale, iar teologii ei au lăsat posterității creștine pagini memorabile ce evidențiază un spirit polemic dublat de o retorică specifică timpului lor, un limbaj expresiv și colorat, în care trebuie să surprindem și proveniența și conținutul învățăturilor eretice. De asemenea, în calitatea ei de continuatoare prin Duhul Sfânt a întregii slujiri a lui Hristos, învățătoare, sfințitoare și împărătească, Biserica s-a structurat în realizarea identității ei în istoria lumii pe trei elemente distincte și definitorii fundamentale fără de care nu putem vorbi de esența ei, nu înțelegem identitatea ei dintru început, de la Cincizecime până astăzi:

1. *Credința evanghelică* întemeiată pe revelația dumnezeiască supra-naturală cuprinsă în Sfânta Scriptură înțeleasă ca relație personală și comunitară reală și spirituală cu Treimea de Persoane divine și mărturisire a *dreptei credințe mântuitoare dogmatice* a Bisericii și nu pe pretense revelații personale, așa cum pretind că au avut și au întemeietorii sectelor;

2. *Sfintele Taine*, lucrări sfinte și sfințitoare de încorporare a oamenilor în Biserica lui Hristos, de creștere și desăvârșire spirituală până la unirea euharistică și mistică cu Hristos în energiile necreate și veșnice ale Duhului lui Dumnezeu prezent în Biserică, prin care oamenii primesc harul divin și prin care ei

⁴ Jaroslav Pelikan, *The Christian Tradition*, vol. I, p. 311; Augustin, *De Baptismo*, 3, 14, 19; cf. Jaroslav Pelikan, *op. cit.*, vol. IV, *Reformation of Church and Dogma*, Chicago and London, 1984, p. 273-274.

întâlnesc personal și sacramental, sunt în comuniune cu Treimea de persoane divine;

3. *Preoția sacramentală a Bisericii*, o structură harică în constituția teandrică a Bisericii care actualizează, vizualizează prin Duhul Sfânt însăși lucrarea mântuitoare, sfințitoare a lui Hristos (I Corinteni 4, 12)⁵.

Apărându-se pe sine, păstrând unitatea dată ei de Duhul lui Hristos, Biserica și-a salvat diacronic identitatea ei, lăsând pe cei ce se separau de ea pradă propriei dezintegrări, refuzând denumirea de Biserică comunităților care urmau ereziarhilor. Având conștiință de sine, călăuzită de Duhul lui Hristos să fie Biserica cea una, vizibilă întemeiată de Hristos pe Cruce și prin Înviere, intrând în lume din planul veșnic al lui Dumnezeu la Cincizecime, formulând și apărând învățătura evanghelică în sinoade și în scrierile patristice prin întregul popor drept-mărturisitor al lui Dumnezeu, aceasta a adoptat o atitudine fermă, radicală față de cei ce se separau de ea numind comunitățile eretice prin termenii specifici precum: „ecclesia malignatium”, „congregationes”, „segregationes”, „coetus haereticorum”, „conventus haereticorum”, „conventus schismaticorum”, „pars Donati”, „Synagoga”⁶.

Replica fermă a Bisericii în disputele cu ereziarhii a creat și un gen literar, ereziologia, care are în același timp o valoare teologică pentru că este o apologie a credinței adevărate, iar acest gen este ilustrat de personalități marcante în creștinismul primelor secole, precum Sfinții Justin martirul și filosoful, Irineu de Lyon, Epifanie de Salamina și alții, ale căror opere aveau ca scop de a mărturisi și proclama „fundamentul și învățătura adevărului, doctrina mântuitoare, „sfânta logodnică” care este Biserica lui Hristos⁷.

⁵ Yves Congar, *Chrétiens en dialogue, Contribution Catholique à l'oecumenisme*, Les Editions du Cerf, Paris, 1964, p. 232.

⁶ *Ibidem*, p. 227.

Spiritul polemic nu se reduce doar la elementul de dispută aprinsă, sofistică, ci el dezvăluie și arată iubirea lui Hristos pentru Biserica Sa și adevărul Evangheliei Sale mântuitoare, dar și iubirea Bisericii, a creștinilor pentru Hristos, pentru comuniunea cea dreaptă și mântuitoare în structura teandrică din lume prin care se pregustă Împărăția lui Dumnezeu ca iubire și viață veșnică. Ezeziologii și-au asumat ca sarcină primordială depistarea fiecărei grupări sectare, eretice, grupări care de altfel își trăgeau de obicei numele de la întemeietorul lor. Apoi, ei trebuiau să le cunoască doctrina și practicile care erau făcute cunoscute, comunicate Bisericii, creștinilor, pentru ca aceștia să evite astfel de comunități căzute din adevărul cel creștin și la rândul lor aceste grupări eretice să se îndepărteze de Biserică⁸. Această cale este urmată de Biserică, de altfel, întotdeauna în istorie până astăzi.

Scrierile antieretice, antisectare conturau și un profil religios, în sens larg, psihologic al sectarului, al ereticului. În conturarea unui portret al ereticului se utilizau termeni duri precum impostor, înșelător, orgolios, ambițios, profitor ca Simon Magul, trădător ca Satan, viclean, indicându-se și sursele de inspirație ale ereziarhilor în formularea și proclamarea ideilor lor, „fabricate în general din scrierile apocrife pe care Biserica le respinsese din textul canonului biblic datorită neveridicității lor. De asemenea ereziarhul e tributار gnosticului și este practicant al magiei și astrologiei, modelându-și de cele mai multe ori doctrina profesată după pasiunile sale”⁹. Această atitudine trebuie să inspire Biserica și pe

⁷ Aline Pourkier, *L'Heresiologie chez Epiphane de Salamine*, Beauchesne, Paris, 1992, p. 82.

⁸ *Ibidem*, p. 486.

⁹ *Ibidem*, p. 487; cf. Tertulian, *De Praescriptione haereticorum*, XLIII, 1-49 în *Apologeți de limbă latină*, col. «P.S.B.» 3, traducere Prof. Nicolae Chițescu, București, 1981, p. 170. Scriitorul bisericesc menționează „legăturile ereticilor cu o mulțime de magi, de înșelători, de astrologi, de filosofi,

creștini și astăzi când unii indivizi mai cu tupeu, profitând de o anumită incultură religioasă, de slăbirea credinței în context secularist sau de indiferență religioasă, reiau în registru contemporan teme vechi gnostice, condam-nate, respinse la vremea lor, cu succes publicitar și financiar, creind confuzie și generând la categorii largi „sindromul Panurge”. Ilustrativ este în acest sens și evenimentul editorial *Codul lui Da Vinci* al lui Dan Brown.

Deși, aparent, arbitrară prin stil și atitudine, pentru spiritul dialogic, reconciliant, ecumenist al vremii noastre, poziția fermă a ereziologilor avea ca scop distrugerea sectei și apărarea credinței Bisericii, iar metodele folosite pot inspira și astăzi strategia antisectară a Bisericii în fața puzderiei de secte ce invadează mapamondul. De fapt, textele pe care le prezentăm în continuare sunt relevante în această privință prin similaritatea procedeelelor sectare, eretice, chiar dacă se situează temporar la un mare interval de vremea noastră.

În disputa cu grupările eretice sunt esențiale afirmația și convingerea Bisericii că „părăsirea credinței este apostazie”. Termenul redă exact ceea ce înseamnă faptul de a părăsi Biserica și a trece la sectă numit, inconștient, de unii ca act de pocăință, „pocăire”. A trece de la Biserică la sectă, în urma prozelitismului sectar, al părerii false că acolo este mântuirea, viața în Hristos este o gravă eroare, o înșelăciune și reprezintă un act de apostazie, de lepădare de Hristos, în perspectivă teologică, eclesială. Tertulian spunea că „părăsind credința mea

cu cei dedați deșartelor cercetări. Dar însușirile credinței pot fi judecate după viața credincioșilor ei, căci purtarea este piatra de încercare a unei învățături. Ei zic că nu trebuie să ne temem de Dumnezeu, de aceea toate le sunt slobode și fără de nici o rânduială. Dar unde nu este temut Dumnezeu, decât acolo unde nu există? Și unde nu este Dumnezeu nu poate dăinui nici un adevăr. Iar unde nu se află adevărul se duce în chip necesar o asemenea viață”.

devin un apostat”¹⁰. De aceea, ideea ce ispitește pe unii de a afla adevărul la secte este o iluzie pentru că „nimeni nu poate fi zidit sufletește de cel ce nu este în stare să facă nimic și nimeni nu poate fi luminat de cel ce este el însuși întunecat”¹¹.

Interpretând pentru noi terminologia și atitudinea Bisericii din acele vremuri, putem aplica contextului creștin de astăzi cuvintele aceluiași apologet privitoare la așa-zisii „evangelizatori” care în loc să-și îndrepte pașii, resursele financiare și energia spre acele locuri unde oameni nu sunt creștinați, nu cunosc pe Hristos și Evanghelia iubirii așa cum sugerau și Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe la întrunirile recente panortodoxe, fac prozelitism în aria spirituală și canonic-administrativă Bisericii. Domnul Iisus Hristos ne învață și creștinii ortodocși știu, însă, că „ vor veni mulți lupi hrăpăreți sub piei de oaie. Și ce sunt altceva aceste piei de oaie decât mărturisirea numai de formă a numelui de creștin? Cine sunt acei lupi răpitori, dacă nu simțurile și duhurile viclene care se furișează pe dinăuntru ca să molipsească turma lui Hristos? Cine sunt falșii profeți dacă nu falși predicatori? Cine sunt falșii apostoli dacă nu cei ce predică o evanghelie falsificată? Cine sunt antihriștii acum și pururea dacă nu cei răzvrățiți împotriva lui Hristos? Acestea vor fi ereziile, care prin stricăciunea unor învățături noi vor hărțui Biserica nu mai puțin decât o va urmări Antihrist prin sălbăția persecuțiilor lui, ținându-se seama însă că persecuțiile creează martiri, pe când erezia doar apostată”¹².

Și Sfântul Ciprian al Cartaginei ilustrează situații ce fac parte din arsenalul strategiei sectare. Acestea sunt de o actualitate stringentă în peisajul contemporan prin falsificarea textului biblic sau „Botezul” sectar. Situația de atunci se repetă și astăzi. Astfel, „interpreți falși și stricători ai Evangheliei rețin

¹⁰ Tertulian, *op. cit.*, XI, 3, *col. cit.*, p. 146.

¹¹ *Ibidem*, XII, 4.

¹² *Ibidem*, IV, 2-5.

ce e secundar și trec ceea ce e principal, își amintesc de unele părți iar altele intenționat le uită: precum sunt ruși de Biserică, așa schimbă adevărul la fiecare verset biblic”¹³. Se cunosc foarte bine situațiile când sectarul cu Biblia sectei, falsificată, în mână și cu versetele pe care vrea să le folosească împotriva preotului sau a credinciosului ortodox și a învățaturii Bisericii, subliniate cu diverse culori, atunci când este solocitat să vadă și textul invocat de interlocutor refuză aceasta din ignoranță și rea credință, ridică tonul sau pleacă.

Primirea impresionantă în sectă, prin rebotezare este incriminată de Sfântul Ciprian care arată și netemeinicia și falsitatea acestei practici. El afirmă că „deși nu poate fi decât un singur Botez, ei se cred demni să boteze, promit binefacerea apei vii și mântuitoare după ce au primit izvorul vieții. În felul acesta oamenii nu se spală, ci mai rău se murdăresc, nu se curățesc de păcate, ci dimpotrivă și le înmulțesc. O asemenea naștere nu aduce fii lui Dumnezeu, ci diavolului. Născuți din minciună nu primesc făgăduința adevărului. Rod al perfidiei pierd grația credinței. Nu pot veni la răsplata păcii cei ce au rupt pacea Domnului din nebunia dezbinării”¹⁴.

Sfântul Ciprian, în consensul Bisericii celei una de pretutindeni și dintotdeauna, arată că sectele reprezintă consecințe nefaste ale ruperii de Hristos, viața și adevărul: „Prin cuvintele «Dacă doi dintre voi se vor uni pe pământ» el a pus la bază unirea ca premisă a păcii, ne-a învățat să fim uniți prin puterea credinței. Dar cum poate să fie unit cu cineva cel ce nu se unește cu Însuși Trupul Bisericii și cu comuniunea universală? Cum pot să se adune doi sau trei în numele lui Hristos, când aceștia se separă de Hristos și de Evanghelia Lui? Nu noi ne-am despărțit de ei, ci ei s-au despărțit de noi și de aceea s-au născut ereziile și schismele, de aceea s-au făcut

¹³ Sf. Ciprian al Cartaginei, *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, în *Apologeți de limbă latină*, XII, p. 442.

¹⁴ *Ibidem*, XI.

diverse bisericețe, pentru că ei au părăsit principiul și originea adevărului”¹⁵.

Separatiile unor creștini de Biserică au continuat și continuă până astăzi iar, ceea ce putem numi, confesionalizarea creștinismului are și o altă consecință care s-a dovedit nefastă pentru istoria Bisericii și anume prozelitismul. Confesionalizarea, așa cum arată teologul J. Zizioulas, „este responsabilă de prozelitism”¹⁶.

I.1. Prozelitismul

Prozelitismul definește un concept complex în istoria religioasă, cu o evoluție contradictorie. Etimologic, cuvântul prozelitism vine de la verbul grecesc προσερχουαι, care se traduce cu *a se apropia de*, sau *a se alătura prin constrângere unui anumit grup*. Substantivul derivat, προσηλυτοζ, desemnează persoana care este obiect al acestei acțiuni.

Conceptul și fenomenologia prozelitismului sunt redată expresiv de Sfânta Scriptură. Astfel, în Vechiul Testament prozeliții sunt cei străini de poporul ales, care datorită „forței morale a iudaismului și monoteismului său,¹⁷ acceptau convertirea la religia ebraică, seduși de cultul și de credința poporului evreu (Ieșire, 12, 48-49).

Prozeliții, deci, acceptau credința cea adevărată, singura înainte de Biserică lui Hristos care adora pe Dumnezeu adevărat și unic, ce s-a descoperit în mod supranatural oamenilor, astfel că putem vorbi până la întruparea lui Hristos de un aspect pozitiv al prozelitismului ebraic, întrucât reprezentanții ai religiilor naturiste se converteau la adevărul divin unic.

¹⁵ *Ibidem*, XII.

¹⁶ J.D. Zizioulas, *Reflections of an Orthodox*, p. 32.

¹⁷ Johannes Blaw, *L'Apostolat de l'Eglise*, p. 97.

Prozeliții se împărțeau în perioada Vechiului Testament în două categorii:

1. prozeliții porților - *proselytae portae* - adică categoria de convertiți la credința ebraică, ce nu se supuneau ritualului circumciziunii;

2. prozeliții dreptății - *proselytae justitiae* - convertiții la iudaism care s-au supus ritualului circumciziunii, unii dintre aceștia, după Cincizecime, botezându-se și devenind creștini.

În Noul Testament cuvântul prozelit apare de patru ori (Matei 23, 5; Faptele Apostolilor 2, 10; 6, 5 și 13, 43) și desemnează pe convertiții la iudaism care împreună cu evreii întăreau comunitățile ebraice din bazinul mediteranean dezvoltând „conștiința misionară implicit prezentă în mărturiile Revelației divine”¹⁸ sau devenind misionari creștini după convertirea la Hristos precum diaconul Nicolae din Antiohia.

În limbajul biblic, deci, prozelitul desemnează pe cel convertit la Revelația Dumnezeului unic și adevărat, care mărturisește credința dreaptă a comunității în care este integrat și care prin comportamentul său religios exemplar exercită o forță de atracție pentru cei care caută adevărul. Odată cu întruparea Mântuitorului Hristos, ce critică formalismul în care decăzuse misionarismul iudaic (Matei 23, 15), desființând și granița dintre iudeu și elin (Galateni 3, 28) și o supremație ebraică religioasă închisă într-un orizont spiritual rigid, relația de iubire cu Dumnezeu cel Unul și Adevărat revelat în Hristos este deschisă tuturor oamenilor prin misiunea Bisericii care se adresează, are ca destinatar după porunca lui Hristos, toate popoarele. Toți oamenii sunt chemați la cunoașterea Evangheliei și la convertirea la Hristos în instituția teandrică și mântuitoare a Bisericii care are datoria sacră de a converti la adevărul divin unic și veșnic întreaga umanitate ce răspunde liber și în iubire iubirii chenotice trinitare.

¹⁸ *Ibidem*, p. 98.

Cu toate tensiunile inerente condiției istorice, Biserica primului mileniu creștin confruntată cu erezii și schisme a împlinit un mandat misionar unitar, extinzând mărturia evanghelică și viața în Hristos prin harul Sfântului Duh revărsat în Tainele ei, în spații întinse, prin convertirea la Hristos a numeroase popoare și culturi.

Schisma între Bizanț și Roma a schimbat însă datele problemei. Separându-se una de cealaltă și accentuându-se diferențele, mai mult Bizanțul pierzând poziția politică după ocuparea de turci la 1453, centrul acesteia deplasându-se în Occidentul creștin, acesta, respectiv Roma, instituind și primatul papal, a înțeles misiunea nu doar ca o propoveduire a lui Hristos la necreștini ci și ca o readucere a tuturor creștinilor sub jurisdicția și ascultarea de episcopul Romei.

Odată cu apariția Reformei, și din sânul acestei confesiuni a numeroaselor secte neoprotestante, acțiunea prozelitistă occidentală a continuat, promovată și de noua înțelegere asupra creștinismului, mai ales de către evanghelistul american. La aceasta se adaugă pe fondul secularizării, a decreștinării, prozelitismul ocultist, neognostic, neopăgân și al noilor mișcări religioase cu fundament în filosofia și spiritualitatea extrem orientală.

De aceea prozelitismul actual poate fi definit ca acțiunea de smulgere a credincioșilor ortodocși sau ai altor confesiuni istorice de la Biserica lor și afilierea lor prin metode complexe, îndoctrinare, fanatism, inducere în eroare, amenințare, mituire, deprogramare, depersonalizare, căsătorii mixte, exploatarea lipsurilor materiale acolo unde există decalaj economico-financiar față de civilizația occidentală, la secte, la noi mișcări religioase sau la diferiți lideri religioși. Acest proces prozelitist însă nu duce spre Hristos și adevărul dumnezeiesc de viață ci aduce alienare spirituală membrilor înșelați prin trecerea la secte, dezechilibre psihice, sinucideri în masă, tensiuni familiale și sociale în planul vieții în general și contradicții

teologice și eclesiale. De aceea, prozelitismul este o problemă teologico-eclesială și ecumenică, Bisericile, abordând serios această problemă, dar constituie și o problemă socială și comunitară, statul secularizat confruntându-se cu agresivitatea nocivă asupra membrilor comunității a unor astfel de mișcări.

Astfel prozelitismul este acea acțiune din spațiul unei Biserici, agresată și negată de un alt grup creștin. Acest grup „se prezintă ca ceva străin iar mesajul sau este îmbrăcat într-o haină străină și este aliat cu o cultură sau o politică străină”¹⁹ în raport cu Biserica tradițională, consacrată în spațiul căreia el acționează. Prin acțiunea prozelitistă a sectei Biserica este negată în însăși structura ei, ca Biserică a poporului, într-o simbioză istorică și culturală de veacuri. Această acțiune a fost resimțită cu atât mai negativ de Bisericile ortodoxe structurate etnic, unde Biserica și Evanghelia lui Hristos s-au identificat cu idealul lor spiritual, cultural și național. În contextul actual Bisericile ortodoxe resimt influența prozelitistă, negativă, exercitată prin noile secte și mișcări religioase, alimentate și susținute de interese mondiale oculte. Prozelitismul, astăzi, exprimă în Europa așa cum spune Pr. Prof. Viorel Ioniță, realități negative. El semnifică „furtul de către o Biserică a creștinilor altei Biserici, indiferent de mijloace”²⁰. De aceea Bisericile, în simpozioane, întâlniri bilaterale, în numere de reviste pe teme de prozelitism, abordează această problemă acută a timpului nostru, pentru că activitatea fanatică și insolentă a sectelor și unor noi mișcări religioase noi constituie

¹⁹ *Concise Dictionary of the Christian World Mission*, Edited by Stephen Neill, Gerald H. Anderson, John Goodwin, Abingdon Press, Nashville and New-York, 1971, p. 501; cf. Paul Löffler, *Proselytism*, în *Dictionary of the Ecumenical Movement*, p. 829-830.

²⁰ Viorel Ioniță, *Le point de vue de la Conférence des Eglises européennes (K. E. K.) sur la Mission en Europe aujourd'hui et les relations entre les Eglises européennes*, în „Irenikon” 1/1995, p. 35. Volumul reproduce de fapt temele prezentate la simpozionul organizat la Chevetogne în septembrie 1994 cu tema „Misiune, prozelitism și unitate creștină”.

o adevărată sfidare la adresa dialogului, a ecumenismului vremii noastre, fiind de fapt „o corupere și o pervertire a mărturiei creștine”²¹.

I.2. Sectarismul modern

Confesionalizarea creștinismului a dus la apariția de secte și în confesiunile apărute după 1054, respectiv romano-catolicismul și, după 1517, protestantismul.

Sectele mai noi apărute în aria Bisericii Romano-Catolice (Sfânta Biserică Catolică Harismatică a Canadei, Biserica Catolică Apostolică universală, Biserica Catolică Apostolică Occidentală, Biserica Catolică Apostolică și Galicană) s-au născut în general din opoziția față de centralismul papal și doctrina infailibilității papale, dar și din resentimentele antiromane ale Bisericilor locale, fiind și expresia unui spirit local, național înăbușit de puterea absolută a Romei. De asemenea, sectele apărute în spațiul romano-catolic se explică și ca o alternativă la sistemul teologic scolastic, raționalist ce îngreădea spiritualul și, implicit, manifestarea integrală religioasă a experienței și vieții creștine. Apariția mișcării harismatice la pentecostali și apoi în lumea protestantă a fost îmbrățișată de cercuri largi de credincioși în Biserica romano-catolică.

Nici Ortodoxia, continuatoarea Bisericii una a primului mileniu creștin, nu a fost exceptată de apariția formațiunilor sectare. Sectele apărute în aria jurisdicțională a Bisericii Ortodoxe, în general, sunt de natură mistică și liturgică, caracteristici specifice prin care, de altfel, se definește cel mai exact Ortodoxia în creștinism. Acestea aveau ca întemeietori indivizi cu manifestări psihice patologice, cu comportamente deviate și în contradicție cu etica creștină, cu etosul local. Dar în aria Bisericii Ortodoxe au apărut și secte neoprotestante, cu

²¹ George Tavard, *L'Oecumenisme*, P. U. F. Paris 1994, p. 103; cf. André Seumois, *Oecumenisme missionnaire*, p. 147.

centrele lor în Europa Occidentală sau America. Primele tratate de Teologie Misionară și de Sectologie, apărute în Biserica noastră în perioada interbelică, evidențiază elocvent aceste aspecte. Astfel, Episcopii Grigorie Leu și Grigorie Comșa sau prof. Vasile Ispir confirmau că în spațiul Ortodoxiei românești existau trei categorii de secte în ceea ce privește proveniența și doctrina lor:

1. Sectele anglo-saxone neoprotestante, reprezentante ale raționalismului protestant, active mai ales în provinciile istorice românești Transilvania și Bucovina, respectiv baptiștii, adventiștii, mileniștii, evangheliștii, penticostalii, nazarenii, secerătorii;

2. Sectele misticismului slavon care „rodeau de mult la temelia Bisericii” și a căror anarhie a contribuit la decăderea Rusiei, pregătind terenul favorabil pentru „sectele raționaliste și mai anarhice din Apus”, prezente mai ales în Basarabia, respectiv lipovenii, duhoborții, molocanii, scapeții, inochențiștii;

3. Sectele orientale sau asiatice, teosofii, spiritiștii.

Abordând problema misionarismului printre sectanți, prof. Vasile Ispir afirma că aceștia sunt rătăciți de la calea cea adevărată a vieții și a mântuirii în Hristos din Biserica Sa, și, de aceea, misionarul ortodox are datoria de a cunoaște sectele, istoria lor, doctrina, situația lor statistică.

În contextul triumfului principiului naționalităților, după primul război mondial, și al prăbușirii imperiilor multi-naționale, misionarii și sectologii din perioada interbelică asociau prozelitismul sectar atât cu acțiunile și atitudinile antiortodoxe cât și cu cele antiromânești, vizând slăbirea statului național unitar român²².

²²Arhiepiscop Grigorie Leu Botoșăneanu, *Confesiuni și secte. Studiu istorico-misionar*; Tipografia Cărilor Bisericești, București, 1929, p. 39-41; Dr. Vasile Gh. Ispir, *Curs de îndrumări misionare*, București, 1929, p. 208-213; Episcop Grigorie Comșa, *Cheia sectelor din România*, Arad, 1930, p.

Sectele misticiste apărute în Biserica Ortodoxă sunt o antiteză la mistica adevărată a participării la misterul divin, mistică trinitară, hristologică, pnevmatologică și sacramentală și la cultul liturgic ortodox ce actualizează actele mântuitoare ale lui Dumnezeu și taina lui Hristos la scară subiectiv-personală și comunitară. Ele eludează caracterul personalist-comunitar al Ortodoxiei și în doctrinele lor false, pe lângă spiritualitatea pietistă deviantă, pretind o identificare panteistă cu principiul divin (hlăștii, molocanii, scapeții, duhoborții, inochentiștii, Turma Sfântului Ilie). Conducătorii sectei sunt una dintre cele trei Persoane treimice sau Sf. Fecioara Maria.

Tot în aria Ortodoxiei au apărut secte separatiste datorită unor îndreptări în cult. Aceste secte consideră cultul, riturile în general, ca un tot absolut sfânt și intangibil și la orice reformă eclesiastică ce vizează acest domeniu reacționează prin proteste vehemente ce merg până la separare, la schismă, rămânând atașate, fidele „vechii credințe” (rascolnicii, stiliștii schismatici). Există însă și fața opusă a fenomenului, în sensul că unii consideră o îngustare, o limitare închiderea mesajului biblic în forme liturgice, un act nejustificat și de aceea caută o cale de eliberare prin entuziasm religios, perfecționism ascetic sau o viață pur și simplu așa-zis evanghelică.

Dacă în general sectele care și-au recrutat adepți din lumea catolică și cea ortodoxă, sunt reduse numeric și au o existență uneori meteorică, nu același lucru se poate spune despre sectele ieșite din protestantism, care își arogă o universalitate în timp și spațiu, negând orice altă formă de creștinism. Sectele neoprotestante vizează convertirea tuturor oamenilor la o anume sectă și instaurarea supremației acesteia ca unica formă de religie.

Tipologia neo-protestantismului este de o diversitate inepuizabilă. Acest caracter al diversității este dat de

individualismul Reformei și protestul față de orice instituție eclezială. Această diversitate tipologică continuă protestul și contestarea de către Reformă atât a Bibliei chiar, evident mult mai rar, considerată drept un „papă de hârtie” – cazul anabapțiștilor –, dar mai ales a Bisericii ca instituție a mântuirii, introducând în Biserica lui Hristos spiritul negativist, exclusivist, separatist, individualist și elitist, cu pretenția legitimării directe prin revelații proprii, de către Dumnezeu Însuși. S-a ajuns astfel, mai ales în lumea occidentală secularizată la o dezintegrare creștină alarmantă, concretizată în deconstrucție teologică, de structurare eclezială, alienare spirituală, ravagii psihice, familiale și sociale. Pietismul din spațiul protestant a contribuit, de asemenea, la constituirea a numeroase secte în care „separatismul antieclesial s-a aliat cu motive entuziaste și hiliaste”²³ (Mișcarea Philadelphia, Adevărata Comunitate inspirată condusă de Gruber și Rock – 1716, secta Ronsdorf – 1716). Propice pentru formațiuni sectare s-a dovedit epoca Revoluției franceze și a războaielor napoleoniene, precum și apariția pe scena lumii a Americii cu avântul economic de după războiul de secesiune.

Aria protestantismului este cea mai propice pentru secte datorită libertății individului și eliminării instituționalului în creștinism. Însă, la rândul său, sectarul coagulează în jurul său un grup de indivizi care sunt dispuși să-l asculte și să-l urmeze și, din acest motiv, putem identifica și caracteristica esențială din punct de vedere teologico-eclesial și din punct de vedere sociologic a sectei, anume de a fi „un grup voluntar de credincioși care constituie un mic cerc de aleși, indiferenți, dacă nu ostili problemelor culturii, dornici de a trăi intens viața individuală. Pentru sectă totul în afara ei este Sinagoga Satanei”²⁴.

²³ K. Hütten, *Le monde spirituel des sectaires*, p. 10-12.

²⁴ Julien Reiss, *Religion, magie et sectes. Une approche phénoménologique*, Louvain-la-Neuve, 1981, p. 78.

De aceea, sectele sunt total opuse și diferite de Biserică, singurul spațiu al comuniunii libere și iubitoare dintre Dumnezeu și om, deși membrii lor doresc să experimenteze o viață spirituală intensă. Însă această intensitate se înscrie în sfera pietismului, a emoției religioase, a pretinselor iluminări ce se reduc doar la dimensiunea psihologică, interioară, subiectivă a umanului, a așteptării în sens eshatologic a intervenției divine pentru a satisface dorințele de instaurare a domniei lui Hristos cu cei aleși, respectiv membrii sectei. După cum arată sectologul Richard Bergeron, în raport cu Biserica, „secta este un fenomen complementar caracterizat în general prin joncțiunea radicalismului eshatologic și a iluminării. Sectele se prezintă ca grupuri autonome și paralele de credincioși care, inspirându-se din ceea ce ei consideră o revelație sau o inspirație a Duhului, se adună pentru a forma Biserica spirituală autentică, adică non-sacramentală și non-ierarhică, pentru a trăi rigorismul moral și disprețul față de lume”²⁵.

Secta trebuie considerată așadar dintr-o multiplă perspectivă: teologică, eclesiologică, psihologică și sociologică. Teologic secta nu poate înțelege sensul Revelației divine și al comuniunii eclesiale și sacramentale a credinciosului cu Dumnezeu în har. Ea refuză, respinge tezaurul de credință dogmatică formulat de Biserică în comuniunea credinței mântuitoare prin iluminarea Duhului Sfânt și reflexia teologică în sinoade, experimentat spiritual ca relație de iubire între Dumnezeu și om în Biserică. De aceea, Tradiția Bisericii ca viață în comuniunea Duhului Sfânt al lui Hristos Dumnezeu este respinsă din ignoranță teologică și spirituală. Viața Bisericii reprezintă o continuitate neîntreruptă de la Cincizecime a membrilor ei, cei din veșnicie cu cei vii din

²⁵ Richard Bergeron, *Le cortège des fous de Dieu. Un chretien scrute les nouvelles religions*, Éditions Paulines, Apostolat des Editions, Montreal, Paris, 1990, p. 60-61.

lume, în comuniunea mijlocirii, a rugăciunii, a iubirii lui Dumnezeu Treime. A fi creștin înseamnă a fi integrat prin Sfintele Taine acestei comunități sacramentale a mântuirii din care au făcut parte Sfânta Fecioara Maria, Mamă a Bisericii (Ioan 19,27), Sfinții Apostoli, martirii și sfinții, creștinii care au mărturisit pe Hristos Înviat și au crezut în învierea trupurilor la sfârșitul veacurilor și în viața veșnică. Integrarea sacramentală și încorporarea în Hristos, în Biserica Sa, Trupul Său sobornicesc se face în biserica, loc de închinare, „axis mundi” în sens religios și centru liturgic al creației în sens creștin, „casă a Tatălui”, consacrată în acest scop sublim prin rugăciunea arhierelui, împodobită cu icoane, ferestre spre Împărăția lui Dumnezeu și vizualizări ale Revelației scripturistice prin cuvinte, în temeiul vederii slavei divine, a lui Hristos Domnul întrupat (Ioan 1,14). Biserica reprezintă timpul și spațiul sacru al întâlnirii credinciosului cu Dumnezeu în ziua Domnului – Duminica – și în timpul sărbătorii, eveniment al comuniunii întru bucuria vederii feței lui Dumnezeu în Hristos, a comuniunii cu sfinții din cer și membrii de pe pământ ai Bisericii luptătoare, în sens spiritual, ai aducerii-aminte pioase de cei trecuți, mutați în veșnicie, vii cu sufletul în Împărăția tainică eshatologică, pregustă în rugăciune și Euharistie. Biserica este orizontul prezenței divine prin harul mântuitor și a mărturiei și misiunii creștine organizate cu bună rânduială canonică, în unitate și ascultare de episcopul locului ce asigură comuniunea cu biserica universală și reprezintă, este expresia Bisericii universale în orice timp și orice loc, în comunități locale, parohii sau mânăstiri, modul sacramental și existențial de a fi cu Domnul-Hristos în mijlocul nostru.

Dimpotrivă, secta refuză ceea ce este Biserica în esența ei, ceea ce a voit Hristos Dumnezeu să fie în lumea chemată să se facă Trup al lui Hristos în iubirea și libertatea lui Dumnezeu spre transfigurarea prin lumina veșnică a întregii creații care să reflecte slava divină. Secta este expresia unui protest decisiv

față de Biserica structurată dintru început în totalitatea esenței și a funcțiilor ei soteriologice și transfiguratoare în sfințenia oamenilor, față de teologia creștină structurată în secole de apărare și exprimare a adevărului creștin. „Secta, cum remarcă judicios Julien Reis, profesor la Universitatea Catolică din Louvain, nu este interesată de exigențele gândirii, ea nu are teologie ci se mulțumește cu o etică riguroasă, cu o imaginație mitică vie și o speranță pasională pentru viitor”²⁶. Refuzând edificiul dogmatic al Bisericii, consistent, articulat, bogat și structurat pe probleme teologice, hristologice, pnevmatologice, sacramentale, eshatologice într-o conexiune internă, riguroasă, secta se autoexclue din ontologia eclesială, sens al umanității ca viață prin Duhul Sfânt cu Hristos Mântuitorul prin preoție, cuvânt și Taine și „se atașează etic la Domnul Hristos, modelul și interpretul lui Dumnezeu”²⁷. Apartenența la sectă nu înseamnă existența înnoită în har, mântuitoare, în Biserica lui Hristos, ci intrarea într-un grup de creștini „converșiți, cu pretenție de a deține adevărul absolut al Evangheliei” ceea ce explică independența lor, aparența toleranță care este perceptibilă doar din exterior. În realitate în interiorul sectei nu există nici un fel de toleranță, ci o disciplină morală riguroasă”²⁸.

Născută dintr-un protest față de Biserica lui Hristos, secta nu mai are respect față de Tradiția Bisericii, de fapt viața creștină în comuniune neîntreruptă cu Hristos prin Duhul Sfânt inaugurată în umanitatea răscumpărată începând de la Cincizecime, ci ea reprezintă atașarea unui grup religios față de un lider autoritar, o persoană pretins harismatică ce înlocuiește și se substituie Tradiției. Chiar dacă resping Tradiția Bisericii, sectele se legitimează și își întemeiază în general autoritatea pe ceea ce a respins Biserica, pe învățăturile greșite. Ereziarhii

²⁶ Julien Reis, *op. cit.*, p. 81.

²⁷ *Ibidem*, p. 80.

²⁸ *Ibidem*, p. 81.

dintotdeauna, începând chiar cu primele secole creștine sunt pentru secte reprezentanții adevărului creștin. Ceea ce a fost erezie, condamnat de Biserică și cei care au inițiat și promovat ereziile sunt pentru sectele creștine exponenții credinței adevărate, ai vieții spirituale autentice, știute doar de Dumnezeu, expresii ale „trezirii la veritabilă viață evanghelică”²⁹ experimentată în grupările sectare. Este adevărat că în aceste grupări există o anumită efervescentă de natură pietistă, sentimentală, emoțională, relații strânse între membrii grupării, solidaritate dar motivată de interese prozelitiste. A afirma însă, cum face de exemplu un teolog de talia lui Jürgen Moltmann, că adevăratul spiritualism creștin s-a propagat până în vremea noastră într-o tradiție paralelă Bisericii, anume „subsolul eclesial al sectelor, mișcărilor și comunităților”, opusă episcopatului de tip monarhic³⁰, reprezintă, din punct de vedere ortodox, al teologiei și spiritualității Bisericii, o enormă absurditate și o confuzie regretabilă.

Spre a se evita confuziile în înțelegerea fenomenului sectar și legitimarea teologică eclesială și spirituală a sectei, o caracterizare a acesteia din perspective diverse este absolut necesar, având în vedere că secta este o realitate teologică și

²⁹ *Drumul Bisericii*, traducere de Constantin Pascu, București, 1980; *Biserica sau Adunarea*, vol. 1-3, Gute Botschaft Verlag (f.a.); Ellen White, *Tragedia veacurilor*, traducere de Nelu Dumitrescu, București, 1981.

³⁰ Jürgen Moltmann, *L'Eglise dans la force de l'Esprit. Une contribution a l'ecclésiologie messianique*, p. 395. După Moltmann, cu împăratul Constantin cel Mare s-a trecut la Biserica „imperială”, iar Biserica și-a asumat rolul de „religie de stat”, publică, ceea ce era necesar din punct de vedere politic pentru integrarea popoarelor în Imperiul Roman. Ca o reacție la acest fenomen s-au născut „sectele profetice” și „sectele reformatoare” care practică o „viață comunitară excepțională”, p. 411-414. Din perspectiva teologiei ortodoxe aceste comunități sunt viabile la nivel sociologic și nu eclesial, pentru că din structura lor lipsesc elementele esențiale ale Bisericii.

sociologică³¹, în același timp are conotații în ambele sfere de gândire, de reflecție. Mai curând, având în vedere specificul religios al sectei, putem vorbi de ideologia sectei.

I.3. Ideologie sectară

Teologic, secta se definește prin opoziția față de Biserică. Prin negarea Bisericii, care este spațiul autentic al mântuirii, al vieții creștine, al relației mântuitoare, a comuniunii cu Dumnezeu, prin Hristos în Duhul Sfânt în orice timp și orice loc acolo unde s-a structurat Trupul tainic, comunitar, sobornicesc al lui Hristos, secta se consideră drept singura manieră de a trăi viața creștină. Negând Biserica, dimensiunea unică și adevărată a vieții în Hristos, a mântuirii și a sfințeniei, secta refuză în același timp adevărul creștin propovedit de Biserică și viața harică oferită de Hristos prin Duhul Sfânt Trupului Său mistic. Eliminând Biserica secta propune o altă structură mântuitoare, de fapt o pseudostructură care, așa cum spune K. Hutten „distruge relația originară între Dumnezeu și om”³². Hristos este pentru unele secte doar o persoană umană, este adevărat, de o moralitate exemplară, nemaîntâlnită, dar nu Dumnezeu-Omul credinței dogmatice a Bisericii, Mântuitorul și Arhiereul veșnic ce se oferă ca jertfă Tatălui, jertfă în care este inclusă și comunitatea mărturisitoare în Euharistia săvârșită de ierarhia sacramentală a Bisericii. De fapt, la secte întemeietorul lor, a fiecăreia în parte, este mijlocitorul dintre Dumnezeu și om, care se substituie astfel lui Hristos Însuși și preoției sacramentale a Bisericii prin care lucrează tainic harul Sfântului Duh. Secta se caracterizează astfel prin „reducționism și radicalism, ea fixând limitele mântuirii și revendicând monopolul adevărului și al mântuirii”³³. Orice sectă neagă că

³¹ Jean Vernette, *Les sectes*, P.U.F., Paris, 1990, p. 9.

³² Kurt Hütten, *Le monde spirituel des sectaires*, p. 43.

³³ *Ibidem*, p. 41.

până la apariția ei a existat Biserica adevărată și mântuirea în dialogul omului cu Dumnezeu în iubire, aceasta survenind doar odată cu secta respectivă, peste secole de la întemeierea Bisericii la Cincizecime, fiind coagulată de un așa-zis iluminat, pe baza „revelațiilor personale” ce se autointitulează drept „ales al lui Dumnezeu” prin care vine mântuirea tuturor oamenilor în secta „aleasa lui Dumnezeu”. Biserica este în viziunea sectei o „massa perditionis” și din acest motiv, în prozelitismul lor, sectele se erijează ca salvatoare ale întregii omeniri din întuneric spiritual. Negând Biserica secta se propune pe sine, eliminând pe Dumnezeu din orizontul umanității, ajungând să pivoteze în jurul propriei sale axe, a liderului autoritar, prin aceasta excluzând însăși întâlnirea cu Dumnezeu cel viu și iubitor care se oferă tuturor ca iubire mântuitoare și veșnică³⁴.

Secta se definește net ca o anti-Biserică. Prin radicalismul ei, pe de altă parte, secta pretinde a poseda puritatea învățaturii creștine așa cum e propovedită de Hristos în Evanghelie și o morală rigoristă, caracterizată de „voința inflexibilă de a realiza idealul Predicii de pe Munte”³⁵. Refuzând însă tezaurul de învățătură creștin formulat și experiat de membrii Bisericii în condiția istorică a adaptării și inculturației Evangheliei la popoare și în culturi diferite, unificate spiritual într-o diversitate de expresii ale relației unice cu Hristos, firesc se pune întrebarea cum se face că un grup religios poate să apară la un moment dat din senin și să pretindă a fi unicul depozitar al adevărului creștin, eliminând timpul în care acest adevăr a fost mărturisit și transmis din generație în generație până în vremea noastră? Această atitudine definește o altă dimensiune teologică a sectei, anume *fundamentalismul*.

³⁴ *Ibidem*, p. 44.

³⁵ Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 239.

1. Termenul *fundamentalism* este o noțiune cu un conținut semantic divers, dat de diferite interpretări. Sectologul Richard Bergeron, având în vedere dimensiunea, aspectul istoric al Revelației divine, faptul că Dumnezeu întepelează pe omul viu în istorie, autodăruindu-Se acestuia în iubire, și autocomunicându-I voința Sa spre mântuire în planul eternității, consideră că „fundamentalismul refuză să recunoască caracterul istoric al textelor biblice”, istoria însemnând de fapt „contingență și proces evolutiv. Orice adevăr religios și moral este istoric, este legat în mod necesar de o conjunctură particulară”³⁶. Cu alte cuvinte, adevărul mântuirii revelat de Dumnezeu în Hristos are o orientare umană și înțelegerea lui este una teandrică (Fapte 15, 28), pentru că el presupune întotdeauna relația Dumnezeu-om, comuniunea lor în lume, în timp, în istoria oamenilor.

Mesajul profetic divin implică dialogul, deci o participare umană la receptarea și formularea unui adevăr despre Dumnezeu, chiar în limbajul și în contextul experienței umane a divinului în istoria contingentă și în lumea finită, care este însă întotdeauna primordial și întemeietor, cu origine în absolutul divin personal și veșnic, infinit. Fundamentalismul elimină umanul, accentuând radical, univoc, divinul, astfel că omul devine un obiect al unei voințe divine arbitrare, ceea ce este fals din punct de vedere teologic și spiritual, din perspectiva Revelației. În perspectivă fundamentalistă, Biblia „este un bloc monolitic căzut direct din cer”³⁷, „o dictare divină”³⁸, doar pentru creștinii ce se convertesc la sectă. Biblia este înțeleasă literal, textual. Mai mult, fundamentalismul apelează la o „lectură selectivă a Bibliei”³⁹, adică recurge la

³⁶ *Ibidem*, p. 238.

³⁷ *Ibidem*, p. 228.

³⁸ *Ibidem*, p. 229.

³⁹ *Ibidem*, p. 230; P.I. David, *Invazia sectelor*, vol. I. *De la erezii vechi la secte religioase ale timpului nostru*, Editura „Crist-1”, București, 1997, p.

colaje de texte rupte din context pentru justificarea oricărei teze doctrinare a sectei, în funcție de specificul ei, baptismal, advent, pietist, harismatic, mesianist și implicit a unui moralism amorf.

Fundamentalismul trebuie abordat și în contextul creștinismului evanghelic, al tensiunii dintre vechi și nou, dintre literă și duh, dintre Evanghelia ruptă de Biserica lui Hristos și cultura și știința modernă, având ca punct de pornire controversa creaționism - evoluționism, așa cum s-a desfășurat această dispută în contextul religios și cultural american al începutului de secol XX, mai precis în cercurile evanghelice care au și elaborat 12 volume, larg răspândite în SUA începând cu 1910-1915, intitulate „*The Fundamentals*”. În această lucrare se ia atitudine fermă față de liberalismul teologic, accentuându-se teme fundamentale ale Revelației precum autoritatea și ineranța Sfintei Scripturi, cuvânt al lui Dumnezeu, dumnezeirea lui Iisus Hristos și nașterea Sa din Fecioara Maria, minunile și moartea Sa pentru mântuirea umanității, Învierea și Parusia, păcatul și mântuirea în Iisus Hristos ca Mântuitor personal⁴⁰. Însă aceste teze sunt formulate într-un context rupt de tradiția Bisericii prin care s-a creștinat umanitatea și cultura ei, respectiv spațiul spiritual ortodox grec sau slav precum și cel latin până la separarea adâncă de Orientul creștin, pe care „evangheliștii” îl neagă în virtutea unui spirit orgolios al Vestului în general și al Americii în special. Fundamentalismul apare ca unul dintre parametrii

88-97.

⁴⁰ Bradley J. Longfield, *Fundamentals in Dictionary of the Ecumenical Movement*, p. 430-431; Arhiepiscop Dr. Lazar Puhalo, *Abordarea inte-lectualilor în era post-creștină, Omul de cultură în fața descreștinării. Referatele simpozionului internațional „Omul de cultură în fața descrești-nării” organizat de Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, (13-15 mai 2005), Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2005, p. 81, 88-90; cf. *Fundamentalism observed*, Edited by Martin E. Marty and Scott Appley, Chicago, London, 1991.*

esențiali care definesc spațiul spiritual și rețeaua hermeneutică a sectei. Viziunea lumii pe care o propune, hermeneutica literalistă a Scripturii pe care o implică, abordarea globală a realităților pe care le comandă și atitudinea practică pe care o favorizează sunt tot atâtea elemente care pătrund toată doctrina, etosul și praxis-ul sectei.

Totuși cuvântul fundamentalism are conotații mai ample și mai largi, fiind folosit astăzi curent pentru a desemna atitudini, concepții conservatoare, tradiționaliste, integriste, convenționaliste. De asemenea, așa cum analizează acest concept prof. Jean-Marie Jaspard de la Universitatea Catolică din Louvain, noțiunea de fundamentalism se poate apropia de cele precum literalism, dogmatism, totalitarism, autoritarism, fanatism, conformism, intoleranță, ortodoxie, ultramontanism, puritanism, maniheism. Mai mult, unele științe sunt fundamentale, de bază, în acest sens ceea ce între disciplinele teologice se numește Teologie fundamentală, tratând probleme esențiale ale credinței creștine, Dumnezeu, om, Biserică în perspective multiple, revelaționale, filosofice, culturale, în fidelitate diacronică față de adevărul primordial, de Treimea care se revelează și se dăruiește în iubire pentru oamenii ce răspund cu iubire Iubirii tripersonale infinite.

În perspectivă ideologică, fundamentalismul este mai conservator, reticent până la neîncredere față de ceea ce este nou, modern, cu preferință pentru ceea ce este tradițional, consacrat ca valoare. Totodată, este radical în sensul biblic, hristic al cuvântului, Da, Da! Nu, Nu!, al încrederii și ascultării de cel încercat, cu experiență duhovnicească, capabil de a călăuzi ucenici pe calea mântuirii prin care se alege liber binele moral de exemplu, sau în sens dogmatic al păstrării adevărului de credință statornicit sinodal, cu autoritatea Duhului Sfânt și consensul Bisericii. De asemenea, termenul mai implică și modelul de atașare neclintită de adevărul absolut, de Dumnezeu, de Hristos până la sacrificiu în condiții istorice

cunoscute, și se poate extinde cu conotații pozitive la cei ce sunt cunoscuți drept „nebuni pentru Hristos” care refuză lumea din iubire și dăruire totală pentru cele mai presus de lume, pe care nimic nu-i poate opri de dragostea lui Hristos (Romani 8,35)⁴¹.

2. Strâns legată de fundamentalism, o altă însușire a sectei o constituie *iluminarea* sau *iluminismul*. Membrii sectei emit pretenția iluminării directe de la Sfântul Duh. Deși în multe secte creștine există o predilecție pentru Duhul Sfânt, pentecostalismul și mișcarea harismatică fiind elocvente în această privință, totuși Persoana și lucrarea Sfântului Duh, neînțeleasă în perspectivă teologică, eclesială, declanșează în sânul grupărilor respective mai curând gesturi emoționale cu rezonanțe în zona psihismului uman, decât autentice experiențe pnevmatice. Acestea din urmă pot fi înțelese și experiate în tradiția creștină, în Biserică, nu în spații marginale ce ignoră teologia și spiritualitatea creștină structurate eclesial. Întâlnirea și experiența Duhului Sfânt este concomitent o întâlnire cu Hristos și de aceea „Duhul și puterea Lui se manifestă în Biserică. Biserica este revelația lui Dumnezeu în Hristos a Cărui eficacitate se prelungește prin Duhul și puterea Lui. Ea continuă Revelația în Hristos, nu ca o sporire a conținutului său, ci ca o actualizare în Duhul a prezenței lucrătoare a lui Hristos Care S-a revelat deplin prin faptele și cuvintele Sale și prin cele ale Apostolilor”⁴².

Or sectele consideră că doar ele sunt călăuzite de Duhul Sfânt la întregul adevăr (Ioan 16, 13; I Ioan 2, 20, 27). Astfel

⁴¹ J.-M. Jaspard, *Signification psychologique d'une lecture „fondamentaliste” de la Bible*, „Revue Theologique de Louvain”, 2/2006, p. 201, 204; Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 231.

⁴² Pr.prof. Dumitru Stăniloae, *Rugăciunea lui Iisus și experiența Duhului Sfânt*, în românește de Marilena Rusu, Editura Deisis, 1995, p. 98; cf. Idem, *Teologia Morală Ortodoxă, vol III, Spiritualitatea Ortodoxă*, București, 1981, p. 38.

sectele eludează un adevăr esențial al Bisericii anume acela că „vitalitatea creștinismului decurge din joncțiunea și dialectica armonioasă a două principii, al cunoașterii spirituale și, respectiv, al preoției Bisericii care călăuzește cu puterea Duhului lui Hristos spre adevărul dumnezeiesc și conferă în Tainele și ierurgiile bisericești harul divin sfințitor și mântuitor⁴³”.

De asemenea, sectele consideră că ele sunt expresia unei acțiuni directe, de iluminare instantanee prin Sfântul Duh, prin diferite revelații particulare și miracole, spre deosebire de Biserică, spațiul lucrării sacramentale, al credinței dogmatice și al autenticei experiențe pnevmatice. Teologic, doar Biserica este normativă în a declara astfel de experiențe compatibile cu învățătura ei. Aceasta face ca pretinsa iluminare a liderului sau a membrilor sectei să ia forma unui fals spiritualism, a unui entuziasm religios deplasat, fals, a unei căutări a senzaționalului și miraculosului, a absolutizării stărilor subiective ce pot fi înșelătoare și deviate de la adevărul teologic, obiectiv, de la diavol (I Petru 5, 8-9; II Corinteni 11,14).

Aceste atitudini au repercusiuni în plan creștin eclesial, prin închiderea în sine și autosuficiență, prin refuzul dialogului caracteristic spiritului ecumenic actual, precum și în plan social-comunitar prin non-angajarea în structurile societății. Secta, pe lângă caracteristica ei de a fi anti-Biserică, este și anti-lume, anti-mundană.

Ignorând teologia, spiritualitatea și structura Bisericii, secta manifestă predilecție față de comunitatea creștină primară. Orice sectă consideră că ea este expresia Bisericii Cincizecimii. Membrii sectei afirmă, de o manieră fundamentalistă, că reeditează experiența întemeietoare și unică a Cincizecimii, a revărsării Duhului Sfânt în mod minunat, cu harisma glosolaliei, justificată din rațiuni misionare, pentru extensia

⁴³ Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 59.

creștinismului în lume, temei pentru adevărul instituției mântuirii ce se va greșa înnoitor și transfigurator peste lumea veche.

3. Strâns împletită cu iluminarea, o altă trăsătură a sectei o constituie *eshatologismul*. Eshatologismul sectar poate lua forma milenarismului, a apocalipticului sau a utopismului socio-politic. Eshatologia este un segment important al speranței Israelului istoric și al Bisericii în plinirea tuturor în Dumnezeu (Efeseni 1, 23; II Corinteni 15, 28). Acuzând Bisericile de o neglijare a eshatologiei, sectele se întrec în a oferi date exacte, bazate pe combinații numerice arbitrare luate din Sfânta Scriptură – unde numărul indică în primul rând calitatea și apoi cantitatea –, despre Parusie și începutul așa-zisei împărății de 1000 de ani a lui Hristos cu cei aleși, respectiv cu membrii sectei.

False de atâtea ori și neîmplinite datorită viciului lor structural de calcul, aceste profeții sectare reduc eshatologia la viitorologie⁴⁴ și dovedesc ignoranța membrilor referitoare la Împărăția lui Dumnezeu ce va veni „anticipată în prezent dar paradoxal determinată și întemeiată de viitor în virtutea dialecticii dintre „deja” și „încă nu” ce caracterizează mărturia, viața și speranța creștină⁴⁵. De fapt, la sectă verticala speranței eshatologice se transformă, după K. Hutten, care analizează minuțios fenomenul sectar, într-o orizontalizare a speranței creștine⁴⁶ de tipul devizei iehoviste; „Bucură-te în veci de viață, pe pământ”.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 234; cf. Kurt Hütten, *Le monde spirituel des sectaires*, p. 70-71.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ Kurt Hütten, *Seher, Grübler, Enthusiasten Das Buch der traditionellen Sekten und religiösen Sonderbewegungen*, Quell Verlag, Stuttgart, 1989, p. 18.

După cum arată și R. Bergeron, „eshatologismul este neutralizarea eshatologiei”⁴⁷ și în același timp și negarea prezentului, a istoriei, a timpului mântuirii în care oamenii experiază iubirea lui Dumnezeu întru bucuria existenței spre mântuire și viață în comuniune cu Dumnezeu-Treimea, prin harul sfinților, prezent și lucrător în Biserica lui Hristos.

3. O altă însușire a sectei o constituie ceea ce se numește *salvaționismul sectar*, aceasta pentru că *salvarea, mântuirea* oamenilor are loc, se săvârșește numai prin sectă sau în cadrul disciplinar, festivist, moralist al sectei. Limitând doar la membrii ei prezența și lucrarea lui Dumnezeu, secta pretinde că oferă certitudinea absolută a mântuirii. Secta ne asigură de certitudinea mântuirii doar prin aderare la structurile ei. Astfel, aderarea la sectă devine cea mai ușoară și cea mai sigură cale spre mântuire.

Mântuirea este practic un contract încheiat cu o sectă de către un nou membru al ei. Prin aceasta, secta sporește numeric și, obligându-l pe aderent să proclame crezul noului grup, să facă prozelitism și să-i aducă noi membri, împlinind datoriile față de aceasta, inclusiv cele financiare, zeciuiala, îi oferă, în mod iluzoriu și certitudinea propriei mântuirii, desigur o mântuire care uneori eșuează lamentabil sau chiar fatal pentru că mântuirea omului este cea care vine de la Dumnezeu prin Hristos (Ioan 3,16) în Biserica Sa. În altă ordine de idei, renașterea spirituală, „nașterea din apă și din Duh”, nu mai reprezintă începutul mântuirii înțeleasă ca viață în Hristos prin harul Sfântului Duh, pentru că în concepția sectelor harul nu se conferă în Tainele Bisericii, ci prin convertire, act personal ce angajează ființa umană integral pentru Dumnezeu, aceasta rațional, psihologic, fără har, iubirea divină. Însă prin această teză se susține mai curând mântuirea omului prin propriile puteri, automântuirea umană într-un orizont limitat, închis

⁴⁷ Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 236.

imaneței și nu prin energiile divine necreate, care sunt de fapt „însăși manifestarea Celui viu”,⁴⁸ a lui Dumnezeu în Biserică. În viziunea sectelor în general „binecuvântările Evangheliei sunt primite prin credință”,⁴⁹ însă credința psihologică, precedată de pocăință, pocăință fără dimensiunea harică, sacramentală, ci o atitudine umană de cercetare a conștiinței proprii prin principiile etice evanghelice. Prin acest mod de a înțelege apartenența la creștinism, ordinea logică și ontologică a „nașterii de sus” (Ioan 3,5) este inversată în sensul că lucrarea lui Dumnezeu este eliminată iar mântuirea este înțeleasă ca un act de automântuire, de iluminare prin propriile puteri ale omului. Această concepție este mai aproape de spiritul religios extrem-oriental decât de învățătura creștină.

Siguranța mântuirii, prin simpla aderare la grupul sectar și declararea credinței în Iisus Hristos ca Dumnezeu personal, omul devenind astfel o ființă incapabilă să mai păcătuiască, reprezintă o teză inacceptabilă din punct de vedere biblic și teologic, ortodox, pentru că mântuirea „cu frică și cu cutremur” „nu se finalizează în moartea lui Hristos pe Cruce ca echivalent juridic al ofensei pe care omenirea a adus-o lui Dumnezeu, ci în unirea lui Hristos cel răstignit și înviat cu oamenii care cred în El, pentru ca și ei să poată muri păcatului și învia”⁵⁰.

⁴⁸ John Meyendorff, *Sfântul Grigorie Palamas și mistica ortodoxă*, traducere de Angela Pagu, Editura Enciclopedică, București, 1995, p. 101.

⁴⁹ Henry Thiessen, *Prelegeri de Teologie sistematică*, Societatea Misionară Română (fără an), p. 375; cf. Pr.lect. Dumitru Gh. Radu, *Caracterul ecleziologic al Sfințelor Taine și problema intercomuniunii*, în „Ortodoxia”, 1-2/1978, p. 180-185; Pr. Gh. Petraru, *Concepția neoprotestantă despre Botez și Botezul în Ortodoxie*, în „Analele Științifice ale Universității «Al.I. Cuza» Iași”, Teologie III (1995-1996), p. 173-174.

⁵⁰ Pr.prof.dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, București, 1978, p. 7; cf. Pr. Gh. Petraru, *Creștinii după Evanghelie*, în „Analele Științifice ale Universității «Al.I. Cuza» Iași”, Teologie III (1995-1996), p. 167-168.

Lucrarea mântuirii, viața în Hristos, încep la Botez și se continuă prin harul Sfințelor Taine, prin credință și fapte bune (Efeseni 2, 8-10) în toată existența creștinului. Mântuirea înseamnă o continuă înaintare într-o relație tot mai intimă și mai iubitoare, existențială, cu Hristos Fiul lui Dumnezeu, nedespărțit de Tatăl și de Duhul și deoființă cu Ei. Paradoxal, cu cât această relație este mai intensă și mai luminoasă, cu atât creștinul conștientizează limitele sale spirituale și dorește o relație mai profundă înțelegând în același timp și intimitatea iubitoare și luminoasă a lui Dumnezeu și posibilitățile nelimitate ale iubirii de Dumnezeu, mister ineputabil în experiența ascensiunii duhovnicești.

De fapt trăitorii pe culmile duhovnicești dau expresie despre nevrednicia lor smerită în fața infinitului divin și în același timp mărturisesc despre necesitatea unei mai sporite și mai angajante decizii pentru mântuire. Este elocvent pentru a înțelege aceasta exemplul Sf. Sisoie cel Mare despre al cărui sfârșit Patericul relatează următoarele: „Atunci când era să se săvârșească, șezând părinții lângă dânsul, a strălucit fața lui ca soarele. Și le-a zis lor: iată avva Antonie a venit ! Și după puțin a zis: iată ceata proorociilor a venit. Și iarăși fața lui mai mult a strălucit. Și a zis: iată ceata Apostolilor a venit și s-a îndoit iarăși fața lui de strălucire. Și se părea ca și cum ar vorbi cu cineva și s-au rugat bătrânii de el zicând: cu cine vorbești părinte? Iar el a zis: iată îngerii au venit să mă ia și mă rog să fiu lăsat să mă pocăiesc puțin. Și i-au zis bătrânii: nu ai trebuință să te pocăiești părinte! Și le-a zis lor bătrânul: cu adevărat nu mă știu pe mine să fi pus început. Atunci au cunoscut toți că este desăvârșit. Și iarăși s-a făcut fața lui ca soarele și s-au temut toți. El le-a zis lor: Vedeți, Domnul a venit. Iar Domnul a zis: Aduceți-Mi pe vasul pustiului! Și

îndată și-a dat duhul. Și s-a făcut ca un fulger și s-a umplut toată casa de mireasmă”⁵¹.

4. O altă însușire a sectei este *elitismul* și *alegerea*, *legitimarea direct de către Dumnezeu*⁵², o concepție sectară strâns legată de siguranța mântuirii, și de faptul că aderarea la sectă este cea mai comodă și sigură cale spre mântuire, fără asceză și viață spirituală, jertfă și înnoire interioară, Membrii sectei sunt cei puri, iluminați, aleși. Ei consideră că au rolul providențial de a fi „sarea pământului” și acea „turmă mică”, fidelă total lui Dumnezeu. Această concepție generează un comportament bizar, de separare de ceilalți membri ai comunității umane și închidere în propriul grup, concomitent cu afișarea unei atitudini de superioritate față de ceilalți creștini în special și față de oameni în general, un orgoliu ce contravine smereniei și comuniunii creștine. Elitismul este extrapolat la cote diabolice și prin așa-zisele revelații particulare prin care, de fapt, s-ar desăvârși revelația prin ceea ce conceptual este desemnat drept *revelație deschisă*. Prin aceasta, sectele pun pe același plan cu Sfânta Scriptură „Bibliile Complementare”, un fel de „Magna Charta” a sectei, ce aduc, în concepția membrilor grupării separatiste, adevărul ultim deținut de către o anume sectă⁵³. Biblia este relativizată și dublată de o altă „scriptură” pentru fiecare sectă - Scrierile E. White, *Tragedia veacurilor* pentru adventiști, *Cartea lui Mormon* pentru mormoni, scrierile lui Swedenborg pentru Noua Biserică, *Știința și sănătatea cu cheia Scripturilor* pentru Știința

⁵¹ *Patericul*, Alba-Iulia, 1990, p. 209.

⁵² Jean Vernet, *Les sectes*, p. 15-16; cf. Bryan Wilson, *Les sectes religieuses*, Hachette, Paris, 1970, p. 31; *Sectes in America latina*, CELAM, Bogota, 1981; M. Benoit-Lavaud, *Sectes modernes et foi catholique*, Aubier, Paris, 1954. „Secta are un ideal donatist. Ea nu acceptă păcătoșii în sânul său”, p. 17. Teza nu poate fi susținută pentru că Mântuitorul Iisus Hristos a venit să mântuiască și să vindece pe cei bolnavi, pe cei păcătoși.

⁵³ Kurt Hütten, *Le monde spirituel des sectaires*, p. 84.

creștină, *În lumina adevărului* pentru Mișcarea Sf. Graal, *Dianetica* pentru scientologi etc.⁵⁴.

Cu Biblia în mână stângă și cu „Scriptura sectei” în mână dreaptă, membrii sectelor și noilor mișcări religioase caută adepți spre a-și spori propriul nucleu de creduli în toate părțile lumii. Aderarea la sectă înseamnă însă o ruptură de Biserică, de societate, uneori și de familie sau prieteni, pentru o îndochinare cu ideile sectare și aplicarea lor până la alianare de sine, comunitară, depersonalizare, prin manipulare mentală, crearea de automatisme prin pătrunderea în subconștient și anularea eului.

Apostazia unor creștini de la Biserica cea una a lui Hristos în care au fost încorporați prin Botez, Mirungere și Euharistie, devenind „pietrele cele vii” ale casei duhovnicești a lui Dumnezeu (I Petru 2,5; Efeseni 2,21) se explică și prin *cauze teologice-religioase*, respectiv ignoranță teologică, necunoașterea minimală a învățăturii de credință ortodoxă și relativizarea acesteia prin afirmații de genul că toate credințele de fapt se referă sau converg spre o unică divinitate, o putere absolută, o energie infinită. Lipsa de participare la cultul divin public, la viața Bisericii, la nivel local – parohie, lipsa rugăciunii personale induc starea de nereligiozitate, de diminuare, de uitare a memoriei religioase care se reduce la o simplă amintire și tradiție culturală, etnografică, folclorică activată la marile sărbători, fără referința exactă la Hristos Domnul și la experiența spirituală a pocăinței, a reconvertirii prin care se reface starea harică a comuniunii cu Dumnezeu. Fenomenul este unul de slăbire și de pierdere a credinței religioase, ca stare de rugăciune, de meditație și contemplație la iconomia mântuirii, de aducere-aminte de iubirea mântuitoare și de orizontul de lumină și bucurie sfântă al comuniunii cu Dumnezeu, al sentimentului de filiație divină

⁵⁴ *Ibidem*, p. 77; 82-83.

harică, de intimitate în Duhul cu Hristos care ne face prieteni ai Săi (Ioan 15,14) cu acea frică sacră existențială într-o smerenie și înțelepciune ce desparte creatura de Creator.

Pentru unii creștini propoveduirea eclesială este ceva banal, nu aduce acea satisfacție intelectuală, consideră că deja cunosc ceea ce li se spune în cuvintele preotului, asemănându-se din nefericire cu acele semințe din parabola Semănătorului care au căzut pe drum sau pe piatră (Luca 8,5-6). Unii uită de dimensiunea mistagogică a credinței ca viață în Hristos, pătrundere la inimă și lucrare transfiguratoare întru lumina divină cu și prin aceste cuvinte ale Evangheliei, ale Scripturii care au o destinație personală, în comunitatea eclesială pentru fiecare dintre creștini chemați la rodire duhovnicească, prin împlinirea poruncilor ce sunt iubire și viață din Dumnezeu. Când vine un „evangelizator” ce face de fapt prozelitism, cu intenția clară de a rupe pe unii creștini tradiționali din Biserică, unora dintre creștini li se pare că aduce un mesaj nou, nemăiîntâlnit, original – de fapt un plus de artă oratorică și de joc scenic, de gestică teatrală cu o metodă psihologică penetrantă, fără dimensiunea duhovnicească a cuvântului, fără iubirea ce vine de la Hristos și de care este purtat preotul în misiunea sa pastorală pentru credincioșii săi – și, de aceea, pot fi ispitiți de aderare la sectă de falsul misionar ce nu cunoaște pe Dumnezeu-Iubire, ci doar interesul său egoist. Astfel apare trufia minții și revolata împotriva adevărului prin „apostoli minciñoși”, „lucrători vicleni” slujitori ai satanei care „se prefacă în înger de lumină” (II Corinteni, 11,13-15).

Sectarul nu cunoaște ascultarea, de aceea el trebuie să fie în mod necesar și automat lider de care ascultă ceilalți, peste care stăpânește, impunând punctul său de vedere, ceea ce poate tenta pe unii dintre creștini care se consideră mai capabili, mai destoinici, cu un discurs mai coerent și mai elaborat decât al preotului ritualist, considerând că și lor li s-ar cuveni funcții de conducere, de ce nu chiar locul preotului. Ei uită, însă de

rânduiala Bisericii, de faptul că în Ortodoxie cinstea aceasta nu se ia de la sine ci se oferă în ordinea canonică și sacramentală a hirotoniei (I Corinteni 14,33).

I.4. „Religii Noi”? „Nouă religiozitate”?

Religia este relația omului cu Dumnezeu, originea ei se situează în transcendentul divin, realitate substanțială infinită, revelată ca persoană în iudaism și ca Treime de Persoane în creștinism, creatoare și conducătoare a lumii și mântuitoare a oamenilor. Religia, ca interpelare a omului de Dumnezeu și constituirea comunității la răspunsul uman pozitiv, nu este o invenție umană, deși elementul antropologic și comunitar are pondere însemnată în structurarea religioasă în istorie. Religiile, ca și filosofii spiritualiste, religioase apar în, ceea ce este cultural numit, epoca, perioada *axială* a umanității, respectiv secolul al V-lea î.Hr. cu profetismul ebraic, filosofia greacă clasică, religiile orientale, taoism sau budism, pentru ca religia absolută, în terminologia filosofică europeană, așa cum definește G.F.W. Hegel creștinismul, să se instaureze în lume prin Hristos, Logosul și Înțelepciunea Tatălui, ca Biserică. Există apoi cele trei religii „ale Cărții”, comunitatea ebraică, Biserica creștinilor, cu confesiunile și denominațiunile cunoscute, islamismul, iar unii analiști prevăd chiar o a patra religie a Cărții, mormonismul, dacă statisticile privind creșterea numărului membrilor acestei grupări se va confirma în viitor.

Sectele care apar în religii sunt *invenții*, aceasta mai ales în ceea ce privește sectele creștine actuale, produse ale modernității ca ieșire din religie, religia consacrată, instituționalizată cultural, comunitar, statal, refuz al acesteia din rațiuni mai mult sau mai puțin oculte. Cert este că modernitatea a detronat Biserica din poziția consacrată, din ierarhia valorilor încununate de valoarea religioasă în sistemele clasice de axiologie, Biserică articulată în Dumnezeu coextensiv lumii

prin har, prin iubirea divină ce constituie și ființa Absolutului (I Ioan 4,8), fără a se confunda panteist cu aceasta, dând credit inițiativei individuale, private în plan religios, după modelul celui din plan economic sau financiar. A inventa, „a întemeia o religie” e tot atât de firesc, în orizontul redus ideologic la imanență și istorie, ca a face o firmă privată. Cine nu înțelege pe Hristos și Biserica sa, cine este nemulțumit de ierarhia ei sacramentală și de viața spirituală a creștinilor, fiind atras de aparente forme de rigorism moral, de pretinsă superioritate spirituală, de cunoaștere mai înaltă, gnoză, își arogă dreptul arbitrar și injust și de a respinge propria Tradiție religioasă, aceasta și pe fondul ateismului, al fenomenului secularist. S-a ajuns până acolo ca prin pancarte și lozinci să se defileze și să se scandeze sindicalist *religie, da! Dumnezeu, nu; Iisus, da! Biserica, nu! Meditație, da! Rugăciune, nu!* Generației mai tinere, acultătoare de muzică rock e se strecoară în subconștient pe ritmuri muzicale sintagma *a new religion* inventate, în propriile lor frustrări cu tendințe nihiliste și anarhice, destructive a ceea ce este consacrat spiritual și cultural de noii zei ai societății consumiste.

Analiștii fenomenului sectar, teologi, sociologi, psihologi, istorici și filosofi ai religiei, politologi, juriști sunt de acord în a considera sectarismul modern și proliferarea sectelor precum și apariția unui nou tip de religiozitate ca o consecință, așa cum sintetiza fenomenul neoreligios J.Vernette, „a umanismelor atee contemporane”⁵⁵ de tip marxist, freudian, nietzscheian,

⁵⁵ Jean Vernette, *Des chercheurs de Dieu „hors frontieres”*. *Sectes et nouvelles religions*, Desclée de Brouwer, Paris, 1979, p. 48; Nicolae Achimescu, *Noile mișcări religioase*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2002, p. 16-17; Paul Toinet, *Vers une age theologique*, Fac Editions, Paris, 1981, p. 13, vede consecința noii religiozități în „deteologizarea gândirii umane pe cale de a deveni străină ideii teologice sub toate formele prin efectul raționalității pure și a utilitarismului tehnologic”; Juan Luis Segundo, *The Liberation of Dogma*, Orbis Books, Maryknoll, New-York, 1992, p. 188-194, 254, identifică invenția religioasă în „aventura umanismului modern”

existențialist, a materialismului și consumerismului civilizației actuale care, refuzând pe Dumnezeu, viziunea teologică și religioasă despre existență, și propunând o viziune antropocentristă, își crează propriile divinități într-o încercare acerbă de resacralizare a condiției umane, de recuperare a „sensului spiritual” ce dă autenticitate vieții, din păcate doar prin o religie a sinelui, egolarie. Structural, omul este o ființă religioasă, adică o ființă ce-și împlinește funcția și vocația în orizontul religiei înțeleasă ca relație a omului cu Dumnezeu, în mod liber și conștient. Această relație este întemeiată pe Revelația, pe deschiderea lui Dumnezeu spre om, pe afinitatea spirituală dintre Creator și creatura sa rațională, omul, chip în lume, în cosmos al lui Dumnezeu. Fără Dumnezeu, omul nu mai este om, fără religie omul, cu toate realizările sale în plan material, rămâne un alienat. Materia și mașina, deși au optimizat condiția umană, nu i-au adus omului mai multă fericire pentru că împlinirea de sine supremă o reprezintă viața spirituală, dorința și setea de a afla un sens în propria existență, un sens infinit care să copleșească totalitatea experiențelor tranzitorii și iluzorii.

de tip burghez, în „criza dogmei” generate de Renaștere și Reformă. Soluția la degingolada fragmentării și a derapajului de la Biserică, concretizat ca o diminuare semnificativă a relației creștinilor cu mesajul evanghelic îl constituie revenirea, prin evanghelizare eclesială, la sensurile inițiale ale *kerygmei*, la adevărul creștin; Romani, 14, 1-4; Clade Gefre, *Une nouvelle age theologique*, Cerf, Paris, 1972, p. 56, arată că rațiunea modernă nu acceptă să se supună unui adevăr în numele autorității, fie chiar de la Dumnezeu; Jon Butler, *Awash in a Sea of Faith. Christianizing the American People*, Harvard University Press, 1990, p. 36-37, 97, 164, 274, afirmă că de la prozelitismul intern al lumii noi, s-a trecut la un prozelitism extern, la scară globală, religia americană, „o invenție a secolului al XVII-lea, fiind constituită din moștenire religioasă europeană, magie și ocultism de la populația neagră și pluralismul trezirilor evanghelice.

Secularizarea este dublată de „o reîntoarcere a sacrului”⁵⁶, de o resacralizare a ordinii umane și sociale, dar nu prin sacrul tradițional, exprimat și manifestat ca Biserică a lui Hristos, cu teologia, spiritualitatea, morala, cultul ei, ci prin forme de religiozitate neognostice, chiar de o resurecție a unui neo-păgânism. Se vorbește despre Dumnezeu, însă nu despre Dumnezeul Revelației, Treimea de Persoane divine, Creatoarea și Mântuitoarea lumii, doar pentru că Dumnezeu mai păstrează în limbajul unora dintre contemporanii noștri dimensiunea unui „semnificant tradițional al transcendenței iudeo-creștine” și „un simbol uman tradițional” iar sacrul continuă să rămână un „operator cultural necesar vieții colective”⁵⁷.

Pe fondul unei căutări religioase a unor categorii ce au pierdut sensul spiritual creștin, fenomenul sectar zdruncină societățile noastre și urmărește destructurarea tuturor instituțiilor tradiționale: familie, școală, armată, Biserică, urmărind instaurarea unei noi societăți, a unei structuri planetare eliberată de modelele spirituale, culturale ale trecutului.

După cum afirmă sociologul Alain Woodrow, sindromul civilizației actuale, diagnosticul care i se potrivește cel mai exact, exprimându-i identitatea în derivă spirituală și culturală, îl reprezintă „pierderea absolutului”⁵⁸, absolut identificat în metafizica tradițională cu esența divină sau în limbaj teologic, dat de experiența pneumatică, cu Dumnezeu, existența tripersonală absolută, infinită. Din nefericire această situație are la bază o mutație semnificativă, creată în creștinism de

⁵⁶ Julien Ries, *Religion, Magie et sectes*, p. 97; Paule Solomon, *Les nouveaux aventuriers de l'esprit*, Albin Michel, Paris, 1979.

⁵⁷ Robert Tessier, *Déplacements du sacré dans la société moderne. Culture, politique, économie, écologie*, Bellarmin, Quebec, 1994, p. 179, 203, 211.

⁵⁸ Alain Woodrow, *Les nouvelles sectes*, Seuil, Paris, 1977, p. 20; cf. Hans Holzer, *Les nouvelles sectes payennes*, André Gerard, Marabout, 1974.

apariția protestantismului și a principiilor sale (*sola Scriptura, sola gratia, sola fide, preoția tuturor creștinilor*), influențată incipient de un segment ocultist medieval⁵⁹ și în vremea noastră de teologii liberale, ale secularizării ce propun o viziune post-creștină eliberată de „mitologie” (R. Bultmann) de „supranatural” (P. Tillich) de „religios” (D. Bonhoeffer)⁶⁰. Toate aceste teologii, chiar dacă nu mai sunt la modă, au afectat și influențat gândirea, mentalitatea creștinilor, relativizându-le crezul și mărturia despre Hristos. Biserica și preoția ei sacramentală nu mai reprezintă spațiul și, respectiv, preotul nu mai este omul absolutului. După cum remarcă, analizând fenomenul sectar, A. Woodrow, dacă în Occident Bisericile adoptă o anumită tăcere despre Dumnezeu, „au fost lovite de apofatism, sectele știu ce cred și ce vor și nu se opresc de a striga de pe acoperișuri”⁶¹. Cu alte cuvinte, în fața secularizării, Bisericile occidentale au cedat și setea de absolut, de Dumnezeu, este satisfăcută de surogatele religioase ale așa-ziselor „Biserici paralele”⁶², sectele, noile mișcări religioase. Acestea oferă, așa cum scria Jean Vernet, acel „supliment de suflet”⁶³ de care omul are absolută nevoie în condiția sa în lume, el fiind ontologic, „homo religiosus”, revendicând funciar o autoritate călăuzitoare și iubitoare, căutând și dorind pe Dumnezeu, ca temei absolut al existenței și sens pentru viață. Din nefericire, cultura modernă, „un amestec curios de necredință și superstiție, de materialism și idealism”, cu

⁵⁹ Jaroslav Pelikan, *The Christian Tradition*, vol. IV, *Reformation of Church and Dogma* (1300-1700), p. 425; cf. Ioan Petru Culianu, *Eros și magie în Renaștere*, 1484, Nemira, București, 1994, p. 238.

⁶⁰ Alain Woodrow, *op. cit.*, p. 17; cf. Rosino Gibellini, *Panorama de la théologie au XXe siècle*, traduction de l'italien par Jacques Mignon, Cerf, Paris, 1994, p. 33-61; 93-172; Klauspeter Blaser, *La théologie au XXe siècle. Histoire-Defis-Enjeux*, L'Age de l'homme, Lausanne, 1995.

⁶¹ Alain Woodrow, *op. cit.*, p. 20.

⁶² Bernard Vignot, *Les Eglises paraleles*, Cerf, Paris, 1991.

⁶³ Jean Vernet, *Des chercheurs de Dieu*, p. 53.

științele, filosofia, psihologia, dominate de ateism și agnosticism, ce formează un front antireligios comun, lasă în urmă un vid spiritual și religios ce determină pe oameni să apeleze, să recurgă la irațional și ocult, la o falsă religiozitate ce tinde să se extindă la scară planetară. Această pseudoreligiozitate oferă celor creduli și ignoranți teologic și spiritual „o cunoaștere mai vizuală și mai senzorială decât una abstractă și discursivă”⁶⁴, despre Dumnezeu. Pierzând relația cu Dumnezeul biblic al Revelației prezent prin Duhul Sfânt în Biserica lui Hristos, omul își fabrică proprii zei din realitatea imediată, aureolând într-un limbaj condimentat cu metafore religioase personaje și situații dintre cele mai diverse: „zeul Reagan, regele mag Gorbaciov, calvarul etiopian” etc. De asemenea concertele de muzică rock din stadioane sau piețe și manifestările sportive devin pentru omul secularizat „marile Missae” care se substituie liturgicului creștin, contribuind la alienarea religioasă a individului în societăți cu o diversitate de oferte iluzorii și angoasante. „Religia civilă” de tip american și preocupările ecologice și de dezvoltare durabilă înlocuiesc religia creștină cu o „religiozitate socială și cosmică ce depersonalizează umanul, angajat în structuri fluide și lipsite de o axiologie articulată valorii supreme, religioase”⁶⁵ înțeleasă nu obiectiv și reificat ci ca relație personală într-o iubire, adevăr și lumină spirituală cu Dumnezeu cel viu.

Protestantismul, mediu propice pentru sectele religioase, reprezintă un protest față de autoritatea și doctrina Bisericii, iar radiografiat și diagnosticat într-o viziune modernă culturală reprezintă un proces de „ucidere a tatălui”⁶⁶, respectiv a papei

⁶⁴ Alain Woodrow, *op. cit.*, p. 24; cf. Jean-François Catalan, *Om și religia sa. O perspectivă psihologică*, traducere de Andreea Bratosin, Editura Polimark, București, 1997, p. 70-71.

⁶⁵ Robert Tessier, *Deplacement du sacré dans la société moderne*, Ballarmin, Quebec, 1994, p. 23-47.

⁶⁶ *Ibidem*.

de la Roma și implicit, prin extensie, a ierarhiei sacramentale a Bisericii. De aceea, Reforma poate fi privită secvențial și prin prisma complexului lui Oedip, a cărui consecință este imposibilitatea de a înțelege relația autoritate-libertate, individ-instituție, creștinul fiind pus permanent în situația alegerii unei alternative respectiv pe cea individualistă, subiectivistă și liberală promovată de modernitate. Aceste alternative însă sunt factori de dezintegrare comunitară și, de asemenea, duc la crearea unor structuri monadice, închise dar dornice de extensie spațială prin înglobarea unui număr tot mai mare de membri într-o competiție a orizontalității și responsabilității imanente, sociale nu a verticalității teologice și spirituale, eclesiale. Această direcție a noii religiozități este influențată și de spiritul filosofic și cultural secular⁶⁷. Apariția și extinderea acestui model cultural, secular au fost favorizate și de autoritarismul și absolutismul puterii clericale romane care a strivit individul, persoana omului.

Sectele, ce proliferază alarmant, vin cu o ofertă foarte concretă în mediile indiferente religios și ignorante teologic; cu Biblia în mână și cu o educație întemeiată pe Biblie, cu o pietate rigoristă, cu un cult emoțional și harismatic prezidat de un lider aparent harismatic sau guru aureolat de mister, în cazul noilor mișcări religioase, cu o forță de persuasiune penetrantă și cu un paternalism quasi-divin ce se substituie iubirii Dumnezeuului invizibil, oferind un discurs religios captivant, o „viziune nouă, de sine, a umanității, a cosmosului”, cu promisiunea unui nou început, al unui ev nou de care sunt favorizați selectiv și elitist membrii grupării. Noua religiozitate se vrea o căutare a transcendenței, a sacrului, a misterului prin meditații, mistică, celebrare și adorare după cum sintetizează documentul

⁶⁷ Jaroslaw Pelikan, *The Christian Tradition*, vol. V, *Christian Doctrine and Modern Culture*, Chicago and London, 1991, p. 60-61; Paule Solomon, *op. cit.*: Sectele își propun: 1. A privi lumea; 2. A o transforma și a se organiza; 3. A crea o viață nouă.

romano-catolic, referitor la secte, din 1986⁶⁸, această mișcare a vremii noastre.

Spațiul structurării sectare cel mai semnificativ și influent îl constituie America, astăzi puterea supremă a lumii, care, inspirându-se din modelele istorice ale relației religie-stat și încercând să depășească și „simfonia bizantină” și cezaro-papismul roman, oferă modelul diversității religioase non-conflictuale și coexistente într-o piață religioasă inspirată de lumea capitalului în care statul tronează absolut, justificat și fundamentat pe principiile iluminismului și ale filosofiei dreptului și religiei de factură hegeliană, care viza absolutizarea statului și atomizarea religiei⁶⁹.

⁶⁸ *Les „sectes” ou „mouvements religieuses”. Defi pastoral*, în „La Documentation Catholique”, nr. 1919, 1 juin 1986, 2. 1. 6-2. 1. 18, p. 549-551; cf. *Sectas in America latina*.

⁶⁹ G.W.F. Hegel, *Prelegeri de filosofie a religiei*, traducere și cuvânt înainte de D.D. Roșca, Humanitas, București, 1995, p. 337, 474, 506: „Religia, trebuință pioasă își poate găsi refugiu – ca la concept – și în simțire în sentiment, să se limiteze la acesta, încât să renunțe la adevăr, să renunțe de a ști (cunoaște) un conținut, astfel ca Sfânta Biserică să nu mai aibă *comunitate* și să se disperseze în atomi; căci comunitatea este în doctrină; dar fiecare individ are sentimentul său propriu, propria sa simțire”. Concepția este tributară filosofiei kantiene căci plasează religia în domeniul „rațiunii practice”, excluzând-o din cel al „rațiunii pure, al adevărului” în spațiul moralei, din metafizico-ontologic în etic; Arhiepiscop dr. Lazar Puhalo, *op. cit.*, p. 79-80, analizând acest fenomen în contextul american, arată că instaurarea ideologică a așa-numitei societăți, *a erei post-creștine*, s-a poziționat pe următoarele principii: 1. Descurajarea instituțiilor bisericesti de a controla viața publică; 2. dorința celor care propovăduiesc Evanghelia de a fi liberi să facă acest lucru fără a fi nevoiți să acționeze în cadre influențate de stat care amenințau independența politică a Bisericii; 3. recunoașterea crescândă a faptului că poporul lui Dumnezeu nu constituie majoritatea, cu atât mai puțin o majoritate morală.

Efectul îl reprezintă „dezintegrarea în lanț”⁷⁰ a religiei, a comunității eclesiale, concret atomizarea ei după modelul creștin american al prezentului pe care America prin ponderea ei politică și financiară îl exercită în lume cu pretenția de autoritate spirituală.

Constituită din câteva elemente proeminente, precum moștenire religioasă și culturală europeană transferată prin imigranți peste ocean, magie și ocultism, reminescente ale mentalității africane negre din comerțul cu sclavi și cele trei valuri ale „trezirii” evanghelice, religia americană, pluralistă, incluzând elemente de New-Age are conștiința „noului Israel” fiind o religie „democrată și republicană”⁷¹.

Model politic și economic astăzi, America exercită și un prozelitism extern⁷² spre a exporta „Lumea nouă” și a extinde la scară planetară „Noul Israel” printr-o misiune creștină mondială. Așa se explică valul de „evanghelizatori” veniți după căderea „cortinei de fier”, în 1989, în spațiile ortodoxe. Creștinismul american practică astfel după cum afirmă misiologul David Bosch, „un nobil imperialism spiritual” pe lângă cel economico-financiar. Acest creștinism proclamă pe Hristos „stăpân al națiunilor” dar printr-un proces de eludare a percepției soteriologice tradiționale despre Persoana și opera Mântuitorului Iisus Hristos, de desacralizare și de structurare a Bisericii, fără Cruce și fără Înviere, prin eliminarea supranaturalului.

Însă, în perspectivă teologică tradițională, în general, și ortodoxă, în special, acest model de creștinism este mai curând o mișcare seculară, pentru că Împărăția lui Dumnezeu se

⁷⁰ H.Ch. Chery o.p., *L'offensive des sectes*, Les Editions du Cerf, Paris, 1959, p. 28; cf. Maurice Colinon, *Le phénomène des sectes au XXe siècle*, Fayard, Paris, 1959.

⁷¹ Jon Butler, *Awash in Sea of Faith. Christianizing the American People*, p. 36, 129, 164, 289.

⁷² *Ibidem*, p. 274.

reduce la imanență și antropocentrism iar edificarea ei este o afacere de știință a planificării, în spiritul romantismului și perioadei iluministe. Este un creștinism redus la dimensiunea socială și nu comuniune reală cu Dumnezeu Treimic experiat în energiile Lui necreate, în lumina Sa cea veșnică. Acest model nu aduce viață în Hristos prin harul Sfântului Duh, sfințenia personală și mântuirea în Biserică⁷³.

I.5. Psihologia sectei și tipologii sectare

Experiența religioasă sectară se înscrie în câmpul, în aria vastă a experienței religioase, însă din perspectiva teologiei Bisericii și a învățaturii ei, a spiritualității și cultului creștin, structurate într-un ansamblu coerent, real, adevărat, experiența spirituală sectară este una deviată de la calea eclesială, spațiul unirii duhovnicești cu Dumnezeu. Creștinul experiază prezența copleșitoare și iubitoare a lui Dumnezeu în existența sa în general și mai ales în comuniunea de rugăciune și viață duhovnicească a Bisericii.

După cum spune teologul Jean Mouroux experiența religioasă este o experiență structurată, trinitar, sacramental, eclesial, spiritual⁷⁴ prin faptul că aceasta conștientizează o relație gândită, voită, simțită și angajantă în plan comunitar cu Dumnezeu ca Persoană transcendentă ce în iubirea Sa absolută interpelează pe omul ce se dăruiește și răspunde apelului divin.

La rândul său această structură a experienței religioase implică mai mulți factori, mai multe elemente, de ordin

⁷³ David Bosch, *op. cit.*, p. 404-405, 434; cf. Pr. Gh. Petraru, *Creștinii după Evanghelie*, în „Analele Științifice ale Universității «Al.I. Cuza» Iași”, Teologie III (1995-1996).

⁷⁴ Jean Mouroux, *L'expérience chrétienne*, Aubier, Paris, 1954, p. 26-27; Arhim. Zaharia Zaharou, *Hristos, Calea vieții noastre. Darurile Teologiei Arhimandritului Sofronie*, traducere din limba greacă ieromonah Evloghie Munteanu, Editura Bunavestire, Galați, 2003, p. 222-224.

subiectiv, respectiv persoana omului ca loc interior, tainic, al lucrării duhovnicești, al dialogului sufletului încălzit de iubirea lui Dumnezeu și comunitatea eclesială factor obiectiv al experienței, cu „credința ei dogmatică”⁷⁵ având ca centru pe Hristos „plenitudinea experienței creștine”⁷⁶. În Biserica instituție și comuniune de viață în iubire și adevărul cunoașterii luminoase a lui Dumnezeu cel necuprins (I Timotei 6,16), credinciosul experiază întâlnirea cu Hristos împreună cu cei care mărturisesc pe Hristos, cu o intensitate spirituală deosebită. În această experiență confirmată și autenticată de Hristos-Dumnezeu și de comunitatea mărturisitoare – Biserica – credinciosul cunoaște, printr-o „sinteză activă”, adevărul demersului său religios, faptul că se află pe calea adevărului cu Cel ce este Adevărul, împărtășindu-se de Cuvântul Lui în Scriptură și în viața sacramentală a Bisericii, „stâlful și temelia adevărului” (I Timotei 3,15), culminând cu Euharistia. Experiența lui este ancorată dublu în realitate, prin conectarea ei la evenimente istorice semnificative soteriologice - istoria mântuirii în Hristos - și prin dorința de a participa la realitatea acestui eveniment actualizată în Biserică, în credința și mărturisirea comunității⁷⁷.

Credinciosul are conștiință de autenticitatea experienței sale spirituale, a comunității sale dreptmărturisitoare și, implicit, despre faptul că existența, viața, funcția mântuitoare a

⁷⁵ Gerard Siegwalt, *Dogmatique pour la catholicité evangelique. Système mystagogique de la foi chrétienne. 1. Les fondements de la foi. 2. Réalité et Revelation*, Labor et Fides, Cerf, Paris, Geneve, 1987, p. 98: Dogmatistul protestant face distincție între credința Bisericii „dogmatică”, „teologică”, deci formulată de Biserică și normativă, expresie a adevărului evanghelic, experiat în relația cu Hristos prin Duhul Sfânt și „credința ontologică”, un discurs sapiențial filosofic despre conceptul de Dumnezeu sau chiar religios în sensul larg al cuvântului.

⁷⁶ Jean Mouroux, *op. cit.*, p. 126-127.

⁷⁷ André Godin, *Psychologie des expériences religieuses, Le Désir et la réalité*, Centurion, Paris, 1981, p. 215.

acesteia în lumea ceasta se datorează Dumnezeuului celui adevărat (Ioan 4, 22)⁷⁸, închinat, slăvit și adorat în cuvinte, în cuvintele Revelației sau în imnologia comunității, poezie teologică, expresie a iubirii-răspuns a creștinilor pentru Dumnezeu. Experiența religioasă neîntreruptă, în fidelitate, față de textul sacru și de înțelegerile sale, de hermeneutica teologică și eclesială a acestuia în relație comunională, sacramentală cu Persoana lui Hristos una și aceeași în toate timpurile și toate locurile, conferă scopul autentic al existenței creștine printr-o „veritabilă instaurare a Logosului, o ontologie” manifestată ca adevăr în comunicare, relațional cu Dumnezeu Cel ce se revelează, temeiul original și profund al experienței umane religioase, în Biserică⁷⁹. Acest adevăr pe care Ortodoxia l-a înțeles și îl proclamă neîntrerupt este esențial pentru creștinism, pentru identitatea eclesială și confirmarea fidelității și a angajamentului misionar și spiritual pentru Dumnezeu, aceasta pentru că se articulează în Dumnezeu Însuși care de fapt îl și perpetuează în comunitatea Bisericii prin existența și lucrarea, prin prezența Duhului Sfânt și a întregii Treimi. Biserica este posesoarea unui limbaj al său structurat în toată istoria ei, adaptat ca formă de comunicare oricărei culturi și în orice timp. Prin acest limbaj al Bisericii Însuși Dumnezeu se comunică lumii ca Persoană pentru ca aceasta să primească adevărul Său care este darul existenței în diversitatea sa funcțională și structurală.

Astfel în limbajul teologic al Bisericii, în cultul, cateheza, predica ei se modulează cuvintele lui Dumnezeu exprimate în actul chenotic al Revelației după capacitatea noetică umană de receptare și înțelegere, într-o repetiție înnoită și nouă de fiecare dată după modelul consumării Logosului euharistic care „se

⁷⁸ *Ibidem*, p. 11.

⁷⁹ Adolph Gesché, *Théologie dogmatique în Initiation à la pratique de la théologie*, vol. I, Cerf, Paris, 1994, p. 272.

mănâncă pururea și niciodată nu se sfârșește”⁸⁰. După cum arată Antoine Vergote, există o relație între cuvânt și cel despre care se vorbește, despre care se spune ceva în cuvinte și aceasta cu atât mai mult când este vorba despre Dumnezeu și cuvintele Sale din Scriptură și, la modul infinit, în cazul Cuvântului Său cel veșnic și ipostatic. Astfel, „ceea ce reprezintă, limbajul religios face prezent. Acestea sunt cuvinte despre Dumnezeu care fac ca Dumnezeu să devină Dumnezeu-pentru-om. Ele Îl arată și Îl fac să vină pentru om ca „mântuire”. Limbajul creștin, chiar prin singularitatea sa, nu subzistă în el însuși. El reproduce un ecou al cuvintelor și gesturilor unui om care a fost Logosul însuși. Teologia intervine aici cu toate resursele istorice și hermeneutice pentru a studia caracterele obiective ale operei revelaționale primordiale, cu consistența sa de discurs creștin care păstrează amintirea aceluia eveniment”⁸¹. Odată cu cuvintele lăsate nouă în Scriptură din iubire pentru noi, pe care le auzim rostindu-se în Biserică de către preot sau le citim în lecturile biblice personale Însuși Hristos este prezent în ele cu Duhul Său cel Sfânt din Biserica Sa. Cuvântul creștin este însă, prin Hristos, unit cu harul, iar preoția sacramentală a Bisericii în cuvintele și gesturile sale prin lucrarea Sfântului Duh al lui Hristos se face iconom al harului și al adevărului (Ioan 1, 17) pentru lumea chemată la credință dreaptă, dogmatică și mântuitoare în perspectiva veșniciei a Bisericii lui Dumnezeu.

Ruptă de Biserică și adversară înverșunată a ei spre a o elimina, secta și, mai ales, noile religii de azi, fără istorie, fără tradiție religioasă și spirituală, reprezintă cum arată sectologul H.Ch. Chery atât psihologic dar și sociologic, mai mult sub aspectul teologico-ecclesial, „o excrescență parazitara” a

⁸⁰ *Liturghier*, București, 1995, p. 162.

⁸¹ Antoine Vergote, *Interprétation du langage religieux*, Seuil, Paris, 1974, p. 8; cf. J. Ladriere, *L'articulation du sens*, vol. II, *Les langages de foi*, Cerf, Paris, 1984.

autenticei religii, respectiv a Bisericii și o „superstiție”⁸² explicabilă în contextul libertății umane căzute, a alegerii între bine și rău, virtute și păcat, viață și moarte. Prin auto-excludere de la comuniunea Sfinților în frunte cu Sfânta Fecioara Maria, și cădere din comuniunea Bisericii, fără metanoia-penitență și întoarcerea la credința și viața eclesială adevărată, secta rămâne un grup apostatic în zona tenebrei prin caracterul ei anticlerical.

Din atitudine, mod de comportament și relații interumane, se poate contura un portret psihologic al sectarului, respectiv al grupului sectei. Secta afirmă că ea și prin ea se reconstituie comunitatea creștină primară, care se caracteriza esențial prin simplitate, diferită de lumea rea, păcătoasă. Oferta, uneori scandalos de publicitară a sectei, fără a ține seama de dinamica lumii, a societății, de culturile diverse în care s-a încarnat Evanghelia și, mai ales de cea greco-latină cu evenimentele sinodale și formularea dogmatică a credinței Bisericii, este și în contextul actual una rigidă, dualistă, maniheică, fără capacitatea de distincție, de discernământ teologic între ceea ce este central și periferic în teologie, cu o interpretare literalistă Bibliei. Cu convingerea că este reprezentantul creștinismului primar autentic, secta sau membrii ei procedează la recrutarea de adepți pentru consolidarea socio-comunitară a noii grupări prin acțiuni de convertire a cât mai mulți membri, ceea ce este vital în ecuația existenței proprii. Prin recurs la maniere publicitare specifice societății de consum, hedoniste, secta ca invenție a modernității și-a însușit și modalitățile tipice ale atitudinii, ale comportamentului, a felului de a fi a omului modern, adică individualism, materialism și nevoia de afiliere la grup. Discursul creștin tradițional al iubirii dezinteresate, al smereniei, al jertfei și răbdării cu speranța fericirii eshatologice îndepărtate, atunci când nu este experiat spiritual în condiția

⁸² H.Ch. Chéry o.p., *L'offensive des sectes*, p. 106.

actuală, interiorizat și tainic, se pretează mai puțin la omul societății actuale, pragmatice și utilitariste, a interesului imediat, pe când secta vine în întâmpinarea acestor așteptări cu totul terestre. Omul societății tehnice și informatizate nu mai are răbdare, nu cunoaște prea mult taina rugăciunii, ci are nevoie imediat de loc de muncă, mașină, casă, mijloace materiale pentru împlinirea dorințelor somatice asupra cărora factorii publicitari exercită influență directă și covârșitoare, față de care nu se mai pun probleme morale, de virtute și păcat, de înfrânare și cumpătare iar secta poate veni cu oferta imediată a locului de muncă și a resurselor financiare. Pentru aceasta el și racolează membri mai rezistenți la insistențele sectei, dar și află indivizi gata să intre în rețeaua sectei, interesați de satisfacerea dorințelor mundane, de crearea unui statut profesional, de împlinirea personală, de recunoașterea de către ceilalți.

Secta *satisface* nevoile imediate ale individului, cel puțin formal, și mai ales orgoliul acestuia de a fi recunoscut drept important comunitar. Aderarea la sectă, în perspectiva individului, înseamnă *convertirea acestuia la o grupare religioasă nouă*, care poate fi activă, în sensul ca acesta, din proprie inițiativă și voință, dorește asumarea sau schimbarea identității religioase, sau pasivă în sensul că el devine victima scenariilor de recrutare asiduă a membrilor sectei, fără a schița gesturi de refuz, lăsându-se total în grija noii structuri de asociere care îl integrează rapid.

Convertirea la sectă sau o nouă mișcare religioasă este determinată, în conformitate cu analizele lui John Franklin Lofland și Rodney Stark, de următorii factori subiectivi; tensiuni în viața socială de zi cu zi a individului, dorința de a aborda propriile probleme de viață într-o perspectivă religioasă, dorința de aflare a autenticei religiozități, contactul cu membrii grupului respectiv urmată de consolidarea relațiilor de natură afectivă cu aceștia, ruperea totală a relațiilor cu cei care nu sunt membri ai noii grupări la care se aderă și, în final, convertirea

propriu-zisă. Intrarea la sectă presupune o nouă socializare, noi experiențe și posibilitatea de a rezolvare a problemelor stresante, cu impresia concursului ordinii supranaturale, care au motivat noua apartenență religioasă.

Obiectiv, motivarea psihologică a convertirii la sectă poate fi explicată de mai mulți factori:

a) marginalizarea individului în societatea contemporană, industrializată, tehnocratică și informatizată, în care se produce o polarizare dublă, unii devin tot mai bogați, iar unii tot mai săraci. Această polarizare generează structuri depersonalizante ce se manifestă prin criză individuală sau colectivă. Pentru cei marginalizați, neluați în seamă, a căror personalitate este desconsiderată, aparent, sectele oferă un mediu de normalitate a vieții, de comunicare, de regăsire de sine, într-un orizont de anumită securitate individuală și de grup. În criza de identitate, individul caută un sens, răspunsuri la problemele sale. El este dornic de realizarea unei armonii eu-lume, într-o perspectivă holistică. El vrea să fie recunoscut ca un partener de dialog, de a i se considera locul și rolul său. El dorește să fie el însuși, chiar important în grupul său, ceea ce aparent secta ar oferi.

b) alienații societății, copiii străzii, drogații, pervertiții de orice natură sunt atrași la secte, unde ei sunt educați, instruiți în spiritul grupării respective, fără ca ei să conștientizeze că această atenție deosebită ce li se acordă poate ascunde de cele mai multe ori interese oculte.

c) Eliminarea oricărei autorități familiale, instituționale, psihanaliza făcând ravagii în această privință, repere sociologice fiind mișcările tineretului din deceniul șapte al secolului nostru în America, sau revoluția studenților parizieni din 1968, au singularizat individul, mai ales generația tânără, căreia i s-au demolat reperele spirituale, morale, culturale și naționale. Ateismul militant al sistemului totalitar comunist a creat aceleași lacune, curențe greu de recuperat în societățile ce au experimentat acest model politico-social și economic.

De aceea, unele categorii de tineri sunt o pradă ușoară pentru secte, și analiștii din diferite domenii trag semnale de alarmă față de acest fenomen al înregimentării sectare a tinerilor, a deprogramării și mecanizării comportamentului lor, a libertinismului și erotismului.

Subiectiv, trecerea la sectă constituie un act de răutate și perversiune, de refuz al comunității eclesiale, orizont al încorporării sacramentale în Hristos, de egoism și dorință de uzurpare a frauduloasă și insolentă a unei demnități pentru care nu există vocație, iubire de Dumnezeu și de oameni, cunoaștere spirituală prin Duhul lui Hristos⁸³.

În dualismul ei, de refuz și de complex față de lume, secta antrenează o mutație psihologică profundă în contextul orientării spirituale a individului care este supus unui fenomen de convertire forțată și definitivă. Lui i se inoculează o conștiință a superiorității și a elitismului. Astfel, existența sa are un alt sens, este percepută prin ochii, în viziunea liderului sectei. Acest lider este situat ca „într-un turn de fildeș” spre a fi ascultat orbește și adulat⁸⁴. Liderul sectar este absolutizat iar membrii sectei sunt anulați ca persoane libere, conștiente. Asupra membrilor sectei care sunt „deprogramați”, se exercită un autentic „viol psihic”⁸⁵.

⁸³ John Franklin Lofland, Rodney Stark, *Becoming a World Saver. A Theory of Conversion to a deviant Perspective*, în „American Sociological Review”, 30/1965, p. 862-874; Julien Ries, *op. cit.*, p. 100-101; cf. W. Haack, *Des sectes pour les jeunes*, traduit d'allemand par François Vial, Mame, 1980; Roger Ikor, *Les sectes: état d'urgence*, Albin Michel, Paris, 1995, p. 249; Laetitia Schlessler-Gamelin, *Le langage des sectes*, Salvator, Paris, 2001, p. 62; Frank Nordhausen, Liane v. Billerbeck, *Psycho-Sekten. Die Praktiken der Seelenfänger*, Fischer Verlag, Frankfurt am Main, 2000, p. 166-177; P.I. David, *Sectologie sau apărarea dreptei credințe*, Editura Sfintei Arhiepiscopii a Tomisului, Constanța, 1998, p. 12-13.

⁸⁴ W. Haack, *op. cit.*, p. 143. 147; John Gordon Clark, *Destructive Cult Conversion*, Weston, MA, 1981.

În altă ordine de idei, deși sectarul se vrea un dizident, un neînțeles și nimic nu are valoare în plan religios până la demersul lui reformator, structuri religioase, doctrine, cult, căi spirituale până la „revelațiile” lui fiind înșelăciune, totuși, doar el înțelege ceea ce a voit să spună Hristos⁸⁶. Sectarul însă „înțelege” pe Hristos, autoexcluzându-se din comunitatea drept mărturisitoare a Bisericii. Paradoxal el nu vrea să fie singur și prin diferite metode caută să racoleze adepți cărora să le propună viziunea sa și asupra cărora să-și exercite autoritatea. Refuzând autoritatea, paradoxal, el exercită un autoritarism despotice, mergând până la o programare și un control strict al activităților membrilor sectei.

În această perspectivă, convertirea la sectă include anumite *etape de recrutare* a celor labili, nesiguri în ceea ce privește identitatea lor religioasă. Aceste etape sunt seducția, convingerea și îndoctrinarea ca infantilizare și depersonalizare.

a) *Seducția* la sectă are loc pe fondul unei instabilități personale, a unei crize identitare emoționale, moment în care membrul racolator, fin psiholog și versat actant se apropie cu multă bunăvoință și sollicitudine, afectuos, amabil, generos, harismatic de individul angoasat care este fascinat pur și simplu de această compasiune și solidaritate. Este momentul deciziei de aderare la sectă.

b) *Convingerea* reprezintă faza dublă a integrării în rețeaua sectei, respectiv de îndoctrinare și de violență psihică pentru crearea comportamentului docil, vizat de lider asupra membrilor grupării lui. Inteligența și educația personale, energia psihică și nivelul de personalitate sunt foarte importante la această fază pentru discernământ, în sensul renunțării sau a integrării definitive la sectă. El este supus, de regulă, unui program intens de îndoctrinare prin mijloace

⁸⁵ Françoise d'Eaubonne, *Dossier S... comme sectes*, Ed. Alain Moreau, Paris, 1982, p. 227, 232; cf. Alain Woodrow, *op. cit.*, p. 117.

⁸⁶ H.Ch. Chery, *op. cit.*, p. 386.

similare publicității obositoare și false din sistemul de marketing cotidian. El este menținut permanent în stare de activitate, adică de studiu biblic, prozelitism, colportaj cu cărțile și revistele sectei, fapt ce creează o presiune puternică asupra psihicului, o adevărată terorizare. Secta își vinde astfel produsul în logica pieței, iar cel racolat este asaltat de publicitatea stereotipă a unor formule repetate la infinit, ceea ce atrage oboseala, renunțarea la setul de valori anterior integrării în sectă și adoptarea forțată, mecanică a normelor mentale și comportamentale induse în noua rețea de grup. Totul culminează cu botezul, de fapt o ceremonie mai fastuoasă și zgomotoasă prin care adeptul nu primește nici un har divin, ci este oficial integrat deplin sectei.

c) *Îndoctrinarea* reprezintă faza finală, de reușită a sectei prin creșterea numărului de membri și de eșec personal al celui înșelat, chiar dacă el nu realizează acest lucru al manipulării mentale și comportamentale, al remodelării gândirii, al deprogramării personalității și al reprogramării unui individ automatic, mecanic prin procesul de obicei numit de „spălare a creierului”, infantilizarea. Îndoctrinarea consolidează convertirea și se realizează pe trei nivele, respectiv cultural, psihic și afectiv. Cultural, individului i s-a inoculat o nouă ierarhie a valorilor, noi referințe în raportarea la lume, la existență în general prin supunerea necondiționată față de liderul sectei, perceput într-o ipostază cvasidivină, în structura tensionată a rețelei ierarhizate și rigoriste sectare; psihic, el este altă persoană, este dedublat, pierde libertatea devenind o piesă în angrenajul structural și funcțional al rețelei sectare, un executor mecanic al voinței superiorilor; afectiv, noul membru este decuplat de la experiențele familiale, sociale și de grup, profesionale trecute, relațiile îi sunt transferate la noul grup

care devine familia, viața sa, el devenind un propagandist curajos al ideilor sectei⁸⁷.

În funcție de modelul de viață, de exercițiile spirituale, de comunitatea religioasă, sectologii au formulat mai multe tipologii sectare în relație cu un ideal ce reunește în gradul cel mai înalt caracterele esențiale ale unui grup. Astfel, Bryan Wilson⁸⁸ de la Oxford stabilește șapte tipologii sectare cu elemente interferente ce se regăsesc sau se structurează ulterior în diferite secte.

a) *Tipul conversionist-fundamentalist* ce se individualizează prin atitudinile de „retrezire” și acțiunile individualiste este reprezentat de sectele marcate de o viziune dualistă, maniheică despre lume. În viziunea lor lumea este coruptă, rea. Ca remediu pentru ieșirea din această lume există secta cu aureola de sfințenie, de viață morală creștină. Prin convertire la secta ce se autoproponă ca singura alternativă a mântuirii, omul se regăsește pe sine. Acest tip de sectă este reprezentat în general de sectele fundamentaliste care practică și un „ecumenism naiv”, emoțional. Secta oferă egalitatea șanselor spirituale iar idealul sfințeniei propus de aceasta s-a împletit bine cu cel laic al protestanților americani ce acționau conform devizei „ajută-te singur”⁸⁹. Secte conversioniste sunt evanghe-liștii, bap-tiștii, darbyștii, „Discipolii lui Hristos”, frații Plymouth, metodiștii, acele „mișcări ale sfințeniei” („Holyness movements”), „Bisericile lui Dumnezeu”, penticostalii, Armata Salvării etc., care au structurat laicismul protestant american

⁸⁷ Jean-Marie Abgrall, *La mécanique des sectes*, Payot, Paris, 1996, p. 114-115; Max Boudier, *Comprendre les actions des sectes. Reagir face aux sectes*, Lyon, 1997, p. 45-55; Francois Brune, *Fericirea ca obligație. Psihologia și sociologia publicității*, traducere din limba franceză și prefață de Costin Popescu Editura Trei, București, 2003, p. 53-57; Julien Ries, *op. cit.*, p. 102.

⁸⁸ Bryan Wilson, *Les sectes religieuses*.

⁸⁹ *Ibidem*, p. 52, 54, 57.

prin „egalitatea șanselor spirituale”, prin paternalism și participare comună la viața Duhului și respingerea oricărui „aparat eclesial”⁹⁰. Acest model este deosebit de atrăgător într-un mediu în care individul este alienat spiritual, devenind marfă de export în contextul pluralismului creștin în toată lumea și, mai ales, în spațiile eclesiale tradiționale pentru destructurarea și eliminarea Bisericilor.

b) *Tipul pentecostal-harismatic* acordă primat expresiilor emoționale în viața comunitară iar liderul harismatic – „sfântul”, reprezintă întruchiparea cea mai adecvată a divinității care, poate, constituie și forma aproape exclusivă sub care omul societății secularizate acceptă să întâlnească pe Dumnezeu. Acest „sfânt” însă nu prea are legătură cu modelul de sfânt din Biserică, consacrat în conștiința creștină, ci este un bun actor pe scena stadioanelor sau a sălilor de conferințe imense, ce gesticulează viguros și produce mai multă căldură emotivă decât lumină spirituală.

c) *Tipul revoluționar* cuprinde acel spectru de secte în general eshatologice, care nemulțumite de situația actuală a lumii așteaptă intervenția directă a lui Dumnezeu spre a instaura o împărăție teocratică prin membrii sectei respective. Astfel, prin calcule ale unor date biblice, printr-o combinație arbitrară de numere, aceste secte fixează date exacte pentru venirea a doua a lui Hristos și începutul domniei de 1.000 de ani, respectiv a mileniului cu cei aleși. Ani precum 1843, 1844, 1875, 1925, 1975, 2000 etc. sunt date fixate de acești „calculatori serioși ai mileniului” pentru sfârșitul apocaliptic al lumii și începutul teocrației.

Între sectele revoluționare se numără adventiștii, iehoviștii, mormonii, fiecare în parte considerându-se instrumente, agenți ai planului lui Dumnezeu de instaurare a mileniului. Acești sectari dau însă o falsă interpretare textului Apocalipsei care se

⁹⁰ *Ibidem.*

referă la domnia lui Hristos în Biserica Sa, la slujirea Sa împărătească până la „predarea Împărăției Tatălui” (I Corinteni 15, 24; Apoc. 20, 4, 8)⁹¹.

d) *Tipul introvertit* sectar este reprezentat de către acele grupări care consideră că singura modalitate de a împlini legea evanghelică, poruncile lui Hristos, este retragerea din lume, „izolarea ca o condiție a mântuirii”⁹². Locul izolării, al retragerii este și spațiul lucrării efective, sigure a Sfântului Duh. Aceste grupări au întemeiat în general colonii izolate de ceilalți membri ai societății de care se diferențiază și se particularizează printr-o viață de pietate, de „sfințenie” personală intensă: printr-un limbaj care, rupt de comunicarea cotidiană, devine arhaic, prin îmbrăcăminte specifică, prin endogamie (cei care contractează căsătorii cu alți membri decât ai sectei sunt expulzați), prin „sacralizarea” unor activități din care se întreține comunitatea.

În acest fel se poate vorbi de o „fossilizare sectară”, de o încremenire în trecut, membrii unor astfel de secte, de altfel, fiind insensibili total la dinamica societății, la reforme sau revoluții sociale. De asemenea, acest tip de sectă nu face nici prozelitism, membrii nefiind interesați de o expansiune geografică și de creșterea numerică a comunității, prin convertirea altora la grup. Membrii unor astfel de secte sunt interesați doar de o perfecționare spirituală individualistă.

Astfel de secte sunt anabapțiștii, hernhuterii, amishii, quakerii⁹³, În aceste secte domină un spirit fratern, de coeziune internă a grupului și de relații de o deosebită afectivitate între membri.

⁹¹ Julien Ries, *op. cit.*, p. 83; Bryan Wilson, *op. cit.*, p. 92-116. Despre milenarism și combaterea lui, a se consulta *Îndrumări misionare*, București, 1986, p. 917-923; Diac. P. I. David, *Călăuza creștină*, p. 387-394.

⁹² Bryan Wilson, *op. cit.*, p. 117.

⁹³ *Ibidem*, p. 119-120, 128; cf. Julien Ries, p. 89.

e) Tipul „*manipulativ*” cuprinde un spectru larg de secte, de mișcări religioase, mai ales de nuanță ocultistă, esoterică și gnostică ce caracterizează ceea ce generic se numește „noua religiozitate”⁹⁴.

Sectele din această tipologie au o doctrină monistă, sunt panteiste și propun „o viziune a lumii ce consideră multiplicitatea ființelor ca manifestare iluzorie a unității metafizice, absolute și divine, hristice”. Fundamentul absolut, ultim, al realității, constă din energia spirituală, divină, hristică, conștientă, mentală sau cosmică iar demersul spiritual al individului uman trebuie orientat, călăuzit spre a se alimenta din energia divină. Această energie dă posibilitatea membrilor unei grupări să obțină „armonia cu sine, cu ansamblul cosmosului” și chiar „o stăpânire absolută care este principiul libertății interioare”⁹⁵.

Invazia de ocultism și ezoterism se explică printr-o ofensivă a ceea ce se numește generic „filosofia perenă” sau „tradiția paralelă”⁹⁶, procesul de așa-zisă „redescoperire a anticei înțelepciuni religioase” cum arată W.A. Visser't Hooft⁹⁷. Acest proces are loc pe fondul unei decreștinări și secularizări a Occidentului. Această filosofie și tradiție în contextul actual reprezintă, de fapt, acea direcție opusă creștinismului, veche dar înnoită prin contribuția unor ocultiști mai vechi și mai noi care combină printr-o imaginație bogată și o sensibilitate

⁹⁴ Jean Vernet, *Jésus au péril des sectes*, p. 23.

⁹⁵ *Ibidem*, p. 29.

⁹⁶ Owen C.Th. Thomas, *Tillich and the Perennial Philosophy*, în *Harvard Theological Review* 89:1 January 1996, p. 85; Richard Bergeron, *Le cortège des fous de Dieu*: p. 139-145; Jean Vernet, *Les sectes*, p. 73-78; Idem, *Jésus au péril des sectes*, p. 137; Alexandrian, *Istoria filosofiei oculte*, traducere de Claudia Dumitriu, Humanitas, București, 1994; L. Pauwels, J. Bergier, *Dimineața magicienilor*, traducere Dan Petrescu, Editura Nemira, București, 2005.

⁹⁷ W. A. Visser't Hooft, *L'Eglise face au syncretisme*, Labor et Fides, Geneve, 1963, p. 54.

deosebită – „sindromul gnostic” – cum caracterizează celebrul analist al gnosticismului Hans Jonas⁹⁸ această atitudine și această viziune a lumii – elemente din diferite tradiții religioase, ale Greciei, Iranului, Indiei, șamanismului asiatic, iudaismului rabinic și kabalistic, alchimiei, societăților secrete moderne, spiritismului, teosofiei New-Age-ului.

Alcătuite din „inițiați”, membrii acestor grupări esoterico-ocultiste se consideră ca făcând parte dintr-o „Biserică interioară” a „iluminațiilor”. Ei pun accentul pe „Totalitate” – holism – și au o viziune despre univers bizară. Astfel universul este „prevăzut cu suflet viu” și numeroase „ființe intermediare” ajută pe om să se reintegreze stării de androginitate inițială, dinainte de cădere⁹⁹.

Liderii însă îi folosesc pe membrii sectei nu pentru a-i călăuzi pe o cale spirituală spre mântuire ci pentru a le înșela speranțele și a-i deposeda de bunurile lor. Este cazul mai ales al sectelor sincretiste de astăzi, ce utilizează concepte ale religiilor Indiei și ai căror lideri se folosesc de metodele psihologice inductive spre a inocula membrilor sectei idei fixe, spre a-i fanatiza și a-i manipula pentru interese proprii, speculându-le credulitatea, paralizându-le voința, transformându-i în sclavi ai unor rețele oculte, ai capriciilor erotice ale unor „guru”, prin îndoctrinare forțată și programe zilnice extenuante¹⁰⁰. Aceasta explică și sinuciderile care trebuie înțelese ca un avertisment clar despre ce înseamnă a inocula, a

⁹⁸ Hans Jonas, *La religion gnostique. Le message du Dieu Etranger et les debuts du christianisme*, traduit de l'anglais par Louis Evrard, Flammarion, Paris, 1978, p. 443; Karen L. King, *What is Gnosticism?* The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, London, England, 2003, p. 224-229.

⁹⁹ Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 143.

¹⁰⁰ Jacques Cotta, Pascal Martin, *Dans le secret des sectes*, Flammarion, Paris, 1992, p. 107, 126, 147.

induce idei fixe, scenariile de „paradis” unor categorii umane credule și ușor de manipulat.

Analizând stările comportamentale ale unor astfel de lideri sectari, H.Ch. Chery le face următorul portret psihologic: „Tendința ocultistă corespunde unei oarecare dispoziții a sufletului, puțin răspândită, dar mai răspândită decât o credem în mod obișnuit: gustul de secret și de complicitate, nevoia de distincție interioară, pofta de insolit și miraculos, dorința de certitudine intelectuală și de siguranță a mântuirii, voința de putere ce duce la intrigă mai curând decât la poruncă și caută mai realitățile liniștite onorurilor publice. E aici esențial comportamentul unui aristocrat. Ocultistul este un aristocrat al sentimentului religios, cu tot ceea ce comportă acest cuvânt; orgoliu și uneori vanitate puerilă, cu aceste dispoziții amestecându-se perversitatea, senzualismul, sadismul, direcție în care ocultismul virează cu o înfricoșătoare ușurință, trecutul și prezentul oferind destule mărturii”¹⁰¹.

f) *Tipul taumaturgic* oferă un model spiritual nou, anume acela al primatului miracolului asupra învățaturii de credință, „al taumaturgicului împotriva Ortodoxiei”¹⁰². La membrii acestor secte abundă mesajele din lumea supranaturală, mesaje spirituale care prevestesc catastrofe în cazul lipsei de convertire la o anumită sectă.

Membrii grupărilor din această categorie trăiesc psihoza unor evenimente extraordinare, de aceea psihicul lor labil este ușor influențabil și văd peste tot intervenția directă a divinității.

De fapt, aceste secte sunt mai aproape de magie și de spiritism și, de aceea, în sânul lor se încearcă consolarea acelor categorii de persoane care sunt la limita unor situații, care au pierdut pe cei apropiați și foarte ușor cred în realitatea comunicării cu cei de dincolo, în telepatie, curioși de a afla mai

¹⁰¹ H. Ch. Chery, *op. cit.*, p. 106.

¹⁰² Bryan Wilson, *op. cit.*, p. 166.

multe despre cei dispăruți. Astfel de secte sunt antoinismul, Știința creștină, spiritiștii, Umbanda¹⁰³.

g) *Tipul reformist* propune o schimbare radicală a structurii lumii și societății pe baza unor principii mai curând idealiste, nerealiste. Aceste grupări religioase rigoriste pretind că întruchipează „conștiința lumii”¹⁰⁴ și de aceea duc o campanie de eliminare a ceea ce este rău, negativ în viața omenirii. Ele consideră că vor reuși să aducă o pace mondială, prin eliminarea conflictelor, a războaielor, ceea ce religiile tradiționale nu au reușit. Aceasta se va face prin „apelul de conștiință”¹⁰⁵, ceea ce, desigur, dezvăluie la aceste grupări o necunoaștere a complexității existenței umane. Oamenii, în confruntarea cu aspectele negative ale vieții, trebuie să se fortifice și să învingă, ceea ce este în spiritul însăși al Revelației, al Împărăției lui Dumnezeu care se dobândește prin exercițiu și efort spiritual, moral, prin angajarea solidară în comunitatea umană spre reînnoirea ei permanentă. Astfel de secte sunt *quakerii*, *Prietenii omului* dar și cea a *iehoviștilor* și cele *milenariste* în general care propoveduiesc o lume nouă.

h) *Tipul utopic* în tradiția tuturor utopiilor filosofice sau sociale, este ilustrat de acele secte religioase ce își propun să construiască o lume nouă după o formulă comunitară locală, specifică. Aceste grupări, izolându-se de lume, formează colonii unde membrii lor își conformează viața după anumite programe stricte pe care vor să le extrapoleze la lumea întregă spre reorganizarea acesteia într-o perspectivă comunitară. Astfel de secte sunt cele ale *menoniților*, *fraților moravi*, *tolstoenilor*, *huterienilor*.

Cu toată această diversitate de tipologii descriptive realitatea sectelor este deosebit de complexă. Se poate vorbi și de o *interferență de tipologii* ale sectelor - mormonii, iehoviștii

¹⁰³ *Ibidem*, p. 170-171; cf. Julien Ries, *op. cit.*, p. 90.

¹⁰⁴ Julien Ries, *op. cit.*, p. 91.

¹⁰⁵ Bryan Wilson, *op. cit.*, p. 179.

- care în prozelitismul lor vor să anuleze Biserica și perspectiva ortodoxă în care credincioșii doar în Biserică adoră pe Dumnezeu și experiază comuniunea de viață cu El prin harul Său spre a-și modela persoana după „chipul lui Dumnezeu”, spre sfințenie și mântuire, și nu după „chipul omului” care duce la ruină spirituală, morală și materială. Or, acceptarea sectei înseamnă a accepta o comunitate constituită mai mult după chipul omului cu consecințele ce decurg din aceasta și care sunt tot mai elocvente astăzi.

I.6. Sociologia sectei

Având în vedere și dimensiunea socială a Bisericii, a religiilor, și secta la rândul ei ca grup religios se definește în raport cu socialul. Pe lângă abordarea teologică și eclesială există și o perspectivă sociologică a fenomenului sectar. Sociologi ai religiei, precum Max Weber, Ernst Troeltsch, Ioachim Wach, J. Seguy, B. Wilson, J. Milton Yinger, definesc în general secta pornind de la principiul depărtării, al separării acesteia de creștinismul universal¹⁰⁶.

Biserica, instituția mântuirii, „marginală în raport cu societatea la nașterea ei”¹⁰⁷ cum arată David Bosch, din punct de vedere teologic nu poate fi interpretată ca fiind la început o „sectă”¹⁰⁸ așa cum se acreditează și se inoculează această idee din rațiuni de relativizare a creștinismului, a lui Hristos și a sensului eclesial al existenței. Nu se poate face, de aceea, nici o apropiere între Biserică și sectă, sau altfel spus secta nu

¹⁰⁶ Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 48.

¹⁰⁷ David Bosch, *La dynamique de la mission chrétienne*, p. 234.

¹⁰⁸ Jean Duchesne, *Une Eglise de sectes?* în „Communio” volumul *L'Eglise, une secte?*, XVI, 2, mars-avril 1991, p. 5. Fenomenul sectei nu este desigur străin creștinismului. Se poate chiar risca susținându-se că îi este inerent. Ce a fost Biserica primară? Într-un sens nimic mai mult decât „o sectă iudaică renegată”; cf. Françoise d'Eaubonne, *op. cit.*, p. 17; Alain Woodrow, *Les nouvelles sectes*, p. 12.

marchează începutul Bisericii. Dintru început Biserica inaugurează și conține nouitatea absolută a vieții în Hristos, fiind acel grăunte de muștar care va crește spre a adăposti păsările cerului (Matei 13, 31-32). Grăuntele de muștar simbolizează convertirea popoarelor la Evanghelia mântuirii și extensia Bisericii pe toată suprafața pământului. Dimpotrivă, secta s-a conturat ca un protest față de Biserică, o revoltă față de instituția eclesială și structura ei ierarhică, față de adevărul ei formulat dogmatic în funcție de interpelările apărute prin contextualizarea Evangheliei. Supusă unei analize sociologice ce nivelează și elimină diferențele, apariția creștinismului este similară apariției oricărei mișcări religioase noi pentru că „procesul de formare a unei secte este întotdeauna același; la origine există o personalitate excepțională care a avut o experiență spirituală deosebită a cărei intensitate sau originalitate au reținut atenția contemporanilor”¹⁰⁹. Dar nici întemeietorii celorlalte religii mondiale, budism, hinduism, mahomedanism și, cu atât mai mult, întemeietorii sectelor dintotdeauna nu sunt personalități excepționale de fiecare dată. Cum poți să situezi în același plan, să pui semnul egalității între Iisus Hristos-Dumnezeu-Omul , Fiul lui Dumnezeu întrupat pentru mântuirea lumii, mort și înviat, Domnul slavei, și între Buda, Mahomed sau mai grav, C.T. Russel, E. White, Moon, David Berg etc.? Este o blasfemie și o apostazie! Cei care pun pe Hristos alături de întemeietorii de religie și secte, nu cunosc pe Hristos și nici nu au credință religioasă care implică un atașament integral, cu toată ființa, o relație de iubire și dăruire încrezătoare față de Dumnezeu. Sunt afirmații făcute în afara sistemului de referință, a obiectului abordat și studiat, ceea ce gnoseologic și mai ales în cunoașterea spirituală, teologică, este un non-sens.

¹⁰⁹ Jean-François Mayer, *Les sectes*, p. 80.

Secta reprezintă coagularea unor tendințe centrifuge ce apar în fiecare religie unde, așa cum afirmă sociologul Joachim Wach, există „proteste periodice împotriva tendințelor principale”¹¹⁰, în teologie, cult sau organizare. Acolo unde „protestul este radical riscă să se producă separarea” și apariția sectei¹¹¹. Astfel, secta apare ca o grupare ce din voință proprie se desparte de comunitatea dreptmărturisitoare, constituind grupul voluntar, exclusivist ce revendică deja monopolul absolut al adevărului, cu o organizare laică ce îndepărtează funcțiile ierarhico-sacramentale tradiționale, cu o repliere spre sine, închidere, separare de celelalte comunități, de societate într-o atitudine de ascultare necondiționată a tuturor membrilor de liderul religios propriu. Cu toate acestea, sectarii consideră că acest apelativ ce li se acordă este peiorativ, nu este în tonul spiritului ecumenic, al dialogului vremii noastre. Totuși, aderarea la sectă este expresie a liberei voințe pentru că te naști într-o Biserică dar poți deveni membru al unei secte prin părăsirea Bisericii și afilierea la comunitatea sectară în care se „trăiește într-o stare de tensiune perpetuă față de societatea globală, închisă influenței ei, și pretinzând de la membrii ei o perfectă loialitate și solidaritate”¹¹².

De asemenea, secta este strâns legată de un cadru, de un orizont socio-cultural. Absolutizând un aspect al acestuia și eliminând alte caracteristici, secta este rezultatul unui prozelitism datorită căruia reușește să se implanteze oriunde. Dăm exemplu elocvent în această privință cazul evanghelicilor români care, influențați negativ și reduționist de evangheliismul mondial, consideră că Biserica lui Hristos a început să existe în România prin Teodor Popescu și Dimitrie

¹¹⁰ Joachim Wach, *Sociologie de la religion*, traduit de l'Anglais par Maurice Lefèvre, Payot, Paris, 1955, p. 139.

¹¹¹ Bryan Wilson, *Religion in Sociological Perspective*, Oxford, New-York, 1982, p. 91-92; cf. Jean Vernet, *Les sectes*, p. 10-16.

¹¹² Jean-François Mayer, *Les sectes*, p. 8.

Cornilescu. Aceștia sunt expresia creștinismului românesc autentic în viziunea evanghelicilor, și nu Biserica Ortodoxă bimilenară cu sfinții, martirii, ierarhii și poporul drept-credincios, pentru că cei doi sus-numiți „ilustrează «trezirea» din România fără influențe din afara țării”¹¹³. A gândi în acest fel înseamnă rea-credință, tendință de a influența negativ pe cei mai puțin instruiți teologic, spiritual și cultural, într-un spațiu unde creștinismul este aproape bimilenar și bisericile ca lăcaș de cult, mănăstirile și cultura sunt și poartă pecetea autentică a creștinismului.

Sociologic, secta atentează la tezurul cultural și spiritual al Bisericii, al națiunii și culturii ei. Exemplificăm și în acest caz tot cu falsa și tendențioasă afirmație a evanghelicilor români, specifică de altfel tuturor sectelor. Astfel tezaurul cultural românesc este bagatelizat, trivializat cu insolență, iar spiritualitatea românească și ortodoxă este negată în expresii ofensatoare ce ar trebui să dea de gândit intelectualilor, oamenilor politici, factorilor de decizie din diferite domenii de activitate.

Secta este anticlesială, anticulturală, împotriva culturii clasice, tradiționale, consacrată cu și prin Biserica unui popor în secole de mărturie creștină.

1. *Secta ca anti-Biserică*. Adepții și susținătorii sectelor batjocoresc Biserica, acuzând-o și spunând că „Ortodoxia își mărginește activitatea la copierea textelor religioase slavone, la picturi bizantine și la nazalizarea turco-greacă a Liturghiei în biserici. Cum Liturghiile erau în limba slavonă, timp de secole masa de credincioși a fost menținută într-o religie a ceremoniilor și a formelor creând o psihologie a cucerniciei întemeiate pe afecțiune, nu pe cunoaștere... În liniștea acestor lăcașuri sfinte unii pisari sau dieci copiau texte bisericești -

¹¹³ *Biserica sau Adunarea*, vol. III, p. 394.

totdeauna în limba slavonă - cu o caligrafie deosebit de îngrijită, apoi le legau în scoarțe groase. Atâția oameni temători de Dumnezeu, se mulțumeau să sărute scoarțele cărților sfinte... În secolul al XX-lea unii români care au fost în America pentru a câștiga ceva bani s-au întors în țară cu cunoașterea lui Hristos¹¹⁴. Astfel de afirmații și injurii care reflectă și un complex al lipsei unei tradiții spirituale și culturale, ca aceea românească, sunt o insultă la adresa poporului român și a Bisericii Ortodoxe, această sinteză unică în creștinismul mondial care este Ortodoxia latină din spațiul carpato-danubiano-pontic, ce invită la reflecție, la conștientizarea identității culturii și spiritualității românești, a tezaurului patrimonial al țării, confruntat cu mercantilismul destructiv și dezumanizant al prezentului, de factură consumeristă, antropoidolatrizantă într-un context de internaționalism economico-financiar cu consecințe incalculabile asupra persoanei, a comunității umane și a mediului ambiant, cu perspectiva unei umanități marcate de schizoidie spiritual-culturală.

2. *Secta, anticultură tradițională.* Nu putem să nu amintim aici și atacurile insolente ale lui Iosif Țon din cartea „Credința adevărată” unde decupând reduccionist pasaje din diverși autori români prinși de mirajul Occidentului, aduce grave ofense nu numai Ortodoxiei ci și latinității în general, considerând că nu numai Biserica Ortodoxă ci și cea Romano-Catolică „a frânt dezvoltarea economică a unor țări ca Spania, Portugalia și țările din America latină, cu toate că resursele acestor țări, nu erau cu nimic mai prejos decât cele din țările reformate”¹¹⁵.

Față de asemenea aserțiuni se poate firesc pune întrebarea: Autorul face apologia Bisericii lui Hristos sau unui sistem economico-social clădit pe principiile colonialismului și

¹¹⁴ *Ibidem*, p. 392-394; cf. Pr. lect. Gh. Petraru, *Creștinii după Evangelie*.

¹¹⁵ Iosif Țon, *Credința adevărată*, Societatea Misionară Română, 1991, p. 19 și 24-28.

neocolonianismului, a atragerii competențelor din spații marginalizate și considerate lumea a doua sau a treia, contrare spiritului evanghelic și fraternității creștine? Nu putem spune decât că astfel de afirmații reprezintă o confuzie regretabilă între Biserică, Împărăția lui Dumnezeu, ce marchează evident cultura și societatea, și un creștinism social, orizontalist, redus la sentimentalism și interese de grup, grup ce urmărește cu tenacitate prin mijloace prozelitiste diverse scopuri terestre, economice, politice.

Sociologic asistăm în contemporaneitate la o „revenire la religie”¹¹⁶, dar o dimensiune religioasă care așa cum spune teologul André Manaranche „reprezintă astăzi pentru Biserică o amenințare mai puternică decât ateismul”¹¹⁷. Această afirmație se întemeiază pe faptul că această nouă formă de religie constă dintr-un amalgam de doctrine și practici inconsistente și eterogene care definesc o dimensiune umană esențială, aceea de „homo religiosus” structurat într-o diversitate copleșitoare în întreaga lume. În Occidentul creștin, în statele europene creștine, „homo religiosus” era membrul Bisericii. Însă ideologiile atee au erodat sensul creștin și religios tradițional care este astfel suplinat de o neo-religiozitate ce include diferite tehnici spirituale de integrare într-un absolut metafizic, cosmic, inspirate din practici zen, yoga, shamanice, dar și magice, ocultiste, sataniste.

În locul comunității umane structurate spiritual ca Biserică în plan național și cultural în funcție de specificul local, într-o

¹¹⁶ Jean-François Catalan, *Omul și religia sa*, p. 43; cf. Gilles Keppel, *op. cit.*

¹¹⁷ André Manaranche, *Rue de Evangile*, Fayard, Paris, 1987, p. 104.

¹¹⁸ Peter Berger, *The Social Reality of the Religion*, London, 1969, p. 154-171; Asist.Drd. Radu Mureșan, „Misiunea Misiologiei”. *Câteva considerații actuale privind Misiologia Ortodoxă*, în „Studii Teologice”, 1/2006, p. 210.

relație simfonică religie-cultură-stat, modernitatea iluministă și raționalistă propune alte principii ce pot fi prezentate astfel:

a) *Statul-Providență*, în care individul este responsabil, liber, iar raționalitatea elimină credința, înlocuiește Biserica, instalându-se în vârful piramidei comunitare. Omul modern prin raționalitatea sa eliberată de obscurantismul „medieval”, este liber de determinările religioase care l-ar constrânge, el adoptând o atitudine secularistă. Astfel, așa cum afirmă sociologul Peter Berger, în modernitate, Biserica a pierdut poziția ei hegemonică în plan social, iar viziunea despre lume, concepția despre viață, propuse de ea sunt atacate vehement de viziuni materialiste, ateiste, scientiste, care sperau să aducă oamenilor optimism, bunăstare, fericire terestră, nu una iluzorie în vreo dimensiune cerească, transcendentă. Sociologul american afirmă, în contextul neutralității savantului, al non-implicării sau aderării și apartenenței la vreo religie, credință, că Biserica în această situație are două alternative, două căi, cea „liberală” sau cea „sectară”¹¹⁸. Biserica ori se liberalizează ori se sectarizează, afirmații care indică în perspectivă ortodoxă, limitele sociologice și intelectualiste ale abordării Bisericii și teologiei de către structuri secularizate ce nu pătrund în miezul problematicii, nu înțeleg esența Bisericii, adevărul și comuniunea reală, sfântă cu Dumnezeu. Or, astfel de afirmații sunt oferite omului contemporan, care, totul fiind relativizat, relativismul fiind noua religiozitate euro-atlantică, nu mai știe unde este adevărul creștin al lui Hristos și al Bisericii Sale. Ortodoxia însă, este în lume și ea invită la redescoperirea, pe care de fapt o și fac cei neortodocși care se află în lăcașul de cult ortodox, Bisericii lui Hristos, ca viață de comuniune în harul Treimii prin care persoana omului este transfigurată și pregustă din bucuria vieții cea din Dumnezeu. Cuvintele misiologului elvețian sunt relevante în acest sens:

„Ortodoxia, prin natura însăși, nu suportă *un discours asupra ei*. Este necesar să facem experiența Ortodoxiei. Nu există decât o cale ce permite să ajungem la înțelegerea învățaturii ortodoxe, anume ritmul său, spiritualitatea sa, culorile și comunitățile ei”¹¹⁹. În Ortodoxie doar, omul contemporan află pacea și bucuria Împărăției, pe Hristos – Iubire, care aduce bucuria de a fi în lumea fără sens, redusă ideologizant la hedonism și consumerism, lume propusă de cercuri de imagine de astăzi. Paradoxal, în locul seninătății oferite de noile perspective omul „recent” se află într-un spațiu stresant, angoasant, lipsit de sens, aproape suicidar. În autonomia sa el trebuie să opereze și o recompunere religioasă de manieră inclusivă și nu exclusivă, într-o piață religioasă din care e invitat să aleagă ceea ce este compatibil cu idealul său, cu exigențele sale intelectuale, morale.

b) *Religia, Biserica* în Occidentul tradițional *corpus christianorum*, este exclusă teoretic, ideologic din spațiul public în cel privat, devenind o „afacere privată”. Ea nu mai reprezintă un modul de a fi al lui Dumnezeu cu poporul Său, consacrat spiritual, cultural într-o istorie multiseclară la care se articulează individul prin acceptarea, asumarea conștientă și responsabilă moral, spiritual spre mântuire a mărturisirii de credință dogmatice, oficiale, în experiența liturgică, de rugăciune a unei comunități, primită într-o tradiție religioasă neîntreruptă, ci „contemporanii noștri sunt constrânși de a-și construi propria lor identitate religioasă, negociind” relația lor cu una dintre organizațiile religioase ce-și oferă serviciile pe piața religioasă într-o competiție în cel mai clasic stil capitalist. Ignorant religios, teologic, cultural, individul societății secularizate „recompune”¹²⁰ după chipul și asemănarea sa un

¹¹⁹ Klauspeter Blaser, *La Theologie au XX-eme siecle, Histoire-Defis-Enjeu, L'Age de l'homme*, Lausanne, 1995, p. 375.

¹²⁰ Olivier Fatis, Henry Mottu, Roland J. Campiche, Jean-Claude Basset, Erich Fuchs, *Pour sortir l'oecumenisme de Purgatoire*, Labor et

model religios pe care îl capitalizează prin atragerea a cât mai mulți aderenți. Aceștia, în setea lor ontologică după Dumnezeu, nu-L găsesc pe Acesta ci sunt manipulați de indivizi ai „pieței religioase” ce reduc religia la dimensiunea socială și creează o confuzie și o eliminare a valorilor autentice creștine.

c) *Conceptul „piață”* este astăzi valoarea supremă, zeul omenirii. Totul se vinde și se cumpără, inclusiv oamenii și sufletul acestora sunt marfă pentru piață. Toate valorile gravitează în direcția unei piețe „totale” care să absoarbă orice preocupare și în care omul să devină un mecanism nesemnificativ, un robot, o mașină de produs și de consumat bunuri materiale, angrenat într-un cerc vicios, ceea ce este incompatibil cu demnitatea, cu libertatea omului care caută un supliment de suflet dincolo de recurența cotidiană *metro-boulot-dodo*¹²¹.

Astfel „logica pieței este absolută și transcendentă față de toate responsabilitățile noastre... Producția de bunuri nu mai are în fond valoare, banii sunt importanți și nu oamenii. Nu uzina are viitor, ci bursa”¹²². În aceste condiții, omul este sacrificat social și este exclus, marginalizat iar societatea este atomizată și cu ea structurile ei tradiționale. Demolarea instituțiilor tradiționale antrenează apariția de grupări voluntare, cu liberă inițiativă, care suplinesc aspirațiile perene umane, iar oamenii sunt aproape forțați să se asocieze acestor grupări.

Schimbările majore în structurile sociale și economice ale prezentului, accentuarea unui individualism ce minimalizează

fides, Geneve, 1993, p. 65; cf. Pr. prof. Dumitru Popescu, *Ortodoxie și contemporaneitate*, Editura Diogene, București, 1996.

¹²¹ Jean Vernet, *Des Chercheurs de Dieu...*, p. 53; Dietmar Mieth, *La dignité de l'homme est inviolable, Que signifie le „marché” selon ce principe?*, în *Concilium*, vol. *Hors du marché point de salut*, 270, 1997, p. 168.

¹²² Dietmar Mieth, *op. cit.*, p. 169.

comunitatea cu valorile și tradițiile ei perene, favorizează apariția și prozelitismul unor lideri religioși a căror activitate se înscrie în contextul libertăților societăților noastre. Libera circulație a oamenilor și a ideilor oferă largi posibilități unor astfel de „evangelizatori” de a constitui grupuri voluntare de presiune în spații structurate religios, cultural și național în epoci îndelungate spre a le atomiza și controla printr-un proces de invazie sectară și import de religie și cultură, străine de etosul local tradițional.

În acest sens, după cum arată A. Woodrow, secta își asumă riscuri ce pot destabiliza structuri întregi sociale, politice și economice prin dorința de putere personală, de bogăție și de dominație politică.¹²³ Acestei triple tentații ce alienează pe om nu se poate răspunde decât cu modelul smereniei și jertfei lui Hristos care a învins pe ispititor în pustiu. În caz contrar, secta, și mai ales întemeietorul ei, ajunge la excese de megalomanie incredibile, lăsându-se „divinizat” de supușii săi, autointitulându-se „Mesia”, „Dumnezeu”, „Duhul Sfânt”, „al treilea Adam”, „reîncarnarea lui Hristos”, așa cum se prezintă indivizi, precum: Moon, David Berg, Francisc Maitreya și alții sau conducători ai noilor mișcări religioase din România, Turma Sf. Ilie, Biserica secretă, M.I.S.A.

În al doilea rând, conducătorii sectei sunt tentați de puterea economică și financiară, membrii sectei devenind sclavi pur și simplu în corporațiile maeștrilor spirituali proprii sau fiind nevoiți să ofere întreaga proprietate sectei care de multe ori recurge la eliminarea fizică a unor membri mai înstăriți pentru a intra deplin în posesia bunurilor acestora. Situații ca acestea se petrec în Biserica scientologică, în secta Copiii Domnului, Asociația internațională pentru conștiința lui Krishna (AICK), Ordinul Templului Solar etc. De asemenea, sectele neo-

¹²³ Alain Woodrow, *Les nouvelles sectes*, p. 124; cf. Françoise d'Eaubonne, *op. cit.*, p. 64-65; cf. Pr.prof.dr. Ion Bria, *Destinul Ortodoxiei*, București, 1989, p. 305.

protestante în general, deși aparent propun scopuri religio-morale, în realitate ele au în vedere planuri economice și succes în afaceri după logica „eticii protestante” și în spiritul liberalismului anglo-saxon care proclamă respectul și teama de Dumnezeu nu din rațiuni teologice-spirituale ci utilitariste, întrucât „Providența recompensează pe cei care slujesc pe Dumnezeu prin binecuvântări materiale aici pe pământ”¹²⁴. Această atitudine, întemeiată pe spiritul juridic al Vechiului Testament, se situează la antipozii teologiei iubirii, a Fericirilor și a spiritului Evangheliei.

În fine, tentația puterii politice și dominația mondială, tendința de a înlocui orice religie istorică, tradițională cu secta care inaugurează o epocă nouă, a bunăstării materiale și a unei fericiri imanente într-o armonie universală, fac ca secta să fie, după cum apreciază J.P. Morin „o nouă formă de subversiune prin care câteva organizații internaționale, cu ambiții nemăsurate, exploatează în lumea occidentală ființe umane prin procedee imorale”, căutând să impună o ideologie de tip fascist a celor aleși, superiori, în țările democratice care sunt astfel la cheremul unui „agresor” ce dorește o „supunere totală și activă a națiunilor”¹²⁵.

Asfel de organizații sunt în general cele de tip milenarist: Martorii lui Iehova, Mormonii, Bahai, New-Age.

De aceea societatea trage un semnal de alarmă, un S.O.S. în ceea ce privește prozelitismul sectelor și al noilor mișcări religioase și consecințele acestuia în plan personal, familial, social, educațional, financiar, economic și politic, prin alienarea individului, exploatarea de rețele oculte feroce, cu ambiții elitiste, fără nimic din iubirea creștină. Secta atentează la demnitatea omului, prin nerespectarea, încălcarea drepturilor acestuia, iar în contextul polarizării lux-sărăcie aceasta apare

¹²⁴ Alain Woodrow, *op. cit.*, p. 141.

¹²⁵ *Ibidem*, p. 117.

drept salvatoare deșartă a celor lipsiți, care la început primesc bunuri materiale sau bănești, pentru ca ulterior să se trezească la plata zeciuiei. În cele din urmă, confuzia dintre Biserică, unica mântuitoare prin Hristos în Duhul Sfânt care nu se identifică cu nimic din cele create de om (Fapte 5, 37-39) și alte grupuri religioase din plan social, lipsa discernământului spiritual prin care din slăbiciune sau ignoranță teologică, religioasă sau culturală se aderă la un anumit grup pseudoreligios, cu veleități transcendentaliste reprezintă tot o cauză socială a proliferării sectare¹²⁶.

I.7. Strategii prozelitiste sectare

Strategia prozelitistă sectară în general și cea a noilor mișcări religioase de astăzi cuprinde o gamă foarte diversă de manifestări. În ceea ce privește prozelitismul sectelor creștine, se poate spune că acesta se desfășoară după un plan de evanghelizare mondială care urmărește eliminarea Bisericii tradiționale și înlocuirea ei cu comunități așa zis creștine, cu „centre” creștine. Aceste așa-zise „centre” sunt de fapt grupări de oameni ce dau spectacole muzicale cu un conținut religios, sentimental, pietist ce atrag mai ales tinerii. De asemenea, aceste centre sunt și ambulatorii pentru că ne este dat să vedem pe unele autoturisme reclame publicitare de genul „Centrul creștin Timișoara, Cluj, etc.”. Dacă Bisericile tradiționale în organizarea lor la nivelul comunităților locale se manifestă ca parohii, spațiul spiritual în care se mărturisește credința în Hristos din generație în generație, evanghelizatorii sectari au ca scop destructurarea și desființarea parohiei, „deparohializarea”. Parohia ar reprezenta în viziunea acestor „înnoitori” ai creștinismului, în organizarea sa, la nivelul fiecărei comunități umane un semn de „tribalism” ce trebuie depășit și eradicat spre a fi înlocuit de grupurile constituite ulterior din cei care au aderat la sectă. Aceștia trebuie să exercite o animație

¹²⁶ P. I. David, *op. cit.*, p. 10-11; Roger Ikor, *Les sectes*, p. 288-289.

emoțională, sentimentală, în Bisericile tradiționale printr-un program neo-creștin, în care religia este redusă la imanență și la relații interumane. Acest program funcționează pe principiile misionare tradiționale, misiunea externă, având ca scop „deparohializarea, principiu organizatoric central” și misiunea internă având ca scop „dez-alienarea”. Cu alte cuvinte, parohia tradițională ar fi spațiul alienării spirituale, din care s-ar salva cei ce aderă la aceste grupuri sectare¹²⁷. Acest program de evanghelizare pentru și în Bisericile tradiționale este conceput în mai multe faze și anume „cinci trepte, etape în procesul de deparohializare”, un „program multidimensional”¹²⁸ pe care grupările sectare creștine îl aplică în spațiile vizate:

a) Cel trimis să evanghelizeze este pregătit special în centre de evanghelizare. Exerțând un prozelitism agresiv și impertinent, ignorant al tradiției eclesiale și culturale locale, evanghelizatorul trebuie să fie pregătit pentru surprize care dau naștere la devieri față de planul inițial. Cu alte cuvinte, el află în locul unde este trimis o altă situație decât cea care i-a fost prezentată, și sesizează diferențe importante uneori față de programul inițial, la care nu se aștepta.

b) Astfel, urmează pentru evanghelizator o experiență primordială în spațiul său de acțiune, care îi permite reexaminarea la fața locului, analizarea corectă a sistemelor, culturilor, limbajelor, o ucenicie nouă, de data aceasta la fața locului, între cei la care a fost trimis să facă prozelitism.

c) „Evanghelizatorul” va face astfel o inventariere a noii sale experiențe, se va adapta la contextul local, preluând chiar elemente din tradiția religioasă întâlnită pe care le va folosi pentru a atenua diferențele între planul său inițial și realitatea de fapt din spațiul unde este trimis pentru „misiune”, de fapt, o contra-mărturie creștină.

¹²⁷ Donald N. Larson, *Transcending Tribalism: Deparochialization in Missionary Orientation*, p. 389.

¹²⁸ *Ibidem*, p. 393.

d) Urmează o nouă planificare, „evanghelizatorul” creând o sinteză dintre planul său, care urmărește de fapt destructurarea comunității eclesiale tradiționale, și elemente de religiozitate locală.

e) În cele din urmă, ultima etapă o reprezintă prognoza pentru activitatea ulterioară și un efort sistematic pentru o creștere a eficacității așa-zisei evanghelizări¹²⁹.

De fapt, la acest model de evanghelizare recurg toate sectele neoprotestante care cunosc foarte puține lucruri despre Ortodoxie și care, mai mult, consideră spațiile ortodoxe ca „teritorii misionare”, mai ales în fostele țări ortodoxe care au cunoscut opresiunea sistemului comunist și unde oamenii, în logica politică a existenței regimului ateu, și-ar fi pierdut credința în Dumnezeu. Această viziune însă are conotații mai curând politice pentru că aceste secte au și alte scopuri decât cele strict religioase. Mai mult, grupările creștine prozelitiste, pentru că sunt relativ noi și au apărut în aria creștină în ultimele două secole, mai ales, consideră că ele îndeplinesc o datorie față de Hristos. Din punctul de vedere al acestora „a defini un grup ca prozelitist pentru că face parte dintr-o biserică mai tânără este, așa cum au exprimat reprezentanții ai lor la întâlnirea comisiei ecumenice *Misiune și evanghelizare* din 1993, la Santiago de Compostella (Spania), opresiune”, deoarece aceste „biserici paralele” proclamă atașarea la credință și revenirea la Biserica primară¹³⁰.

Bisericile Ortodoxe din Est consideră însă, pe bună dreptate, acțiunea prozelitistă a sectelor neoprotestante drept „arogantă și lipsită de respect față de mărturia credincioasă de

¹²⁹ *Ibidem*, p. 390-392.

¹³⁰ Cecil M. Robeck Jr., *Mission and the Issue of Proselytism* în International Bulletin of Missionary Research 20, 1/1996, p. 7 (volumul este unul tematic; tema generală este „*To Evangelise or Proselytise?*”, I.B.M.R.); Bernard Vignot, *Les Eglises paraleles*, Cerf, Paris, 1991, p. 13.

secole a acestor Biserici.”Astfel, pe lângă faptul că dacă în Vestul în mare parte secularizat prozelitismul nu este decât o problemă de etică, în Est aceasta este și o problemă politică și culturală¹³¹.

Întrebarea firească ce se pune este: De ce această ofensivă așa-zis evanghelizatoare la unele popoare care încă din zorii creștinismului au fost evanghelizate și în spațiul religios și cultural al cărora abundă mărturiile de viață spirituală creștină neîntreruptă până astăzi? Oricum este evident că evanghelizatorii occidentali au o perspectivă diferită despre ceea ce este Biserica însăși și relația ei cu cultura, statul, societatea. Din perspectiva ortodoxă, în secolele de viață creștină s-a cristalizat o osmoză între cultură și Biserică la popoarele ortodoxe. De aceea, pe bună dreptate se poate afirma că Bisericile ortodoxe se consideră ca păstrătoare ale culturilor și ele au modelat un profil al popoarelor existente astăzi în spațiul ortodox compact din Est. Bisericile au creat un autentic etos creștin local cu o valoare universală și de aceea vor să păstreze „caracterul ortodox al culturii lor”¹³² spre deosebire de Vest unde autonomia valorilor a dus la dezintegrarea în mare măsură a etosului tradițional. Având în vedere rolul major al Bisericii, al mărturiei creștine în profilarea specificului, a identității naționale, culturale, spirituale a popoarelor ortodoxe, dar și atașamentul la Biserică și conștiința creștină a celor ce trăiesc în aceste spații unde s-a constituit și există o relație specifică Biserică-cultură, Ortodoxia, fidelă Mântuitorului Hristos și adevărilor divine despre sensul existenței umane ce nu poate fi redusă la imanență, la social, politic și economic, nu se poate considera după modelul ideologic de astăzi ca un

¹³¹ Eugen P. Heideman, *Proselytism, Mission and the Bible*, în I.B.M.R., 1/1996, p. 11.

¹³² Miroslav Volf, *Fishing in the Neighbour Pond: Mission and Proselytism in Eastern Europe*, în I.B.M.R., 1/1996, p. 27.

simplicu și unul dintre mulții actori ai jocului social de pe „piața liberă a bunurilor și a ideilor”¹³³.

Biserica lui Hristos este instituția teandrică a mântuirii, unde creștinii experiază relația cu Hristos-Dumnezeu, care eternizează umanul și nu o congregație umană sau religioasă, una dintre numeroasele congregații ce există în lume și care ar funcționa în viziunea liberalismului religios după sintagma „o Biserică liberă într-un stat liber”, o „axiomă civico-religioasă” specifică în general întregului neo-protestantism¹³⁴.

Libertățile sistemului politic democratic și pluralismul aferent acestuia implică un orizontalism și o socializare a Bisericii, dimensiune de altfel specifică acesteia. Ortodoxia este însă conștientă mai mult de dimensiunea sa verticală, a relației drepte a omului cu Dumnezeu revelat în istoria umană în Hristos, a vieții Bisericii în Duhul Sfânt ce depășește condiționările contingenței și nu poate reduce rolul ei doar la unul închis în orizontul istoriei, al lumii. Prin Biserică oamenii depășesc istoria, timpul. Viața de comuniune cu Dumnezeu, experiată la nivel eclesial, reprezintă deja valoarea supremă ce la depășește pe toate celelalte: „Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui” (Matei 6, 33).

De asemenea, Ortodoxia nu este doar reprezentată de o elită religioasă, exclusivistă, rigoristă așa cum se pretind sectele ai căror membri sunt „aleși” de Dumnezeu, sunt sfinți. Mântuitorul Hristos a venit să răscumpere pe cei păcătoși, iar Biserica, prin Duhul Sfânt, ce continuă sacramental lucrarea lui Hristos, constituie în lume spațiul răscumpărării, al vindecării de păcat, al mântuirii și de aceea ea este „mama care

¹³³ *Ibidem.*

¹³⁴ Ioan Bunaciu, *Propoveduirea în bisericile creștine baptiste*, București, 1977, p. 33-34; cf. Bruno Würtz, *Doctrinile principalelor secte ale creștinismului contemporan*, Timișoara, 1988, p. 29; Miguel M. Garijo-Guembe, *Gemeinde der Heiligen. Grund, Wesen und Struktur der Kirche*, Patmos Verlag, Dusseldorf, 1988, p. 135.

îmbrățișează pe copiii ei”¹³⁵ pe toți cei botezați care cad în păcate și al căror comportament moral lasă uneori de dorit. Sectele însă consideră că toți cei care nu se comportă într-un mod creștin – prin credință și fapte – „sunt obiect al evanghelizării”¹³⁶. Astfel, în viziunea sectei, doar cei care părăsesc Biserica la care au fost integrați tainic prin Botez devin creștini adevărați, prin alăturarea la comunitățile de creștini adevărați, respectiv sectele.

Prozelitismul virulent și insolent al sectelor, al „evanghelizatorilor” care neagă însă Biserica spre a o înlocui cu un sistem religios, eventual atașat de unul politic, urmărește interese oculte, vizând destructurarea unor entități etnice, culturale și absorbirea lor în fluxul unei integrări globale ce anulează specificul local, tradițional, real al oricărei comunități ce contribuie prin ea însăși la simfonia universalității. Agresarea ortodocșilor la ei acasă prin colportaj de material religios, trafic de influență, mită, acuze la adresa ierarhiei Bisericii, a valorilor naționale, culturale, este un act grav ce este săvârșit de indivizi inconștienți, marionete ale unor forțe obscure care nu are nimic comun cu Hristos, Evanghelia și Biserica Sa.

Strategia de racolare la sectă este de o diversitate covârșitoare în toate spațiile de acțiune indiferent de condițiile sociale și economice. În Vestul industrializat sectele și noile mișcări religioase sunt un răspuns la „neseemnificația culturii industriale”¹³⁷.

Civilizația industrială și informațională creează noi raporturi interumane, în sensul că acestea se diminuează îngrijorător de mult. Legat de mașină, omul nu mai comunică cu aproapele său, nu-l mai cunoaște, limitându-și orizontul său

¹³⁵ Miroslaw Volf, *art. cit.*, p. 27.

¹³⁶ *Ibidem*.

¹³⁷ W. Haack, *Des sectes pour les jeunes*.

la o stare de anonimat, de pasivitate și autosuficiență ce duce la „sclavie spirituală”.

Structural ființă dialogică, omul în această condiție este agresat spiritual de reprezentanți ai acestei noi religiozități, care nu au mandat divin pentru activitatea lor ci, dintr-o inițiativă liberă se erijează în maștri divini, ce au datorii spirituale față de oameni, datorii care urmăresc însă interese egoiste sau de grup.

În spațiile lumii a doua sau a treia, sectele, beneficiind de suportul material și financiar al lumii bogate, își manifestă „generozitatea” față de cei săraci, marginalizați, rupând pe unii dintre aceștia din comunitatea lor tradițională. Distribuirea de bani, alimente, îmbrăcăminte, reprezintă de multe ori metode de a atrage la o anumită sectă. Infiltrarea prin asociații umanitare în sectoare sociale precum azile, case de copii, de handicapați, poate reprezenta și o strategie de racolare de noi membri, folosiți ulterior în acțiuni prozelitiste sectare.

În strategia sectară și a noilor mișcări religioase sunt vizate categorii ușor de manipulat și un segment important îl reprezintă tineretul, tineretul ce în entuziasmul său uneori fără discernământ poate cădea pradă unor acțiuni prozelitiste subtile. După cum arată W. Haack, așa-zisul evanghelizator sau „guru” este tânăr, deci din aceeași generație aproximativ cu cei pe care îi interpelează. La început el nu este autoritar, ceea ce face ca tinerii să nu simtă o anumită canalizare spre un scop precis. Tânărul, într-o discuție cu un astfel de individ, este invitat gratuit la o masă, beneficiind deodată de o atenție specială, oferindu-i-se o excursie gratuită în străinătate, sau alte avantaje. El nu sesizează pericolul.

Prin această tehnică de racolare „love-bombing” sau „flirting-fishing”¹³⁸ cum este denumită tehnic, tânărului i se pare că totul se petrece din libera sa voință, dintr-o inițiativă

¹³⁸ *Ibidem*, p. 151.

personală și mediul în care are acces este unul favorabil. Acolo el se simte bine, ca în sânul familiei. După această fază a începutului tentant, reconfortant, începe să se simtă autoritatea adevăratului interlocutor. Acesta începe să domine grupul, să-l îndoctrineze, să-l izoleze de restul comunității. Recruții la sectă sunt supravegheați atent, sunt obligați să presteze munci de tot felul pentru a avea permanent o ocupație și a nu avea timp să-și pună întrebări la care de altfel li se dau totdeauna răspunsuri gata făcute. Ei sunt antrenați în așa-zise practici spirituale prin care li se diminuează pâna la anestezie totală voința proprie, li se anulează rezistența prin metode de dominare și control al minții, li se alterează conștiința prin diferite metode de perturbare a cunoașterii, sunt izolați de familie, prieteni, refuzându-li-se accesul la orice fel de informație alta decât cea care le este administrată de lider. Liderul li se prezintă într-o aureolă quasidivină. El devine astfel o personalitate unică, excepțională, harismatică în fața căruia membrii sectei se extaziază, se prosternează într-un adevărat delir¹³⁹, ca unei divinități.

Unele secte (iehoviști, mormonii) fac un prozelitism intens din casă în casă, răspândind colportaj religios, reviste (Turnul de Veghe) cu dorința de a instaura o eră nouă, cea a Regatului lui Iehova, negând insolent orice valori tradiționale care, spun ei, nu au reușit să elimine din lume relele de tot felul, războaiele.

Membrii unor astfel de secte trimise să salveze lumea nu precupețesc nici un efort în împlinirea planurilor dictate de centru chiar dacă fac acest „misionarism” în zadar. Apostrofați, ei se consideră martiri pentru adevărul noii religii așa cum la început creștinismul, Biserica a avut martirii proprii care i-au asigurat răspândirea în lume.

¹³⁹ *Ibidem*, p. 140-141; Constantin Cuciuc, *Religii noi în România*, Editura Gnosis, București, 1996, p. 38-39.

De asemenea, sectele se infiltrează în ceea ce psihologic și sociologic se numește „perioada tranzitorie a vieții personale”. De exemplu, o perioadă expusă racolării sectare, este aceea a adolescenței care are ca particularități psihice interogațiile și căutările, dorința de aventură, curiozitatea dar și o instabilitate, o labilitate ce premerge un anumit profil al personalității. Astfel, se explică o anumită propensiune în mediile școlare și universitare spre practici spirituale, spre exotism oriental, mai ales cel de sorginte indiană. Trecerea de la perioada de școlarizare la o activitate efectivă în beneficiul societății prin integrarea în muncă este un alt prag psihologic speculat de secte în condițiile creșterii șomajului și a găsirii cu o dificultate sporită a unui loc de muncă.

Perioade mai dificile, situații-limită în existența umană sunt folosite de secte pentru a-și arăta sollicitudinea fariseică și generozitatea. Boala, suferința îndelungată, pierderi materiale în situații de catastrofe naturale, sau accidente nedorite și păgubitoare sunt tot atâtea situații în care omul poate fi tentat de un ajutor material sau financiar în schimbul căruia i se cere să renunțe la credința sa ortodoxă sau catolică, și să se „convertească” la un grup sectar. Decesul în familiile defavorizate economic este, de asemenea, o ocazie de manifestare a unei solidarități interesate și egoiste din partea sectelor.

Așa cum creștinii erau acuzați în timpul primelor secole și în perioada persecuțiilor că din cauza lor se abăteau asupra Imperiului Roman toate cataclismele, tot așa unii sectari, fără logică și discernământ, de o manieră puerilă pun retoric întrebări preoților sau credincioșilor; De ce nu ați oprit voi preoții cu crucea și icoana în mână inundațiile devastatoare provocate de revărsarea Dunării sau a altor râuri?

Sectele sunt expresia unei lumi care a pierdut reperele morale și spirituale supreme ale creștinismului, Dumnezeu, Hristos, Biserica, iubirea, rugăciunea, bunătatea, milostenia,

într-un cuvânt credința ca „piatra cea din capul unghiului” a edificiului comunitar și a fiecărei persoane umane ce se integrează Tradiției ca viața spirituală prin harul Sfântului Duh în comunitatea eclesială. Autonomia valorilor, eliminarea sau marginalizarea valorilor morale și religioase, exacerbarea egoismului, a individualismului și tensiunea totală și nedisimulată după bunuri efemere într-o competiție tot mai ascuțită și mai nemiloasă pe fondul lipsei de religiozitate și de experiență spirituală creștină adevărată, în Biserică, comunitatea și comuniunea oamenilor cu Dumnezeu cel Unul revelat în Hristos și a oamenilor întreolaltă, putem spune că reprezintă condiția obiectivă a unei anumite prize a prozelitismului sectar în contemporaneitate.

Cauza subiectivă, internă putem spune, a invaziei și structurării unor elemente sectare o constituie anumite deficiențe în viața și lucrarea Bisericii, a slujitorilor ei care datorită acestor sfidări și interpelări sunt obligați, așa cum spune O. Clement, la două lucruri: „pe de o parte la a avea comunități cu adevărat frățești, cu adevărat călduroase, unde să existe dragoste, iar pe de altă parte la propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu, și la explicarea Cuvântului lui Dumnezeu fără încetare, pentru că slujbele noastre n-o mai fac îndeajuns prin ele însele, căci nu sunt înțelese. Trebuie deci ca preoții să o facă insistent și pe înțelesul poporului. Pornind... de la explicarea Liturghiei, a Botezului... a celor șapte Laude care toate sunt de inspirație scripturistică și comentează poetic Scriptura”¹⁴⁰.

¹⁴⁰ *Ortodoxia văzută de un occidental*, Olivier Clement, la Pr.dr. Constantin Coman, *Ortodoxia sub presiunea istoriei. Interviu*, Editura Bizantină, București, 1995, p. 263.

PARTEA A DOUA

II. SECTE NEOPROTESTANTE ÎN ROMÂNIA

A clasifica sectele și noile mișcări religioase este astăzi mai dificil, pentru că există o diversitate de astfel de orientări, în general antieclesiale, care nu acceptă să fie numite cu termenul peiorativ sectă. Contextul religios ecumenic și cel politic democratic, drepturile omului, implică abordarea atitudinii anisectariste în coordonate care să ofere o înțelegere corectă unor astfel de grupări, de nuanță evanghelică mai ales, care cunosc prea puțin despre Ortodoxie de exemplu, și care se consideră ofensate când în activitatea lor evanghelizatoare sunt percepute drept grupări ce fac prozelitism. Denumirea de sectă este devalorizantă astăzi în contextul ecumenist, însă o clasificare a sectarismului se impune din perspectiva eclesială, teologică, dogmatică, misionară și pastorală, precum și din perspectiva unei „tipologii practice de tip descriptiv” cum consideră sectologul J. Vernet¹⁴¹.

Sectologii de astăzi împart sectele în general în trei grupe distincte în care acestea se înscriu în funcție de baza lor doctrinară, respectiv, Biblia, ocultismul sau religiile orientale sau chiar în patru grupe, adăugând și sectele „potențialului

¹⁴¹ Jean Vernet, *Jésus au péril des sectes*, p. 37.

uman”. Există astăzi o varietate, o diversitate sectară amplă și aparent inepuizabilă prin apariția unor noi lideri și a unor noi mișcări religioase care pot fi împărțite după schema următoare:

a) sectele de inspirație iudeo-creștină, care își fundamentează doctrinele pe Biblie;

b) grupurile de inspirație orientală ce își au rădăcinile în religiile necreștine actuale, în budism, hinduism, islamism;

c) curentele neo-gnostice, ocultiste, tradiția paralelă a Occidentului sau gnozele occidentale;

d) grupurile potențialului uman¹⁴².

În număr de peste trei sute astăzi, sectele de inspirație creștină, puține în Ortodoxie și în catolicism sunt grupurile „ieșite dintr-o lectură particulară a Bibliei”¹⁴³ și, mai ales, „expresii modernizate ale mișcărilor de trezire care au zguduit Reforma și anglicanismul secolelor XVII și XVIII¹⁴⁴. Aceste secte sunt în general moștenitoare ale evanghelismului și pietismului protestant.

Expresii evidente ale individualismului religios, rupt de tradiția spirituală a creștinismului, de viața Bisericii, păstrând unele elemente din învățătura creștină mai apropiate de istoricitatea și de sensul moral decât de dimensiunea ontologică autentică a vieții în Hristos, de nuanță milenistă, evanghelică, fundamentalistă, mesianistă, sectele practică un prozelitism intens spre a-și mări numărul de membri, negând valorile creștine, eclesiale, spirituale și culturale din spațiile unde își desfășoară acțiunile, creând tensiuni, dezechilibre. Accentuând un aspect al vieții creștine în detrimentul celorlalte, manipulând

¹⁴² *Ibidem*, p. 37, 232; Idem, *Les sectes*, p. 35-88; Jean-François Mayer, *Les Sectes*; Richard Bergeron, *Le cortège de fous de Dieu*; Hans Diether Reimer, *Sects* în *Dictionary of the Ecumenical Movement*; H. Reller, *Sekten*, în *Ökumene Lexikon. . Kirchen, Religionen, Bewegungen*, Lembeck-Knecht, Frankfurt am Main, 1987, p. 1097-1100.

¹⁴³ Jean Vernet, *Les Sectes*, p. 35.

¹⁴⁴ Richard Bergeron, *Le cortège des fous de Dieu*, p. 73.

conștiințe labile și persoane ce ignoră propria credință, sectele afișează un elitism scandalos, oferind poate cea mai ieftină rețetă de mântuire prin trecerea în rândurile sectarilor în urma așa-zisului „Botez” sau „pocăințe”, a falselor revelații sau pretinselor minuni. Preluând elemente din învățătura creștină, uitând că „cine va păzi toată legea dar va greși într-o singură poruncă s-a făcut vinovat de toate poruncile” (Iacob 2, 10) sectarii, eludând adevărul biblic și teologic sunt asemenea ispititorului care „umblă ca un leu, căutând pe cine să înghită” (I Petru 5, 8). Ceea ce este mai grav, vorbind de Hristos, prin faptul că sunt prooroci mincinoși, îl tăgăduiesc spre a lor pierzare (II Petru 2, 1) dar și a celor pe care îi ademenesc. Se încalcă astfel principiul unității Bisericii, prin care, dezbinarea, după cum spunea Fericitul Augustin, este cel mai mare păcat¹⁴⁵. Mai mult, erijarea în apostoli și uzurparea acestei unice calități, sau ceea ce este incredibil, absurd și demonic, autodefinirea ca Mesia, a unor lideri ai noilor secte demons-trează deruta generată de vidul spiritual, de ignoranța teologică, de egoismul uman, supralicitat de alienarea într-o lume ce și-a pierdut valorile, sensul. În aceste condiții, valorile creștine autentice, păstrate și cultivate individual sau comunitar, respectiv modelele de vrednicie și experiență spirituală în Hristos sau ritmul liturgico-sacramental al Bisericii, sunt cu atât mai necesare pentru păstrarea identității creștine. Mai vechi sau mai noi, cu originea mai ales peste ocean sau în Europa occidentală, prin diverși „evangelizatori”, sectele fac un prozelitism intens, negând valorile creștine perene, istoria Bisericii, mărturia creștină bimilenară, exprimată în teologie și spiritualitate, în cult, în icoane, în arhitectura locașurilor de cult, în etosul ortodox structurat în secole de viață creștină.

¹⁴⁵ Jaroslav Pelikan, *The Christian Tradition. A History of the Development of Doctrine*, vol. IV, *Reformation of Church and Dogma, (1300-1700)*, Chicago and London, 1984, p. 268.

Respingând ceea ce este mai apropiat sufletului ortodox, cultul Sfintei Fecioare Maria, Născătoarea de Dumnezeu, „fericită de către toate neamurile” (Luca 1, 48) și al sfinților, „prieteni Mirelui” (Ioan 15, 14), crucea și icoanele, cultul divin încununat de Sfânta Liturghie, poezia doxologică a Ortodoxiei, răspunsul uman la interpelarea divină, la iubirea lui Dumnezeu față de lume, sectarii reprezintă o categorie nihilistă eclesial, cultural și național. Zelul lor misionar este unul orientat spre falsitate în ceea ce privește învățătura creștină. Orgoliul demonic de care dau dovadă, reprezintă, de asemenea, un aspect negativ din punct de vedere moral și spiritual

De nuanță milenaristă și fundamentalistă, pietistă, penti-costală, aceste secte, principial, neagă adevăruri de credință esențiale consacrate în Biserica lui Hristos precum sunt cele referitoare la Sfânta Treime, unele secte refugiindu-se în monoteismul Vechiului Testament, la hristologie, Iisus Hristos fiind perceput mai mult într-o perspectivă morală, la pnevmatologie, Sfântul Duh fiind o energie impersonală a unicului Dumnezeu.

Revelația este cuprinsă numai în Sfânta Scriptură pe care o poate citi, interpreta și înțelege oricine printr-o iluminare directă a Duhului Sfânt, făcându-se abstracție de autoritatea și viața Bisericii dintotdeauna, exprimată în Tradiția ei, teaurizată simbolurile de credință, canoanele apostolice, definițiile dogmatice ale sinoadelor ecumenice și locale, mărturisirile de credință ale martirilor, scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii, cărțile de cult, mărturiile istorice și arheologice ce reflectă credința apostolică¹⁴⁶.

Înțelegând în mod fundamentalist Sfânta Scriptură, o carte a Bisericii, a comunității creștine, pe care, paradoxal o folosesc împotriva acesteia, sectele creștine exclud Biserica, mediul ei și

¹⁴⁶ *Îndrumări misionare*, București, 1986, p. 40.

norma eclesială hermeneutică și comunională care a conferit scrierilor sacre forma actuală, utilizând texte rupte din context, într-o exegeză arbitrară.

Sectele resping Biserica, comuniunea oamenilor cu Dumnezeu, spațiu al lucrării dumnezeiești de mântuire a oamenilor prin harul Sfântului Duh, înlocuind-o cu secta proprie, singurul mediu al relației cu Dumnezeu în perspectivă sectară.

Mântuirea subiectivă nu se obține prin sinergie, prin harul Sfântului Duh, condiție absolută pentru viața înnoită în Hristos, ci în cazul sectelor este vorba mai curând de automântuire, prin convertire mentală la un alt set de valori decât cele eclesiale, respectiv o informare, prin citirea Bibliei, despre Hristos față de care se manifestă ulterior un atașament emoțional, sentimental, pietist prin acceptarea lui în mod declarativ ca Mântuitor personal. Harul este exclus din lucrarea mântuirii pentru că, după unele dintre secte nu există Sfânta Treime, sursă a harului. Botezul și Cina Domnului oficiate în cadrul sectei nu conferă nici un har, nu pun într-o relație cu implicații ontologice pe om cu Dumnezeu, așa cum a înțeles antropologia creștină această relație cu consecințe spirituale, mântuitoare asupra omului, a unei transfigurări prin harul Sfântului Duh. „Faptele bune” ale sectarilor sunt acțiuni filantropice cu arie limitată, izvorâte de cele mai multe ori din rațiuni prozelitiste, pentru a atrage în grupul lor diferiți indivizi.

În viziunea sectelor, Biserica nu este instituția teandrică a mântuirii, ci ea reprezintă ceva vetust. De aceea, Biserica trebuie eliminată și înlocuită cu comunități sectare care la rândul lor, deși proclamă dimensiunea invizibilă, spirituală doar de Dumnezeu cunoscută a Bisericii, nu ezită nicidecum să construiască case de rugăciune spațioase, dar incompatibile cu arhitectura sacră, deasupra cărora din rațiuni de contextualizare așează uneori și crucea spre a induce în eroare pe creștinii ortodocși. De fapt, nu trebuie să ne mire faptul că grupările

sectare vor utiliza cât mai multe elemente specifice patrimoniului creștin tradițional în general și ortodox în ceea ce ne privește, pentru a diminua din diferențele ce le seapră de comunitățile structurate eclesial.

Sectele elimină din patrimoniul creștin elemente esențiale precum cultul Sfintei Fecioare Maria și al Sfinților, al Sfintei crucii, al Sf. icoane atât de familiare, de intime inimii creștinilor, deschisă prin rugăciunea de mijlocire celor care lupta cea bună au luptat pentru agonisirea cununilor.

Secolele de viață creștină sunt eliminate în mod arbitrar, anarhic, pentru a ne trezi instantaneu cu vreun „iluminat” și cu un grup de „aleși” ce monopolizează adevărul creștin și Împărăția lui Dumnezeu plasată în urma unor combinații numerologice, într-un viitor mai mult sau mai puțin previzibil. Lipsa comuniunii cu sfinții antrenează lipsa comuniunii cu strămoșii, cu neamul și cultura, sectele reprezentând un reper clar al unei tendințe de ștergere a memoriei istorice, esențială pentru înțelegerea de sine, pentru viața și identitatea omului, a societății în general.

După cum comuniunea înseamnă întâlnire spirituală, iar aceasta implică un timp al întâlnirii care este prin excelență sărbătoarea, când omul se bucură, prin aducerea aminte sau vedere a celor cu care este în comuniune, omul defnindu-se și ca „homo festivus”, sectele elimină sărbătorile. Unele secte înlocuiesc sărbătoarea duminicii cu sâmbăta, a zilei mari a Învierii, cea dintâi și cea de a opta, cu așa-zisul sabat ebraic, sau altele, precum iehoviștii, încearcă să elimine din calendar și din memoria creștinilor orice sărbătoare, Paște, Nașterea Domnului¹⁴⁷ etc., deschizând perspectiva unei existențe cenușii, irelevante, spre a manipula mai ușor grupuri umane spre propriile interese oculte pentru o lume și o ordine nouă, ruptă

¹⁴⁷ *Să aduceți argumente din Scriptură*, Wachturm-Gesellschaft, Seters/Tanus, 1989 (ed. rom.), p. 334-340.

de trecut, fără continuitate firească cu ceea ce a fost, este și trebuie să fie spre menținerea și transmiterea identității creștine.

Scopul lucrării de față nu este de a face o prezentare după metoda devenită clasică a manualelor de sectologie¹⁴⁸, ci de a prezenta sintetic istoricul și elementele doctrinale specifice

¹⁴⁸ Prezentăm pentru informare câteva cărți mai vechi și mai noi care fac o prezentare detaliată a grupărilor sectare prozelitiste și răspund, de asemenea, din punct de vedere ortodox la obiecțiunile sectare: Grigorie Leu-Botoșăneanu, *Confesiuni și Secte*, București, 1929; Grigorie Gh. Comșa, *Cheia sectelor din România*, Arad, 1930; Pr. Al. N. Constantinescu, *Sectologie. Istorical și combaterea sectelor din România*, București, 1943; Prot. Petre Deheleanu, *Sectologia*, Arad, 1948; Arhim. Ilie Cleopa, *Despre credința ortodoxă*, București, 1985; *Îndrumări misionare*, București, 1986; Diac. P.I. David, *Călăuza creștină*, Arad, 1987; Idem, *Invazia sectelor. Coarnele fiarei apocaliptice în mileniul III*, vol. I, *De la erezii vechi la secte religioase ale timpului nostru*, Editura „Christ-1”, București, 1997; vol. II, „Proorocii” timpului, *dascăli mincinoși, antihriștii evanghelizatori!*, Editura Ruropolis, Constanța, 1999; vol. III, *De la tălmăcirii și interpretări personale la traduceri biblice „controversate”*, Editura Europolis, Constanța, 2000; Idem, *Sectologie sau apărarea dreptei credințe. Manual de Sectologie pentru cursul liceal*, Editura Sfintei Arhiepiscopii a Tomisului, Constanța, 1998.

Din literatura de specialitate, utilizată în lucrarea de față referitoare la fenomenul sectar indicăm și următoarele titluri: Jean Paul Benoit, *Denominations et sectes*, coll. Les Bergers et les Mages, 1965; William J. Whalen, *Separated Brethren. A Survey of Protestant, Anglican, Eastern Orthodox and other Denominations in United States*, Huntington, 1979; Frank S. Mead, *Handbook of Denominations in the United States*, Abingdon, Nashville, 1980; Friederich Heyer, *Konfessionskunde*, Walter de Gruyter, Berlin, New-York, 1977; G. Welter, *Histoire des sectes chrétiennes des origines a nos jours*, Payot, Paris, 1950; Joseph Longton, *Fils d'Abraham, Panorama des communautés juives, chrétiennes et musulmanes*, Brepols, Belgique, 1987; Kurt Hütten, *Seher, Grübler, Enthusiasten. Das Buch der traditionellen Sekten und religiösen Sonderbewegungen*, Quell Verlag, Stuttgart, 1989; *Handbuch der Religiöse Gemeinschaften. Frei Kirchen, Sondergemeinschaften, Sekten,*

sectelor a căror influență prozelitistă se simte în spațiul ortodox.

II.1. Baptismul

Baptismul a apărut în secolul al XVII-lea, are rădăcini mai vechi, este inspirat direct din anabaptism și menonism și, după cum este ușor de observat, din însuși numele pe care și l-a luat, doctrina și practica baptistă se leagă de un act fundamental pentru viața creștină, pentru începutul vieții în Hristos, anume Botezul. Dacă o afirmație esențială a protestantismului este mântuirea prin credință, „sola fide”, atunci bapțiștii au ajuns la concluzia logică ultimă, anume că fiind în imposibilitate de a crede, de a face o mărturisire de credință, copii nu pot primi Botezul și deci ei nu pot fi botezați. Numai persoanele capabile să facă mărturisirea de credință sunt acceptate la Botez¹⁴⁹. Negând orice valoare sacramental-mântuitoare actului Botezului, bapțiștii reduc afundarea în apă a omului care dorește să devină creștin doar la aducerea-aminte, la memorialul morții și învierii lui Hristos. În urma acestui act săvârșit cu multă solemnitate, cu o participare impresionantă a membrilor bapțiști, cel botezat la vârstă adultă devine prin convertirea sa interioară un următor al lui Hristos. Botezul este

Weltanschauungen, Missionierende Religionen des Ostens, Neureligionen, Psycho-Organisationen, Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh, 1993; *Religions, Sects and Movements*, număr tematic în „Studia missionalia”, vol. 41/1992, Editrice Pontificia, Universita Gregoriana, Roma; Jean Vermette, Claire Moncelon, *Dictionnaire des groupes religieux aujourd'hui. Religions, Eglises, Sectes, nouveaux mouvements religieux, mouvements spiritualistes*, P.U.F., Paris, 1995; Christian Plume, Xavier Pasquini, *Encyclopedie des sectes dans le monde*, Éditions Henry Veyrier, 1984; Johannes Gründler, *Lexikon der Christlichen Kirchen und Sekten*, vol. I-II, Herder, Wien, Freiburg, Basel, 1961.

¹⁴⁹ William J. Whalen, *Separated Brethren, a Survey of Protestant, Anglican, Eastern Orthodox and other Denominations in the United States*, Huntington, 1979, p. 72.

un act solemn prin care o persoană ce s-a decis să urmeze lui Hristos primește „Botezul exterior”, propriu-zis, după ce prin pregătire specială a primit „Botezul interior” cu Duhul Sfânt¹⁵⁰, singurul mântuitor, și care face aproape inutilă scufundarea în apă, act ce de fapt nici nu aduce iertarea păcatelor, acestea fiind anulate prin convertire, actul interior premergător ce poate dura până la vârsta adultă. Omul este astfel lipsit de harul Duhului Sfânt dat de „nașterea din apă și din Duh” (Ioan 3, 3-5), Botezul fiind pentru baptist mai curând o declarație personală de apartenență la comunitatea baptistă. Deși problematica Botezului la vârstă adultă este premergătoare baptismului și se întemeiază pe interpretarea unilaterală a textelor biblice și neînțelegerea actului de mărturisire a credinței în complexitatea lui, totuși bapțiștii, ca de altfel majoritatea sectelor, consideră că această mișcare reprezintă „reînvierea creștinismului primar”¹⁵¹, reactualizarea după secole a Bisericii dintru început, de la Cincizecime, când cei adunați la Ierusalim la sărbătoarea Cincizecimii ebraice, la îndemnul Sfântului Apostol Petru: „Pocăiți-vă și să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos spre iertarea păcatelor voastre și veți primi darul Duhului Sfânt, căci vouă este dată făgăduința și copiilor voștri și tuturor celor de departe, pe oricâți îi va chema Domnul Dumnezeuul nostru” (Fapte 2, 38-39), au primit Botezul. Coroborat cu textul de la Sfântul Evanghelist Marcu, „Cel ce va crede și se va boteza se va mântui...” (Marcu 16, 16) și altele din Noul Testament (Fapte 22, 16; I Petru 3, 21), bapțiștii consideră că botezul poate fi administrat numai celor adulți, maturi, care pot să-și exprime în mod conștient și liber credința lor în Hristos. Însă, înaintea bapțiștilor și alți erziarhi au proclamat botezul adulților, ceea ce determină pe unii istorici bapțiști să-și revendice o origine mai timpurie decât cea de

¹⁵⁰ Jaroslav Pelikan, *op. cit.*, p. 317.

¹⁵¹ Dr. Alexa Popovici, *Istoria bapțiștilor în România*, vol. I, Editura Bisericii Baptiste Române, Chicago, 1980, p. 9.

obicei recunoscută, anume, mișcarea anabapțiștilor în secolul XVI. Adepții lui Petru Bruys, petrobrusienii la începutul secolului XII, respingeau botezul copiilor, în nordul Franței, atitudine condamnată de un fost călugăr benedictin Henric de Lausanne. Arnold de Brescia și valdenzii, respingeau pedobaptismul. Dacă acești premergători ai baptismului reprezentau oarecum aspectul practic al problematicii, autorul moral al refuzului de a boteza copiii poate fi identificat în persoana lui Petru Abelard (1079-1142), care susținea, împotriva lui Anselm de Canterbury, primatul rațiunii asupra credinței, cunoscut în formulele scolastice consacrate „intelligo ut credam” (înțeleg ca să cred) spre deosebire de „credo ut intelligam” (cred ca să înțeleg). Corifeii mișcării de mai sus respingeau, în general, multe dintre adevărurile doctrinare și practicile cultice creștine consacrate care vor fi respinse ulterior și de bapțiști și de alte secte creștine: tot ceea ce nu are temei în Sfânta Scriptură este lipsit de valoare. Biserica adevărată este alcătuită numai din adepții mișcării respective, nu există Taine prin care credinciosul primește harul mântuirii, nu este nevoie de preoție sacramentală, semnul crucii este odios, nu trebuie să se facă jurăminte. Aceste atitudini și concepții s-au perpetuat peste veacuri și s-au constituit într-o paralelă coexistentă și parazitară Bisericii, concretizată astăzi prin puzderia de secte-denominațiuni în spațiul creștin.

Anabaptistul este cel care se rebotează, cel care primește din nou Botezul, primește rebotezarea (Wiedertauffer), din rațiuni antipedobaptiste. Aceasta se întâmpla în contextul Reformei mai întâi în Elveția, printre adepții lui Zwingli, care însă în cele din urmă a respins această practică, iar conducătorii elvețieni ai mișcării anabaptiste Conrad Grebe, Iacob Faulk, Felix Mantz și alții au fost condamnați la moarte prin înneccare pentru că nu au voit să renunțe la botezul adulților prin cufundare în apă. În 1529, Dieta de la Speyer a hotărât ca toți anabapțiștii și fiecare persoană rebotezată să fie ucisă. Așa se

face că până în 1531 în Tirol și Gortz au fost executați aproximativ 1000 de oameni, în Einsisheim 600, la Linz în șase săptămâni au fost ucise 73 de persoane din aceleași motive, ceea ce oferă imaginea apocaliptică a disputelor și dimensiunea pseudomartirică a celor care se jertfeau pentru principiul Botezului la vârstă adultă, jertfă însă mai puțin pe altarul adevărului teologic, al credinței drepte în Hristos. Dacă mișcarea anabaptistă s-a manifestat mai pregnant sub aspect practic, prin suportarea persecuțiilor, totuși trebuie să menționăm și formularea credinței în *Confesiunea Schleithem* (1527), care spunea despre Botezul pruncilor că este „cea mai înaltă și oroarea de căpetenie a papei, dar și a Bisericilor protestante care au menținut pedobaptismul.

Confesiunea de la Schleithem, un sat în apropiere de Schaffhausen, a fost redactată de către Michael Sattler, unul dintre membrii „Uniunii frățești a copiilor lui Dumnezeu credincioși și botezați”, care însă a fost prins, torturat și ars pe rug la Bothenberg. Mărturisirea de credință anabaptistă arată, între alte puncte de vedere doctrinare, că Botezul trebuia oferit numai credincioșilor, frângerea pâinii trebuia făcută numai în prezența celor care au fost botezați, viața morală a membrilor comunității să fie cât mai riguroasă, iar aceștia, deși trebuiau să se supună autorității statale, nu aveau voie să ocupe vreo dregătorie politică și socială. Declarându-se ferm împotriva serviciului militar, a legilor care constrângeau libertatea de conștiință, a jurământului de supunere față de principii, a taxelor, a impozitelor, a proprietății particulare, a alcoolului, jocurilor de noroc, luxului, anabapțiștii au trecut la transpunerea în practică a acestor principii, la constituirea unui model socio-politic de organizare umană în contextul tulburărilor vremii, atât în plan religios, dar și prin mișcările țărănești, expresia concretă a acestora fiind războiul țărănesc german din 1524-1525 condus de Thomas Müntzer. Astfel, anabapțiștii au reușit să creeze la Münster „comunitatea celor aleși”, un regim

teocratic care suprima proprietatea și regula viața personală a membrilor proprii până în cele mai mici detalii. Conducătorii comunității de la Münster au fost lutheranul Rotmann, care s-a rebotezat și a trecut la anabapțiști, reușind să convertească pe unii la programul ideologic ce includea comunitatea bunurilor și ideea împărțirii de o mie de ani, și emigrantul olandez Jan Matthys, brutar, autodeclarat profet al comunității, al cărui loc este preluat, după căderea lui în luptă, de către Jan van Leyden, autoproclamat „regele Sionului”, predicator entuziast, care, datorită numărului mare de femei necăsătorite din Münster și, având ca model pe unii dintre patriarhii Vechiului Testament, a introdus poligamia, el însuși căsătorindu-se cu 17 femei.

Expresie a Reformei radicale, anabaptismul, prin comunitatea de la Münster, se constituie în temelia pe care s-a clădit antipedobaptismul modern¹⁵². Dieta de la Worms din 1535 a hotărât să desființeze experimentul de la Münster, revendicativ, radical și păgubitor psihic și social, anabaptismul răspândit și în Elveția, Tirol, Italia septentrională, Germania meridională, Boemia și Moravia, manifestându-se apoi pacifist, religios, spiritual-contemplativ. Grupuri din Germania și Moravia, conduse inițial de Iacob Hutter (1536), au continuat un mod de viață comună, însă persecutați au ajuns și în alte părți ale lumii, precum Ungaria și Ucraina, dar mai ales, în secolul trecut, în America de Nord (Dakota de Sud) și Canada (Manitoba), unde sunt cunoscuți și astăzi sub numele de lutheriți, practicând agricultura în comun

¹⁵² Ioan Bunaciu, *Propoveduirea în Bisericile creștine baptiste*, București, 1976, p. 18-24; cf. Bruno Wurtz, *Doctrinile principalelor secte ale creștinismului contemporan*, Timișoara, 1988, p. 15-25; Ovidiu Drâmba, *Istoria culturii și civilizației*, vol. IV, Editura Științifică, București, 1994, p. 288-291; Earle E. Cairns, *Creștinismul de-a lungul secolelor. O istorie a Bisericii creștine*, Societatea Misionară Română, 1992, p. 296-300; Jaroslav Pelikan, *op. cit.*, p. 315-318; P. I. David, *Călăuză creștină*, p. 135-136.

Mennonismul poate fi considerat tot o formă de anabaptism însă mai moderat și fără dimensiunea socială radicală pe care o cunoscuse comunitatea de la Münster. Mișcarea își are originea în Olanda, unde Menno Simons (1496-1561) a îmbrățișat opiniile anabaptiste renunțând la calitatea sa de preot romano-catolic în 1536. Cei care l-au urmat au renunțat la denumirea de anabapțiști din rațiuni de securitate, având în vedere persecuțiile și decimările la care au fost supuși aceștia. Mennonii administrau Botezul prin stropire, nu prin afundare în apă, și în comunitatea lor erau adepții unor principii între care amintim refuzul serviciului militar, refuzul prestării jurământului, toleranța religioasă și, firesc, refuzul Botezului copiilor. Menno Simons a făcut mai multe călătorii, organizând comunități mennoniste în Olanda sau Germania. În anul 1676, menoniților li s-a acordat libertate religioasă în Olanda. În 1663 ia ființă prima comunitate mennonită din S.U.A., la Germantown (Pennsylvania). Astăzi există în lume 1,5 milioane de creștini mennoniți dintre care 350.000 în S.U.A., 150.000 în India, 152.000 în Zair, 140.000 în țările fostei U.R.S.S., 120.000 în Canada, 20.000 în Germania etc.¹⁵³.

II.1.1. Istoric

O verigă între anabaptism și baptism, mennonismul a constituit spațiul favorabil apariției Baptismului propriu-zis, pentru că personalitatea lui John Smyth, de care se leagă începuturile acestei secte creștine, a fost influențată în emigrația acestuia în Olanda, de atmosfera spirituală din acest spațiu. Pe de altă parte, apariția baptismului trebuie legată de

¹⁵³ Joseph Langton, *Fils d'Abraham. Panorama des communautes juives, chretiennes et musulmanes*, Edition Brepols, 1987, p. 148-151; cf. H.J. Goertz, *Mennoniten* în *Okumene Lexicon. Kirchen, Religionen, Bewegungen*, Lembeck-Knecht, Frankfurt am Main, 1987, p. 800-803.

atmosfera generală a Occidentului protestant de la începutul secolului al XVI-lea: Reforma din Anglia (1534) de sub Henric al VIII-lea și conflictul noii Biserici Anglicane cu Biserica Romano-Catolică, diversitatea teologică a diferitelor direcții din noua Biserică (episcopalienii, puritanii, independenții, congregaționiștii), persecuțiile la care erau supuși unii dintre dezidenți. Între aceștia se numără și grupul congregaționist de la Gainsborough, apărut în 1606, care, sub conducerea lui John Smyth (1554-1612), a emigrat în Olanda, la Amsterdam, în 1607. La Amsterdam, John Smyth și alți adepți ai grupului său, între care Thomas Helwys și John Murton, au primit, influențați de mennonism, un Botez nou, prin stropire cu apă. Întorcându-se în Anglia, în 1612, Thomas Helwys (1550-1616) și adepții săi au întemeiat la Londra, în 1612, prima comunitate baptistă. Această primă comunitate, care practica Botezul prin stropire și susținea, în ceea ce privește doctrina teologică, idei arminiene¹⁵⁴, este cunoscută sub numele de *baptiștii generali*, care manifestau și o toleranță largă față de toate confesiunile. Din grupul baptiștilor generali s-au desprins *baptiștii particulari*, în 1633, în comunitatea baptistă a lui Henry Iacob, care au început să boteze prin afundare.

Baptismul s-a structurat puternic în America, unde a fost adus, în 1639, de către Roger Williams. Cu toată aparenta unitate dată de denumirea generică, baptiștii s-au constituit în mai multe grupări, între care cele mai importante sunt următoarele: baptiștii celor șase principii; baptiștii de ziua a 7-a; baptiștii liberi; baptiștii unitarieni; baptiștii cufundători; baptiștii cuvântului; baptiștii frățietății etc.

¹⁵⁴ *Arminienii* era adepții teologului Iacob Arminius (1560-1609), care a contestat concepția predestinației absolute a lui Jean Calvin, reconsiderând aspectul libertății umane și mărturisind că Hristos a murit pentru ca toți oamenii să se mântuiască. Doctrina arminiană a fost condamnată la Sinodul de la Dordrecht, 1618, în Olanda.

Dezvoltarea și extinderea baptismului american impune punctarea câtorva momente importante ale acestui proces. Astfel, în anul 1707, se înființează *Asociația baptistă de la Philadelphia*, iar în 1773 ia ființă *Convenția baptistă de Sud*, adesea numită „copilul-problemă al protestantismului american”, care a ajuns să fie cea mai mare comunitate neo-protestantă din America, aceasta datorită zelului misionar și participării la mișcările evanghelice care se manifestă în societatea americană de astăzi, dintre ai căror exponenți amintim pe baptistul Billy Graham sau penticostalul Oral Robert. Un moment important al istoriei baptiste este anul 1792, când William Carey, misionar în India, denumit și „părintele misiunilor moderne”, a înființat „Societatea Misionară Baptistă Engleză”. În 1905 a luat ființă *Alianța Baptistă Mondială*, care are sediul acum la Washington. Secolul XX înregistrează răspândirea baptismului și în fosta U.R.S.S., în ciuda ateismului militant oficial. Există astăzi o comunitate baptistă internațională cu aproximativ 65 de milioane de credincioși, dintre care 35 milioane botezați. Dintre personalitățile care au mărturisit credința baptistă amintim pe John Bunyan, John Milton, autorul „Paradisului pierdut”, Daniel Defoe, autorul lui „Robinson Crusoe”, personalități politice, precum președinții americani Harry Trumann, Jimmy Carter sau Bill Clinton, sau luptătorul pentru drepturile civice ale populației de culoare, pastorul Martin Luther King. Bapțiștii participă în mare parte la mișcarea ecumenică

II.1.2. Baptismul în România

Din America, baptismul s-a răspândit prin intermediul unor americani și în Europa. În România, baptismul a pătruns prin filieră germană, în Germania fiind convertit, de către un marinar american, I.G. Oncken, în 1834, la Hamburg. Oncken a

călătorit în Rusia și România (1869). În România, prima comunitate baptistă ia ființă la Salonta, în 1875, fiind condusă de pastorul Mihai Kornay, ordinar pastor de către Oncken însuși. Prima comunitate baptistă în Transilvania a fost organizată de croitorul Antal Novac.

Mihai Kornay a întemeiat comunități în județele Bihor, Arad și Timișoara, mai întâi printre unguri, dar au fost atrași ulterior și români, pe care Budapesta urmărea să-i deznaționalizeze prin aderare la o credință străină de spiritul românesc și ieșirea de sub autoritatea morală, spirituală a Bisericii Ortodoxe și a preotului român. Se vizau prin trecerea la credința baptistă interese politice, ca de altfel prin procesul prozelist în genere, mărturia unui deputat maghiar în Parlamentul de la Budapesta, Oliver Almay, care spunea următoarele în ziarul „Arady Kozlony” din anul 1913, fiind elocventă în acest sens: „Chestiunea națională românească ar trebui dezvoltată așa, ca poporul român să fie dezlegat de sub conducerea preoților români. E de mare însemnătate că chestia românească, cel puțin în prima parte, poate fi dezlegată cu ajutorul baptismului. Baptismul poate ajunge la cuceriri de necrezut în județul Aradului. Lucrul acesta îl consider ca foarte important deoarece în acest chip poporul român scapă de sub influența preoților fanatizatori”¹⁵⁵. Iată o mărturie externă, de o excepțională valoare, pentru rolul preoțimii ortodoxe și al Bisericii românești în cristalizarea, consolidarea și permanența etnică română care invită și astăzi la aceeași dăruire pentru Biserică și neam din partea preoțimii ortodoxe.

În regat, în România de dinainte de 1918, istoria baptismului începe cu constituirea unor comunități baptiste pentru germanii din București și din Dobrogea. Primul român trecut la baptism este considerat a fi Constantin Adorian,

¹⁵⁵ Episcop Grigorie Comșa, *Biserica, statul și baptismul*, București, 1926, p. 28.

botezat de pastorul baptist german Hammerschmit la București în 1903, apoi Radu Tașcă, originar din Pecica, jud. Arad, care a întemeiat comunități baptiste în Dobrogea, între care cea de la Cernavodă. Constantin Adorian, după ce a făcut studii la Seminarul Baptist de la Hamburg, centru european al baptismului, distrus însă de naziști, care nu au agreat această sectă, revenit în țară, a fost primul pastor baptist din România. Bapțiștii români însă, din dorința de a mai câștiga ceva vechime pe teritoriul românesc, deși pretind și ei că sunt creștini de 2000 de ani pe acest teritoriu născut creștin și român simultan, așa cum se mai aude în mass-media prin vocea unor pastori bapțiști, leagă începutul baptismului la noi în țară de venirea familiei Hammerschmit în 1856. Dar această familie era germană și prin ea s-a făcut prozelitism între germani, așa cum și alt predicator baptist, Augustin Leibig, care boteza în 1865 câteva persoane în apa Dâmboviței, era tot german, după cum și primul lăcaș de cult deschis la București, în 1866, era tot pentru germanii din România. De fapt, așa cum spune pastorul Alexa Popovici în „Istoria bapțiștilor din România”, baptismul, prin pastorii și adepții săi, urmărește două scopuri: 1) de infiltrare; 2) de consolidare, scopuri ce au interferat și interferează permanent în virtutea prozelitismului sectar baptist, potrivit căruia „fiecare baptist trebuie să fie un misionar”, așa cum lansează deviza Oncken și, de asemenea, fiecare baptist în timpul secerișului vieții trebuie să aducă la comunitate măcar „un singur snop”, pentru a nu fi considerat „slugă leneșă” și „pom neroditor”.

Bapțiștii, prin Legea Cultelor din 1928, sunt recunoscuți ca asociație numai în Transilvania, deși au activat în toată țara, iar în 1948 au fost recunoscuți drept cult de către Statul român, în 1950 publicându-se „Statutul de organizare și funcționare a cultului creștin baptist”.

Prozelitismul baptist se manifestă astăzi, ca de altfel și al altor secte și noi mișcări religioase, puternic favorizate de

subsidii financiare din Vest. Arogându-și vechime bimilenară, dar nepierzând ocazia de a calomnia valorile spirituale și culturale românești, lăcașurile de cult ortodoxe, iconografia, Biblia sinodală, personalități politice și culturale geniale ale neamului, "tefan cel Mare și Sfânt sau Mihai Eminescu, bapțiștii sunt mesagerii unei spiritualități de grup, „poporul bapțist”. Limbajul și atitudinile bapțiştilor, caracterizate de un sentimentalism fad, lipsit de consistență dogmatică, singura care face viabilă experiența religioasă autentică, izbăvind-o de devieri periculoase psihologic și sociologic, dublată de un cult simplu, lecturi biblice, cântări de multe ori pe fundal folcloric, cuvântări fără relevanță, subiective și emoționale, speculează momente de criză din viața umană, compensate cu ajutor frățesc consistent material, dar care este de fapt o filantropie falsă și prozelitistă prin care cei ignoranți în ceea ce privește adevărul de credință ortodox și viață spirituală, se leapădă de Hristos.

Misionarul sectar de orice fel, cu vocea insinuantă, va strecura îndoiala în conștiința interlocutorului slab, demolându-i crezurile cu o convingere demnă de o cauză mai bună. Însă acesta face jocul ispititorului. Neintegrat comuniunii adevărului Bisericii și vieții în Duhul lui Hristos el crează o aparență de comuniune, nu prin har și iubire, ci prin emoție umană ce ține de abisul existențial al oricărui om, printr-o presiune psihică tensionată, prin corupție și mită. Participarea impresionantă la cultul sectar improvisat și dotat cu mijloace moderne audio-vizuale, ce contrastează cu atmosfera de lumină și seninătate, de detașare spirituală spre a accentua prezența divinului în sufletul însetat și doritor de Dumnezeu conectat la ritmul liturgic și poetic ortodox devenit autentic înveliș protector și oferind pregustarea și anticiparea vieții celeste, dincolo de bulversarea, de conflictele și grijile cotidiene, se constituie într-o paralelă la cultul autentic al Bisericii, la ciclul

celor 7 laude încununată de aducerea jertfei celei fără de sânge la Sfânta Liturghie.

II.1.3. Doctrina

Deși bapțiștii au mai multe mărturisiri de credință, unitare în fond, totuși ezită în structurarea unei doctrine unice, aceasta spun ei, din respectul pentru libertatea individuală care este cea mai importantă pentru baptism. Trebuie să menționăm că au apărut mai multe mărturisiri de credință baptiste dintre care una mai importantă este cea din 1689, care, printre alte învățături, afirmă următoarele: „Nu vă rușinați de credința voastră; amintiți-vă că ea este Evanghelia străveche a martirilor, a celor care au mărturisit-o, a reformatoților și a sfinților. Mai presus de toate ea este adevărul lui Dumnezeu pe care porțile iadului nu îl pot birui. Viețile voastre să fie o podoabă a credinței voastre, exemplul vostru să vă împodobească crezul. Mai presus de toate trăiți în Iisus Hristos, umblați în El, acordând crezare numai învățăturilor pe care El le-a dat și fiți stăpâniți de Duhul Sfânt. Țineți-vă cu putere de cuvântul lui Dumnezeu care vă este arătat aici”¹⁵⁶.

Mărturisirea de credință cuprinde 32 de capitole în care se regăsesc în general liniile mari ale concepției teologice protestante. Există și alte mărturisiri de credință baptiste alcătuite și în America, precum Mărturisirea de la Philadelphia (1707), sau Mărturisirea de la New-Hampshire (1832), mărturisiri de credință în care se constată o îndepărtare de la doctrina calvină a predestinației, insistându-se în special asupra angajării personale pentru Iisus Hristos a adultului, sancționată prin Botez, asupra autonomiei comunității locale față de stat și instituțiile eclesiale.

¹⁵⁶ *Mărturisirea de credință baptistă de la 1689, f. a.*

Totuși, există anumite principii baptiste fără de care nu se poate înțelege esența acestui grup creștin, ca și a celorlalte secte creștine și care pot fi enunțate astfel:

1. Scriptura este unicul îndreptar pentru credință și viață, și de aceea bapțiștii refuză orice tradiție bisericească cu normă de viață creștină.

2. Bapțiștii admit în comunitatea lor numai pe cei care în mod conștient și liber se decid pentru Hristos, se botează pe baza mărturisirii de credință și se antrenează în disciplina comunității.

3. Bapțiștii înțeleg botezul ca moarte conform cu textul biblic din *Epistola către Romani 6* a Sf. Apostol Pavel și, de aceea, îl săvârșesc prin cufundare. Botezul copiilor mici care nici nu cred nici nu mărturisesc credința lor nu-l consideră Botez și de, aceea, admit rebotezarea.

4. Acceptă preoția universală și nu aprobă patronajul altei atribuții, respectiv preoția sacramentală, ci doar pe purtătorul duhului harismatic al autorității învățătoarești.

5. Ei consideră comunitatea locală ca independentă și reprezentare a suprastructurii eclesiale care este inevitabilă ca organizare.

6. Bapțiștii revendică libertatea conștiinței creștine și de aceea cer despărțirea Bisericii de Stat. De fapt această libertatea individuală este fundamentală în viziunea bapțiștilor care au ca principiu *o Biserică liberă într-un Stat liber*. În acest sens putem consemna crezul pionierilor baptismului. Astfel Th. Helwys scria împotriva regelui Angliei: „Stăpânul nostru, regele, e doar un rege pământesc... religia oamenilor față de Dumnezeu este între Dumnezeu și ei înșiși; regele nu va răspunde pentru aceasta, nici nu poate judeca între Dumnezeu și om. Fie ei eretici, turci sau evrei, ori altceva, nu aparține puterii lumești să-i pedepsească”. Roger Williams spunea că

„omul nu are nici o putere de a face legi care leagă conștiința”¹⁵⁷. De aceea, se poate spune că „libertatea religioasă și libertatea conștiinței caracterizează pe bapțiști mai mult decât ceea ce cred ei despre Taina Botezului căruia îi neagă caracterul sacramental în favoarea unei interpretări simbolice, baptistul prin botez fiind creștinul care este un următor al lui Iisus Hristos și un membru al comunității locale, care se autodefiniște ca baptistă”¹⁵⁸.

Mai important decât Botezul este comunitatea, Biserica, – *Biserica universală* – care nu este uniunea, comitetul de conducere, pastorul, suma tuturor bapțiștilor, ci „societatea credincioșilor în Domnul nostru Iisus Hristos”. Deși formată din mai multe grupări, organizate în diferite chipuri și răspândită pretutindeni în lume, Biserica este totuși în El, în Iisus Hristos, și nu este organizație pământească vizibilă, ci organismul viu, spiritual al celor mântuiți, al celor care au crezut în Iisus Hristos și au fost născuți din nou. Apartenența lor la Biserica universală nu este legată de botezul baptist, de structura comunității și organizarea ei, ci Biserica este oriunde acolo unde un grup de credincioși se numesc ca Biserica pe baza unei mărturisiri de credință personale. Însă, noua comunitate este de fapt o rupere de Biserica, un factor de contestare și de disoluție a Bisericii. Este o sectă (verbul latin *seco*, *-are = a tăia*), ceva tăiat dintr-un întreg. Chiar dacă membrii acestei comunități se consideră pe ei înșiși Biserica, aceasta nu mai este o instituție cu scopuri supranaturale care cuprinde și pe cei dreți și pe cei păcătoși, pentru mântuirea lor, ci este o comunitate exclusiv a credincioșilor renăscuți în mod personal. Structurarea noii comunități, paralele Bisericii,

¹⁵⁷ Friedrich Heyer, *Konfessions-Kunde*, Walterde Gruyter, Berlin, New-York, 1977, p. 629-630; Denton Lotz, *Baptists in Dictionary of Ecumenical Movement*, Geneva, Grand Rapols, 1991, p. 86-88;

C. Meister, *Baptisen în Okumene Lexikon*, p. 119-123.

¹⁵⁸ William J. Whalen, *op. cit.*, p. 72.

este consecința unui act subiectiv uman, generat de emoționalitate și nu consecința unui act divin întemeietor, respectiv jertfa, moartea și învierea lui Hristos care premerge Cincizecimea, momentul incipient al istoricității Bisericii care penetrează și umple timpul și spațiul uman spre a-l face mediu al Împărăției lui Dumnezeu. Această modalitate nouă de înțelegere eclesială, trecând cu buretele peste istoria Bisericii care este realitatea prezenței și lucrării efective a lui Hristos prin Duhul Sfânt în lume, lume care a înregistrat pentru conștiința și spiritualitatea creștină modele de sfințenie, de dăruire absolută lui Hristos și care a marcat din temelii istoria și cultura lumii se datorează, potrivit pretenției oricărui „ales”, revelației individuale, iluminării prin lucrarea nemijlocită a lui Dumnezeu asupra individului uman. Credința în sensul tezaurului de învățături mântuitoare și harul divin trec în plan secund și nu sunt hotărâtoare, determinante pentru mântuire, pentru viața în Hristos, pentru apartenența la Biserică. Citirea Bibliei, de exemplu, în mod automat produce această „renaștere” și „trezire” personală care unește cu Hristos și toți cei care împărtășesc o astfel de experiență sunt treziți personal la Dumnezeu, renăscuți spiritual și devin frați ai lui Hristos în adevărata Biserică ce reeditează unicitatea în istoria mântuirii a Cincizecimii¹⁵⁹.

De fapt, această concepție eclesială este una *fundamentalistă*. Fundamentalismul este definit în general ca acea direcție devoțională intensă față de cuvântul Bibliei, devoțiune ce consideră creștinismul centrat pe persoana lui Hristos prin convertire personală. Hristos este Mântuitorul personal și aflarea lui în mod direct, prin revelație personală, elimină condiționarea istorico-eclesială și teologico-spirituală a Revelației ceea ce explică atitudinea ostilă față de Tradiția

¹⁵⁹ Max Weber, *Etica protestantă și spiritul capitalismului*, traducere de Ihor Lemnij, postfața de Ioan Mihăiescu, Humanitas, București, 1993, p. 148-152.

Bisericii, de culturile care au receptat și au dat un profil propriu Evangheliei. Interpretarea fundamentalistă a creștinismului capătă și conotații milenariste, dualiste, antisociale, anticulturale, antiștiințifice, un refuz al lumii, al realității și refugiu în imaginar și oniric. Cu toate acestea, prozelitismul sectar se manifestă viguros și cu o intenționalitate redusă la efemer și terestru, cu ignorarea spiritualității și a etosului local. Termenul de fundamentalism este de origine anglo-saxonă și trebuie localizat în mediul teologic american de după 1910 când au apărut cele 12 volume intitulate „*The Fundamentals*” ce cuprindeau 90 de articole redactate de mai mulți teologi ce refuzau orice compromis cu modernitatea, cu liberalismul teologic specific unor curente ale lumii protestante și care dădeau mărturie despre infailibilitatea absolută a Bibliei, „expresie literară a adevărului divin”¹⁶⁰. Rolul secund al harului divin, contrar spiritului învățaturii creștine că „în har sunteți mântuiți” (Efeseni 2, 5), circumscrie această trezire spre Hristos ordinii naturalului, iar iluminarea nu reprezintă decât stimularea factorilor psihici ai personalității ce ajunge la o conștiință de sine superioară, fără ajutorul harului divin, fără Dumnezeu care singur mântuiește. Putem vorbi de *automântuire personală* în această situație și nu de mântuirea prin Hristos în Biserica Sa în care sălășluiește harul Sfântului Duh. De aceea, cei care vor să caute mântuirea în afara Bisericii, la grupările sectare nu află pe Hristos și harul Său, bucuria mântuirii și lumina vieții, ci tocmai autoexcluderea de la aceste daruri divine, răbind trupul lui Hristos, Biserica cea una. Biserica este una și ori te situezi întru ea ori în afara ei, așa cum Unul este și Capul ei Hristos (Matei 6, 24).

¹⁶⁰ Jared Wicks, *Fondamentalisme în Dictionnaire de Theologie fondamentale*, Bellarmin, Cerf, Paris, Montreal, 1992, p. 473 cf. Gilles Kepel, *Dumnezeu își ia revanșa*, p. 126-127; Kurt Hütten, *Seher; Grubler; Enthusiasten*, Quell Verlag, Stuttgart, 1989, p. 175.

Măsura adevărului este Hristos și Biserica Sa, nu individul limitat care trebuie să iasă din subiectivitatea sa și să se afilieze normei obiective a adevărului care este Hristos și Biserica Sa, cu tezaurul său de dogme și viață harică.

Opusul nu este decât individualismul orgolios și fanatic care instaurează o ordine a supunerii necondiționate și oarbe, nu comuniunea, iubirea, semnul infailibil al prezenței lui Dumnezeu, Biserica. În același timp, Biserica nu este doar o elită, constituită din cei aleși, ci din toți membrii care se purifică neâncetat de păcatele care sunt inerente condiției umane în istoricitatea ei, aceasta prin harul dumnezeiesc lucrător în Biserică, în comuniunea cu Hristos.

În aceste condiții, în ciuda unei perspective sociologizante care vede în sectă o viitoare Biserică printr-un proces de autoevaluare mai degrabă decât de atingere a parametrilor eclesialității, secta este doar o grupare religioasă, o asociație de indivizi legați de un anumit ideal, poate un spațiu de inițiere din moment ce membrii ei pretind, nejustificat, a fi o elită spirituală, nu însă Biserica pentru că a fi membru al Bisericii înseamnă a urma calea pe care Dumnezeu a lăsat-o în istoria umană pentru ca oamenii să aibă părtaşie de viața dumnezeiască, de relația simțită cu Mântuitorul Iisus Hristos și nu calea pe care diverși „iluminați” au găsit de cuviință să o impună unora mai puțin cunoscători ai adevărilor credinței, dar dornici de afirmare în virtutea unui orgoliu nestăpânit.

Având în vedere cele spuse mai sus cu greu pot fi înțelese unele „axiome” ale „eclesiologiei” sectare așa cum au fost formulate de I. Bunaciu.

1. Axioma teologică. *Dumnezeu cel Sfânt și plin de iubire are dreptul să fie suveran.*

Suveranitatea lui Dumnezeu este evidentă în iubirea Sa față de om. Ea nu este de natură arbitrară. Dacă ar fi așa, am asista la monstruoziitatea teologică a dublei predestinări, a unora spre

bine și a altora spre rău potrivit unei voințe arbitrare a lui Dumnezeu.

2. Axioma religioasă: *Toți oamenii au același drept de a sta în legătură cu Dumnezeu.* „Dumnezeu vrea ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină” (I Timotei 2, 4). Toți oamenii sunt chemați la comuniunea cu Dumnezeu prin Hristos și Biserica Sa. În perspectiva sectară, această legătură o asigură doar secta respectivă și nu Biserica „stâlpul și temelie adevărului” care de aproape 2000 de ani a sfințit pe oameni și lumea, oferind-o lui Dumnezeu, jertfă ca răspuns la darul Său de Sine în Hristos Iisus.

3. Axioma ecleziastică. *Toți credincioșii au dreptul la aceleași privilegii în Biserică.* Formal, axioma este valabilă pentru că darul mare al Bisericii este acela de a oferi „nașterea de sus - din apă și din Duh”, filiația divină și apartenența la Trupul lui Hristos. Numai că trebuie să avem în vedere structura ierarhizată a Bisericii, care însă nu crează inechități ci implică responsabilități sporite în funcție de talanții încredințați. Să ne gândim doar la cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „Pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică: întâi apostoli, al doilea prooroci, al treilea învățători, apoi pe cei cu darul de a face minuni, apoi darurile vindecărilor, ajutorările, cârmuirile, felurile limbilor. Oare toți sunt apostoli? Oare toți sunt prooroci? Oare toți învățători? Oare toți au putere să săvârșească minuni? Oare toți au darul vindecărilor? Oare toți vorbesc în limbi? Oare toți pot să tălmăcească?” (I Corinteni 12, 28-30). Toți însă alcătuiesc Trupul lui Hristos care se întemeiază întru iubire. Biserica este constituită după expresia plastică și atât de realistă a Mântuitorului Hristos din turmă și păstor (Ioan 10), idee preluată de scriitorii nou testamentari (Fapte 20, 28; I Timotei 3, 4-5; I Petru 5, 1-2), de Părinții și Scriitorii bisericești, practică apostolică transmisă până astăzi și pentru totdeauna „prin punerea mâinilor” (II Timotei 1, 6; Fapte 14, 23; 19, 6, 12). Așa-zisul privilegiu este plus de

responsabilitate și slujire întru rânduiala statornicită de Dumnezeu Însuși după criteriile divine și nu umane. Orice abatere de la aceasta, orice inovație este uzurpare și neorânduială, afront la adresa Dumnezeului păcii și orânduiei.

4. Axioma morală: *Ca să fie responsabil sufletul trebuie să fie liber*. Libertatea nu poate fi separată de adevăr din punct de vedere creștin așa cum arată Însuși Mântuitorul Iisus Hristos „Adevărul vă va face liberi” (Ioan 8, 32). Există, așadar, o interconținere între adevărul și libertatea creștine revelate de Dumnezeu și experimentate în comunitatea eclezială dintru început ca dar al Sfântului Duh, criteriu al adevărului: „Unde este Duhul Domnului acolo este libertatea” (II Corinteni 3, 17). Libertatea creștină înseamnă o credință dreaptă așa cum a fost aceasta revelată de Dumnezeu, formulată de Biserică și experimentată dintotdeauna în diversitate în funcție de inculturația Evangheliei în comunitatea creștină - Biserica, unde „darurile sunt felurite, dar același Duh și felurite slujiri sunt dar același Domn, și lucrările sunt felurite dar este același Dumnezeu care lucrează toate în toți” (I Corinteni 12, 4-6) și aceasta dintru început de la Cincizecime, neîntrerupt până în vremea noastră și pentru totdeauna. Adevărul creștin nu înseamnă revelație individuală și rupere de Biserică, care este orizontul adevărului și libertății creștine, aceasta pentru că în ea este prezent însuși Dumnezeu care penetrează și iradiază de frumusețe spirituală creația și umanitatea întreagă, pentru ca aceasta să viețuiască deiform întru libertate și comuniune cu izvorul vieții.

5. Axioma civico-religioasă. *O biserică liberă într-un stat liber*. De la libertatea individuală se face saltul la libertatea comunității și la cea asigurată într-un stat prin legile de rigoare. Însă, de multe ori, libertatea individuală riscă egoismul, autoeliminându-se din ordinea libertății Duhului care este Duhul unității. Libertatea individuală înseamnă de multe ori egoism, interes propriu, neînțelegere a spiritului și etosului unor alte comunități ce și-au cristalizat și își cristalizează

neîncetat o ordine spirituală proprie. Libertatea individuală, cel puțin așa cum este înțeleasă în contextul socio-politic este una juridică, civică care se definește mai degrabă ca un „refuz al sacrului”¹⁶¹ respectiv al valorilor religioase statornicite dar mereu noi și înnoitoare pentru cine se integrează ordinii și spațiului eclesial sacru. Cât despre o așa-zisă „biserică liberă într-un stat liber” problema este mult mai complexă și mai nuanțată, pentru că democrația americană care statuează în general această teză, și unde orice religie creștină sau necreștină are aceeași valoare în fața legislației, nu cunoaște și nu are o experiență în relația stat-Biserică așa cum a avut-o și o are Europa atât în partea orientală unde s-a constituit „simfonia bizantină” paradigmă pentru o evoluție ulterioară a acestei relații cu toate conflictele și neajunsurile, unde secole de-a rândul Biserica a fost „Biserica de stat” oficială, dar și în partea occidentală unde întotdeauna Roma căuta să fie deasupra imperiilor și regatelor, fiind bine cunoscute conflictele notorii din Evul Mediu până la perioada Concordatelor și la divorțul actual dintre ordinea eclesială și cea statală. Libertatea umană e una relativă, ca și cea conferită de către orice legislație umană. Libertatea în sens absolut ține de ordinea divină și este dată și se dobândește în același timp prin comuniunea cu Dumnezeu. Adevărul spiritual eliberează și instaurează adevărata libertate a Duhului, este „dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt” (Romani 14, 17), date de experiența spirituală în comuniunea Bisericii, neîntrerupt până în vremea noastră și totdeauna, experiență obiectivă și subiectivă în același timp, verificată într-o continuitate eclesială neîntreruptă. Nu se poate deci ca un grup de indivizi „liberi” să constituie o „biserică liberă” într-un spațiu de o densitate spirituală aparte. Ceea ce realizează aceștia sunt de fapt presiuni, bine cunoscute de altfel, de ordin

¹⁶¹ Marc Auge, *Religie și antropologie*, traducere și prefață de Ioan Pânzaru, Editura Jurnalul literar, 1995, p. 82.

economico-financiar, sau presiuni la adresa persoanelor mai slabe pentru a le aservi și a crea un grup social care reprezintă interese străine, ușor decelabile prin praxisul exercitat într-o lume ce are acces la informație și sesizează direcțiile și tendințele la nivel mondial¹⁶².

6. Axioma socială: *Iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși*, deși reproduce porunca biblică a Mântuitorului Iisus Hristos care în Biserica Sa constituie fundamentul comuniunii creștine, pentru că „întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții” (Ioan 13, 35), nu poate fi considerată decât în perspectiva unei solidarități umane redusă doar la grupul „celor aleși”, cei de aceeași credință. Axioma neoprotestantă în general poate fi formulată mai exact după cum urmează: „Leapădă-te de credința ta, de Biserica ta, și vino la noi pentru că îți oferim tot ceea ce dorești”. Solidaritatea este una de interes, una de cooptare de noi membri, prin orice mijloace și nu una de slujire creștină autentică. Experiența românească post-decembristă este una grăitoare și revelatoare despre autenticele dimensiuni ale acestei „iubiri”. Ceea ce este de remarcat este însă solidaritatea dintre membrii unei grupări, ai unei denominațiuni creștine, ceea ce poate constitui un exemplu pentru toți membrii Bisericii noastre: ajutorarea celor suferinzi, în lipsuri materiale, împlinirea datoriilor financiare minime față de parohie ca Biserica să poată desfășura o amplă lucrare caritativă sau a construi biserici, lăcașe de cult și case parohiale în fiecare așezare umană.

¹⁶² Pr.dr. Constantin Coman, *Ortodoxia sub presiunea istoriei. Interviu*, Editura Bizantină, București, 1995.

II.1.4. Organizare și cult

Bapțiștii sunt organizați în ceea ce pretind ei a fi Biserica. Comunitatea baptistă este constituită prin unirea voluntară a unui grup de credincioși care optează pentru credința baptistă. Astfel, ei renasc spiritual, experiind „nașterea din nou”, personală, prin declarația publică a conștiinței individuale de identificare cu voința lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Bisericile alcătuiesc *comunitatea*, iar mai multe comunități alcătuiesc *uniunea*. Bapțiștii din România sunt reuniți în *Uniunea Bisericilor Creștine Baptiste din România*, care editează lunar revista „Creștinul azi” și care își are sediul la București, B-dul N. Titulescu, nr. 56. În fruntea Uniunii Baptiste din România se află un președinte. Bapțiștii din România sunt afiliați la Federația Baptistă Europeană și la Alianța Mondială baptistă. În România există aproximativ 127.000 de bapțiști, grupați în 1800 de comunități cu peste 700 de pastori. Învățământ teologic superior pentru pregătirea personalului de cult există la București – Institutul Teologic Baptist – și Universitatea Emanuel din Oradea.

Comunitățile baptiste nu sunt parohii în sensul clasic, administrativ și sacramental al cuvântului, unde se săvârșește Euharistia și credincioșii sunt încorporați Trupului Tainic al lui Hristos – Biserica –, unde sunt sfințiți în diferite împrejurări ale vieții și experiază plenitudinea demnității de fiu al lui Dumnezeu prin harul Duhului Sfânt, sub autoritatea spirituală a preotului canonic hirotonit de către episcopul locului și responsabil de mântuirea celor încredințați lui spre păstorire. În viziunea doctrinarilor bapțiști, ca de altfel și a abordărilor din perspectiva psihologiei și a sociologiei religiei, comunitățile sunt adunările voluntare, ale celor care au optat cu sufletul și întreaga lor conștiință pentru Iisus Hristos și mântuirea prin credința în cuvântul lui Dumnezeu exprimat în Biblie. Bapțiștii, ca toate celelalte secte creștine, nu au preoție sacramentală prin

care și căreia Hristos Domnul i-a încredințat misiunea sfințitoare de a transmite harul în chip vizibil credincioșilor. Fiecare credincios are acces direct la Dumnezeu prin Iisus Hristos, fiecare om poate comunica direct și personal cu Dumnezeu prin studierea textului biblic. De aceea, fiecare credincios este propriul său preot..

De la bun început se impune precizarea că denumirea de cult prin care au fost recunoscute în România pe baza mărturisirilor proprii de credință Bisericele, confesiunile și sectele autorizate să funcționeze prin reglementări de stat, nu înseamnă că din punct de vedere al adevărului creștin fiecare dintre aceste „culte” își dobândește prin aceasta eclesialitatea. Denumirea de cult pentru stat nu implică diferențe doctrinare, teologice. Pentru statul secularizat, toate cultele sunt egale în fața legii și prin învățătura și principiile lor doctrinare și morale, sau prin practicile rituale, aceste culte nu trebuie să contravină legilor statului sau bunelor moravuri. Acestea sunt reglementări constituționale, juridice, de bună conviețuire cetățenească și de relații interumane întemeiate civic și moral. Pentru stat toți cetățenii sunt egali în ceea ce privește drepturile și îndatoririle. Din perspectivă eclesial-teologică și spirituală, problematica raporturilor dintre cultele recunoscute de stat este mult mai nuanțată și mai complexă, aceasta întrucât punctul de referință nu mai este legea statală ci adevărul de credință. Criteriul adevărului este unul teologico-eclesial și nu unul juridic civil, laic, secularizat. Adevărul creștin este al Bisericii și este mărturisit de membrii ei care sunt întru adevăr, care trăiesc întru Hristos - Adevărul, fundamentul absolut al ordinii, al existenței cosmice și umane. Adevărul înseamnă dreapta credință în Hristos și perpetuarea aceluiași adevăr, revelat, formulat și experimentat de Biserică fără întreruperi de la început și până în vremea noastră prin fiii ei care sunt în același timp factorii de cultură și civilizație, de progres social în istoria umană într-o continuitate neîntreruptă ce a generat în dinamica

istorică, socială și spirituală a devenirii umane un etos specific dat de limbă, mentalități, tradiții.

Egalitatea cultelor în fața puterii seculare nu înseamnă și situarea lor unanimă față de adevărul creștin cel unul. Mai mult, este imposibil de înțeles atitudinea unor grupuri creștine ce-și revendică originea și specificul prin raportarea la unele persoane cu un secol-două înaintea noastră, și care se manifestă virulent, nihilist față de Biserica cea una, ce-și extrage seva spirituală dintru zilele de început ale creștinismului. Teologic și eclesial, cu toată deschiderea și dorința de comunicare, de dialog, nu se poate pune semnul egalității între Biserica ortodoxă și aceste noi grupări religioase sectare, nici sub aspectul învățaturii de credință de la al cărei adevăr acestea s-au depărtat în mare măsură, nici în ceea ce privește aportul lor la cultura și civilizația românească profund marcată de pecetea spirituală a Ortodoxiei, a credinței adevărate.

De aceea, denumirea de cult dată de către stat în genere pentru toate confesiunile creștine dar și pentru unele secte creștine nu îndreptățește pe acestea din urmă la eclesialitatea deplină care este dată numai de adevărul de credință și de prezența harului divin lucrător permanent de la Cincizecime în Biserică. Biserica este spațiul comunicării, al comuniunii, al relațiilor iubitoare dintre oameni chemați la adorarea lui Dumnezeu întru smerenia inimii și nu o echipă de voluntari ce umblă din casă în casă spre a nega valorile spirituale locale, invitând la închinare străină de spiritul locului, în contradicție cu tradiția multiseculară, ce transfigurează pe credincios și spațiul său vital făcând din acesta membru al Bisericii însăși. În același timp, deși în plan eclesial și teologic nu poate fi vorba de un dialog, pentru că secatrii refuză în general dialogul, aceasta datorită lipsei de perspectivă teologică, istorică și culturală, nu se poate exclude dialogul în planul relațiilor civice și sociale, în ansamblul societății în general. Dar și la acest nivel pot să apară conflicte pentru că uneori omului i se cere

pentru a fi admis într-o anumită societate economică sau la o anumită firmă să treacă la credința membrilor respectivului grup, ceea ce este inuman și contrar spiritului creștin.

Cultul propriu-zis la bapțiști constă din rugăciuni, cântări, citiri din Sfânta Scriptură și predică. Serviciul divin este condus de un pastor, iar acolo unde nu este pastor, de un membru al comunității cărui i se acordă această încredințare care nu are în sine nimic sacramental, haric, ci este o desemnare a cuiva de a face ceea ce poate face oricine dintre membrii respectivei comunități. Serviciul religios are loc duminica dimineața și seara, dar și vineri sau sâmbătă seara. Fiecare dintre cei prezenți la cult, membru al comunității, poate să rostească de unul singur o rugăciune, să citească din Biblie, să rostească o meditație. Odată în lună se oficiază Cina Domnului de către pastor, ajutat acolo unde există, de către diaconul ordinar. Elementele folosite la Cina Domnului sunt pâinea și vinul, pâinea frântă în bucăți mici și vinul turnat în pahare pentru cei ce doresc să se împărtășească, citindu-se și textul de la I Corinteni 11, 23-26: „Căci eu de la Domnul am primit ceea ce v-am dat și vouă. Că Domnul Iisus, în noaptea în care a fost vândut, a luat pâine și mulțumind a zis: Luați, mâncați; Acesta este Trupul Meu care se frânge pentru voi. Aceasta să faceți pentru pomenirea Mea”. Doi credincioși, după citirea textului scripturistic, poartă prin casa de adunare talerele cu bucăți de pâine și pahărele de vin. Cina Domnului nu actualizează nesângeros jertfa Golgotei iar pâinea și vinul nu sunt Trupul și Sângele lui Hristos, așa cum a încredințat Mântuitorul pe toți cei ce se vor împărtăși cu El, ci acest ceremonial se reduce la o dimensiune anamnetică, de aducere-amine de ceea ce o dată a făcut Domnul pentru noi. În acest cult Hristos nu este jertfit Tatălui și nu se aduce vreo altă jertfă

pentru cei vii sau morți ci doar se comemorează acea jertfă a Lui de pe Cruce, adusă o dată pentru totdeauna¹⁶³.

Pe linia protestantismului care concepe în general mântuirea omului ca ispășire juridică a lui Hristos în locul nostru și pentru noi, și pentru care Hristos nu mai este prezent în Euharistie, sectele neoprotestante au ajuns la faza extremă a acestei atitudini. La Cină, Hristos este prezent așa cum este și în Cuvânt, în cuvântul Scripturii. A mânca pâinea și vinul la Cina Domnului înseamnă a comunica lăuntric cu Hristos, spiritual nu fizic. De fapt, în perspectiva credinței ortodoxe, pâinea și vinul prefăcute prin rugăciunea de invocare în însuși Trupul îndumnezeit al lui Hristos, efect al lucrării divine, al „energiei Domnului care lucrează cele mai presus de fire, pe care nu le poate cuprinde nimic altceva decât credința”¹⁶⁴ reprezintă prelungirea tainei întrupării și a Răscumpărării, pentru toate generațiile, într-un prezent netrecător, veșnic, prin Euharistie Dumnezeu unindu-se cu noi în cea mai desăvârșită iubire, oamenii ajungând să fie un duh cu Însuși Dumnezeu¹⁶⁵.

Cina Domnului nu crează comuniunea, unitatea deplină dintre Dumnezeu și credincioși și între ei înșiși pentru că ea rămâne la aspectul comunicativ, nefiind puterea ce sudează pe toți întru Domnul, care este prezent ca Persoană divino-umană, dar și cu trupul Său îndumnezeit.

Botezul este serviciul solemn al bap­ tismului și se săvârșește la majorat pe baza mărturisirii de credință făcută personal. Candidații la botez sunt îmbrăcați în haine albe, iar

¹⁶³ *Mărturisirea de credință baptistă*, 30, 2, p. 46.

¹⁶⁴ Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 13, traducere de D. Fecioru, București, 1938, p. 264; Nicolae I. Popoviciu, *Epicleza euharistică*, Sibiu, 1933, p. 67-68.

¹⁶⁵¹⁶⁵ Nicolae Cabasila, *Despre viața în Hristos*, IV, studiu introductiv și traducere din limba greacă de Pr.prof.dr. Teodor Bogogae, București, 1989, p. 196; Pr.prof.dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, București, 1978, p. 81-121

cel ce botează este pastorul, în haine negre. Înainte de botezul adulților există la bapțiști un serviciu, la cererea familiei, de binecuvântare a copiilor, la șase săptămâni de la naștere, la casa de rugăciune.

Căsătoria, actul de conviețuire a bărbatului cu femeia nu este un act sacramental, ci unul natural, întemeiat pe consimțământul soților înaintea lui Dumnezeu, însă și la serviciul divin. Acest serviciu oficiat de pastor constă din cântări și o predică în care sunt arătate sensurile căsătoriei.

Înmormântarea este un serviciu religios căruia i se dă amploare deosebită prin participare numeroasă și prin cântările intonate de către cei prezenți. Se rostesc rugăciuni, se predică. Muzica instrumentală ocupă de asemenea un loc deosebit.

II.1.5. Concluzii

Prin doctrina și practica lor, bapțiștii ca toți sectarii în general, considerându-se „cei aleși”, „cei sfinți”, o elită spirituală, nu fac decât să creeze o paralelă, falsă însă, o alternativă care neagă învățătura și experiența multiseclară a Bisericii, adevărul mărturisit și experiat în spiritul tradiției creștine tradiționale. Practica sectară este o contrafacere, un surogat de adevăr și spiritualitate, prin care se întrețin interese de grup și se atentează la edificiul eclezial și la tezaurul creștin de învățătură și viață în Hristos prin refuz al comuniunii și al dialogului. Refuz al Liturghiei și al Jertfei, cultul sectar e o contrafacere, un surogat de cult care de multe ori degenerază, cu exprimarea unor opțiuni și cereri care nu mai au nimic în comun cu viața spirituală și riscă ridicolul.

Bapțiștii constituie expresia liberalismului creștin și, în același timp, confirmă ceea ce numim pluralismul creștin dat de existența confesiunilor și a denominațiunilor care dau profil mondial creștinătății separate. Biserica Ortodoxă în spiritul ecumenismului vremii noastre respectă pe creștinii aparținând

celorlalte culte, implicit cultul baptist, într-un spirit de dialog, îngăduință și bună-conviețuire ce de fapt a caracterizat în general spațiul românesc.

Însă Biserica Ortodoxă nu acceptă sub nici o formă prozelitismul sectar, inclusiv cel baptist, animat de spiritul de concurență din dinamica vieții socio-economice transferat la dimensiunea eclesială. Biserica Ortodoxă este deschisă dialogului, conlucrării cu orice cult în planul vieții comunitare, fără a renunța la dreapta învățătură mântuitoare a creștinismului la experiența pnevmatică-spirituală, la tezaurul cultic și canonic care-i definesc și îi profilează unicitatea în peisajul creștin contemporan și, în același timp, îi confirmă fidelitatea față de Hristos, Domnul Său, de Apostolii și Părinții Bisericii.

II.2. Evangheliștii sau „Creștinii după Evanghelie”

Evangheliștii reprezintă o categorie de creștini de o diversitate tipologică aparte și cu orientări teologice diverse, fundamentaliste, conversioniste, harismatice, taumaturgice. Separați de Biserică, evangheliștii consideră, paradoxal, că ei înșiși alcătuiesc adevărata Biserică fiind cunoscuți doar de Domnul. Biserica este invizibilă dar acolo unde se adună la Cina Domnului se constituie comunitatea creștină ai cărei membri se pot în acest fel și recunoaște între ei ca aparținând de această grupare creștină. De fapt, evangheliștii reprezintă expresia și consecința ultimă a eclesiologiei protestante ce accentua caracterul invizibil al Bisericii¹⁶⁶, ei alcătuind Biserica în sensul spiritual al cuvântului, Biserica adevărată ai cărei membri sunt cunoscuți doar de Domnul¹⁶⁷ și care se adună pentru a celebra Cina Domnului, unde Iisus Hristos este

¹⁶⁶ Jaroslaw Pelikan, *The Christian Tradition*, vol. IV, p. 316.

¹⁶⁷ *Biserica sau Adunarea*, vol. III, Gute Botschaft Verlag (G.V.B.), Dillenburg, fără an, p. 284-5.

prezent de fiecare dată când cei care sunt ai Săi se adună în numele Lui.

II.2.1. Istoric

Evangelismul începe în Europa cu acel fenomen de „*trezire*” („*revival*”) experimentat în comunități diverse precum cele ale adeptilor lui Edward Irving (1792-1834) întemeietorul Bisericii Neo-Apostolice, ale darbyștilor sau „Frații Plymouth”, sectă întemeiată de John Nelson Darby (1800-1882), ale perfecționiștilor, ale așa-numiților „creștini” sau „evangelisches Bruderverein” și ale evanghelicilor americani – Evangelicals. Evangheliștii americani consideră că America a cunoscut trei valuri de „*trezire*”, respectiv în anii 1730-1740, 1787-1825 și 1865-1900¹⁶⁸.

Încă din momentul apariției acestor mișcări s-a pus foarte des întrebarea care ar fi cauzele apariției lor. În primul rând majoritatea Părinților Bisericii au spus că rătăcirile de la adevărata Biserică ar fi cauzate de influențele demonice care prin insuflarea mândriei îi fac pe unii să se creadă trimiși și

¹⁶⁸ David J. Bosch, *Dynamique de la mission chrétienne*, p. 371-382; cf. Paul Meritt Basset, *Evangelicals* în *Dictionary of the Ecumenical Movement*, p. 393-394; Gabriel Fackre, *Evangelical, Evangelicalism* în *The Westminster Dictionary of the Christian Theology*, edited by Alan Richardson and John Bowden, Philadelphia, 1983, p. 191-192; Whiliam J. Whalen, *op. cit.*, p. 66-67; Kurt Hütten, *Seher ...*, p. 262-265; Joseph Longton, *op. cit.*, p. 110-116; Philippe Larçre, *L'Essor des Eglises evangeliques*, Centurion, Paris, 1992, consideră că „*trezirea separatistă* se produce în Anglia prin metodism care avea legături cu pietismul german și „*frații moravi*” și în acest context trebuie situate separările din secolul XIX: Irving, Darby, Armata Salvării - întemeietor William Booth (1829-1912) prezentă astăzi și în România, mișcările de sfințenie (Holyness Church) înnoirea harismatică la care se adaugă „oamenii de afaceri ai Evangheliei”, mișcarea inițiată de evangelistul armean Demos Shakarian (1952) sau „*Tineretul în misiune*” condusă de Loren Cunningham (1960).

mesageri ai voii divine. Alte cauze ar fi dorința de noutate a omului, dorința sa de a fi conducător și nu în ultimul rând slăbirea credinței în Dumnezeu. Pe lângă aceste cauze mai sunt încă foarte multe de ordin social, moral, cultural. Pătrunzând în lumea modernă cauzele apariției acestor grupări par a se naște din ce în ce mai puțină credință a contemporanilor și din dorința lor, asemenea lui Adam, de a se îndumnezei fără Dumnezeu, de a-și fi lor totul, noțiune care exclude posibilitate ca odată fiecare să dea răspuns pentru faptele sale. În lumea modernă două sunt cauzele care duc la nașterea diferitelor grupări pseudo-religioase și la prozelitismul pe care ele îl practică. Aceste două cauze sunt: *laicizarea* și *secularizarea*.

Laicizarea este în viața socială un proces îndelungat și lent de îndepărtare a populației de preocupările religioase. Ea îngrijorează mai ales Bisericile tradiționale, cu mulți credincioși, care constată a scădere lentă a preocupărilor religioase: nu mai sunt respectate recomandările bisericești, oamenii frecventează tot mai rar locașurile de cult, se preocupă mai mult de „cele lumești”. *Laicizarea* se manifestă ca: tentația spre valorile umane, acordarea priorității succesului în detrimentul umilinței, tendința de reformă în Biserică, reducerea distanței dintre sacru și lume, modernismul care încalcă specificul domeniului religios. Acest proces de *deteologizare* ar însemna: deconfesionalizare, declericalizare, desacralizare. Oamenii nu se mai referă la o confesiune, sporește migrația interconfesională, se practică pluralismul religios.

Dacă *laicizarea* neglijează sacralul, *secularizarea* îl abandonează. O caracteristică esențială a secularizării este contestarea Bisericilor tradiționale. Evangheliștii și sectele au, în general, un suport teologic și dogmatic șubred, nu reușesc să combată convingător vechile teologii, dar le contestă. În preocuparea lor se află cu prioritate aspectele exterioare: practica, fastul, ierarhia, manifestarea Bisericii ca instituție.

Secularizarea se disociază de declinul religiozității, are în vedere aspectele vizibile, formale, instituțiile. Prin secularizare se produce un transfer, o mutație a valorilor dinspre religios spre laic¹⁶⁹.

Luând naștere într-o societate în care religiozitatea este văzută doar ca un factor ca oricare altul, sectele duc o luptă de așa zisă *evangelizare*, de reîntoarcere a oamenilor spre Dumnezeu. Ei propun lumii moderne întoarcerea la adevăratele valori creștine, susținând că ele doar dețin adevărul și că Bisericile tradiționale nu ar fi decât mijloace de îngustare culturală și spirituală a credincioșilor. Activitatea misionară a acestor grupări este una violentă, chiar dacă ei nu recunosc acest lucru, și aceasta se face mai ales acolo unde Hristos este deja prezent. Ei vin cu *noutatea*, cu proclamarea adevăratei biserici, de parcă de două mii de ani lumea ar fi fost lipsită de prezența lui Dumnezeu, a iubirii lui Hristos. În acest context, ei uită că „misiunea creștină înseamnă proclamarea Evangheliei în lume, Evanghelia mântuirii, a Împărăției lui Dumnezeu, care reprezintă în același timp și viața cea nouă adusă lumii prin Întruparea Mântuitorului Iisus Hristos. Cel dintâi care vestește Împărăția lui Dumnezeu este Mântuitorul Hristos, trimisul Tatălui. După Mântuitorul Hristos, cei care propovăduiesc Evanghelia, cei care primesc această putere la Cincizecime – de a predica Evanghelia și a instaura biserici – sunt apostolii, iar după ei episcopii și preoții – ierarhia sacramentală a Bisericii”¹⁷⁰.

¹⁶⁹ Constantin Cuciuc, *Sociologia religiilor*, Editura Fundației „România de mâine”, București, 2003, p. 207-209; Michael Harper, *Lumina cea adevărată. Călătoria unui evanghelic spre Ortodoxie*, traducere din limba engleză de Elena Tâmpăniariu, Editura Teofania, Sibiu, 2002, p. 20-38, 49.

¹⁷⁰ Pr. Gheorghe Petraru, *Misiologie Ortodoxă*, Editura Panfilius, Iași, 2002, p. 51.

Ca și celelalte grupări creștine, creștinii după Evanghelie numiți și evangheliști își arogă titlul de biserică mântuitoare. Ei au apărut în Europa, în Elveția mai exact, de unde mai apoi s-au răspândit în întreaga lume. Potrivit concepției lor ei alcătuiesc Biserica adevărată, fiind cunoscuți doar de Domnul, alcătuiesc Biserica în sensul spiritual al cuvântului, o Biserică care nu este limitată de noțiunea de instituție și care nu este structurată ierarhic și sacramental.

Evanghelismul susține că a venit în lume cu adevărata înțelegere a Evangheliei și că înainte de ei nu a existat un creștinism autentic. Personalitățile marcante ale creștinismului primelor veacuri sunt puse într-o lumină nefavorabilă, experiența creștină autentică laică sau monahală este prezentată ireverențios pentru că, în viziunea evanghelică, autenticii mărturisitori ai lui Hristos sunt ereticii, pavlicienii în est, apoi catarii, albigenzii, valdenzii, prereformatorii în vest. Mai mult, nici reformatorii Martin Luther și Jean Calvin nu cunoșteau multe adevăruri ale cuvântului lui Dumnezeu, pentru că au rămas la concepția mântuirii prin credința în Hristos și jertfa Lui, care a dat naștere unor sisteme bisericești izolate unele de altele, alcătuite din toți locuitorii unei țări, la o anumită vârstă, după o instrucție religioasă care nu înseamnă nicidecum naștere din nou¹⁷¹.

Creștinii după Evanghelie nu au avut un întemeietor și un sistematizator doctrinar, considerând că inițiatorul mișcării din care fac parte este Însuși Domnul Iisus Hristos a cărui învățătură, cuprinsă în Sfânta Scriptură constituie doctrina cultului evangelist. Neavând un întemeietor propriu-zis „doctrina lor este un amestec din concepțiile lui Zwingli, ale

¹⁷¹ Lect.Pr. Gheorghe Petraru, Lect. Pr. Gheorghe Popa, *Creștinii după Evanghelie*, în „Analele Științifice ale Universității «Al.I. Cuza» Iași”, Teologie III, 1995-1996, p. 156.

baptiștilor, ale lui J.N. Darby, George M. Muller, Fr. Bernay”¹⁷².

Evangelismul apare într-o perioadă de profunde schimbări în mentalitatea și modul de viață al omului european. Această perioadă este marcată de urmările Revoluției franceze și de războaiele napoleoniene, de independența Americii care a afectat din plin regatul Marii Britanii, de trecerea de la civilizația agricolă la cea industrială. Aceste evenimente sociale au fost dublate de altele de ordin religios – moral, mai ales de criza provocată de iluminism, raționalism și deism. În acest moment de cumpănă pentru societatea europeană apare și această mișcare care potrivit adeptilor săi avea o „doctrină mai curată, autoritatea Scripturii și a mântuirii prin har și credința în Hristos”¹⁷³.

Cel care a început o *mișcare de înnoire* în viața creștinilor cu coordonatele principale ale evangheliștilor, a fost Eduard Irving (1792-1834). El a fost pastor presbiterian și a început să predice venirea a doua a lui Hristos la parohia sa din Londra. Datorită predicilor sale a fost exclus din sânul acestei comunități, punând ulterior bazele unei noi grupări, *Biserica Apostolică* sau *irwingienii*. Adepții săi erau caracterizați de așteptarea venirii iminente a Mântuitorului Hristos. Dintre adepți săi s-au ales 12 persoane, numite *apostoli*, care trebuiau să-l înconjoare pe Hristos la venirea Sa întru slavă. În 1836 Irving face o profecție potrivit căreia Domnul Iisus Hristos voia să împartă celor 12 *apostoli* domnia semeniților lui Israel și fiecare trebuia să primească un spațiu pentru propovăduire. În 1837 cei 12 *apostoli* au plecat în misiunea de evanghelizare și de chemare la adevărata credință, misiune care a durat 1260 de zile, timp în care au pătruns din Germania până în America. Adepții lui Eduard Irving au fost numiți irwingieni. Cu timpul

¹⁷² Diac. P.I. David, *Călăuză creștină. Sectologie*, Editura Episcopiei Argeșului, Curtea de Argeș, 1994, 151.

¹⁷³ Lect.Pr. Gheorghe Petraru, Lect.Pr. Gheorghe Popa, *art. cit.*, p. 157.

învățătura lor s-a îndepărtat de crezul inițial, preluând elemente din învățătura romano-catolică, dar cu toate acestea pot fi numiți pe drept cuvânt pionerii evanghelismului de azi.

Pe lângă irwingieni o altă rădăcină autentică a evanghe-liștilor de azi au fost *darbyștii*, numiți așa după John Nelson Darby (1800-1882). Acesta a fost preot în Biserica Anglicană într-o perioadă în care apăruseră în Anglia și Irlanda numeroase grupuri de *frați* sau *sfinți* care se îndeletniceau cu o lectură insistentă a Scripturii și care s-au rupt de Biserica oficială acuzând-o de lipsă de vigoare și slăbiciune. Urmând exemplul acestor *frații*, Darby rupe și el în 1835 legăturile cu Biserica Anglicană și, implicit, cu ceilalți creștini, grupul condus de el erijându-se într-o mișcare extremistă. Într-o broșură apărută la Dublin, intitulată „Considerații asupra naturii și unității Bisericii lui Hristos”, Darby își expune concepția sa despre adevărata Biserică, concepție care stă și azi la baza eclesiologiei evangheliste. Astfel el spune: „Cel care caută interesele unei anumite denominațiuni este vrăjmaș al lucrării Duhului lui Dumnezeu, iar cei care cred în puterea și venirea Domnului Iisus Hristos trebuie să se păzească de un astfel de spirit... Nici o strângere laolaltă, dacă nu este formată pentru a cuprinde pe toți copiii lui Dumnezeu, pe temelia completă a Împărăției Fiului, nu poate afla plinătatea binecuvântării pentru că nu o are în vedere și credința ei n-o cuprinde... Simbolul exterior și mijlocul de a exprima unitatea este participarea la Cina Domnului: «Pentru că noi care suntem mulți suntem o singură pâine»... Unitatea este adevărul în care Biserica se glorifică, dar unitatea care are ca scop să favorizeze și să asigure propriile noastre interese nu este unitatea Bisericii; este o confederație care tăgăduiește natura și nădejdea Bisericii.

Unitatea care este într-adevăr cea a Bisericii este unitatea Duhului și nu poate fi realizată decât în lucrările Duhului”¹⁷⁴.

Darby și-a răspândit ideile sale religioase călătorind foarte mult atât în Europa cât și în America, având ca centru misionar Geneva. Evangheliștii erau mai puțin preocupați de latura doctrinară a creștinismului și puneau un accent deosebit pe partea practică a acestuia, întemeindu-și viața pe studiul Bibliei și pe rugăciune.

Un fenomen mai interesant din istoria răspândirii Evangheliismului s-a petrecut în America unde se cunosc trei perioade de *trezire* la adevărul Evangheliei. Prima între anii 1730-1740, când în micile comunități se accentuau experiențele harice personale. A doua perioadă poate fi încadrată cronologic între anii 1787-1825. Acum se întesifică și mai mult experiențele personale dar se diminuează interesul pentru adevărul dogmatic și pentru instituționalizare creștină. Un moment important s-a petrecut în 1846 când se constituie Alianța Evanghelică, la Londra, formațiune care avea ca scop contracararea misiunii romano-catolice pe o parte, iar pe de altă parte avea ca scop coordonarea diferitelor acțiuni protestante, fie în domeniul filantropic, fie în cel de răspândire a Evangheliei. A treia fază a așa numitei *treziri* a avut loc între anii 1865-1900. În această perioadă evangheliștii au înțeles că momentul iluminării spirituale este esențial pentru gândire și acțiune. În această perioadă evangheliismul și-a dobândit identitate între celelalte grupări creștine, punctele sale doctrinare reprezentative fiind: a) experiența convertirii b) importanța covârșitoare a Bibliei și c) ineranța revelației divine.

Cei 800 de participanți de la Londra în 1846 au sintetizat programul misionar al Alianței, prezentă astăzi și în România.

¹⁷⁴ *Biserica sau Adunarea*, vol. III, Gute Botschaft Verlag, Dillenburg, (G.B.V.), p. 319

Doctrina evanghelică reunește atât elemente conservatoare ale teologiei protestante dar, mai ales, se întemeiază pe principiile pietismului clasic promovate de Iacob Spener și școala sa. Forța evanghelismului o constituie tot Statele Unite ale Americii, unde evanghelicii grupați în „Biserica Evanghelică” ce continuă precedentă „Asociație Evanghelică Națională”, reprezintă, potrivit unui sondaj Gallup din 1986, aproximativ 33% dintre americani. Cu școala teologică Fuller, editând revista „Christianity Today”, cu teologi precum Carl Henry, Norman Geisler, G. Marsden, K. S. Kantzer, Millard J. Erickson, evanghelicii reprezintă o putere în lumea creștină, cu un program misionar ambițios, cu tendințe prozelitiste ce încearcă impunerea în lume a unui creștinism de tip american. La scară mondială evanghelicii sunt organizați în „Asociația Evanghelică Mondială” și „Comitetul Lausanne pentru Evanghelizarea lumii”, unele grupări făcând parte din Consiliul Ecumenic al Bisericilor și mai ales din comisia „Misiune și Evanghelizare”¹⁷⁵. Pe plan mondial numărul creștinilor evanghelici se ridică la aproximativ 120000000.

II.2.2. Evanghelismul în România

În România evanghelismul poate fi privit din două unghiuri de vedere. În primul rând este vorba de un evanghelism *de import* adus de misionari străini iar în al doilea rând se poate vorbi de spre unul *autohton* *trezire evanghelică românească* potrivit evangheliștilor români.

Ideile evanghelice au pătruns în România prima dată datorită prozelitismului misionarului englez E. H. Broadbent și a elvețienilor Francois și Sarah Bernay.

¹⁷⁵ *Biserica Evanghelică Română. Date caracteristice*, București, 1992, p. 8.

În 1899 E.H. Broadbent de la „Free Christians Congregations in England” (Congregațiunile Creștine Libere din Anglia) a vizitat credincioși armeni din Constanța, credincioși pe care îi cunoștea de mult timp. Din Constanța, el s-a dus la București. Acolo, el a găsit doar un grup mic de credincioși bapțiști germani. El a ajuns la concluzia că în București și în România nu exista nici măcar un singur loc în care Evanghelia să fi fost propovăduită în limba română. Auzind înjurăturile și limbajul vulgar al oamenilor de pe stradă, observând comportamentul firesc al altora, Broadbent a fost întristat profund și a început să plângă; a lăsat geanta pe trotuar, a îngenunchiat și s-a rugat cu voce tare. Plângând a cerut Domnului să fie îndurător și să salveze România. Când Broadbent s-a întors în Anglia, le-a spus prietenilor săi despre România și i-a încurajat să se roage pentru această țară. De asemenea, a scris un articol despre România, într-o revistă de misiune, îndemându-i pe toți să se roage pentru România și a apelat la misionari să se ducă acolo și să predice Evanghelia.

Articolul lui Broadbent a fost citit de un misionar elvețian, Francois Bernay, care preda la Școala Biblică din Tunisia, Africa. Bernay și un coleg de la Școala Biblică, Charles Aubert, au înțeles că Dumnezeu îi călăuzește către România. Bernay a sosit în București pe 30 septembrie 1899, însoțit de soția sa Sarah și de cea de a doua fată, Zelig, împreună cu Charles Aubert. După ce au învățat limba română, serviciile divine erau ținute și în limba română. Se întâlneau pentru rugăciune și studiu în casa lui Bernay. De obicei, serveau ceai, iar după slujbă urmau discuții pe teme spirituale. Bernay a tradus și tipărit câteva părți din Evanghelie, sub forma de tratate și broșuri. Acestea erau oferite tuturor celor care doreau să citească. Soția lui Bernay a început un studiu pentru tinerele

femei și, de asemenea, le învăța despre treburile gospodărești¹⁷⁶.

Totuși, evangheliștii au avut succes mai mare prin intermediul unui român: Grigore Fotino Constantinescu. Fiu de ofițer, a fost dus în Elveția spre a se perfecționa într-o meserie, dar după patru ani s-a întors predicator evanghelist. Mobilizat în războiul din 1916-1919, el ajunge la Iași unde începe să activeze, reușind să deschidă o casă de rugăciuni. Capitala Moldovei devine centrul organizației sectei datorită lui, devenit acum predicator șef. De aici, rătăcirile sectei se strecoară prin județele învecinate. Creștinii *după Evanghelie* se organizează într-o uniune, a cărei conducere se mută din nou la București. În scopul propagandei, Grigore Constantinescu a editat la Iași revista *Buna Vestire* iar un altul, Gheorghe Teodorescu, la București, revista *Viața și Lumina*¹⁷⁷.

În spațiul românesc, se poate însă vorbi și despre un evangheliism autohton, liderii acestei mișcări fiind Tudor Popescu și Dimitrie Cornilescu.

Începutul acestei mișcări are loc în 1919 la biserica *Cuibul cu barză*, din București unde preot era Tudor Popescu. Acesta a fost atras spre ideile evangheliste de Raluca Calimachi și de Dimitrie Cornilescu, cântăreț la biserica unde slujea el. Noile sale idei și le strecura prin predici și chiar le răspândea prin intermediul unei reviste *Adevărul creștin*. Spre deosebire de el, Dimitrie Cornilescu a avut o metodă mai originală de prozelitism: „pentru a nu fi încorporat în armată, intră pe neașteptate în monahism stabilindu-se nu la mănăstirea de metanie, ci la moșia prințesei Calimachi la Stâncești-Botoșani. Aici începe traducerea Bibliei în limba română (așa zisa Biblie britanică) și, reîntors la București, căuta să introducă în predici

¹⁷⁶ *Biserica Evanghelică Română*, în cotidianul *Adevărul*, 14 martie 2006.

¹⁷⁷ P. Deheleanu, *Manual de sectologie*, Tipografia Diecezană, Arad, 1948, p. 58.

și cateheze concepțiile sale. Renunță la cult, la practica Bisericii strămoșești, iar modul de lucru era după metoda neoprotestantă: ședințe duminicale, serale, imne religioase, rugăciuni libere, tâlcuiri răzlețe¹⁷⁸. Datorită acestor fapte Tudor Popescu este caterisit în 1924 dar, sprijinit financiar de Raluca Calimachi, își amenajează în București o *casă de rugăciuni*. Adepții săi s-au numit tudoriști, fiind recunoscuți ca asociație în 1933 și cult în 1946 de regimul comunist. În anul 1939, tudoriștii s-au unit cu creștinii după Evanghelie. Între cele două grupări au rămas însă unele deosebiri căci, în timp ce tudoriștii acceptau botezul copiilor și unele sărbători din calendarul Bisericii Ortodoxe, ceilalți nu acceptă botezul copiilor ci numai al maturilor, fiind caracterizați în general prin deschiderea la tot ce este nou: folosirea instrumentelor muzicale în cadrul cultului, interpretarea cât mai liberă a versetelor și dreptul femeii de a predica în adunare.

La 27 ianuarie 1990, *Adunarea generală a reprezentanților Bisericilor după Scriptură*, întrunită la București, a adoptat noua titulatură a evanghelicilor români sub denumirea de *Biserica Evanghelică Română*, fruct al trezirii din România reprezentată de Tudor Popescu, Dimitrie Cornilescu, Nestor Dumitrăchescu, Alexandru Panaitescu, Vasile Tonoiu, Emil Constantinescu și alți frați. Numărul evangheliștilor din România conform recensământului din 2002 este de aproximativ 20000 la care se adaugă cel al *creștinilor după Evanghelie* de 45000 Creștinii după Evanghelie editează revistele „Calea credinței” și „Ecouri creștine” iar Biserica Evanghelică Română „Adevărul creștin”. Pregătirea personalului de cult se face la Institutul Teologic „Timotheus” din București și au bune relații cu evangheliismul mondial¹⁷⁹.

¹⁷⁸ Diac. P.I. David, *op. cit.*, p. 153.

¹⁷⁹ *Biserica Evanghelică Română. Date caracteristice*, București, 1992, p. 8; *Viața religioasă din România*, ediția a II-a, coordonator Adrian Lemeni, Editura Bizantină, București, 2005, p. 77-80. Datele statistice

Evangelheliștii sunt organizați la nivel local în *adunare*, *comunitate*, iar la nivel de țară *uniunea* cu forul suprem, Conferința generală.

II.2.3. Doctrina

În general evangheliștii păstrează dogmele de bază ale creștinismului: credința în Sfânta Treime și în persoana divino-umană a Mântuitorului Iisus Hristos, dar au și învățături specifice, „dominante ale evangheliștilor” despre Biserică, soteriologie și eshatologie.

a) *Eclesiologie*. Pentru evangheliști, care în general preferă a folosi cuvântul *Adunare* în locul celui de Biserică, deoarece atât *ekklesia* cât și *basilica* au după ei antecedente păgâne, Biserica nu înseamnă clădirile unde oamenii se adună pentru slujbele religioase, nici acele adunări de oameni care au aceleași învățături religioase, aceleași forme de cult și sunt călăuziți de ierarhia sacramentală, ci adunarea tuturor adevăraților credincioși în toate locurile, într-un anumit moment, pe pământ. Pentru a desemna adevărata Biserică, evangheliștii apelează la sensurile ebraice ale adunării nou testamentare, pe care le derivă din câteva cuvinte folosite în Vechiul Testament: a) *edah* = *adunare*; *asarah* = *adunare festivă*; *qahal* = *adunare, convocare*. *Separatismul eclesial* este o coordonată esențială a evanghelicilor care duc o campanie prozelitistă intensă în aria Bisericilor istorice, tradiționale, negând valoarea și misiunea lor, căutând prin diverse metode atragerea de noi membri la comunitatea lor.

Evangelheliștii postulează existența Bisericii pretutindeni unde se adună doi sau trei și invocă pe Hristos, neavând nevoie de preot hirotonit sau pastor ordonat, insistând asupra faptului

pentru cultele religioase recunoscute în România sunt prezentate după această lucrare.

că niciodată Noul Testament nu întrebuițează cuvântul *biserică* pentru a desemna clădirea bisericii ca lăcaș de cult. Dacă în Vechiul Testament Dumnezeu a binevoit a avea o locuință trecătoare, cortul lui Solomon, în Noul Testament El dorește, potrivit învățaturii evanghelice, o altfel de casă: inima fiecărui credincios al Său. Cu toate acestea și ei, pe baza exclusiv a Sfintei Scripturi, stabilesc câteva însușiri ale Bisericii:

1. lăcașul lui Dumnezeu pe pământ (Efeseni 2, 21-22)
2. trupul lui Hristos (I Corinteni 12,27)
3. stâlpul și temelia adevărului (I Timotei 3,15)
4. numărul deplin între neamuri (Romani 9, 25)
5. toiagul de cârmuire al lui Hristos în veacurile viitoare (Apocalipsă 20, 4)
6. mireasa Mielului (Matei 25,6; Apocalipsă 19, 7)¹⁸⁰.

b) *Soteriologie*. Ca și celelalte grupări creștine, evangheliștii consideră că prin credința în Mântuitorul Iisus Hristos, care decide ce este bine și ce este rău, omul devine ființă incapabilă să mai păcătuiască. Ei împart planul mântuirii în șapte etape: paradisul (Adam și Eva); autodeterminarea (setiții și cainiții); dominația umană (Sem, Ham, Iafet, Turnul Babel); patriarhii (Avraam, Isaac, Iacob, Iosif); legea (Moise, Iosua, Saul, David, Solomon, profeții, Iisus Hristos); sfârșitul cosmocrației sau încheierea perioadei harului, prin evenimente apocaliptice și constituirea adunării ca noua purtătoare a fagăduinței; împărăția de o mie de ani, mileniul.

Strâns legată de soteriologie stă și concepția lor despre Botez și Cina Domnului, cum numesc ei Euharistia. În perspectivă evanghelică „botezul este unul, dar are trei fețe: botezul *apei*, care nu mântuiește; botezul *Sfântului Duh*, care poate fi primit înainte, deodată sau după cel al apei; botezul *în*

¹⁸⁰ Lect.Pr. Gheorghe Petraru, Lect.Pr. Gheorghe Popa, *art. cit.*, p. 165-167.

moartea Domnului, care este starea cea mai înaltă de sfințenie la care poate ajunge un credincios¹⁸¹. Cina Domnului este, potrivit învățaturii evanghelice, un act comemorativ care amintește de ceea ce a instituit Domnul Iisus Hristos, în noaptea în care a fost vândut. „Din textele care descriu instituirea Mesei Domnului se accentuează versetul *Aceasta să o faceți spre pomenirea Mea*, ca să justifice ideea de comemorare¹⁸².

c) *Eshatologie*. Specific învățaturii sectare de care evangheliismul nu face notă discordantă este învățătura despre *mileniu*. Această învățătură vorbește despre Împărăția lui Hristos cu cei aleși timp de o mie de ani, când Ziditorul și Domnul împăraților pământului (Apocalipsa 1,5) în mod vizibil, Se va urca pe tron aici pe pământ și va prelua stăpânirea în urma colapsului cosmocrațiilor actuale. Potrivit învățaturii lor, mileniul face parte dintr-un plan de viitor care are mai multe componente: 1) a doua venire a lui Hristos, întoarcerea întru slavă; 2) *răpirea* Bisericii și strămutarea credincioșilor *aleși* într-un spațiu extraterestru, pentru a întâmpina pe Hristos, după învierea acestora; 3) întemeierea împărăției antihristice; 4) desfășurarea evenimentelor apocaliptice și judecarea împărăției antihristice; 5) împărăția de 1000 de ani; 6) învierea generală și judecata din urmă; 7) noua creație, cerul nou și pământul nou și veșnicia¹⁸³. Potrivit învățaturii evanghelice sunt patru judecăți: „a celor credincioși, făcută în cer cu mult înainte de judecata cea mare a păcătoșilor; a celor în viață, la venirea a doua a Domnului, când va începe mileniul și când se vor despărți oile de capre; a păcătoșilor, la sfârșitul mileniului și a îngerilor răi¹⁸⁴.

¹⁸¹ Arhimandrit Cleopa Ilie, *Călăuză în credința Ortodoxă*, Editura Episcopiei Romanului, 2000, p. 55

¹⁸² Diac. P.I. David, *op. cit.*, p. 154.

¹⁸³ Lect.Pr. Gheorghe Petraru, Lect.Pr. Gheorghe Popa, *art. cit.*, p. 169.

În ceea ce privește învățătura evanghelicilor se poate vorbi de câteva „dominante ale evanghelistului”¹⁸⁵ care sunt următoarele:

1) *Separatism eclesial*, adică separarea de Bisericile tradiționale și o activitate prozelitistă de atragere la noile grupări evanghelice a cât mai mulți indivizi. În cult se acordă primat cuvântului lui Dumnezeu din Biblie, Biblie a cărei principală însușire este ineranța. Orice adevăr își are fundamentul în Biblie, indiferent de descoperirile umane, de adevărurile experimentale ale științei. De aceea o însușire importantă a evanghelistului este fundamentalismul.

2) *Convertirea și pocăința*. Evanghelicii accentuează rolul convertirii personale la Hristos. Prin convertire credinciosul se simte mântuit prin credința sa în Iisus Hristos. De fapt, însuși mesajul pietist al evanghelicilor se remarcă prin simplitate iar expresiile de origine pietistă, transmise cu patetism și retorism, adică: „Iisus mântuiește, Iisus botează, Iisus vindecă, Iisus revine”¹⁸⁶ sunt elocvente în acest sens. Aceștia au succes uneori în medii ignorante teologic și la creștini care nu conștientizează dimensiunea eclesială a credinței primite în Taina Botezului.

3) *Darurile spirituale* (I Corinteni 12-14) reprezintă o legitimare creștină autentică și, de aceea, evanghelistul este penetrat de ceea ce se numește generic mișcarea harismatică, acest trăirism religios exuberant și vitalist ce creează disonanță cu autentică spiritualitate creștină, a rugăciunii, a iluminării, a îndumnezeirii.

4) *Premilenism*, un sistem de interpretare biblică în perspectivă eshatologică¹⁸⁷, potrivit căruia „Biblia nu se citește

¹⁸⁴ Pr. Simeon Adrian, *Biserica, Sectele și frații mincinoși*, Editura Pelerinul, Iași, 1997, p. 16.

¹⁸⁵ Philippe Larere, *op. cit.*, p. 93.

¹⁸⁶ *Ibidem*, p. 40.

¹⁸⁷ Anthony A. Hoekema, *Biblia și Viitorul*, traducere John Tipei, Societatea Misionară Română, Wheaton, Illinois, 1992, p. 183-194.

pentru a învăța istoria sau principiile morale, ci pentru a găsi cheia la destinul viitor al lumii”¹⁸⁸. De aici viziunea milenaristă a evanghelicilor care, ruși de Tradiția Bisericii ca revărsare a energiilor divine necreate în creație, de viața de comuniune cu Hristos prin Duhul Sfânt în Biserica Sa, oferă o soluție, o alternativă viitorologică oamenilor angoasați de perspective uneori sumbre ale viitorului umanității.

5) *Prozelitismul* este strategia evanghelicilor în misiunea lor mondială și potrivit devizei lui Billy Graham „fiecare creștin trebuie să aducă o persoană la Iisus”¹⁸⁹. Având în vedere ignoranța evanghelizatorilor americani și occidentali în ceea ce privește Ortodoxia, dar și insistența lor agresivă, apoi diferența radicală dintre teologia, spiritualitatea și etosul ortodoxe și teologia evanghelică, dublată de prosperitatea economico-financiară americană în special și occidentală în general, Biserica Ortodoxă trebuie să fie pregătită să înfrunte un astfel de val, prozelitismul evanghelic.

Succesul evanghelișmului și numărul mare de credincioși ce se declară evanghelic se explică prin mai mulți factori. Dintre acești factori cei mai importanți sunt interpelarea omului stresat și angoasat al societății tehnico-informatizate ce-și regăsește astfel în această mișcare libertatea și demnitatea, oferta unui sens într-o lume ce se declară paradoxal „o societate deschisă”, dar claustrează pe om într-un orizont închis, sufocant ce aproape anihilează, prin crizele multiple intens mediatizate (poluare, șomaj, teama de conflict atomic, dezordine politică și socială) și în cele din urmă cultivarea dialogului, a relației, a comunicării. Într-un univers comunicațional în care mijloacele de comunicație sunt tot mai dezvoltate și mai diversificate, populațiile fiind mai aproape unele de altele, paradoxal, „riscurile izolării sunt din ce în ce

¹⁸⁸ Nancy T. Ammerman, *North American Protestant Fundamentalism*, p. 6, în *Fundamentalism observed*.

¹⁸⁹ Philippe Larere, *op. cit.*, p. 38.

mai mari”¹⁹⁰, omul fiind complexat, inhibat de propria sa tehnică ce-l depersonalizează.

O însușire a evangheliismului este aceea a unei mărturii radicale despre Hristos, cu efecte în planul evanghelizării care înseamnă exclusiv proclamare a lui Hristos și a mântuirii și nu o angajare în plan social pentru lume, în sensul slujirii lumii. O misiune creștină redusă la orizontal, la slujirea semenilor este în viziunea evanghelicilor „o eroare păgână, un compromis și sincretism”¹⁹¹. De aici decurge critica făcută de evanghelici teologiei liberale, ecumenice, catolice cu ideea de creștinism anonim, de Împărăție a lui Dumnezeu în stare de latență¹⁹².

II.2.4. Concluzii

Evangheliismul dorește formarea unui creștinism fără Biserica lui Hristos, cu structura și mijloacele harului consacrate de la Cincizecime, într-o societate secularizată după principiile modernismului iluminist, ieșită din orizontul sacramental al comuniunii mântuitoare și îndumnezeitoare cu Treimea Preasfântă. Reducând esența Bisericii, de altfel invizibilă în esența ei și ai cărei membri sunt cunoscuți doar de Dumnezeu, la memorialul euharistic, un banchet al Împărăției, la care participă toți cei prezenți la adunare, indiferent de denominațiunile creștine, evnghelești sunt expresia unei invenții creștine fără istoria și spiritualitatea consacrate bimilenar, un creștinism social, al bunăstării și reușitei în plan economico-financiar, fără jertfă și iubire reală de Dumnezeu și de semenii, repliat spre proprii membri și destructurant față de Bisericile tradiționale.

¹⁹⁰ *Ibidem*, p. 46-47.

¹⁹¹ *Ibidem*, p. 65.

¹⁹² *Ibidem*.

II.3. Adventiștii de ziua a 7-a

Adventiștii fac parte din grupul sectelor apocaliptice care sunt fascinate de iminenta reînțoarcere a lui Hristos întru slavă și instaurarea mileniului cu cei aleși, respectiv membrii sectei. În general sectele neoprotestante sunt milenariste. Aceste secte prin calcule complicate dar arbitrare și neîntemeiate teologic, prin combinații numerologice încearcă să prevadă sfârșitul lumii, bazându-se pe scrierile apocaliptice ale Vechiului și Noului Testament.¹⁹³ Numele sectei vine de cuvântul *adventus*, *venire*, respectiv venirea a a II-a a Mântuitorului Iisus Hristos întru slavă, după făgăduința făcută Bisericii Sale.

II.3.1. Istoric

Mișcarea adventistă, după cum remarcă sectologul Kurt Hutten, trebuie înțeleasă prin cele două acte cronologice; până la 1844 anul calculat de William Miller pentru revenirea lui Hristos întru glorie și, respectiv, perioada impactului asupra adventismului prin Elena Gould White¹⁹⁴. Apariția adventismului trebuie percepută în contextul istoric și ideologic al începutului secolului al XIX-lea, dominat de raționalism și deism, de ideile revoluției franceze. Însuși W. Miller era un raționalist influențat de operele filosofului David Hume, ale iluministului Voltaire, ale politologului american Thomas Paine. Un spirit iscoditor, nesatisfăcut de viziunile despre lume ale celor mai sus menționați, Miller se îndreaptă spre baptism. Evenimente cutremurătoare precum cutremurul de la Lisabona, 1755, „ziua întunecată” din 19 mai 1780 din S.U.A., Revoluția franceză din 1789, „ploile de stele căzătoare” din 1799 și 1833 au fost interpretate de Miller ca semne ale revenirii lui Hristos, dată pe care a calculat-o cu exactitate pentru anul 1843, apoi 1844 pe baza unor numere biblice precum cele „2300 de seri și

¹⁹³ Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 77.

¹⁹⁴ Kurt Hütten, *Seher, Grübler...*, p. 35-36.

dimineți” (Daniel 8, 14), corelate cu evenimentul din 457 î. Hr. al reînțarcerii din robia babiloniană a evreilor, în timpul regelui Artaxerxes. Așteptarea lui Hristos a fost desigur zadarnică însă Elena G. White a reușit să oprească dezintegrarea totală a noii grupări milenariste, convingând pe adepți, în urma unor viziuni personale, că Hristos a revenit cu adevărat la 22 octombrie 1844 dar, invizibil, în Sfânta Sfințelor a Sanctuarului ceresc. Astfel s-a declanșat marele conflict între Hristos și Satan. Adventismul se apropie astfel în plan ideologic de sistemele dualiste. Hristos în sanctuarul ceresc împlinește „un minister în favoarea noastră”¹⁹⁵ pentru a învinge în această înțeleștare răul, o viziune însă ce amintește mai mult de teomahiile mitologice, departe de spiritul Nouului Testament, de religia iubirii. Elena G. White reprezintă, în viziunea adventiștilor, marele profet al timpurilor moderne iar secta adventistă se caracterizează prin „eshatologismul și milenarismul său de nezdruccinat și prin respectarea riguroasă a zilei sabatului (ziua a 7-a a săptămânii, sâmbăta), pe de o parte, și prin radicalismul său etic (nu alcool și tabac, ținută sobră și decentă, fără bijuterii și farduri, fără jocuri de amuzament, cinema, dans) și o igienă grijulie (fără stimulente tip ceai sau cafea, regim vegetarian, abținerea de la carnea de porc, aer curat, exerciții), pe de altă parte¹⁹⁶.

II.3.2. Adventismul în România

În România, primul predicator adventit a fost un polonez, Mihai Czechowski (fost preot catolic) care a a făcut prozelitism la Pitești începând cu anul 1870, unde a atras pe Toma Aslan și fratele acestuia, fără succes însă, ceea ce a dus la aproape dispariția mișcării. Au făcut prozelitism și în Dobrogea printre

¹⁹⁵ Richard Lehmann, *Les Adventistes de septieme jour*, Editions Brepols, 1987, p. 47.

¹⁹⁶ Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 78-79.

coloniștii germani, iar printre lipoveni a predicat adventistul Babienko venit din Rusia, la sfârșitul secolului al XIX-lea. Primii reprezentanți autohtoni au fost Petre Paulini, P. Panaitescu și Ștefan Demetrescu care au urmat, în vederea organizării sectei în România, un curs de scurtă durată în Germania, la Friedenson, organizând și prima Conferință adventistă din România¹⁹⁷. În anul 1921 s-a organizat Uniunea Conferințelor Adventiste din România, cu statut incert, semilegal, de asociație, interzisă în perioada celui de al II-lea război mondial. Adventiștii sunt recunoscuți în calitate de cult religios în anul 1950, astăzi existând în România șase conferințe; Muntenia, Moldova, Oltenia, Transilvania de Sud, Transilvania de Nord și Banat cu număr de peste 93000 de credincioși conform recensământului din 2002, din care aproape 7000 de etnie maghiară. Există în România un număr de 1185 comunități adventiste conduse de 340 pastori. Pregătirea personalului de cult se face în trei seminarii și la Institutul Teologic adventist de grad universitar de la Cernica. Există, având în vedere implicarea intensă în domeniul sanitar a sectei și o școală postsanitară la Brăila. Cultul editează lunar revista „Curierul Adventist” și bilunar „Semnele Timpului”, deține postul de radio „Vocea Speranței”. Adventiștii fac prozelitism intens pentru a se infiltra și stabiliza în cât mai multe localități.

II.3.3. Doctrină

Doctrina adventistă este în primul rând una de factură milenaristă, caracterizată de unele teme predilecte după cum urmează:

a) *Sanctuarul ceresc și judecata pre-investigativă*. Intrarea lui Hristos în sanctuarul ceresc este o învățătură de bază în

¹⁹⁷ P.I. David, *Călăuza creștină*, p. 146.

eshatologia adventistă. Hellen G. White afirma în acest sens următoarele: „Sanctuarul din ceruri este chiar în centrul lucrării lui Hristos în favoarea oamenilor. El cuprinde orice suflet care trăiește pe pământ. El deschide privirii planul de mântuire, *aducându-ne foarte aproape de încheierea vremii* și descoperindu-ne sfârșitul, plin de biruință, în lupta dintre neprihănire și păcat”¹⁹⁸. Credința adventistă afirmă că după Înălțarea Sa de-a dreapta Tatălui, Hristos a inaugurat activitatea Sa preoțească în ceruri și numai în urma acesteia credincioșii se bucură de roadele morții Sale pe cruce. Preoția lui Hristos în cer are două aspecte. Primul este prefigurat de serviciile zilnice în templul evreiesc și anume Hristos mijlocește harul dragostei lui Dumnezeu pentru poporul Său și îl prezintă în fața lui Dumnezeu. Al doilea aspect este reprezentat de lucrarea Sa ca mare preot în Sfânta Sfintelor în ziua Curățirii. Această învățătură adventistă se bazează pe textele din Epistola către Evrei, care arată dimensiunea arhierescă a slujirii lui Hristos, pe cartea Apocalipsei (14, 17; 11, 19), care îl arată pe Hristos îndeplinind lucrarea Sa în două lăcașuri și de Cartea lui Daniel, care, din punctul de vedere adventist, plasează începutul „Zilei curățirii” într-un moment specific al istoriei, respectiv la sfârșitul celor 2300 de săptămâni, adică în 1844 (Articole de credință, de la 13, 14, 15, 16)¹⁹⁹.

Conform interpretării adventiste a Epistolei către Evrei, în calitate de Mare Preot, Hristos, administrează roadele jertfei Sale pe cruce aceluia care se pocăiesc de păcatele lor și cred în El. Astfel, Hristos îndeplinește în ceruri funcția de mijlocire pe care o îndeplineau preoții zi de zi la templu, pentru că El „nu

¹⁹⁸ Ellen G. White, *Tragedia veacurilor*, traducere de Nelu Dumitrescu, București, 1992, p. 375-386.

¹⁹⁹ *Advenșiții de ziua a 7-a cred. O expunere biblică a celor 27 de puncte fundamentale de doctrină. Cuvântul Evangheliei*, București, 1993; Iconom Constantin Nazarie, *Combaterea principalelor învățături adventiste*, topografia Gutenberg, București, 1921, p. 125.

are nevoie ca ceilalți mari preoți să aducă jertfe în fiecare zi, întâi pentru păcatele Sale și apoi pentru păcatele poporului, căci lucrul acesta s-a făcut odată pentru totdeauna, când s-a adus jertfă pe Sine Însuși” (Evrei, 7, 27). El ar fi intrat în altarul ceresc pentru a mijloci în numele poporului Său (Evrei, 6, 20; 9, 24) și această activitate a început de la înălțime și va continua până ce El va părăsi sanctuarul ceresc la a doua Sa venire. Biserica „apostată”, spun ei, transferase în mâinile preoților lucrarea de mijlocire în favoarea oamenilor prin introducerea spovedaniei și a împărtășaniei. De asemenea, ea L-a sacrificat pe Hristos la fiecare Liturghie și astfel a îndepărtat din mintea oamenilor lucrarea lui Hristos din ceruri. Astfel „cornul cel mic” a smuls jertfa cea necurmată și a „surpat” locul Sanctuarului lui Hristos²⁰⁰.

În ceea ce privește a doua etapă a activității lui Hristos în sanctuarul ceresc (*curățirea sanctuarului*), adventiștii se raportează la textul de la Evrei 9, 23: „Dar deoarece chipurile lucrurilor care sunt în ceruri, au trebuit curățite în felul acesta, trebuia ca înseși lucrurile cerești să fie curățite cu jertfe mai bune decât acestea”. Ei consideră acest pasaj ca o indicație clară că Hristos îndeplinește în sanctuarul ceresc o curățire care este tipologic echivalentă cu lucrarea marelui preot în sanctuarul pământesc în Ziua Curățirii. Viziunile Profetului Daniel introduc elemente legate de timp și acest lucru face posibilă, în viziunea adventiștilor, *identificarea unui moment specific în cadrul istoriei mântuirii când Mesia va începe lucrarea finală de curățire, judecată și vindecare în locașurile cerești*. Pe baza principiului an-zi (o zi biblică este echivalentă cu un an) ei consideră că „urâciunea pustiirii” (Daniel 8, 13) începe în anul 457 î.d.Hr. (decretul lui Artarxerxe de reconstituire a templului) și se termină în 1844 d.Hr., această

²⁰⁰ Daniel, *Studii biblice pentru majori*, Ediție instructori (oct.-dec.) Editura Viață și sănătate, București, 2004, p. 112.

perioadă temporală acoperind cele 2300 de seri și dimineți din vedenie („Și el mi-a zis: Până vor trece două mii trei sute de seri și dimineți, apoi Sfântul Locaș va fi curățit! – Daniel 8, 14). Începând cu acest timp particular al istoriei mântuirii, Hristos va începe al doilea aspect al lucrării sale de mijlocire în sanctuarul ceresc, și anume cel descris de Evrei 9, 23.

Timpul curățirii sanctuarului este în doctrina adventistă *perioada judecății investigative*²⁰¹. Această judecată va decide care dintre credincioși vor fi răpiți în momentul venirii a doua a lui Hristos și vor fi duși în ceruri, în regatul veșnic; ea reprezintă acea parte de la sfârșitul timpului actual când umanitatea mai are încă o șansă să primească Evanghelia. Hellen G. White vorbește pe larg despre judecată pre-adventă²⁰². Pe baza textului de la Daniel 7, 21-22, adventiștii cred că această judecată va avea loc *după* războiul pe care micul corn îl face sfinților și *înainte* ca aceștia să primească împărăția veșnică. Din Apocalipsă 14, 7, unde se spune că „ceasul judecății a venit” se înțelege, susțin ei, că acest moment este plasat *înainte* de întoarcerea lui Iisus Hristos în slavă. Deci, această judecată va avea loc în intervalul cronologic situat între 1798 d.Hr. și a doua venire.

Această primă fază a Judecății îl are pe Dumnezeu Tatăl ca judecător (Daniel 7, 9). Pe baza textelor de la I Petru 4, 17 și Daniil 12, 1 adventiștii susțin că aceia care vor veni la Judecată sunt mai întâi poporul lui Dumnezeu, cei ale căror nume apar în „Cartea Vieții”, apoi falșii credincioși. „Sfinții Celui Prea Înalt” vor fi atacați de micul corn, dar Dumnezeu va răsplăti răbdarea lor. Numele celor care nu au rămas credincioși vor fi șterse din „Cartea Vieții”²⁰³. Locul acestei judecăți va fi în

²⁰¹ Gerhard Hasel, *Divine Judgement*, Handbook of Seventh- Day Adventists, p. 815-825.

²⁰² Ellen G. White, *Maranata*, Editura „Alege viața”, București, 1988, p. 261.

²⁰³ Idem, *Tragedia veacurilor*, p. 386.

ceruri, și mai precis în sanctuarul ceresc spun ei. În ceea ce privește *scopul acestei judecăți*, adventiștii se bazează pe textul de la I Corintei 6, 2, care afirmă că „sfinții vor judeca lumea”. Sfinții lui Dumnezeu sunt acuzați, persecutați și asupriți, însă în timpul judecății pre-advente, Dumnezeu trimite forțele cerului în ajutorul lor și va face dreptate „sfinților Celui Preaînalt” (Daniel 7, 22). Însă judecata nu presupune numai îndreptățirea celor neprihăniți, dar și pedepsirea celor răi. Judecata care face dreptate sfinților conduce și la nimicirea „cornului mic”, adică la distrugerea puterii papale cum arbitrar cred adventiștii.

Lucrarea preoțească a lui Hristos nu a fost în general un subiect de reflecție pentru autorii protestanți. S-au referit tangențial la acest aspect Jean Calvin (1509-1564) în *Comentariu la Epistola către Evrei* și teologii puritani englezi, în special John Owen (1616-1683) în *Exposition on Hebrews*. Însă ideea unei judecăți care să arate cine se poate bucura de prima înviere nu este nouă în eshatologia protestantă. Teologul luteran Joseph A. Seiss (1823-1904) afirma în lucrarea *The Apocalypse. Lectures of the Book of Revelation* (ediția Grand Rapids-Zondervan, 1957) că oamenii nu sunt înviați sau transformați pentru a se înfățișa înaintea judecății ci *învierea și transformarea sunt rezultatul judecății* care a avut loc deja în locașul morților, în timp ce aceștia au fost morți și asupra celor vii, în timp ce aceștia au fost în viață.

Această doctrină dobândește consistență abia odataă cu milenarismul profesat de William Miller (1782-1849) care, studiind profețiile lui Daniil, a ajuns la concluzia că *textul referitor la „curățirea sanctuarului”* (Daniel 8, 14) *corespunde cu curățirea pământului de păcat la a doua venire a Domnului* și că cei 2300 de ani vor sfârși în 1844. În încercarea de a explica „marea dezamăgire” din 1844, Hiram Edson (1806-1882) a fost primul care a sugerat că la sfârșitul celor 2300 de ani Hristos a intrat în Sfânta Sfințelor pentru a îndeplini o

lucrare specială înainte de întoarcerea pe pământ. Față de profeția lui William Miller, Hiram Edson a avut revelația că sanctuarul care urma să fie curățat nu era pe pământ, ci în cer, iar 22 octombrie 1844 marchează începutul, nu sfârșitul „Zilei curățirii”. Începând cu 1846, această convingere a fost popularizată de Owen Loomis Croiser (1820-1913), care a apărut-o în edițiile publicației adventiste *The Day Star*. Croiser a fost cel care a teoretizat cele două faze ale lucrării lui Hristos în sanctuarul ceresc: una care începe la Înălțare, alta care începe în 1844 în Sfânta Sfintelor. Mai departe, prin lucrările lui Helen Gould White (1827-1915) s-a stabilit o legătură între sanctuar, cele 10 porunci și respectarea sabatului. Deși venirea lui Hristos era considerată iminentă, totuși nici o dată ulterioară nu a mai fost fixată.

În adventism, Judecata pre-adventă (investigativă) este importantă pentru toți cei care mărturisesc că urmează lui Hristos. Este o chemare pentru toți oamenii ca să rămână credincioși și să se întoarcă la Dumnezeu. Cei credincioși au datoria sfântă să rămână loiali „Evangheliei veșnice”, iar cei necredincioși să audă proclamarea ei. În timp ce Hristos îndeplinește curățirea sanctuarului ceresc, poporul lui Dumnezeu pe pământ trebuie să-și curețe viața de păcat prin lucrarea Duhului Sfânt. Astfel, misiunea de a predica Vestea cea bună în toată lumea trebuie văzută în legătură cu Judecata pre-adventă. Când lucrarea judecății investigative va înceta, destinul fiecărui om va fi decis pentru viață sau moarte, iar această probă se încheie cu puțin timp înainte ca Domnul Iisus Hristos să apară pe norii cerului.

În al doilea rând, doctrina preoției lui Hristos, împreună cu interpretarea profetică a textului de la Daniel 8, 14, furnizează „Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea” o identitate istorică. Adventiștii văd mișcarea lor nu ca pe un accident istoric, ci ca pe rezultatul intervenției speciale a lui Dumnezeu în problemele umanității. Împlinirea profeției din cartea Daniel 8,

14 în anul 1844 validează prezența adventiștilor de ziua a șaptea în lume și, mai ales, în comunitatea creștină. La fel cum începutul slujurii cerești a lui Hristos, spun ei, corespunde cu revărsarea Duhului în Biserică (Fapte 2, 33) tot așa, începutul „Zilei Curățirii” coincide cu nașterea „Bisericii adventiste de Ziua a Șaptea”.

Adventismul a traversat o criză gravă în anii 1980, când un lider adventist marcant, Desmond Ford, decanul unui Colegiu din Australia a pus sub semnul întrebării validitatea principii-ului zi-an, arătând că doctrina sanctuarului este nescripturistică prin demonstrarea justei interpretări simbolice a cărților apocaliptice. 150 de teologi adventiști s-au reunit la Glacier View în Colorado (10-15 august 1980) pentru a examina aceste opinii și au dat astfel tonul unor studii sistematice care să împace eshatologia adventistă cu noile metode critice. Cu toate acestea, controversa a semănat îndoială în adventism și multe personalități marcante s-au ridicat în apărarea lui Ford. Publicațiile adventiste recente abordează frecvent învățătura despre sanctuar, încercând să o facă accesibilă și să arate că ea este crucială pentru „Biserica Adventistă”²⁰⁴.

b) *Sabatul*. Articolul 19 de credință al „Bisericii adventiste de Ziua a Șaptea” afirmă: „Că Binefăcătorul Creator, după cele șase zile ale creației s-a odihnit în cea de a 7-a zi și a instituit sabatul pentru toți oamenii, ca un moment de aducere aminte a creației. Porunca a patra a Legii de neschimbat a lui Dumnezeu cere păzirea Sabatului zilei a 7-a ca zi de odihnă, de închinare și de slujire, în armonie cu învățătura și practica lui Iisus, Domnul Sabatului.... Păzirea plină de bucurie a acestui timp sfânt de seara și până seara, de la apus de soare și până la apus de soare, este o celebrare a actelor răscumpărătoare ale lui Dumnezeu”²⁰⁵.

²⁰⁴ Florin Lăiu, *Bătălia pentru sanctuar, VII*, în „Curierul adventist”, iulie, 2003, p. 17-19.

²⁰⁵ *Adventiștii de ziua a 7-a cred*, p. 380-408.

Advențiștii cred că sabatul va avea un loc special în criza finală a istoriei acestei lumi. Aproape de sfârșit va fi o creștere a puterii demonice. Răutatea Satanei, fiara din Apocalipsa 12, este direct îndreptată către „rămășița” de credincioși. Sabatul, semn pentru evrei că Iahve era Dumnezeuul lor, va fi în timpurile din urmă *un semn al loialității față de Dumnezeu, de legământul Lui: „Sabatul va fi marele test de loialitate la sfârșitul vremurilor. El va fi linia de separație între cei care-i slujesc lui Dumnezeu și cei care nu-i slujesc. Așa cum respectarea unui fals sabat, în complicitate cu legea statului, contrar celei de a patra porunci, va fi un semn de adeziune la o putere care este în opoziție cu Dumnezeu, tot așa tinerea adevăratului Sabat, în ascultare față de legea lui Dumnezeu, este o evidență a loialității față de Dumnezeu. În timp ce o categorie, acceptând semnul supunerii față de puterile pământești, primește semnul fiarei, cealaltă categorie, alegând supunerea față de autoritatea divină, primește semnul lui Dumnezeu”*²⁰⁶.

Doctrina despre sabat este fundamentată pe câteva texte din Vechiul Testament (Facerea 2,3; Ieșirea 5,5; 20,8-11; 35,2-3; Deuteronomul 5,12-15). Advențiștii pretind că la începutul creștinismului nu exista decât o *Duminică anuală* care comemora învierea și că duminica a înlocuit sabatul începând cu secolul al IV-lea. Dacă această dată anuală a început să fie sărbătorită săptămânal acest lucru s-a datorat unor factori contextuali, ca de exemplu sentimentele anti-evreiești. Ei consideră că mărturiile părinților apostolici sau post-apostolici care vorbesc despre „ziua Domnului” sunt fie *interpolări din secolul al IV-lea* (Ighațiu de Antiohia, *Epistola către Magnezieni*; Sfântul Iustin Martirul și Filozoful, *Apologia întâia*), fie *traduceri greșite* (*Didahia*, capitoul 14). Din secolul al III-lea încolo, deși referințele despre respectarea

²⁰⁶ Ellen G. White, *Maranata*, p. 167.

duminicii sunt numeroase, totuși, din punctul de vedere al adventiștilor nu însemna că sâmbăta nu era respectată în egală măsură. De abia începând cu secolul al VI-lea, duminica ar fi început să fie considerată în Europa, ca o împlinire a poruncii sabatului. O oarecare stânjeneală se observă în a explica de ce reformatorii nu au schimbat duminica. Adventiștii susțin că reformatorii au ales tot Duminica ca zi de sărbătoare a creștinilor „pentru că aceasta era ziua tradițională de rugăciune în care oamenii erau obișnuiți să meargă la Biserică”²⁰⁷.

În realitate, adventiștii au împrumutat această credință de la Bapțiștii de Ziua a Șaptea (1671), primul grup neo-protestant care a respectat sâmbăta în Lumea Nouă, America. Bapțiștii de Ziua a Șaptea au publicat numeroase apologii ale sâmbetei în periodicele lor, *Missionary Magazine* și *Protestant Santinel*, înlocuite în 1844 de *The Sabbath Recorder*. În 1835 a fost întemeiată *American Sabbath Tract Society*, iar în a doua jumătate a secolului al XIX-lea au fost publicate o serie de 17 tratate și cărți despre ținerea sabatului. Cei care au predicat sabatul printre mileritiți au fost Rachel Oaks Preston, o baptistă de ziua a șaptea și Thomas M. Preble (1810-1907), un important pastor milerit, care a început să țină sâmbăta începând din 1844. În 1845, el a publicat o broșură pe acest subiect, *The Hope of Israel (Speranța lui Israel)*. În sfârșit, Joseph Bates (1792-1872), un alt lider milerit, a contribuit la răspândirea acestei doctrine, după ce a citit articolul lui Thomas M. Pebble despre sabat. El a scris la rândul lui un tratat intitulat *The Seventh Day Sabbath, a Perpetual Sign (Sabatul de ziua a șaptea, un semn veșnic)*, în care el prezenta sabatul pe baza celor 10 porunci și pe baza mesajului îngerului din Apocalipsa 14. Un alt pamflet publicat în 1848, *A Seal of the Leaving God: 144000 being sealed in 1849* justifică sabatul

²⁰⁷ Daniel. *Studii biblice*, p. 86.

pe baza textului din Apocalipsă 14, 9-12 și îl numea „pecetea lui Dumnezeu”.

După ce mișcarea adventistă s-a stabilit la Battle Creek, Michigan, Joseph Bates a prezidat multe conferințe adventiste. Teoria lui era că textul din Daniil 7, 25 care vorbește de schimbarea timpurilor și legilor se referă precis la sabbat. Hellen G. White, „marea profetă” a adventismului a fost convinsă de argumentele lui Joseph Bates și în anul în care s-a căsătorit (1846) cu James White (1821-1881) a început să respecte sabbatul. În anul următor, ea avea prima viziune despre sabbat, dar abia după 1850 problema respectării sabbatului a fost pe deplin clarificată la adventiști. „Pionierii” doctrinei sabbatului au accentuat legătura acesteia cu doctrina sanctuarului. În învățătura adventistă de astăzi, sabbatul este respectat de vineri seara de la apusul soarelui până sâmbătă seara tot la apusul soarelui. Așa cum a învățat Hellen G. White, sunt interzise activitățile cotidiene, dar este încurajată activitatea spiritală²⁰⁸.

Adventiștii consideră că, așa cum Dumnezeu a dăruit darul profetic Sfântului Ioan Botezătorul pentru a anunța prima venire a Domnului Iisus Hristos, tot așa, în vremurile din urmă, va trimite din nou darul profetic, astfel încât fiecare om „să aibă ocazia să se pregătească pentru a întâmpina pe Mântuitorul”. Acest instrument al harului va împlini profeția lui Isaia 11, 10-12, anume că Domnul își va întinde a doua oară mâna pentru a răscumpăra rămășița Sa. În mișcarea adventiștilor de ziua a șaptea, darul profeției s-a manifestat, spun ei, prin Hellen G. White (1827-1915), fondatoarea mișcării, recunoscută ca „mesager al Domnului, ca vas al darului profeției, voce a profeției”²⁰⁹.

²⁰⁸ Richard Lehmann, *Les adventists du Septieme Jour*, Editions Brepols, Maredsous, 1987, p. 42-43; Kurt Hütten, *Seher, Grubler, Enthusiasten*, p. 56-57.

²⁰⁹ *Adventiștii de ziua a 7-a cred*, p. 330-351.

În prefața lucrării *The White Lie (Minciuna albă)*, Walter T. Rea, un membru marcant al mișcării adventiste, arăta că Hellen Gould Harmon a copiat masiv din lucrările mai multor autori din vremea ei: „Am ales titlul *Miniuna albă* pentru cartea mea și nu îl aplic doar pentru Hellen Gould Harmon White. Când noi, toți sau fiecare în parte, ne dăm consimțământul pentru perpetuarea mitului, despre o persoană sau despre un lucru, suntem noi înșine părtași la o *minciună albă*. Mesajul acestei cărți este de a ne ajuta să ne trezim, noi toți care perpetuăm legenda”²¹⁰. Scandalul generat de poziția lui Walter T. Rea nu a fost decât o verigă într-o discuție care a început în jurul anului 1900 și care continuă și astăzi, cu efecte încă imprezvizibile pentru viitorul mișcării²¹¹.

c) *Problema întârzierii adventului*. Iminența celei de a doua veniri a mântuitorului Iisus Hristos constituie încă o parte importantă a discursul eshatologic al „Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea”. Adventistul John Butler spunea că „în timpul nostru, adventiștii întruchipează spiritul mesajului lui Hellen G. White, păstrând sensul urgenței sale... A pierde sensul de iminență promovat de Hellen White înseamnă a pierde esența însăși a mesajului adventist”²¹². Sociologii au stabilit însă că este greu să mențină un grad înalt de așteptare pe termen lung în rândul adeptilor unei mișcări religioase. Deoarece au trecut mai multe generații de adventiști de ziua a șaptea care au sperat să vadă a doua venire, se caută argumente pentru a explica întârzierea Parusiei.

²¹⁰ Walter T. Rea, *The White Lie*, M&R Publications, Turlock, CA, 1982.

²¹¹ Lucian Floricel, *O moștenire pentru viitor*, „Curierul Adventist”, iulie 2004, p. 18-20; James Nix, *Lumina care strălucește încă*, „Curierul Adventist”, septembrie, 2004, p. 4-6.

²¹² John Butler, *From Millerism to Seventh Day Adventism*, „Church History”, 1986, p. 50-67.

Hellen G. White lega întârzierea adventului de necredința poporului lui Dumnezeu: „Dacă planul lui Dumnezeu ar fi fost executat de poporul Său și dacă lumea ar fi primit mesajul milei, Hristos ar fi venit deja pe pământ iar sfinții ar fi fost bineveniți în orașul lui Dumnezeu”²¹³. Până astăzi, liderii adventiști oscilează între două explicații. Pe de o parte întârzierea parusiei era cauzată de faptul că *adeptii „Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea” nu sunt încă pregătiți pentru acest eveniment*, deci nu au ajuns la nivelul moral pe care-L cere Dumnezeu; pe de altă parte, nu a fost *predicată Evanghelia la toată lumea*, așa cum a profețit Mântuitorul Hristos, adică mesajul adventist și acțiunile prozelitiste advente nu și-au atins încă scopul.

Teologul adventist Richard Lehmann, președintele „Campus Adventiste du Saleve-France”, constata cu amărăciune faptul că adventiștii anunță întoarcerea lui Hristos și sfârșitul lumii de mai bine de 140 de ani și Iisus încă nu a revenit și se întreba dacă nu cumva acest lucru este un semn că „Biserica” a eșuat în îndeplinirea misiunii sale. El argumentează că termenul *întârziere* corespunde unui sentiment uman, dar nu poate fi folosit pentru lucrările lui Dumnezeu. Dumnezeu nu întârzie în împlinirea făgăduințelor sale. Pe de altă parte, „o justă teologie adventistă a întârzierii va pune accent pe *necesitatea comuniunii fraterne autentice* în Biserică... pentru ca rugăciunea Bisericii să fie în armonie cu planul lui Dumnezeu. Biserica va fi atunci capabilă să mărturisească că *Domnul vine!* Această credință trebuie să plece de la textul Sfântului Apostol Petru unde se spune că pentru Dumnezeu nu este nici trecut nici viitor deoarece în ochii Săi totul este prezent continuu (II Petru 2, 9-12). Autorul

²¹³ Ellen G. White, *Maranata*, p. 59.

accentuează că Sfântul Apostol Petru ca unul care aștepta și el parusia face un apel la sfințenie și la mărturie creștină²¹⁴.

Astfel, sfârșitul timpurilor, deși important în mișcarea adventistă, nu este paradoxal în centrul preocupărilor; *accentul este pus nu pe timp în sine, ci pe atitudinea față de timp*²¹⁵. Membrii adventiști au căutat în mod tradițional să urmeze anumite modele de comportament. S-a crezut că necurăția morală trebuie să dispară într-o Biserică ce se pregătește să-l întâlnească pe Domnul ei.

Adventiștii cred că speranța celei de a doua veniri le amintește creștinilor de fapt de misiunea lor de a fi „sare a pământului și lumină a lumii”. Ei consideră că fiecare zi este un timp al harului de la Dumnezeu care așteaptă fructele credinței. Așteptarea implică în primul rând o dimensiune practică; în vederea celei de a doua veniri a lui Hristos, viața unui credincios trebuie să arate anumite caracteristici specifice, printre care speranța, dragostea, smerenia și sfințenia. Această direcție este sintetizată în cuvintele Hellenei G. White: „Când caracterul lui Hristos va fi perfect reprodus în poporul Lui, El va veni să ceară ce este al Lui”²¹⁶. Această explicație a fost numită „principiul secerișului”. Așa cum fermierul trebuie să aștepte ca roadele să se coacă, tot așa și Hristos așteaptă poporul Său să se maturizeze. „Teologia secerișului” nu înlocuiește și nici măcar nu concurează scopul de a evangheliza lumea, dar ea subliniază *importanța maturizării spirituale în interiorul „Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea”*. Ceea ce este nevoie cu adevărat nu este atât o dezvoltare cantitativă, cât o creștere calitativă care să poată fi reprodusă, indusă și altora. Parabola celor 10 fecioare reflectă cel mai bine atitudinea față

²¹⁴ *Conferences bibliques division africaine, Vol. II, Seminaire adventiste de Saleve, 1982, p. 65-89.*

²¹⁵ Tom Dybdahl, *How to wait for the Second Coming*, „Spectrum”, Vol. 8/1, 1976, p. 34.

²¹⁶ Ellen G. White, *op. cit.*, p. 87.

de „întârzierea” parusiei în adventism. Fecioarele înțelepte erau cele care s-au pregătit pentru întârziere, aveau ulei din belșug pentru a preîntâmpina eventualitatea așteptării. Cele nebune au fost numite astfel pentru că aveau impresia că știu că Hristos va veni *acum*, și nu au prevăzut nici o întârziere²¹⁷.

În altă ordine de idei, venirea apropiată a Domnului Iisus Hristos oferă o puternică motivație pentru evanghelizare²¹⁸. Timpul în care trăim este un *timp al harului*; este un timp al *urgenței*, al iminenței (Romani 13, 11) și, de aceea, „sfârșitul lumii nu este o chestiune pentru mâine, ci o chemare pentru azi” (Evrei 4, 7). A nu avertiza lumea înseamnă să fi vinovat de nu acorda ajutor oamenilor în pericol. În scrierile E. White apare adesea ideea de grăbire a *adventului* prin activitatea de predicare și prin întreaga ținută morală care trebuie să caracterizeze viața unui creștin: „*Dând lumii Evanghelia stă în puterea noastră să grăbim revenirea Domnului. Nu trebuie doar să așteptăm, ci să grăbim venirea zilei Domnului. Dacă Biserica lui Hristos și-ar fi dus la îndeplinire lucrarea așa cum a rânduit El, întreaga lume ar fi fost avertizată și Domnul Iisus ar fi venit pe pământ cu putere și slavă mare*”²¹⁹. De aceea, „grăbirea adventului” este înțeleasă cu totul altfel în cadrul grupurilor marginale. Au apărut mulți „predicatori independenți” care sunt așa nerăbdători să pună capăt așteptării, încât caută dovezi palpabile care să arate că lumea este aproape de sfârșit. Acest lucru a generat o multitudine de opinii referitoare la împlinirea profețiilor. Cei ce interpretează astfel adventul, susținând că lumea este programată pentru a fi 6000 de ani, se bazează pe cronologia biblică a arhiepiscopului irlandez Usher

²¹⁷ Tom Dybdhal, *How to wait*, p. 33-35.

²¹⁸ Ion Bucium, *Creșterea în Hristos. O nouă afirmare a identității și a maturității noastre creștine*, „Curierul Adventist”, Septembrie, 2004, p. 26-27.

²¹⁹ Ellen G. White, *op. cit.*, 97.

James (Usserius Jacobus) (1581-1656)²²⁰ care susținea că lumea a fost creată în anul 4004 î.d.Hr. Acest lucru înseamnă că al șaselea mileniu s-a terminat și că întoarcerea lui Hristos este aproape pentru a inaugura cel de al șaptelea mileniului. O altă abordare lua în discuție ciclul jubileelor, plecând de la jubileul iudaic, bazat pe cele șapte cicluri de ani sabatici. Dacă pentru anumiți ani sabatici se pot avansa date precise, există multe neclarități referitoare la anii biblici și, în consecință, mulți adepți ai acestui sistem sunt în dezacord referitor la sfârșitul celui de al șaptelea ciclu²²¹.

În eshatologismul adventist există tendința foarte răspândită de a aplica profețiile lui Daniel și ale Apocalipsei la timpurile prezente. Adepții acestei direcții caută indicii în evenimentele contemporane și le leagă de semnele profetice. Cel mai cunoscut dintre aceștia este Charles Wheeling care a văzut în timpul războiului dintre Iran și Irak lupta Armagedonului²²². O altă grupare de interpreți ai evenimentelor apocaliptice se distinge prin accentul pus pe statutul Ierusalimului la sfârșitul timpurilor. Ei văd în unificarea Israelului din 1967 începutul „sfârșitul timpurilor”, cu atât mai mult cu cât Ierusalimul a devenit capitala noului stat în anul 1980²²³.

În sfârșit, mai există o direcție în adventismul de ziua a șaptea contemporan și anume aceea care îi văd pe liderii adventiști atât de compromiși cu „lumea” și pe membrii săi atât de „căldicei” în spiritualitatea lor, încât „Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea” nu este pregătită să-L primească pe Hristos și, astfel, este responsabilă pentru întârzierea Parusiei. Aceste

²²⁰ Knox R. Buich, *James Ussher, Archbishop of Armagh*, University of Wales Press, 1967.

²²¹ Larry Wilson, *Warning! Revelation is about to be fulfilled*, New-York, 1994.

²²² Charles Wheeling, *Armageddon now*, „Jamison”, 1992, p. 324.

²²³ William H. Grotheer în periodicul „Watchman, What of the Night?”.

tensiuni ating apogeul atunci când liderii adventiști se confruntă cu acuzații de erezie din partea unor grupări centrifuge și încearcă să le supună unei discipline. Cu precădere se deplâng modificările doctrinei adventiste care au rezultat din dialogul cu evangheliștii Walter Ralston Martin și Donald Grey Barnhouse în anii 1950 și care au avut un mare impact asupra eshatologiei adventiste, întărind convingerea că apostazia anunțată de Hellen G. White este chiar în „Biserica Adventistă”²²⁴.

Așa numiții „Independent Ministers”, al căror mesaj se situează la marginea adventismului, s-au înmulțit în ultimii ani. Conducerea „Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea” a fost atât de iritată de impactul predicii acestora, încât la Consiliul Anual al „Bisericii” din 1991 s-a votat o declarație care să condamne pe aceia care produc tulburări („Perth Declaration” 1991)²²⁵. Acești predicatori de la marginea adventismului sunt mult mai râvnitori în predicarea mesajului lor decât majoritatea curentului adventist. De multe ori, de la această dorință de a grăbi venirea adventului se ajunge la o contestare a conducerii și chiar a învățăturilor „Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea”.

Cu ocazia celei de a 150-a aniversări a „Marii dezamăgiri” din 1984, Robert S. Folkenberg (1941-), președintele Conferinței Generale a adventiștilor de ziua a șaptea (1990-1999), a publicat o carte cu un titlu sugestiv, *Încă credem*, în care reiterează doctrina tradițională adventistă²²⁶. Adventismul de ziua a șaptea se face cunoscut prin manifestări de masă, sau prin folosirea la maximum a mass-mediei, iar mesajele transmise sunt concentrate asupra vremurilor din urmă. Se

²²⁴ Ralph Larson, *Apostasy is the Issue*, vol. I-II, Cerrystone Press, 1993.

²²⁵ Robert S. Folkenberg, „Perth Declaration” about Independent Ministries, „Adventist Review”, 7 november, 1991, p. 14.

²²⁶ Idem, *We still Believe*, Pacific Press Publishing Association, Nampa, Idaho, 1994.

invocă frecvent „calendarul profețiilor” care arată, spun ei, că „timpul sfârșitului” a început în anul 1798 și, de asemenea, că anul 1844 este o dată majoră care anunță cea de a doua venire a Domnului Iisus Hristos. La al 56-lea Congres mondial din 1995 (Utrecht, Olanda), a fost adoptată o declarație oficială, „Declarație adventistă care respinge fixarea de date pentru a doua venire a Domnului”, în care se arată că „așteptând reîntoarcerea lui Hristos, adventiștii resping orice tentativă de a fixa o dată specifică legată de acest eveniment... Adventiștii nu au nici o încredere în aceste eforturi speculative, deoarece ele sunt în contradicție cu cuvintele lui Hristos și anume că, deși oamenii pot recunoaște că întoarcerea Lui este aproape, ei nu pot ști totuși data exactă”. Într-o declarație despre starea adventismului în anul 2000 se arată că adventiștii așteaptă cu nerăbdare întoarcerea lui Hristos, dar că nu speculează pe marginea momentului istoric precis în care acest eveniment va avea loc. Prin urmare, ei nu acordă nici o importanță profetică anului 2000, de vreme ce această dată nu este menționată în Biblie”²²⁷.

Cu toate acestea, mulți teologi adventiști de ziua a șaptea au modificat conținutul eshatologiei lor și chiar schemele advente după colapsul Uniunii Sovietice în 1989. Adaptarea era necesară, deoarece nu mai existau protagoniștii necesari scenariului care să se încadreze în schema eshatologică a Ellenei G. White. S-au inventat însă alte direcții destul de convenabile pentru discurs eshatologist politizat. Aceste direcții sunt indicate de creșterea dramatică a puterii papale care a culminat cu rolul pe care Papa Ioan Paul al II-lea l-a jucat la căderea comunismului, pe de o parte, și afirmarea Statelor Unite ca o super-putere, capabilă, în alianță cu papalitatea, să domine întreaga lume și să înceapă persecutarea

²²⁷ *Statement about Adventism and the Year 2000*. Declarația votată la întâlnirea Comitetului Executiv al Conferinței Generale Adventiste, Silver Spring, Maryland, 29 septembrie, 1999.

celor aleși. De asemenea, discuții eshatologice sunt determinate și de proliferarea spiritismului, concretizat mai ales în cazul mișcării „New Age,” pe de o parte, și de aparițiile Fecioarei Maria în Biserica Romano-Catolică, pe de altă parte²²⁸.

Deși sumbrul scenariu apocaliptic este descris ca aproape de deznodământ, parusia este în același timp departe pentru adventiști, care par să se simtă confortabil pe poziția pe care o ocupă astăzi pe „piața religioasă”. Ei se distanțează de pozițiile tranșante de la începutul „Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea”(anti-catolicism, anti-stat etc) și consideră că acelea erau manifestări comune printre denominațiile protestante la acea vreme. În mod paradoxal, însă, majoritatea adventiștilor de ziua a șaptea nu mai situează mesajul apocaliptic în centrul predicii lor. Într-o anchetă realizată în 1991, printre 300 de pastori adventiști de ziua a șaptea din America, s-a evidențiat faptul că pe parcursul unui an întreg numai trei predici, în medie, au fost dedicate exclusiv celei de a doua veniri a Domnului. Există o mare diferență între concepțiile celor care au intrat în „slujire” înainte de 1960, când o diplomă nu era obligatorie pentru a deveni pastor, și cei care au intrat după această dată. Aceștia din urmă, influențați de educația primită în marile universități, sunt mai puțin dispuși să accepte declarațiile eshatologice adventiste tradiționale. De asemenea, numai 28% dintre adventiștii intervievați au auzit în ultimul an o predică în care să se vorbească de semnificația celor 2300 de ani, de evenimentele profetice și numai aceia care aveau o educație elementară, care se termină cu liceul, erau dispuși să accepte eshatologia adventistă integral²²⁹.

²²⁸ Mark Finley, Steven R. Mosley, *Confidence amid Chaos*, Pacific Press, Boise, 1995.

²²⁹ *Encyclopedia of Millennialism and Millennial Movements*, Richard Landes Editor, Routledge, 2000, p. 380.

Nivelul de educație este cheia pentru a înțelege de ce atenția acordată prediciei apocaliptice este relativ scăzută. Seminariile și departamentele universităților adventiste evită, în general, abordarea tradițională a eshatologiei. Această direcție este confirmată de publicațiile adventiste recente.

Astfel, teologul John Paulien este de părere că cea mai bună metodă de a înțelege punctul de vedere al Bibliei despre eshatologie și „scopul învățăturilor biblice despre sfârșit nu este acela de a satisface curiozitatea noastră despre viitor, ci de a ne învăța cum să trăim când așteptăm sfârșitul”²³⁰. În ciuda credinței lor că sfârșitul lumii este aproape, adventiștii tind să prindă rădăcini și mai adânci în societate, prin aceasta luptând pentru întârzierea apocalipsei. Aceasta nu înseamnă că adventiștii au abandonat așteptările eshatologice. Ei continuă să creadă că Iisus se va întoarce curând și că totul se va întâmpla după scenariul prezis de White. Această așteptare intensă a sfârșitului a atras numeroși adepți care au redescoperit entuziasmul primei generații de membri și s-au angajat cu fervoare în prozeletism. „Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea” a învățat însă lecția în 1844 și nu a fixat niciodată un termen precis pentru a doua venire a Domnului, acest lucru devenind apanajul grupărilor care s-au separat de ea de-a lungul timpului. Această poziție ambiguă a adventiștilor față de a doua venire este sintetizată în cuvintele lui Tom Dybdahl care afirmă: „Singurul fapt indiscutabil este că nu s-a întâmplat încă (a doua venire). Bunicii noștri credeau că nu vor apuca să îmbătrânească. La rândul nostru noi îmbătrânim... Mulți dintre noi ne aflăm undeva la mijloc. Credem că promisiunea lui Hristos este adevărată, trăim cu speranța celei de a doua veniri. Ne rugăm ca ea să fie curând. Dar în timp ce așteptăm, nu putem ignora întrebările și îndoielile”²³¹.

²³⁰ Jon Paulien, *What Bible Says about the End-Time*, Hagerstown, 1994, p. 34, 89.

²³¹ Tom Dybdahl, *art. cit.*, p. 33.

Există, așadar, o anumită schimbare de paradigmă în concepția eshatologică adventistă, generată de o circumspecție normală în contextul eșecurilor datelor fixe ale parusiei, „profețite” de diverși lideri vânzători de iluzii.

d) *Mâncare curată și necurată*. Adventiștii respectă legile dietare ale Vechiului Testament. Ei interzic membrilor proprii consumul de carne de porc sau anumiți pești al căror consum este, de asemenea, interzis comunității ebraice. Îndeamnă și la abținerea de alcool și tutun, renunțarea la acestea fiind o dovadă de credință puternică²³². Însă în anul 1976. Teologul adventist Ronald L. Numbers a argumentat că sfaturile medicale ale Hellenei G. White aveau o origine mai mult umană decât divină²³³. Însă, „Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea” a căutat întotdeauna să minimalizeze pericolul sciziunilor interne și cercetătorii consideră că adventiștii au succes în menținerea coerenței mișcării, deși au fost anumite grupări care s-au separat.

II.3.4. Cult și organizare

Adventiștii de ziua a 7-a săvârșesc cultul în casele lor de rugăciune, pe care se menționează numele comunității, lăcaș de cult fără simbolul creștinismului, al Bisericii lui Hristos, Crucea Sa de viață dătătoare, vineri seara, apoi sâmbătă seara. Cultul este simplu, rugăciuni și cântări, predica pastorului.

Botezul se oficiază la majorat prin scufundarea o singură dată în apă, Cina Domnului se săvârșește odată la trei luni, folosindu-se azimă și vin nefermentat. Cununia nu are caracter de Taină, fiind săvârșită în orice zi în afară de sâmbătă. Serviciul înmormântării se oficiază la casa celui decedat, cu o

²³² *Separated Brethren*, p. 118

²³³ Ronald L. Numbers, *Prophetess of Ellen G. White and the origins of Seventh-Day Adventist Health Reform*, University of Tennessee Press, Knoxville, 1992.

participare a multor „frați” din țară și chiar străinătate, pentru a face impresie printre ortodocși din rațiuni prozelitiste. Consacrarea personalului de cult adventist, punerea mâinilor se face sâmbăta, fiind de față un juriu de pastori care rostește o rugăciune de binecuvântare.

Advențiștii fac un prozelitism intens prin conferințe, emisiuni radio, grupuri de studiu biblic. Ei sunt foarte agresivi față de Bisericile tradiționale, mai ales față de Biserica Romano-Catolică, în al cărei suveran pontif văd concretizarea numărului apocaliptic 666, dar și față de Consiliul Ecumenic al Bisericilor și, în general, față de tendințele integratoare de astăzi. De fapt, putem interpreta această atitudine ca o tendință de a crea o singură Biserică mondială adventistă²³⁴.

Advențiștii sunt organizați în biserici locale și federații sau misiuni, conferințe la nivel de țară, în uniuni la nivel de țări, 11 diviziuni la nivel de regiuni geografice întinse (ex. Africa de Sud-Vest, Europa de Est etc.) și Conferința generală cu sediul la Takoma Park - Washington S.U.A. numărul advențiștilor pe plan mondial este astăzi de peste 15.000.000, dintre care 8000000 botezați, prezenți în 190 de țări.

²³⁴ Richard Lehmann, *op. cit.*, p. 121.

II.3.5. Concluzii

Adventismul reprezintă expresia clasică în modernitate a milenarismului, a calculării numerologice arbitrare a parusiei, eveniment „profețit” de mai multe ori în decursul istoriei recente de mai marii sectei, la date exacte care de fiecare dată s-au dovedit false. Acest fapt a dus la reconsiderări eshatologice și la redimensionarea interioară a parusiei, membrii sectei orientându-se spre acțiuni sociale și sanitare, o igienizare a spațiului public și prin aceasta și o orizontalizare și o isztoricizare a eshatologiei, fără referință la Împărăția lui Dumnezeu transcendentă și veșnică inaccesibilă de fapt adventismului, ca de altfel oricărui viitorologism, fără dimensiunea eclesială creștină ca pregustare a bucuriei veacului viitor.

II.4. Penticostalii

Penticostalismul este gruparea sectară pentru care experiența creștină fundamentală este aceea a Botezului cu Duhul Sfânt al cărui semn incontestabil este vorbirea în limbi. Numele de penticostali vine de la cuvântul grecesc πεντηκοστα: = cincizeci – și este în relație cu evenimentul Cincizecimii și pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli, moment esențial în istoria mântuirii pe care însă penticostalii îl înțeleg într-un mod specific. O altă denumire pentru penticostalism sau Biserica lui Dumnezeu apostolică este cea germană de „Pfingstbewegung”, iar această mișcare în ansamblul său are ca trăsătură caracteristică trăirea evenimentului de la Rusalii care se manifestă cel mai elocvent prin vorbirea în limbi și profeție (Fapte 2, 4; 2, 17).

II.4.1. Istoric

Originea penticostalilor este în America, mai exact începutul acestei secte poate fi identificat în acele „Holiness Movements”. Astfel, în 1879 predicatorul baptist B. M. Irwin, în nou înființata „Iowa Holiness Association” a început să predice, ca o a treia experiență după convertire și mântuire, „Botezul Cu Sfântul Duh și cu foc”. Mai marii comunității, respingând această „erezie”, Irwin a întemeiat în 1895 „Asociația sfinților din Iowa botezați cu foc”. În 1900 predicatorul metodist A.B.Crumpler a întemeiat o asociație asemănătoare. Ambele s-au unificat în 1911 sub denumirea de „Penticostal Holiness Church”.

Totuși, începutul propriu-zis al mișcării penticostale este legat de numele lui Charles F. Parham, pastor metodist, care a deschis o școală biblică la Topeka în Kansas în 1900, unde programul de studii era dedicat integral cunoașterii Bibliei. Celor 40 de cursanți, Parham, care credea în Botezul cu Duhul

Sfânt, le-a cerut să cerceteze Biblia și să descopere dacă există vreo evidență fizică, materială, concretă a Botezului cu Duhul Sfânt. Aceștia au ajuns la concluzia că evidența sigură a primirii Botezului Duhului era faptul că cel botezat începea să vorbească în limbi. Prima persoană care a avut această experiență a fost domnișoara Agnes Ozman, care la 1 ianuarie 1901 a pretins că a vorbit în limbi. Această dată este considerată ca începutul mișcării pentecostale. Experiența s-a extins și la ceilalți membri ai școlii biblice, Parham susținând că Biserica modernă ar trebui să posede toate darurile „Cincizecimii, că fiecare creștin ar trebui să primească un al doilea Botez și că fiecare creștin botezat ar trebui să dea mărturie despre acest fapt prin vorbirea în limbi”²³⁵. Parham și adepții săi au început să-și răspândească ideile mai întâi în Kansas și Missouri.

Un alt moment important legat de începuturile pentecostalismului este acela al activității pastorului de culoare metodist, W.J.Seymour, orb de un ochi și șchiop, invitat să predice la Los Angeles de către predicatora Neeley Terry, în 1906. La 9 aprilie, același an, W.J. Seymour pretindea că a experiat pentru prima dată „revărsarea Duhului”, experiențe repetate apoi în Azusa Street, într-o biserică metodistă care a devenit, astfel, centru mondial al pentecostalismului la începuturile acestuia. Aceste experiențe se concretizau în așa zisele „vorbiri în limbi, profeții, minuni”²³⁶.

Beneficiari ai acestor experiențe erau, în general, oamenii aparținând unor categorii marginalizate ale societății, care astfel își depășeau frustrările: negri, emigranți. Aceasta a determinat pe un bun cunoscător al pentecostalismului să spună

²³⁵ William I. Whalen, *Separated Brethren*, Huntington, 1979, p. 111-112.

²³⁶ Kurt Hütten, *Seher. Griibler, Enthusiasten, Das Buch der traditionellen Sekten und religiösen Sondembewegungen*, Quell Verlag, Stuttgart, 1989, p. 305.

despre acesta că este „creștinismul primitiv al celor mai puțini educați”²³⁷, deși, ulterior, au aderat la acest curent creștin și oameni reprezentând profesii însemnate pe plan social precum profesori sau chiar milionari. De la Los Angeles, misionarii pentecostali „au implantat această nouă religie extatică”²³⁸ în alte centre importante americane, New York, Chicago, aceasta cu o deosebită repeziciune datorată mai ales exotismului și dimensiunii vitaliste, emoționale a noii mișcări religioase în contrast cu raționalismul protestant. Se ajungea în aadunările pentecostale până la manifestări dintre cele mai exuberante, transă, dans sacru ce eliberau de rigiditatea unui anumit cod religios specific Occidentului creștin și care erau mai aproape de alte spații culturale precum Africa sau India. Aceasta, de fapt, explică impactul pentecostalismului actual asupra unor largi categorii de populație precum țiganii din Franța, diferite comunități umane din Brazilia²³⁹, recent și țiganii din România.

Mai înainte de a arăta expansiunea pentecostalismului în lume este de evidențiat faptul că în spațiul american, centrul pentecostalismului mondial, acesta s-a structurat într-o diversitate de denominațiuni între care amintim următoarele: *Adunările lui Dumnezeu* (Assemblies of God) cu centrul în Springfield, statul Missouri, unde funcționează un aparat birocratic de aproape 1000 de persoane, cu colegiul „Evangel College”, cu editura „Central Biblic Institute” și „Gospel Publishing House” ce editează 7 reviste, precum și postul de radio „Revivaltime” cu mii de misionari în America și în toata lumea. „Adunările lui Dumnezeu” reprezintă în America cel mai numeros grup pentecostal.

²³⁷ Nils Bloch-Hoels, *The Pentecostal Movement*, Humanities Press, New-York, 1965, la William Whalen, *Separated Brethren*, p. 110.

²³⁸ William Whalen, *op. cit.*, p. 112.

²³⁹ Jean François Meyer, *Les sectes, Nonconformismes Chretiens et nouvelles religions*, Cerf, Paris, 1987, p. 48.

O altă grupare pentecostală este cea intitulată *Bisericile lui Dumnezeu* (Churches of God) al căror întemeietor a fost pastorul baptist Richard Spurling (1886) și cărora le-a dat o orientare pentecostală A. J. Tomlinson, numindu-le astfel începând cu 1907. Centrul acestei grupări pentecostale este Tennessee, Cleveland. În această grupare un rol important l-au avut și femeile între care s-a remarcat Aimee Semple Mc Pherson Hutton care a făcut misiune în Australia, China și Anglia, și a construit templul Angelus din Los Angeles cu 5500 de locuri.

Cel mai reprezentativ personaj al pentecostalismului american este Oral Roberts ordinar în „Pentecostal Holiness Church” care a creat o organizație evanghelizatoare și cel mai mare colegiu pentecostal, în 1965, „Oral Roberts University” din Tulsa (Oklahoma). Alte disidențe pentecostale mai importante sunt: Biserica sfântă Unită a Americii, Adunările pentecostale ale lumii, Biserica creștină din America de nord, Comunitatea pentecostală din America de Nord.

Și în Europa se poate detecta un nucleu pentecostal, desigur nu cel de amploarea pentecostalismului american, în Țara Galilor, Anglia, în anii 1901-1905, unde predica lui Evan Roberts, miner, dă naștere unei mișcări de acest tip care a avut „repercusiuni considerabile asupra dezvoltării mișcării pentecostale moderne”²⁴⁰. Din America de Nord, pentecostalismul se extinde în America de Sud unde cunoaște până astăzi o mare extindere și un impact puternic asupra populației. În Europa primii predicatori pentecostali sunt norvegianul Thomas B. Barrat, care în 1906 în timpul unei vizite la New York „a primit Botezul Domnului” și a înființat în 1907, la Oslo, prima

²⁴⁰ Joseph Longton, *Fils d'Abraham. Panorama des Communautés juives, chrétiennes et musulmanes*, Editions Brepols, 1987, p. 186; cf. Jean François Meyer, *Les sectes*, p. 50; Gilles Kepel, *Dumnezeu Își ia revanșa*, Editura Artemis, București, 1994, p. 148-149; Richard Bergeron, *Le cortège des fils de Dieu*, Editions Paulines, Montreal, 1990, p. 84-89.

comunitate penticostală, și preotul anglican A.A. Boddy care a întemeiat prima comunitate penticostală în Anglia, unde ulterior, în 1925 au luat ființă „Adunările lui Dumnezeu” din Marea Britanie și Islanda. Penticostalismul s-a extins și în alte țări ale Europei și cunoaște o expansiune în toată lumea, astăzi numărul credincioșilor acestei mișcări, organizați în denominațiuni independente, fiind de peste 60 milioane dintre care jumătate aparțin „Bisericilor indigene” negre. O personalitate importantă a penticostalismului a fost David J. du Plessis (1905-1987) supranumit „Mister Pentecost”²⁴¹.

Alte momente importante sunt pentru mișcarea penticostalilor prima Conferință mondială ținută în 1947 și întemeierea Consiliului Internațional al Bisericilor creștine, în 1948, ca o replică penticostală la crearea Consiliului Ecumenic al Bisericilor la Amsterdam. Însă cel mai important de semnalat, legat de practicile cultice penticostale este extinderea acestora dincolo de barierele confesionale, ca o reacție la o instituționalizare ecumenică și la orientarea doctrinară conservatoare a C.E.B. și apariția unui „neopenticostalism” în sânul marilor Biserici, respectiv catolicism sau protestantism, concretizat în așa numita „mișcare harismatică”²⁴². Astfel primele manifestări harismatice în Biserica Romano-Catolică s-au petrecut în America în anul 1967 la Universitatea Duquesne, când patru membri ai unui grup de rugăciune au considerat că au primit Botezul Duhului și darul vorbirii în limbi și apoi la universitatea Notre-Dame. Ulterior, acest curent neopenticostal a proliferat rapid, aceasta deoarece oferă o alternativă la teologia raționalistă și speculativă, la instituționalizarea eclesială excesivă, și anume aceea a experienței religioase

²⁴¹ *Confessing the Apostolic Faith. Pentecostal Churches and the Ecumenical Movement*, în „Pnevma”. The Journal of the Society for Pentecostal Studies, 9.1.1987, p. 31

²⁴² Jean-Francois Meyer, *op. cit.*, p. 52.

personale sensibile²⁴³, entuziaste, chiar dacă aceasta este mai curând una de resortul psihicului și al vitalului decât al spiritualității autentice.

La nivel mondial forumul suprem pentecostal îl constituie Conferința Pentecostală Mondială organizată în 1947 la Zürich, în care lideri pentecostali fac schimburi de idei și își împărtășesc experiențele pastorale și care publică trimestrial revista *World Pentecost*. De altfel, pentecostalii nu fac parte din mișcarea ecumenică - doar câteva excepții. Paralel cu instituționalizarea mișcării ecumenice în Consiliul Ecumenic al Bisericilor în 1948 și pentecostalii, după prima Conferință mondială pentecostală în 1947, în 1948 au constituit „*Consiliul internațional al Bisericilor creștine*”. Forumul suprem al sectei îl constituie Conferința pentecostală mondială organizată în 1947 la Zürich - Elveția, în care liderii pentecostali fac schimburi de idei și își împărtășesc experiențele personale și pastorale. Trimestrial publică revista „World Pentecost”²⁴⁴.

Numărul pentecostalilor este astăzi de peste 60.000.000, dintre care jumătate aparțin „Bisericilor indigene”, negre, peste 10.000.000 sunt în S.U.A., dar unele statistici vorbesc despre aproape 170.000.000 de pentecostali incluzând și pe membrii mișcărilor harismatice²⁴⁵.

La Adunarea comisiei Misiune și Evanghelizare a Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Atena, 2005, au fost reprezentate și comunități pentecostale care au încercat să stabilească punți între experiența Duhului Sfânt în Biserica Ortodoxă și cea harismatică prin apropierea unor abordări pnevmatologice. Reprezentanții ortodocși au arătat însă diferențele ce separă îi de pentecostalism, invitând la înțelegere

²⁴³ *Ibidem*; Cf. Jean Vemette, *Les sectes*, P.U.F., Paris, 1990, p. 51; cf. Walter J.Hollenweger, *The Pentecostals*, S.C.M. Press, London, 1972.

²⁴⁴ Marlin Vanelderden, *Pentecostal World Conference* în *Dictionary of the Ecumenical Movement*, p. 792.

²⁴⁵ *Confessing the Apostolic Faith*, în „Pnevma”, nr. citat, p. 31.

și aprofundare a pnevmatologiei creștine pe baza Sfintei Scripturi și a Părinților Bisericii spre a se evita confuzii și devieri de natură feministă în experiența pnevmatică creștină²⁴⁶.

II.4.2. Penticostalismul în România

În România penticostalismul a pătruns prin Pavel Budean, născut în localitatea Căuș (Arad) plecat în Akron, Ohio (S. U.A.) înainte de 1910, de unde a revenit în locurile natale. Ajutat de ungurul Andraș Teodor, a răspândit prin cuvântul său și printr-o broșură incoerentă teologic și literar, „Primit-ați Duhul Sfânt”, ideile penticostale. Datorită manifestărilor și practicilor ce se apropiau uneori de zona patologicului, deși secta și-a luat denumirea de „Biserica lui Dumnezeu apostolică”, prezentând și o mărturisire de credință intitulată „Declararea fundamentului adevărat”, în 1925 statul român a interzis funcționarea acesteia. Totuși secta a continuat să țină adunări secrete, atât în casa soților Bradin de lângă Arad care este considerat primul nucleu penticostal, în ordine cronologică, din România cât și în alte localități din Transilvania și Bucovina. Secta a fost recunoscută în anul 1950 de regimul comunist sub denumirea de Cultul penticostal sau Biserica lui Dumnezeu Apostolică deși, ulterior, s-au înregistrat mai multe dezidente între care amintim „Biserica Apostolică de ziua a 7-a” sau „Penticostalii de ziua a 7-a”, apăruta în județul Cluj, condusă de Ioan Boer, care atenționează asupra respectării unor practici și sărbători prevăzute în Vechiul Testament, „Biserica lui Dumnezeu cea Apostolică botezată cu Duhul Sfânt” (Universalistii), întemeiată de Victor Chirilă din Arad, și care admite doar Botezul în numele lui Isus Hristos, „Gruparea al 13-lea Apostol” sau „Penticostalii negri” care se caracterizează

²⁴⁶ Vasile Mihoc, *Report on the Conference of World Mission and Evangelism, Athens*, „International Review of Mission, July, 2005, p. 412.

prin rigorism exagerat, interzicând căsătoria pentru că „se așteaptă o mare lucrare din partea Domnului, „Creștinii liberi”. Toate aceste dezidente sunt determinate de lipsa de unitate doctrinară și cultică sau de orgoliul celor care vor să conducă în diferite comunități penticostale²⁴⁷.

Cultul penticostal în România are o conducere centralizată, Consiliul bisericesc format din 21 de persoane, un număr de aproape 325000 de membri, în 1343 de comunități deservite de 354 pastori. Pregătirea personalului cultic se face în trei seminarii teologice, două școli postliceale și la Institutul Teologic penticostal din București. Cultul editează organul de presă oficial „cuvântul Adevărului”.

II.4.3. Doctrina

1. Învățătura de bază a penticostalismului o reprezintă, am putea spune, o „*neopneumatologie creștină*” întemeiată pe „Botezul cu Duhul Sfânt” și darurile care însoțesc această lucrare, dintre care cel mai reprezentativ este cel al vorbirii în limbi, ambele evenimente experiate individual sau comunitar cu pretenția reeditării momentului unic al Cincizecimii, când după Înălțarea lui Hristos la cer s-a pogorât Duhul Sfânt în chip de „limbi de foc” asupra Sfinților Apostoli, martorii vieții, morții și Învierii lui Hristos care au început să vorbească în alte limbi” (Fapte 2,3-4).

Astfel, penticostalii despart unicul Botez creștin despre care dă mărturie însuși Mântuitorul Hristos „din apă și din Duh” (Ioan 3,5) practicat dintotdeauna de către Biserică pentru iertarea păcatelor și integrarea omului în Biserica mântuirii, în *Botezul cu apă și Botezul cu Duh*. La originea acestei concepții

²⁴⁷ P.I. David, *Călăuza creștină*, Arad, 1987, p. 162-165; Arhiereu Grigorie Leu Botoșăneanu, *Confesiuni și secte*, București, 1929, p. 126-129; Dr. Grigorie Comșa, *Cheia sectelor religioase din România*, Arad, 1930, p. 59-76; Pr. Al.N. Constantinescu, *Sectologie*, București, 1943, p. 38-40.

trebuie să vedem ambiguitățile și impreciziile pnevmatologice ale teologiei occidentale. De fapt, învățătura despre Sfântul Duh ocupă un loc aparte în tezaurul doctrinar creștin, aceasta pentru inefabilul ce înconjoară cea mai misterioasă persoană a Treimii, revelate deplin în Biserică prin întruparea lui Hristos peste care sălășuiește Duhul, persoană consubstanțială și egală cu Tatăl și cu Logosul etern al acesteia; față de care Biserica primară era situată în fața unei anumite „autoevidențe divine” iar prin aceasta mărturisirea despre manifestarea vie a dogmei Sfintei Treimi²⁴⁸.

Sfânta Scriptură afirmă clar personalitatea distinctă a Duhului Sfânt, „Mângâietorul” (Ioan 15, 26) care va continua lucrarea Fiului în sensul interiorizării acesteia și experierii mântuirii în Hristos de către persoanele umane în istorie, precum și dumnezeirea Sa (Fapte 5, 3, 4). De aceea, „afirmația că Duhul nu este numai un dar al harului divin, ci este de asemenea împreună cu Tatăl și cu Fiul - Dătătorul divin și personal al vieții și sfințirii - a fost făcută îndeosebi spre sfârșitul disputelor ariene ale secolului al IV-lea”²⁴⁹, în scrierile unor Părinți ai Bisericii, precum Atanasie cel Mare, Grigorie de Nazians, Vasile cel Mare, Didim cel Orb și la Sinodul II ecumenic din anul 381²⁵⁰. De exemplu, în spiritul învățaturii perene a Bisericii căreia i-a dat o expresie concisă dar elocventă Sf. Irineu pentru care „Duhul duce la Cuvântul și Cuvântul duce la Tatăl”²⁵¹, experiența creștină a vieții harice în Duhul este în același timp și comuniunea iubitoare cu Tatăl și Fiul. Sfântul Grigorie de Nazians afirmă: „Vechiul Testament a

²⁴⁸ Serge Boulgacoff, *Le Paraclet*, traduit de russe par Constantin Andronicoff, Aubier, Paris, 1944, p. 8.

²⁴⁹ John Meyendorf, *The Catholicity and the Church*, St. Vladimir's Press, New-York, 1983, p. 16.

²⁵⁰ *1600 de ani de la Sinodul II Ecumenic*, „Ortodoxia”, XXXIII (1981), nr. 3.

²⁵¹ Sf. Irineu, *Adversus haereses*, V 136, 2, P.G., 7.

vestit clar pe Tatăl și mai obscur pe Fiul. Noul Testament a revelat pe Fiul și a indicat Dumnezeirea Duhului. *Acum* Duhul este prezent cu noi și ne dă o cunoaștere mai evidentă despre El însuși²⁵². Prezența Duhului Sfânt este una energetică, harică, nu substanțială, una ce întemeiază relația mântuitoare și îndumnezeitoare, Împreună cu Hristos pentru că. „în timpul lucrării pământești a lui Hristos relația dintre oameni și Duhul Sfânt nu se efectua decât prin și în Hristos”, iar, „după Cincizecime relația cu Hristos nu se efectuează decât prin Duhul Sfânt”²⁵³. Duhul personalizează lucrarea lui Hristos, circumscrisă obiectiv, temporal și spațial, în istoria mântuirii, pentru fiecare om doritor și însetat de adevărul adevărilor, unirea iubitoare și plină de bucuria transfigurării cu și prin Dumnezeu, și o universalizează în perspectiva temporalității eclesiale, intervalul dintre întrupare și Parusie. Duhul este însă nedespărțit de Hristos și „restituie lumii prezența interiorizată a lui Hristos și Îl revelează acum nu înaintea ci înăuntrul ucenicilor”²⁵⁴, aceasta începând de la Apostoli și apoi în toată istoria umană, când cei care se împărtășesc de comuniunea harului treimic experiază „întimitatea iubirii înfinite a lui Dumnezeu”²⁵⁵, iubire ce „iradiază asupra noastră paradoxal și inefabil prin persoana Sfântului Duh în Biserică - Trupul lui Hristos care prin aceasta este și „templul și locul sălășuirii Duhului”²⁵⁶. După Sf. Irineu, „unde este Biserica acolo este și Duhul și unde este Duhul acolo este și Biserica”²⁵⁷. Duhul Sfânt

²⁵² Sf. Grigorie de Nazianz, *Oratio XXXI*, P.G., XXXVI.

²⁵³ Paul Evdochimov, *Prezența Duhului Sfânt în tradiția ortodoxă*, traducere, prefață și note de Pr.dr. Vasile Răducă, Ed. Anastasia, 1995, p. 110.

²⁵⁴ Idem, *La nouveauté de l'Esprit*, Bregole en Mauges, 1977, p. 255.

²⁵⁵ Pr.prof.dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică ortodoxă*, vol. II, București, 1978, p. 200.

²⁵⁶ Timothy Ware, *The Orthodox Church*, Penguin Books, 1978, p. 246.

²⁵⁷ Sf. Irineu, *op. cit.*, III, 24, 1, P.G., 7.

este Persoană și este principiul distincției și al diferențierii personale a fiecărui membru al Bisericii, comuniunea de persoane, unde ascensiunea spirituală a participării la dumnezeiasca fire oferă paradoxal identitatea personală întru bogăția harismelor, daruri ale Duhului prin care creștinismul este izbăvit de integrarea neoplatonică sau budistă în Unul impersonal²⁵⁸. Cu toată această claritate pneuma-tologică a teologiei ortodoxe, Occidentul tributar gândirii augustiniene și cugetării esențialiste, substanțiale despre Dumnezeu, în detrimentul celei personaliste specifice Orientului, a înțeles greșit persoana și rolul Sfântului Duh. Această gândire își manifestă consecințele până astăzi în plan teologic și spiritual.

Fericitul Augustin, înclinat mai curând a înțelege Treimea filosofic și folosind ca metodă inducția spre cunoașterea misterului divin insondabil, cu punct de plecare psihologia umană, plasează revelația Dumnezeului Treimic în plan secund. Astfel reflectând la natura divină prin analogie cu faptura umană, mai ales funcțiile sufletului asupra căruia Dumnezeu și-a pus amprenta prin excelență, Augustin concepe sufletul uman ca pe Tatăl, iar din ființa sufletului ia naștere înțelegerea de sine care ar corespunde Fiului, în timp ce Duhul Sfânt ar fi în Treime corespondentul în transcendent a ceea ce în plan uman este viața. Așadar, avem o primă înțelegere psihologică a Treimii ale cărei persoane prin numele lor nu exprimă substanța divină, ci relațiile dintre ele. Numele exprimă relații și sunt termeni de relație reduse la logocitate abstractă și lipsite de conținut ontologic.

O altă paradigmă hermeneutică augustiniană oferită de structura umană ce sugerează divinitatea triadică este aceea de *iubit, cel iubit și iubirea*, unde iubirea este o funcție a celor doi termeni anteriori, anulând egalitatea dintre Tatăl și Fiul, pe de o

²⁵⁸ John Meyendorf, *Byzantine Theology*, Mowbrays, London and Oxford, 1975, p. 174.

parte, și cea de-a treia persoană treimică, Duhul, pe de altă parte. Acest mod de gândire în plan teologic este unul modalist și, totodată, un prim germene al doctrinei Filioque, (*amans, quod amatur, amor, De Trinitate I, 8, X, 14*) sau memorie, intelect, voință (*De Trinitate IV, 30*)²⁵⁹. După cum afirmă Părintele Dumitru Stăniloae, „iubirea deplină între Tatăl și Fiul ca identică cu Duhul Stânt nu este decât scufundarea celor două persoane în ființa impersonală, în sensul plotinian sau nirvanic”²⁶⁰. Inconsistența dogmatică referitoare la Sfânta Treime nu poate duce decât la o deviere spirituală pentru viața creștină, exprimată în acte străine de autenticitatea experienței relației cu Dumnezeu, așa cum le-a consemnat istoria Bisericii, și mai apropiate de intensitatea trăirilor psihice, cu exacerbarea unui vitalism aproape neo-păgân.

Penticostalismul și, în general, mișcarea harismatică fac o disociere inacceptabilă din punct de vedere teologic și spiritual între Hristos și Duhul Sfânt, incompatibilă cu spiritul Scripturii și al vieții în Biserica lui Hristos plină de Duhul Sfânt, cu comuniunea perfectă dintre Tatăl, Logosul și Duhul în Treime și în lucrarea acesteia de mântuire și sfințire a lumii. Practicile pentecostale și harismatice pot fi interpretate ca o încercare de resacralizare a vieții umane, pustiită de modernitatea decretată în mod barbar „post-creștină”, resacralizare care nu reinsta-

²⁵⁹ Irinee Chevalier, *Saint Augustin et la pensée grèque. Les relations trinitaires*, Fribourg en Suisse, 1940, p. 48; cf. Etiène Gilson, *Filosofia în Evul Mediu*, traducere de Ileana Stănescu, Humanitas, București, 1995, p. 120-122; cf. John Meyendorf, *op. cit.*, p. 19; S. Boulgakov, *op.cit.*, p. 69; P. Bemard Stef, *Sfântul Augustin. Omul. Opera. Doctrina*, Editura Gloria, Cluj-Napoca, 1994, p. 154-176; Charles Boyer, *L'idée de verité dans la philosophie de Saint Augustin*, Beauchesne, Paris, 1941; P.S. Photie, Arhim. Philarete, P. Patrie, *Noul Catehism Catolic; Contra credinței Sfinților părinți. Un răspuns ortodox*, în românește de Marilena Rusu, Editura Deisis, Sibiu, 1994, p. 26-39.

²⁶⁰ Pr.prof.dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, p. 316.

urează în societatea occidentală valorile morale creștine fundamentate, teologia creștină și în spiritul filosofic ordonat și echilibrat de sacrul tradițional, ci „frenesia dezordinii”²⁶¹ inspirată de un neopaganism dizolvant și nihilist.

Noul model de viață spirituală, pe de altă parte, este un indiciu de epocă nouă, anume aceea a Duhului, gândire teologică promovată și în alte perioade ale istoriei Bisericii, de exemplu Ioachim de Flore, care a fixat anul 1260 drept anul de debut al Împărăției Duhului și al Evangheliei vesnice, aceasta după epoca Tatălui și a Fiului. Se conturează o viziune misticistă care propune ca alternativă exigențelor intelectuale și spirituale ale religiei Întrupării „o religie ultrașoară, fără dogme apăsătoare, fără formule, fără ritualuri, chiar fără cuvinte”²⁶², în care fiecare solicită ceea ce dorește și înțelege el să fie. Datorită secularizării din Occident pentru care creștinismul este „religia ieșirii din religie”²⁶³ pentecostalismul și mișcarea harismatică pot fi înțelese și într-o perspectivă filosofică potrivit căreia a existat mai întâi o perioadă a Tatălui, adică a păgânismului în timpul căreia oamenii își rataceau rugile către un „cer vid”. A venit „epoca Fiului”, adică creștinismul și „grație Întrupării credincioșii și-au repatriat în sfârșit privirile lor asupra pământului, la înălțimea omului, ceea ce e deja un progres enorm”. Însă creștinii încă mai adoră pe Hristos și se comportă ca oameni religioși ceea ce este doar o etapă spre epoca Duhului, de fapt o perioadă a egolatriei, o epocă în care concluziile Întrupării se impun până la capăt,

²⁶¹ André Manaranche, *Rue de l'Evangile*, Fayard, Paris, 1987, p. 82.

²⁶² *Ibidem*, p. 88; cf. *Istoria Bisericii Universale*, vol. II, București, 1993, p. 104; Iaroslav Pelikan, *A History of the Development of Doctrine*, vol. III, *The Growth of The Medieval Theology (600-1300)*, Chicago and London, 1978, p. 301-303.

²⁶³ Marcel Gauchet, *Dezvrăjirea lumii. O istorie politică a religiei*, traducere și postfață de Vasile Tonoiu, Editura Științifică, București, 1995, p. 147.

anume că „omul este singurul Dumnezeu care există”, iar religia este ateismul, un creștinism secular fără adorare, fără rugăciune, transcendență, animat doar de un ideal al unei fraternități politizate și încă selectiv²⁶⁴. Concluzia logică ce se impune este aceea că practicile pentecostale, harismatice constituie o deviere serioasă de la dreapta credință a Bisericii, sunt consecința unei stări psihice incoerente și, de aceea, sunt mai apropiate de ocultismul spiritist decât de viața creștină, de experiența pneumatică iluminatorie și sfințitoare din Biserică.

Texte care după pentecostali indică Botezul Duhului sunt între altele: Matei 3, 11; Ioan 1,33; Fapte 1,5; 2,1-18; 4,31; 9,17; Romani 16; 1-11, iar adepții sectei consideră că după învățătura despre justificare a protestantismului și cea despre nașterea din nou a neo-protestanților învățătura despre Botezul în Duh reprezintă treapta supremă, etajul superior al credinței și vieții creștine. La acest nivel superior și ultim este prezent Duhul Sfânt care a înlăturat păcatul și eliberează astfel pe creștin de orice tentație și viciu, acesta ieșind într-un fel de sub umbra crucii, a jertfei care însoțește mărturia creștină. Această manieră de a gândi telogic, de a înțelege experiența pneumatică, spirituală creștină este absolut falsă, pentru că viața în Hristos a creștinilor este una care reiterează mistic pentru fiecare în parte parcursul istoric al Logosului întrupat. După pentecostali, pentru a primi Botezul cu Duhul se cer mai multe condiții între care amintim:

- predarea necondiționată a voii lui Dumnezeu și disponibilitatea pentru orice dar divin;

- rugăciunea neconținută pentru darurile Duhului Sfânt care însoțesc Botezul Duhului, dintre care pentru unii pentecostali cel mai important este cel al vorbirii în limbi, glosolalia;

- credința neclintită în primirea acestor daruri care sunt o consecință a convertirii, convertire ce este încununată cu

²⁶⁴ André Manarache, *op.cit.*, p. 88-89.

vorbirea în limbi, însoțită ulterior și de alte daruri precum cel al vindecărilor, profeției, daruri care s-au manifestat în Biserica primară și care anticipează totodată și „ultimele zile” și revenirea lui Hristos.

Ca o încununare a tuturor darurilor spirituale este „umplerea cu Duhul Sfânt” (Efeseni, 5, 18) care poate fi înțeleasă fie în mod fundamentalist ca o „pecetluire divină în urma cărui act credinciosul devine „sfânt”, fie într-un sens realist, mai apropiat de spiritul creștin.î, în sensul că această „umplere” este dinamică, nu este conferită odată pentru totdeauna, ci se dobândește permanent prin dăruire, penitență, luarea crucii, jertfa de sine.²⁶⁵

Cu toată această accentuare a aspectului pnevmatologic al creștinismului, penticostalismul este depărtat de autentica viață spirituală, de viața în Duhul Sfânt al lui Hristos prin harul cel din veșnicie al lui Dumnezeu. Sensul vieții creștine este unirea cu Dumnezeu după har. Această unire se realizează, mai întâi, prin eliberarea de patimile care încătușează pe om, menținându-l într-un orizont păcătos și întunecat, prin „puterile Botezului și ale pocăinței”²⁶⁶. Ea este urmată de iluminarea harică prin darurile Sfântului Duh pregătită de o practică morală îndelungată²⁶⁷ ce constă în cunoașterea rațiunilor existenței și contemplarea lor duhovnicească, pe de o parte, și perspectiva personalist-comunitară a Revelației divine²⁶⁸ în

²⁶⁵ Kurt Hütten, *op. cit.*, p. 352; cf. Bruno Würtz, *Doctrinile principalelor secte ale creștinismului contemporan*, Timișoara, 1988, p. 103-104.

²⁶⁶ Pr.prof.dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitatea ortodoxă*, în *Teologia Morala ortodoxă*, vol. III, București, 1981, p. 57.

²⁶⁷ *Ibidem*, p. 178.

²⁶⁸ Maxim Mărturisitorul, *Ambigua 92*, traducere, introducere și note de Pr.Prof Dumitru Stăniloae, București, 1983, în «P.S.B.», p. 237-238; cf. Vladimir Lossky, *The Vision of God*, Faith Press, 1973; Arhim. Sofronie, *Mistica vederii lui Dumnezeu*, traducere, note și comentarii de † Irineu Slătineanu, București, 1995.

sensul că aceasta se adresează oricărui subiect uman interpelat de iubirea veșnică a lui Dumnezeu. Această iubire îl instaurează pe credincios întru adevărata stare creștină, de simțire a lui Dumnezeu, de cunoașterea lui într-o relație de la persoană la persoană, o prezență iubitoare infinită, copleșitoare, transfiguratoare, într-o permanentă deschidere a cugetului și a inimii spre Dumnezeu, într-o rugăciune curată. A fi în Duhul lui Dumnezeu, a avea Duhul lui Hristos înseamnă a participa la viața lui Dumnezeu în lumina Sa necreată și veșnică și constituie, subiectiv, aspectul îndumnezeirii după har a persoanei umane care „pătimizește” cele dumnezeiești pe măsura asensiunii sale spirituale dar mai ales a deschiderii divine întru strălucirea luminii necreate, dar absolute a lui Dumnezeu, învățătură centrală a creștinismului.

În perspectivă creștină ortodoxă, experiența pnevmatică autentică implică în mod absolut credința dreaptă și mărturia clară despre Sfântul Duh – Dumnezeu adevărat – care porcede de la Tatăl din veșnicie, egal cu Tatăl și cu Fiul și împlinitor al planului divin pentru lume prin Biserica lui Hristos întru care oamenii sunt înfiați prin harul lui Dumnezeu. Experiența pnevmatică constituie un aspect al vieții creștinului în Hristos, nedespărțită de dreapta credință în Dumnezeul-Treime, de mărturie, care sunt baza, de altfel, a oricărei experiențe autentice a harului divin. Pe de altă parte, experiența Bisericii are prioritate față de experiența personală, ea fiind obiectivă, confirmată, pe când cea personală este subiectivă și poate cădea pradă erorii, mai ales că nu trebuie să ne încredem în orice duh ci să cercetăm duhurile dacă sunt de la Dumnezeu (I Ioan 4,1). Mai mult, experiența personală pnevmatică este adevărată doar dacă este confirmată de experiențele antecedente care o întemeiază, înscriind-o astfel și situând-o pe aceeași cale de desăvârșire. Astfel, de exemplu, Sf. Apostol Pavel nu sprijină Evanghelia pe care o propoveduiește pe experiențele lui personale, care sunt autentice și de o valoare

excepțională pentru Biserică, ci pe experiența celor doisprezece apostoli și a altor ucenici ai lui Hristos, situând experiența sa în urma acelor și smerindu-se pe sine (I Corinteni 15, 1-8). Experiența pneumatică a Apostolului Toma care dorea un „semn” spre a fi convins de adevărul divin al Învierii și de lucrarea viitoare a Duhului lui Hristos în Biserică, confirmându-i-se că „fericiți sunt cei ce nu au văzut și au crezut” instituie primatul credinței în viața creștină, temelie nezdruncinată pentru experiențele duhovnicești care integrează, de asemenea, în ordinea harică, a Bisericii, a adevărului creștin dintotdeauna și pentru totdeauna”²⁶⁹.

De aceea, sunt de neînțeles așa zisele experiențe pneumatice în afara Bisericii și, mai ales, împotriva Bisericii, fără articulare, neracordate la fluxul neîntrerupt al vieții creștine dintru început și în toată istoria creștină care prin practici exuberante psiho-somatice se înscriu mai curând în zona unui vitalism exacerbant și a psihismului rupt de spiritualul autentic creștin.

2. O altă trăsătură esențială a penticostalismului, este *fundamentalismul* în virtutea căruia se acceptă inspirația verbală a Bibliei, dictată autorilor de către Duhul Sfânt însuși. Biblia deține astfel autoritate absolută, iar fundamentalistii resping în cercetarea științifică și un anumit „spirit al veacului” specific, în general, oricărei perioade în istoria oamenilor. Prin aceasta penticostalismul este un nihilism în ordinea spirituală, obtuz în înțelegerea dinamicii existenței creștine în lume și în istorie. Penticostalii acuză Bisericile istorice că permit aspectul decadenței lumii, răutatea ei inerentă, așteptând cu nerăbdare condamnarea acesteia și salvarea aleșilor în mileniul pe care îl va instaura Hristos prin revenirea Sa. Fundamentalismul se ridică însă și ia atitudine față de un anumit haos moral din

²⁶⁹ Pr.dr. Antonios Alevizopol, *Ortodoxia în fața sectelor*, p. 66-67.

societatea modernă insensibilă la valorile tradiționale, evanghelice și creștine²⁷⁰.

3. *Vorbirea în limbi sau glosolalia*. Vorbirea în limbi, consecința imediată și încununarea într-un fel a Botezului în Duhul este elementul forte al practicilor penticostale. Derivând de la cuvintele grecești γλωσσα - limbă și λαλειν- a vorbi, glosolalia înseamnă vorbirea în limbi, fenomen existent în Biserica primară, dar care ulterior a încetat. Despre un fenomen oarecum asemănător, apropiat, mai curând, glosolaliilor moderni decât glosolaliei rusaline se mai poate vorbi și în religiile necreștine în Asia, Africa sau America, în șamanism dar și în islamism²⁷¹. Fenomenul glosolalic s-a manifestat după încetarea sa, în mediile rupte de Biserică, eretice, cum a fost în secolul al II-lea, cel montanist. Eusebiu al Cezareei ne arată că Montanus, care în urma „dorinței nestăvilite de a ajunge conducător” și dorind să se impună cu ceva neobișnuit, atrăgător pentru unii, ceea ce este o coordonată generală a sectarismului – „influențat de duhurile rele a căzut la un moment dat în extaz, începând să scoată sunete și să vorbească lucruri stranii, proorocind într-un chip cu totul străin de felul tradițional care păstra vechile rânduieli ale Bisericii”. Reacția Bisericii a fost promptă și corectă, „declarându-l că și-a pierdut mintea ca un îndrăcit, posedat de duhul rătăcirii care tulbură mulțimile și oprindu-l să mai grăiască în public, căci își aminteau de felul cum i-a învățat Mântuitorul pe apostoli să deosebească duhurile și de amintirea de a se feri de proorcii mincinoși”. Și, continuă Eusebiu – „alții încrezători în sfințenia duhului lor profetic, dar mai ales infumurați de mândrie și

²⁷⁰ Jared Wicks, *Foundationalisme*, în *Dictionnaire de Théologie fondamentale*, Bellarmin, Cerf, Paris, Montreal, 1992, p. 473-474; cf. Kurt Hütten, *Seher. Grübler. Enthusiasten*, p. 341.

²⁷¹ Walter J. Hollenweger, *Glossolalia* în *The Westminster Dictionary of the Christian Theology*, The Westminster Press, Philadelphia, 1983, p. 225.

uitând de porunca Mântuitorului provocau mințile slabe, ușor schimbătoare și înșelătoare ale poporului, lăsându-se fermecați și înșelați”²⁷². Tabloul este sugestiv și mereu actual în ceea ce privește geneza sectarismului și specificul său, iar „bâlbâieli” de genul acestora pot fi identificate ulterior în istoria creștină la quakeri, la camisarzii din Africa de Sud ce s-au răspândit și în Europa (Anglia, Olanda, Germania) la hernhuteri, la metodiștii lui Wesley, la prima „trezire” americană sub Johnatan Edwards și George Whitefield. Cu pentecostalismul de la începutul secolului al XX-lea, glosolalia cunoaște o nouă și puternică revenire și, așa cum spunea unul dintre corifeii mișcării, W.J.Seymour, „cine nu vorbește în limbi nu este botezat cu Duhul Sfânt”²⁷³.

În ceea ce privește natura limbilor vorbite de glosolali, există o diversitate de interpretări, mergând de la o așa zisă limbă îngerească, sau limba adamică, până la una dintre cele aproape 3000 limbi și dialecte ce se vorbesc pe glob. Graiul glosolalului poate fi și într-o limbă enigmatică de genul celei a în care se exprimau deservenții oracolelor antice precum Phytia la Delphi sau Alexandra de la Lycophron, sau un fel de comunicare precum cea prin muzică, dans, vis, cea din suspine sau constând din sunete nearticulate de natură onomatopeică. Chiar dacă acredităm ideea că ceea ce este nearticulat nu este lipsit de sens sau că funcția limbajului nu este una ce furnizează doar informație sau în cele din urmă, că există o dimensiune profundă, misterioasă a limbajului pe care analiza actuală nu o ia în considerație, totuși aceste interpretări nu sunt în spiritul autentic al glosolaliei rusaline sau a aceleia din

²⁷² Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, V, 16, 7-9, în *Scrieri*, traducere, studii, note și comentarii de Pr.prof. T. Bodogae, col. «P.S.B.», 13, București, 1987, p. 205; cf. Jaroslav Pelikan, *The Christian Tradition. A history of the Development of Doctrine*, I, *The Emergence of the Catholic Tradition*, Chicago University' Press and London, 1971, p. 99-100.

²⁷³ Kurt Hütten, *op. cit.*, p. 344.

Biserica primelor două secole, având în vedere că Sfântul Irineu²⁷⁴, în secolul al II-lea d.Hr., sau Sfântul Iustin Martirul²⁷⁵ aminteau de existența în vremea lor a numeroase profeții harismatice, de darul vorbirii în limbi care a încetat apoi în Biserică. Având la început dimensiunea miracolului și funcționând pentru extinderea vizibilă în lume a Bisericii, glosolalia astăzi, în spațiul creștin, este de neînțeles datorită incoerenței limbajului, a stării de transă depersonalizante. De aceea, și fenomenul este abordat diferit. Pentru unii analiști, acesta se reduce la o dimensiune pur psihologică, pentru alții este chiar lucrarea demonilor, iar unii acceptă această posibilitate de manifestare religioasă originală și excentrică²⁷⁶.

La baza paradigmei pentru glosolalia Bisericii, atât timp cât s-a manifestat această harismă, a fost glosolalia de la Rusalii, eveniment istoric relatat în prima istorie a Bisericii – Faptele Apotolilor 2, 1-41 – când Duhul Sfânt s-a coborât peste Apostoli și ei au început să grăiască în alte limbi pe care mai înainte nu le știau, dar nu în limbi necunoscute, ci în limba celor care erau prezenți la ziua Cincizecimii, „din toate neamurile de sub cer”, adică parți, mezi, elamiți, mesopotamieni, capadocieni, locuitori din Pont, Asia, Frigia, Pamfilia, Egipt, Cirene, Roma, Creta, Arabia și desigur iudei. Aceștia s-au minunat auzind cuvântul în limba lor „întru care s-au născut”, ceea ce i-a impresionat foarte mult, în timp ce localnicii acuzau pe Apostoli că sunt „beți de must”, ceea ce face pe Sfântul Petru să ia atitudine și să rostească celebrul său cuvânt cuprins în capitolul al II-lea al Faptelor Apostolilor. Apostolii au vorbit în limbi necunoscute lor, dar în limbi vii,

²⁷⁴ Irineu, *Adversus Haeresses*, 2, 32, 4, la J. Pelikan, *op.cit.*, p. 99.

²⁷⁵ Justin Martirul, *Dialogul cu iudeul Trifon* 82, în *Apologeți de limbă greacă*, traducere și note de Pr.prof. Olimp N. Căciulă, în col. «P.S.B.» 2, București, 1980, p. 190.

²⁷⁶ William J. Whalen, *op.cit.*, p. 115-116; cf. Nicolae Mladin, *Asceza și Mistica paulină*, Editura Deisis, Sibiu, 1993, p. 197-198.

specifice unor arii culturale care erau reprezentate la Ierusalim în acea zi unică pentru istoria umană când a început efectiv epoca înfierii oamenilor în Dumnezeu prin harul Duhului Sfânt. Cei prezenți la acel eveniment deveneau, întorcându-se în locurile lor, primii misionari ai Evangheliei, ai lui Iisus cel Înviat. Mesajul era pentru cei străini, pentru toate națiunile, confirma mandatul evanghelizator al lui Hristos (Matei 28, 19-20) și anticipa unificarea universului în numele adevărului creștin, al lui Hristos, pentru că așa cum la Tunul Babel s-au diferențiat limbile, începând cu Cincizecimea s-a încheiat această fază a umanității, inaugurându-se era nouă, a Împărăției lui Dumnezeu, a comuniunii cu El, a unității harice dintre Dumnezeu și om.

Se poate vorbi la Sfinții Apostoli despre *xenoglosie* mai curând, despre vorbire în limbă străină dar în numele lui Hristos pentru cei care nu L-au văzut și nu au auzit despre El, dintre neamuri mai ales, iar minunea aceasta își are o motivație misionară în primul rând, pentru că adevărul despre Iisus cel înviat trebuia propovăduit până la marginile pământului. Alte episoade biblice referitoare la harisma glosolaliei, precum acela al sutasului Corneliu și al familiei sale (Fapte 10, 46) sau acela de la Efes (Fapte 19, 6) reflectă o stare exactică a subiecților care au primit această harismă, o bucurie imensă ce se exterioriza într-un anumit limbaj ce transcende o coerență logică și se constituie tot în semne ale lucrării lui Dumnezeu care cheamă pe toți oamenii la adevărul mântuirii și vieții veșnice.

Fenomenul era fascinant în sine. Unii, precum creștinii din Corint, aveau o predilecție pentru această harismă, ceea ce face pe Sfântul Apostol Pavel să intervină și să ierarhizeze diversitatea darurilor Duhului Sfânt, glosolalia fiind cea din urmă (I Corinteni 12, 28). Mai mult, Sfântul Pavel anunța încetarea acestei harisme: „darul limbilor va înceta” (I Corinteni 13, 8) și, de aceea, cerea, în vederea eficacității

comunitare, pentru a se întări Biserica prin acest har, ca limbile să fie interpretate iar în cazul lipsei translatorului cel ce vorbește în limbi să tacă pentru că cinci cuvinte adresate credincioșilor și înțelese de aceștia sunt mai elocvente decât zece mii într-o limbă străină (I Corinteni 14, 19), exercițiu harismatic care folosesc exclusiv celui ce le rostește.

Profeția paulină despre încetarea harismei glosolaliei s-a împlinit în Biserică iar aceasta nu era semn de slăbiciune a acesteia ci de maturitate, de creștere spirituală, pentru că deja Sfântul Pavel avertiza că „vorbirea în limbi este semn nu pentru cei credincioși, ci pentru cei necredincioși” (I Corinteni 14, 22) cuvinte care trebuie să dea serios de gândit glosolalilor contemporani care însă în orgoliul lor elitist nu prea iau în considerație cele afirmate de Sfântul Pavel, ei fiind noi „profeți” care vestesc lumii căzute, rele păcătoase!

Pentru a înțelege mai bine dinamica acestui fenomen în Biserică apelăm la Sfântul Ioan Gură de Aur care în vremea sa, răspunzând la întrebarea de ce nu mai era prezentă harisma glosolaliei în Biserică, spune: „Pentru care pricină dar a fost dus și a fost luat dintre oameni harul acesta? Nu pentru motivul că Dumnezeu ne necinstește, ci pentru că ne cinstește foarte mult. Cum? Să vă spun. Oamenii erau atunci fără minte, deoarece erau izbăviți de curând de idoli și mintea lor era încă neascuțită și mai nesimțitoare, erau atrași și încântați de toate cele trupești, nu aveau încă nici o idee despre darurile netrupești și nici nu știau ce este harul spiritual care se contemplă numai prin credință. Pentru aceea se făceau atunci semne. Unele dintre harismele cele duhovnicești sunt nevăzute și se înțeleg numai prin credință, iar altele se fac prin semne văzute pentru încredințarea celor necredincioși. Spre exemplu: iertarea păcatelor este un lucru spiritual, este o harismă nevăzută căci nu vedem cu ochii trupului cum ni se curățesc păcatele ... Eu acum n-am nevoie de semne. Pentru ce? Pentru

că am fost învățat să cred în Stăpânul și fără să mi se dea semn²⁷⁷.

După Sfântul Ioan Gură de Aur semnul prezenței Duhului Sfânt și al lucrării Sale este însăși Biserica, adevăr fundamental al teologiei și spiritualității creștine pentru că „de n-ar fi Duhul Sfânt nu am putea să spunem Domnul Iisus căci „nimeni nu poate să spună Domnul Iisus decât în Duhul Sfânt”. De n-ar fi Duhul Sfânt noi cei credincioși n-am putea să ne rugăm lui Dumnezeu spunând „Tatăl nostru Care ești în ceruri” ... Dacă n-ar fi Duhul n-ar fi în Biserică cuvântul înțelepciunii și al cunoștinței²⁷⁸.

Pe măsura creșterii Bisericii și a tezurării experiențelor pnevmatice, a actualizării acestora în comunitate și a înțelegerii lor mai profunde, alte daruri ale Duhului, alte harisme au dobândit întâietate, precum de altfel acestea sunt structurate și în comunitățile Bisericii primare. La Sfântul Apostol Pavel aflăm deja 4 liste în care se face o anumită ierarhizare a harismelor: a) I Corinteni 12,8-10; b) I Corinteni 12,28-30; c) Romani 12, -8; și d) Efeseni 4, 11 fără ca aceasta să epuizeze diversitatea și bogăția lor care va lua amploare în Biserică în toate timpurile când se va afirma fie o harismă fie alta. Astfel, cele mai importante harisme sunt:

1. cuvântul înțelepciunii ceea ce presupune putere de argumentare și spirit de sistematizare, capacitate analitică și sintetică, dorința de persuasiune dată de sublimitatea adevărului dumnezeiesc (I Corinteni 2, 6-15; 13,2; Romani 11,33-36). 2

2. cuvântul cunoștinței, ceea ce presupune capacitatea de a prezenta într-o formă coerentă, ce ține de legile enunțului, ale

²⁷⁷ Sf. Ion Hrisostom, *Cuvântări la Praznice Împărătești*, traducere de Pr. D. Fecioru, col. «Izvoarele Ortodoxiei», nr. 5, București, 1942, p. 258-259.

²⁷⁸ *Ibidem*, p. 256.

discursului, de mesaj, o învățătură (I Corinteni 2, 1-5; 3, 1-3; Evrei 5, 11-63).

3. credința, virtutea teologică a încrederii depline în Dumnezeu (I Corinteni 13,2; Faptele Apostolilor 4, 31; Marcu 11,22-24; Luca 12,28-32; Matei 6, 30).

4. darul tămăduirilor, al vindecării de bolile trupești prin rugăciune, prin atingerea de cel bolnav (Fapte 5, 19~ 19, 12) .

5. proorocia - darul de a explica cuvântul lui Dumnezeu, de a vorbi în numele Său și a vesti voia Sa, dar și de a anticipa, a anunța evenimente viitoare (I Corinteni 14,3; Fapte 11,27-8; 13, 1-2).

6. deosebirea duhurilor, harisma prin care se distinge ceea ce e adevărat de ceea ce e fals, binele de rău și a elimina pe cele din urmă (Fapte 13,6-12; Tesaloniceni 5, 21).

7. glosolalia - vorbirea în limbi necunoscute pe care cineva nu le-a învățat în prealabil (Fapte 2, 4-21; 10,46; I Corinteni 13, 1).

8. tălmăcirea limbilor, adică darul de a înțelege o limbă străină și a o traduce pentru vorbitorii de altă limbă (I Corinteni 14,27-28)

9. un loc deosebit între harisme îl țin cele care au referință la structura eclesială și la conducerea Bisericii- adică harisma apostoliei care constă în propovăduirea cu zel, cu entuziasm a Evangheliei în noi așezări umane ceea ce avea ca urmare întemeierea de noi Biserici: Romani 1,5; Efeseni 4, 11; Fapte 8, 40.

10. legat de harisma apostoliei erau cele ale păstoririi, instruirii și a conducerii²⁷⁹: Efeseni 4, 11; I Corinteni 12, 28; I Tesaloniceni 5, 12. De aceea este total de neînțeles, după atâtea veacuri, predilecția pentecostalilor pentru vorbirea în limbi – glosolalia – cu atât mai mult cu cât această practică în comunitățile lor nu are nimic de-a face cu glosolalia Bisericii

²⁷⁹ *Îndrumări misionare*, București, 1986, p. 374-375.

primare. Rupti de Biserică este îndoielnic ca această manifestare să fie una pnevmatică, spirituală pentru că „în afara Bisericii Duhul Sfânt este în mod inevitabil greșit înțeles”²⁸⁰.

Pe lângă un criteriu teologico-dogmatic de care trebuie să ținem seama în abordarea acestei problematice, există și considerentele lingvistice în perspectiva abordărilor actuale ale gândirii umane. Astfel, martorii oculari relatează despre zgomotul infernal, amestecul unor sunete nearticulate, lătrături, țipete, leșinuri, căderea în transă și respectiv manipulările de la astfel de adunări care au prea puțin în comun cu rugăciunea, cu sacralitatea, cu buna rânduială, care este un semn sigur al lucrării lui Dumnezeu. Pe de altă parte lingvistica actuală și filosofia limbajului depășind concepțiile biologiste ale trecutului, influențate de evoluționism și care puneau la începutul vorbirii umane, expresii nearticulate, interjecții – teoria interjecțională, limbajul emoțional – consideră limba ca un dar natural al omului dintru început²⁸¹. Omul se definește prin grai articulat care este expresia ființei sale spirituale și raționale. De la început limba a avut un caracter practic, realist și concret, evocând la obiect orice referent²⁸². Mai mult dezvoltarea limbajului se leagă de conștiința religioasă, cuvântul duce la Cuvântul Însuși, iar misterul limbajului uman poate fi înțeles atât cât acesta își dezvăluie profunzimile doar în lumina lui Dumnezeu²⁸³.

²⁸⁰ Jean Kovalevsky, *Initiation trinitaire*, Les Editions Friant, Paris, 1982, p. 188.

²⁸¹ Ernst Cassierer, *Eseu despre om. O introducere în filosofia culturii umane*, traducere de Constantin Coșman, Humanitas, București, 1994, p. 162-163.

²⁸² Luc Benoist, *Semne, simboluri și mituri*, traducere de Smaranda Bădiliță, Humanitas, București, 1995, p. 25-26; cf. Adrian Paul Iliescu, *Filosofia limbajului și limbajul filosofiei*, București, 1989; Ioan Oprea, *Lingvistică și filosofie*, Institutul European, Iași, 1992.

²⁸³ Wolfhart Pannenberg, *Anthropology in Theological Perspective*,

În această lumină, o practică pentecostală reprezintă o îndepărtare de valorile umane, de ceea ce este uman, ca să nu mai vorbim de distanțarea enormă de teologia și spiritualitatea creștină, de Hristos și de Biserica Sa, „o credință harismatică” neîntemeiată pe „o credință dogmatică”²⁸⁴ ca o expresie plenară a acesteia, nefiind viabilă din punct de vedere ortodox.

Cât despre exprimarea într-o limbă necunoscută, în sensul că există situații când în anumite stări (hipnoză, transă) o persoană vorbește într-o limbă pe care nu a învățat-o aceasta se explică fie prin fenomenul inducției informaționale, al reamintirii sau prin practici care sunt apropiate spiritismului²⁸⁵.

În fine, pretenția pentecostalilor de a reedita evenimentul unic al Cincizecimii datorită faptului că ori de câte ori vorbesc în limbi vine Duhul care s-a pogorât asupra Apostolilor la Cincizecime, – așa zisa *revelație deschisă* – este iarăși o gravă eroare teologico-dogmatică întrucât anulează lucrarea lui Hristos care S-a împlinit în istorie prin Întruparea și Învierea Sa, Logosul fiind Revelația desăvârșită. De asemenea, nu se înțelege lucrarea Duhului în relație desăvârșită cu Hristos, lucrare ce se realizează progresiv în istorie și care constă în unirea în har a oamenilor cu Hristos, cu Dumnezeu, cu întreaga Sfântă Treime. Evenimentul Cincizecimii de asemenea este unic.

Învățătura despre *mileniu*, împărăția de 1000 de ani a lui Hristos cu cei aleși - pentecostalii - este un capitol important al învățăturii lor, criza generală a omenirii de astăzi fiind semnul iminent al venirii a doua a lui Hristos în viziunea milenariștilor în general.

translated by Matthew J.O. Connel, The Westminster Press, Philadelphia, 1985, p. 361, 392.

²⁸⁴ Giuseppe Bentivegna, *L'Effusion de l'Esprit Saint chez les Pères grecs*, în *Nouvelle Revue Théologique*, 193/5, 1991, p. 703.

²⁸⁵ Kurt Hütten, *op. cit.*, p. 345.

II.4.4. Cultul

Cultul pentecostal este foarte simplu, lipsit de ceremonii și se evidențiază printr-un caracter absolut spontan. Există rugăciunea liberă a fiecărui credincios, apoi predica cu puterea Duhului. „Harfa Bisericilor lui Dumnezeu” este principala colecție de cântări religioase ale cultului, cântări acompaniate de instrumente muzicale. Specific pentecostalilor este și ritualul „vindecării prin rugăciune”. La sfârșitul adunării pe un podium special amenajat sunt aduși cei bolnavi – indiferent de boală – care ca unul se aruncă jos ca Petru la picioarele lui Iisus spre a implora ajutor.

Botezul prin care candidații care fac mărturisirea de credință intră în comunitatea pentecostală este oficiat de pastor, dar acesta este inferior Botezului cu Duhul și poate fi înainte sau după primirea Duhului. Se oficiază printr-o singură scufundare în apă.

Cina Domnului se oficiază cu azimă și must - ori de câte ori este nevoie, indiferent de zi sau oră a zilei. Înainte de împărtășire este necesară cercetarea amănunțită a sinei (I Corinteni 11, 23-29) după care pentecostalii au ritualul spălării picioarelor. Considerat de unii analiști drept o cotitură în istoria protestantismului, prin trecerea de la raționalism și individualism la un vitalism de nuanță spiritualistă și la un tip de comunitate antrenată în practici de natură diversă ce țin de profunzimea psihică și relațională a umanului însă și mai puțin de autentică spiritualitate creștină, prin mișcarea harismatică extinzându-se și în catolicism sau anglicanism, pentecostalismul oferă o imagine atractivă pentru omul alienat al societății post-industriale, lipsit de tradiția de neclintit a Bisericii, de spiritualitatea autentică a creștinismului, ceea ce explică o anumită răspândire a mișcării, mai ales în lumea a treia, marginalizată, dar și în medii care, secătuite de rigiditatea cotidiană, caută refugiul în experiențe dintre cele mai exotice.

II.4.5. Concluzii

Având în vedere mediul social al apariției și dezvoltării pentecostalismului, în plan religios una din marile mișcări ale secolului XX pe lângă fundamentalismul islamic, acesta este numit ca „mișcarea populară creștină a secolului XX”²⁸⁶.

Dacă psihologic pentecostalismul cunoaște o gamă largă de manifestări precum cele amintite, sociologic este așa cum spune un analist al mișcării, Walter J. Hollenweger, „o șansă pentru marginalizați”²⁸⁷ sau o soluție pentru problematica socială pentru că dacă „pentecostalii nu au o politică socială, ei sunt o politică socială”²⁸⁸.

Teologic, religios, pentecostalismul se caracterizează prin câteva aspecte care pot fi formulate după cum urmează:

a) în primul rând pentecostalii consideră că aportul lor specific la creștinismul de astăzi îl reprezintă „revalorizarea harismelor în Biserică împotriva teoriei dispensaționale a încetării harismelor”²⁸⁹ a Sf. Ioan Hrisostom, a Fer. Augustin, printr-o „reînnoire harismatică”²⁹⁰.

Această mișcare harismatică s-a extins și la protestanți și chiar în unele cercuri romano-catolice, pentru prima dată în America printre unii tineri de la universitățile Notre-Dame și Duquesne-Pittsburg în 1967. În pentecostalism, ca de altfel în general în toate sectele, accentul cade nu pe reflexia, pe

²⁸⁶ *Confessing the Apostolic Faith. Pentecostal Churches and the Ecumenical Movement* în „Pnevma”. The Journal of the Society for Pentecostal Studies, 9. 1., 1987, p. 31.

²⁸⁷ Walter J. Hollenweger, *The Pentecostals*, S.C.M. Press Ltd. London, 1972, p. 457.

²⁸⁸ Vinson Synan, *Pentecostalism: Varieties and Contributions* în „Pnevma”, 9. 1., 1987, p. 12.

²⁸⁹ *Ibidem*, p. 38.

²⁹⁰ Walter J. Hollenweger, *op. cit.*, p. 244.

cugetarea teologică dublată de o spiritualitate aferentă articulată învățaturii de credință, ci pe o spiritualitate de sorginte psihologică și culturală. Aceasta explică adaptabilitatea pentecostalismului la orice cultură. Biblia este înțeleasă în perspectiva unei „prietenii personale cu Iisus”²⁹¹.

Pentecostalismul inspirat mult de metodismul lui J. Wesley și de acele mișcări ale sfințeniei – Holiness Movements – propune o nouă pnevmatologie separată de hristologie cu accent pe convertire personală și Botezul Duhului pentru sfințenia vieții și experiența multiplelor harisme evanghelice.

b) Pentecostalii consideră că aduc o reînnoire a cultului, un cult expresiv - expressive Worship - prin muzică, dans, rugăciune spontană, vorbire în limbi, concerte, „folosirea agresivă a electronicii”²⁹² (radio, video-TV), toate acestea contribuind la dezvoltarea unui ecumenism spiritual și la o facilitare a unei misiuni mondiale pentecostale.

²⁹¹ *Ibidem*, p. 458.

²⁹² Vinson Synan, *art. cit.*, p. 41.

II.5. Martorii lui Iehova

Din punct de vedere al originii sale, iehovismul se situează pe linia adventismului primitiv, apropiindu-se prin concepția sa despre Dumnezeu și prin interpretarea literală și forțată a Bibliei, de fundamentalismul religios. Tendințele nonconformiste ale mișcării, ce se dorește a fi catalogată totuși drept creștină, denotă un creștinism, dar extrem de diluat, îndepărtat de izvoarele revelației divine.

II.5.1. Istoric

Martorii lui Iehova, sectă ce prin principiile doctrinei se îndepărtează radical de creștinism, mai ales prin refuzul dumnezeirii Fiului și plasarea Sa în planul creaturii, este expresia clasică a milenarismului modern. Negând Biserica, spațiu al lucrării harului Sfântului Duh pentru instaurarea deplină a Împărăției lui Dumnezeu, iehovismul operează o întoarcere spre Vechiul Testament. Utilizând cifre biblice spre a-și fundamenta tezele, ideologia iehovistă propune credulilor regimul teocratic al Regatului lui Iehova, redus însă la imanență, la natural. „Bucură-te în veci de viața de pe pământ” este o expresie des întâlnită în revistele „Turnul de veghe”, materialul pentru colportaj cel mai cunoscut al iehoviștilor. Iehoviștii au realizat și o traducere proprie a Bibliei. Această traducere însă elimină în mod sistematic dovezile divinității lui Hristos și traduce în loc de Duhul Sfânt „forța activă”²⁹³, propunând un monoteism al Vechiului Testament deși expresia Iehova este o lectură veche, incorectă a numelui lui Dumnezeu din Biblie redat prin tetragrama IHVH, nume tainic, nepronunțat de către evrei²⁹⁴.

²⁹³ David A. Reed, *Martorii lui Iehova. Scrutin biblic al ereziei lor*. G. B.V. Dillenburg, 1992, p. 12-13.

²⁹⁴ Joseph Longton, *Fils d'Abraham*, p. 228

Secta iehovistă a apărut în maniera „tipic americană”, a unui om de afaceri care s-a consacrat răspândirii credințelor sale²⁹⁵. Acesta este un anume Charles Taze Russell (1852-1916) presbiterian, apoi adventist, născut la Pittsburg în Pennsylvania, S.U.A.

Originea lui Charles Taze Russell este încă discutată, unii considerându-l după strămoșii săi german, iar alții irlandez; cert este însă faptul că și-a întemeiat mișcarea pe continental nord-american, la adăpostul adventismului, căruia îi rămâne tributar și după ce-l părăsește²⁹⁶. Nemulțumit de rigorile religiei sale, animat de o viață libertină și profitând de bunăstarea materială a familiei, întreprinde o călătorie la Locurile Sfinte, în urma căreia se simte foarte atras de studierea Legii celei Vechi, încercând mai apoi să stabilească „cu exactitate” data celei de a doua veniri a Domnului Iisus Hristos, alimentându-și în mod paranoic fantezia cu întâmplări, lupte, cuceriri și războaie din Vechiul Testament. Studiază toponimia Ierusalimului și cercetează asiduu Biblia, căutând indicii peste tot, atât pentru aflarea datei venirii Domnului Iisus Hristos a doua oară, cât mai ales pentru instaurarea mileniului, a Împărăției de o mie de ani.

Calculule clasice ale adventiștilor i se par eronate și găsește cu ușurință adepți care-i împărtășesc convingerile, ceea ce-l determină să organizeze în anul 1872 un cerc, o asociație a celor care studiază Biblia. Doi ani mai târziu, alcătuiește prima formă „elaborată”, primul „curs de specialitate”, intitulat: „Scopul și modul venirii a doua a Domnului în anul 1874”. Neîntâmplându-se nimic din cele proorocite, caută și găsește o explicație, desigur, lamentabilă, a eșecului său: „Hristos a venit, însă în Duh, nevăzut de nimeni, ca un fur”. Stabilește un nou termen al venirii lui Hristos pentru anul 1875. Adaugă apoi

²⁹⁵ Jean Vernet, *Jésus au peril des sectes*, p. 51.

²⁹⁶ Jean Vemet, *Sectele*, traducere de Cleopatra Sava, Editura Meridiane, București, 1996, p. 46-47

încă 3 ani și jumătate la anul 1874, adică timpul în care Hristos si-a desfășurat activitatea „de Mire și Săcerător”, conform viziunii lui Ioan din cartea Apocalipsa (14, 14-20) și anunță anul 1878 ca dată a parusiei, început al mileniului, în care Iisus începe a-și arăta marea Sa putere cu cei aleși.

Cum nimic nu a intervenit miraculos în anul „profețit” și încurajat de atitudinea obedientă a adeptilor săi, Russel își continuă fabulațiile eshatologice, fixând o nouă dată pentru venirea Domnului, anume anul 1914. Mai mult chiar, în anul 1879 apare o revistă de popularizare a ideilor sale, intitulată „Turnul de veghere” (Zion's Watch Tower), care promovează și astăzi în zeci de limbi învățăturile iehoviste, alături de o altă publicație de dată mai recentă, „Treziiți-vă!” În anul 1893, Russel organizează un prim congres la Chicago, iar în 1900 deschide prima filială iehovistă în afara granițelor S.U.A., la Londra. Pare de-a dreptul incredibil faptul că, în anul 1908, sunt înregistrați deja în întreaga lume circa 8000 de iehoviști. Un an mai târziu, în 1909, sediul central al Societății, denumită până astăzi „Watch Tower”, se mută la New York, în cartierul Brooklyn²⁹⁷.

Marcat prea puțin de problemele din viața de familie și anume divorțul de soție, în anul 1912, Russel perseverează în preocupările eshatologice, înființând înainte cu trei ani de moartea sa, „Societatea Internațională a Studenților în Biblie Serioși” și scriind două lucrări:

I. *Compendiu Istoric*, împărțit după cum urmează:

- 1 1. De la Creație până la Avraam;
- 2 2. De la Avraam până la captivitatea babilonică;
- 3 3. De la captivitatea babilonică până la Înălțarea Domnului;
- 4 4. De la primele Rusalii până la Mileniu;

²⁹⁷ David Pestroiu, *Martorii lui Iehova. Sunt ei creștini*, Editura „România Creștină”, București, 1999, p. 7-9.

- 5
- 6 **II. Studii în Scripturi**, care conțin concepțiile religioase și milenariste, comentate în 7 volume, intitulate astfel:
- 7 1. Planul divin al vârstelor;
- 8 2. Timpul e aproape;
- 9 3. „Vie împărăția Ta”;
- 10 4. Bătălia Armagedonului;
- 11 5. Împăcarea omului cu Dumnezeu;
- 12 6. Creațiunea nouă;
- 13 7. Misterul împlinit²⁹⁸.

Tot în anul 1912, a început să lucreze la o serie de diapozitive și pelicule cinematografice cu coloană sonoră ce prezentau istoria omenirii de la crearea pământului până la sfârșitul domniei milenare a lui Hristos. Primele proiecții au avut loc în 1914, fiind vizionate zilnic de 35.000 de mii de spectatori.

Atacurile vehemente pe care Russel le lansează cu privire la ordinea de stat din S.U.A. și din alte state ale lumii, catalogarea Bisericilor creștine tradiționale drept „imperiu al religiei false, Babilonul cel mare, opera a lui Antihrist”, îndemnul adresat tinerei generații de a refuza încorporarea în armată, ingineriile financiare evazioniste și toate învățăturile sale antistatale, îl aduc în stare de conflict deschis cu guvernul american chiar în timpul primului război mondial, sfârșitul întâmplându-i-se în anul 1916, în chip neașteptat, ca urmare a unui accident rutier²⁹⁹.

Un an mai târziu este numit ca președinte al Societății Watch Tower Joseph F. Rutherford. Calculul său cu privire la reîntoarcerea lui Hristos este cel mai complicat dar, după spusese sale, cel mai adevărat. El a indicat anul 1925 ca an al

²⁹⁸ Diac. P. I. David, *Invazia sectelor, vol. I.*, p. 220.

²⁹⁹ David Pestroiu, *op. cit.*, p. 10.

parusiei, după ce alții spusese că Hristos a venit ca un fur, dar nu l-au văzut decât cei aleși, iar corpul său s-a lichefiat, corpul material transformându-se într-o sare gazoasă. Odată cu venirea la conducerea sectei a noului lider au loc mai multe schimbări. Astfel, pe lângă revista Turnul de Veghere, a început să fie publicată o revistă nouă, „Epoca de Aur”, de fapt revista „Trezii-vă!” de astăzi, cu un tiraj de peste 20.000.000 exemplare, în circa 80 de limbi. S-a acordat mai multă importanță lucrării de predicare din casă în casă. Pentru a se deosebi de confesiunile religioase ale creștinătății, membrii sectei și-au luat în anul 1931 numele de Martori ai lui Iehova, pe baza textului din profetul Isaia 43, 10-12³⁰⁰. Până să ajungă la această denumire de „Martori ai lui Iehova”, membrii grupării s-au numit „russeliști”, „mileniști” sau „studenți în Biblie”.

Lucrarea de predicare „din casă în casă”, tirajul mare de publicații și emisiuni radiofonice cu conținut specific, n-au fost decât forme de manifestare ale unui prozelitism agresiv care i-a adus rapid în dispută cu autoritățile americane, astfel încât, între anii 1930-1950, foarte mulți dintre ei sunt judecați și condamnați la închisoare³⁰¹. Acest aspect a fost exploatat la maxim de iehoviști în sensul că au cautat mereu să se considere victime, martiri pentru credința lor, plasându-se în rândurile acelor care sunt aspru persecutați pentru convingerile lor religioase. Scopul urmărit, de fapt, este, pe de o parte, de a-și câștiga autoritate, atribuindu-și merite nejustificate, comparându-se cu martirii din Biserica primelor trei veacuri

³⁰⁰ *Martorii lui Iehova. Cine sunt ei? Care sunt convingerile lor?* Watchtower Bible and Tract Society of New York, Inc. International Bible Students Association, Brooklyn, New York, D. S. A., 2001, p. 7.

³⁰¹ Diac.Dr. P.I. David, *Călăuză creștină pentru cunoașterea și apărarea dreptei credințe în fața prozelitismului sectant*, Editura Episcopia Aradului, Arad, 1987, p. 380-381.

crestine, iar pe de altă parte, de a atrage atenția, prin compasiune, asupra învățăturilor noi pe care le promovează.

După decesul lui J.F. Rutherford, ajunge în postul de presedinte al societatii Nathan Knorr care încearcă să imprime mai multă metodă și o mai bună organizare iehovismului. În acest sens, el înființează „Școala biblică Galaad a Societății Watchtower”, inițiind și numeroase cursuri de specializare pentru „miniștrii creștini”, după cum sunt numiți misionarii sectei. Școlarizarea, adică îndoctrinarea temeinică a misionarilor, a dus la sporirea numărului congregațiilor și al filialelor, mai ales în țările în care ele nu existau, ajungându-se acum la peste o sută. Apare, totodată, și o altă modificare organizatorică extrem de importantă, constând în suplimentarea numărului de membri ai „Corpului de Guvernare”, adică al conducerii centrale de la Brooklyn, cea care stabilește și modifică, de fapt, întreaga învățătură de credință a Martorilor lui Iehova, ori de câte ori se consideră necesar acest lucru. Fără a lua în considerație Tradiția Bisericii, singura normă respectată, în mod cu totul formal, este cea a Bibliei, care este modificată astfel încât să convină și să le justifice practicile și învățătura³⁰².

M.H. Knorr moare în 1977 și este înlocuit la cârma Societății de Frederik W. Franz care inițiază o amplă campanie prin intermediul tuturor filialelor împotriva transfuziilor de sange pe care le considera nebiblice, și o noua politica socială și educatională, vizând pe profesorii și pe elevii iehoviști, cu consecințe extrem de nefaste asupra acestora din urmă, datorate în primul rând izolării lor sociale.

În anul 1993 preia conducerea iehovismului mondial M. G. Henschel care concentreaza eforturile prozelitiste ale organizației asupra țărilor din sud-estul Europei, aflate în proces de tranziție după prăbușirea regimului comunist,

³⁰² *Ibidem*, p. 8-9.

intensificând misionarismul, prin emisari speciali și congrese care au bulversat în special lumea ortodoxă, generând ample mișcări de protest (în Rusia, în România, etc.)³⁰³.

Numărul membrilor pe plan mondial este de peste patru milioane de propagandiști și șase milioane de simpatizanți³⁰⁴, în 205 țări³⁰⁵, fără succes prea mare în mediile musulmane³⁰⁶.

II.5.2. Iehovismul în România

În România iehoviștii și-au făcut simțită prezența, mai întâi în Transilvania prin ungurii Karoly Szabo și Joseph Kiss, condamnați în 1916 la cinci de închisoare de autoritatea maghiară din Cluj pentru incitarea soldaților de a refuza luptele din teatrul de război. În 1920, este numit, la cererea unor români, ca lider al sectei Ioan Sima, emigrant român în America, cu sarcini prozelitiste pentru iehovism în România, Ungaria, Iugoslavia și Bulgaria, dar el și unii adepți își dau seama de anarhismul mișcării și părăsesc mișcarea în 1928.

Iehoviștii și-au intensificat propaganda în România și în general în Europa de Est după 1989 proiectând ținerea congresului mondial iehovist în 1996 chiar în țara noastră, ceea ce a declanșat tensiunea cunoscută. Numărul lor în România este de 38.000, recunoscuți ca asociație religioasă în 1990 și ca organizație religioasă în 2003³⁰⁷.

³⁰³ David Pestroiu, *op. cit.*, p. 12-13

³⁰⁴ Radu Antim, *Societatea „Martorii lui Iehova” în contextul fenomenului sectar*, Editura Arhidiecezană, Cluj-Napoca, 1996, p. 26.

³⁰⁵ Bernard Blande, *Les temoins de Jehovah, Une siecle d'histoire*, Desclee de Brouwer, Paris, 1987, p. 52; *Martorii lui Iehova. Proclamatori ai Regatului lui Dumnezeu*, Genova, Italia, 1997.

³⁰⁶ Michel Malherbe, *Les religions de l'humanite*, Criterion, Paris, 1992, p. 149.

³⁰⁷ *Martorii lui Iehova din România*, Roma, 1997, p. 8; Grigorie Leu Botoșăneanu, *Confesiuni și secte*, p. 114-116; *Viața religioasă din România*, p. 87-89; Alin Constantin Boc, *Cu moartea pe moarte călcând*, Editura Ex

II.5.3. Doctrina

Iehovismul reprezintă o ideologie totalitară sub masca religiei. El proclamă „ideologia paradisiului însângerat”³⁰⁸, prin viziunea de tip gnostic a încleștării finale între Iehova și Satan, bătălia Armaghedonului, spre restaurarea paradisiului, de fapt regatul lui Iehova în viziunea sectei, sectă prin care Dumnezeu își îndeplinește planul Său. Doctrina sectei este ambiguă în funcție de gradul de religiozitate întâlnit în propaganda lor. Este evident că iehoviștii neagă Treimea, „invenție satanică a creștinătății”³⁰⁹, introdusă la Niceea în 325, odată cu dogma consubstanțialității Fiului cu Tatăl, însă pentru a nu ofensa sensibilitatea creștinilor pe care vor să-i afilieze la sectă prin acțiunile lor din casă în casă le este ușor să facă și afirmații de genul că „Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu”³¹⁰, deși doctrina lor oficială este aceea că Iisus Hristos nu este Dumnezeu, ci Arhanghelul Mihail, primul „înger al lui Iahve”³¹¹. De asemenea, Duhul Sfânt este doar energia divină impersonală. Aceste afirmații iehoviste demonstrează caracterul mai curând monoteist al sectei „aproiat de iudaismul cel mai strict”³¹² și consecințele aferente în plan soteriologic pentru cei ce se raliază acestei mișcări care promovează psihoza colectivă a unui final războinic și nu iubirea lui Dumnezeu în Hristos și Împărăția Sa, a luminii, a păcii și a bucuriei.

Mergând pe coordonatele adventismului și ale altor

Ponto, Constanța, 2006, p. 157-160.

³⁰⁸ Radu Antim, *op. cit.*, p. 29.

³⁰⁹ Jean Vermette, *op. cit.*, p. 57.

³¹⁰ *Martorii lui Iehova din România*, p. 11.

³¹¹ Jean Vermette, *op. cit.*, p. 56; *Să aducem argumente din Scripturi*, Wachturm-Gesellschaft, Selters/Taunus, 1989, p. 164-168, 171.

³¹² *Ibidem*, p. 57.

protestanți și neoprotestanți, Martorii lui Iehova neagă valoarea Sfintei Tradiții, valorificând doar conținutul Sfintei Scripturi în argumentarea convingerilor lor religioase. Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu; ea este adevărul. Biblia - spun ei - este mult mai demnă de încredere decât Tradiția creștină. Credința lor se bazează atât pe Scripturile grecești, cât și pe cele ebraice, pe care le interpretează literal, cu excepția pasajelor în care contextul sau expresiile folosite indică un sens figurat sau simbolic. Martorii lui Iehova înțeleg că numeroase profeții s-au împlinit deja, în timp ce altele sunt în curs de împlinire sau urmează să se îplinească³¹³.

În doctrina iehovistă, Iehova, care este numele adevărat al lui Dumnezeu, o Persoană reală, nu o energie impersonală, pe care oamenii trebuie să o cunoască și să o iubesacă pentru că le-a descoperit numele. Nu se poate realiza o relație cu o persoană al cărei nume nu este cunoscut și, de aceea, Dumnezeu cel unic S-a numit pe Sine Iehova atunci când S-a revelat oamenilor. Iehova este Creatorul cerului și al pământului și El are un scop bine determinat, atât pentru pământ, cât și pentru oameni (Facerea 1,28). Din cauza neascultării, Adam și Eva, primul cuplu, n-au putut să populeze planeta cu oameni dreți, care să îngrijească cu dragoste pământul, plantele și animalele, însă aceasta nu înseamnă că scopul lui Iehova nu se va realiza. Dimpotrivă! Martorii lui Iehova cred că planeta noastră va dăinui veșnic și că toți oamenii - vii sau morți - care vor corespunde scopului lui Iehova de a înfrumuseța și popula pământul, vor putea să locuiască totdeauna pe el.

În viziunea lor, Hristos a fost prima creatura a lui Dumnezeu. El este Fiul lui Dumnezeu și, de aceea, este inferior Tatalui Său, chiar dacă Tradiția creștină, Biserica a mărturisit

³¹³ *Martorii lui Iehova. Cine sunt ei? Care sunt convingerile lor?...*, p. 4.

că Iisus Hristos, mort și înviat, este Dumnezeu adevărat și Om adevărat conform Scripturilor. Înainte de a Se naste, Hristos a fost, după modul lor de gândire, nimeni altul decât Arhanghelul Mihail, iar prin moartea Sa El a revenit la condiția de inger, de ființă spirituală. El nu ar fi înviat în carne și oase, ci ar fi împrumutat un trup provizoriu doar spre a se arăta discipolilor Săi, ca apoi, să dispară, la scurt timp după apariție³¹⁴.

Hristos a coborât din cer pe pământ și și-a dat „viața umană perfectă” ca jertfă de răscumpărare pentru oamenii ascultători, însă ar fi murit pe un stâlp și nu pe cruce. De aici rezidă, după iehoviști, lipsa de temei pentru cinstirea Sfintei Cruci. Sacrificiul unic al lui Hristos a fost însă suficient pentru răscumpărare. El a fost înviat ca persoană spirituală nemuritoare, așa încât prezența Sa este numai în spirit. Misiunea Sa era doar aceea de a fi „un zeu”, purtător de cuvânt al lui Iehova.

Totodata, ei nu văd în Duhul Sfânt o Persoană a Sfintei Treimi, ci Acesta este socotit a fi, cel mult, o energie a Tatalui. Vechile erezii antitrinitare sunt reluate de iehoviști. Ei consideră că rugăciunile trebuie adresate doar lui Iehova, prin intermediul lui Hristos, și nu al unei clase clericale speciale, ce și-a atribuit diverse titluri. Congregația lui Hristos este clădită pe El însuși, iar adevărații slujitori ai lui Iehova trebuie să se ferească de spiritism și de participarea la mișcările interconfesionale.

Martorii lui Iehova cred că Satan este conducătorul invizibil al lumii și, de aceea, ei trebuie să rămână separați de lume, adică izolați din punct de vedere social. În spatele paravanului neutralității, adică al atitudinii rezervate cu privire la partidele politice și la războaiele dintre națiuni, ostentativ și intens mediatizate, își construiesc un sistem propriu de valori, dar fals, pentru că este biblic numai în aparență și are scopul

³¹⁴ Jean Vemette, *op. cit.*, p. 50-51.

precis de a-l însingura pe individ și a-l aservi total intereselor grupării, față de care trebuie să rămână fidel până la moarte. Adeptului i se inoculează treptat ideea că ruperea din comuniunea cu Martorii lui Iehova echivalează cu un eșec definitiv al vieții sale, cu pierderea singurei posibilități de a se salva.

Martorii trebuie să asculte doar de legile umane care nu contravin legilor lui Iehova. Copiii lor trebuie educați doar în spiritul moralei acceptate de Consiliul Central de Conducere al grupării. Utilizarea armelor ca și transfuziile de sânge, adică introducerea de sânge în corpul omenesc, intravenos sau pe cale orală, constituie, în viziunea lor, niște încălcări ale legilor lui Iehova ce nu pot fi tolerate. Cu toate acestea, însă, se laudă neconținut, subliniind rolul pozitiv pe care-l au ei în societate; „mulți ziariști, judecători și alte persoane au remarcat spiritul excelent pe care-l manifestă Martorii lui Iehova și contribuția lor pozitivă în comunitățile în care trăiesc. Iată câteva exemple: „... Martorii lui Iehova provin din toate mediile sociale. Copiii lor sunt instruiți la școli și universități de stat. Ei nu sunt dogmatici. Religia lor este răspândită pe tot globul... Ei cooperează strâns cu cadrele medicale și își iubesc copiii. Dacă este prescrisă o transfuzie de sânge, ei cer un tratament alternativ, aceasta din respect pentru convingerile lor. În multe spitale mari au fost elaborate metode eficiente care să le satisfacă cerințele ... În loc de biserici și temple impozante, ei construiesc centre de învățământ, întrucât obiectivul lor nu este simpla repetare de rugăciuni, ci studiul profund al Scripturilor și respectarea poruncilor pe care acestea le conțin... Sunt oameni ale căror familii sunt strâns unite; ei sunt învățați să iubească și să trăiască în armonie cu conștiința lor, fără să le aducă prejudicii altora”³¹⁵.

Cu o astfel de imagine, am fi tentați să credem că secta

³¹⁵ David Pestroiu, *op. cit.*, p. 17.

Martorilor lui Iehova este cea mai onestă și mai dreaptă dintre toate religiile lumii. Numai din invidie, răuvoitorii încearcă să-i denigreze, criticându-le învățătura și practicile prozelitiste. Or, lucrurile nu stau deloc așa. Dat fiind faptul că orice stat, grupare sau societate sunt considerate a fi opera diavolului, martorul nu poate să se integreze nici prin vot, nici prin serviciul militar sau civil și nici chiar prin simpla participare la o asociație de binefacere. El trebuie să fie scutit de toate acestea, fiindcă nu se subordonează nimănui altcuiva, decât guvernării lui Iehova. De aici, refuzul oricărui ecumenism și supradimensionarea rolului pe care-l joacă grupul în viața individului, secondat, în același timp, de dorința foarte puternică pentru perfecționare morală și purificarea vieții³¹⁶.

Cu privire la Sfintele Taine, trebuie amintit, întâi de toate, faptul că, ele nu sunt recunoscute. Intrarea în turma cea aleasă a Regatului anulează nevoia de har, credință și fapte bune pentru mântuire. Botezul este administrat doar la vârsta matură, prin afundarea completă în apă ca „simbol al dedicării”. El nu este făcut spre iertarea păcatului strămoșesc și a păcatelor personale, ci pentru confirmarea intrării în Regatul lui Iehova. Cu privire la Sfânta Euharistie au un punct de vedere curios. Au înlăturat caracterul inițial al cuvintelor de instituire rostite la Cina cea de Taină de Mântuitorul Iisus Hristos, înlocuind cuvintele: „Acesta este Trupul Meu” și „Acesta este Sângele Meu” cu „Aceasta înseamnă trupul sau sângele Meu”, făcând astfel din Sfânta Euharistie doar un mijloc de „comemorare a zilei morții lui Iisus”.

Nici căsătoria nu este, pentru iehoviști, o taină. Se rezumă doar la recunoașterea uniunii dintre un bărbat și o femeie în fața „adunării creștine”. Înregistrarea legală a cununii unui cuplu este socotită a fi o formalitate lipsită de sens, întrucât nici

³¹⁶ Jean Vemette, *op. cit.*, p. 48.

Adam și Eva n-au avut nevoie de vreo altă recunoaștere decât de binecuvântarea lui Iehova.

Pururea-Fecioria Maicii Domnului este negată, ca de altfel și sprijinul pe care ea l-ar putea aduce, împreună cu toți ceilalți sfinți, creștinilor. Aceeași poziție radicală o manifestă și în ceea ce privește Sfânta Cruce, Sfinții și Sfintele Moaște³¹⁷.

Iehovismul are ca doctrină centrală Regatul lui Iehova. Noi trăim acum „în timpul sfârșitului”, dar Regatul condus de Hristos va governa pământul cu dreptate și va instaura pacea. Acest Regat va crea pe pământ condiții de viață ideale, iar planeta nu va fi niciodată distrusă sau pustiiată. Iehova va înlătura actualul sistem al lumii, stătalitate, cultură, civilizație în bătălia Armagedonului; cei răi vor fi distruși pentru totdeauna, iar cei pe care Iehova îi aprobă, vor primi viață veșnică, în sensul cel mai pământesc cu putință, fiindcă doctrina iehovistă moartea oamenilor este consecința păcatului lui Adam, dar sufletul uman nu mai există după moarte.

Calcululele milenariste ale iehoviștilor au ca temei o numerologie arbitrară, cabalistică. Lecturarea literală a Bibliei le oferă Martorilor lui Iehova argumentele necesare și suficiente - cred ei - pentru „dovedirea” tezelor mișcării, acestea fiind reformulate și adaptate periodic, pentru a susține o doctrină prestabilită de către Colegiul Central din Brooklyn (New York). Sub aparența stabilității și a fermității grupării, afișate în toate publicațiile, doctrina iehovistă a cunoscut și cunoaște încă, de la un an la altul, variații notabile, un exemplu edificator fiind fixarea datelor succesive pentru „sfârșitul sistemului actual de lucruri rele”.

Anul 1874 ca an al revenirii lui Hristos într-o slavă a fost calculat de Russell plecând de la concepția că cele șase zile ale creației reprezintă 6000 de ani – o zi fiind egală cu 1000 de ani. Adam a căzut în păcat la anul 4126 iar anul 1874 rezultat din

³¹⁷ David Pestroiu, *op. cit.*, p. 26-35.

operația de scădere este anul venirii în Duh a lui Hristos. Cum nu a venit Hristos, Russell a făcut alt calcul, satbilind parusia pentru anul 1875. Anul 1875 ca început al regatului a fost calculat plecând de la anul 625 î.Hr. când, a considerat Russell, că evreii luați în captivitatea babiloniană au celebrat ultimul an jubiliar. Începutul mileniului, al regatului fiind Marele Jubileu, Russell a găsit de cuviință să înmulțească 50 cu 50 și din 2500 a scăzut anul 625, restul 1875 fiind considerat anul parusiei. Cum nici de data aceasta Hristos nu a venit, a mai adăugat cei trei ani și jumătate despre care relatează Apocalipsa (14, 14-20), afirmând fără nici un temei biblic sau rațional că Hristos, ca Mire și Secerător, a început să-și arate marea Sa putere, venind cu El și Apostolii în anul 1878. Și alți ani au fost profețiți pentru începutul Regatului; 1914, 1918, 1925, 1930, 1975, 1986, 2000. Cu 1914 umanitatea a intrat în perioada ultimă a istoriei sale care va sfârși cu bătălia Armagedonului și fericirea în cer a celor 144.000 de aleși, iehoviști superiori, și pe pământ a celorlalți membri ai sectei. Cum anul 1914 a trecut, Russell însuși a fixat apoi anul 1918 pentru începutul mileniului. Urmașul său la conducerea sectei, Joseph Franklin Rutherford, a fixat anii 1925, apoi 1930, iar un alt urmaș, N. Knorr, a prevăzut sfârșitul apocaliptic al lumii pentru 1975. După 1975, datorită decepției, s-a declanșat în mișcarea iehovistă episodul ce s-a numit „criza anilor '80”³¹⁸. criză accentuată și de Raymond Franz, fiul președintelui în exercițiu al iehovismului mondial de atunci, Frederik Franz, care s-a revoltat împotriva discriminării între „unși”, doar cei 144.000 de iehoviști care merg în cer, „turma mică” al cărei număr s-a completat în 1935 și din care mai fac parte un număr de doar 9.000 de iehoviști care mai trăiesc astăzi, și „celelalte oi” respectiv iehoviștii care vor trăi veșnic pe pământ „separați de

³¹⁸ Massimo Introvigne, *Les Temoins de Jehovah*, traduit de l'italien par Phillipe Baillet, Cerf, Paris, 1990, p. 64.

Babilon³¹⁹, restul lumii. Modificările le justifică prin așa-zisele „lumini noi” ale credinței, un fel de planuri novatoare ce se descoperă treptat de către Iehova adeptilor fideli, în vederea instaurării depline a Regatului său.

Pentru a asigura cumva credibilitatea mesajelor fluctuante pe care le oferă, în materie de credință, Martorii lui Iehova utilizează două procedee. În primul caz, eșecului unei „profeții” iehoviste îi urmează o reconsiderare a ei, printr-un proces în cinci timpi³²⁰ care se derulează astfel: după instaurarea unui climat de decepție și neîncredere cu privire la o învățătură deja răspândită, urmează reexaminarea rapidă a textelor biblice fundamentale, care stau la baza ei, cu scopul descoperirii unor nuanțe care să permită schimbări efective, reluarea celor „ratate” pentru a le introduce într-o nouă schemă profetică și, în cele din urmă, insistența asupra catastrofelor, seismelor și problemelor lumii contemporane, pentru a dovedi că Societatea Turnului de Veghere a avut totdeauna dreptate, anunțând sfârșitul lumii ca iminent. De exemplu, anumite texte, scrise înainte de publicarea și răspândirea unei învățături, sunt ad-hoc modificate, pentru a le face să corespundă realității.

În cel de al doilea proces, greșeala devine, pentru Martorii lui Iehova, chiar o motivație în plus pentru a crede, fiind socotită un semn clar că Iehova a acordat un supliment de adevăr, întrucât: „lumina nu conținește să crească pe cărarea celor drepti”. Aceste profeții sunt false. Hristos care este cu noi sacramental, euharistic, iconic și în Cuvântul Evangheliei în Biserica Sa prin Duhul Sfânt nu poate fi programat, așa cum a avertizat în ceea ce privește revenirea Sa, de calcule umane eshatologice iar aceste comunități de așteptare cărora le lipsește comuniunea cu Hristos viu și înviat vând iluzii credulilor, celor ruși sau care nu cunosc iubirea lui Dumnezeu

³¹⁹ *Ibidem*, p. 87; cf. David A. Reed, *op. cit.*, p. 9.

³²⁰ Jean Vemette, *op. cit.*, p. 49-50.

în Tradiția ca viață de comuniune a creștinilor cu Acesta de la Cincizecime până la parusie.

Viața religioasă este concepută de iehoviști ca o permanentă raportare la poruncile lui Iehova. Timpul Martorilor este aproape în întregime planificat, ei sunt îndemnați să facă abstracție de propria lor conștiință și viață interioară, spre a se putea debarasa complet de conduita profană și a se dedica în întregime expansiunii grupării și răspândirii materialelor sale informative. Viața religioasă nu presupune, așadar, nici sentimente și nici stări de spirit, ci se traduce invariabil printr-un prozelitism susținut, materializat în contabilizarea orelor de predică, stabilirea graficelor și bilanțurilor de vânzare, toate menite a fi în mod necesar „depășite în viitor”. Permanent, membrii, opinia publică și potențialii prozeliți sunt informați despre salturile numerice și calitative înregistrate de grupare pe toate meridianele.

II.5.4. Organizare și cult

Structura organizației este foarte bine definită: Sediul Societății Turnului de Veghere și al „Corpului de Guvernare” se află la Brooklyn (New York, S.U.A.).

Într-una sau mai multe zile pe săptămână, martorii se întâlnesc în adunări și în alte reuniuni, în timpul cărora se cântă, se predică și se analizează subiectele propuse de revistele centrale: „Turnul de Veghere” și „Trezii-vă”. Singura sărbătoare este cea amintită deja, și anume „Memorialul” sau „Comemorarea morții” lui Hristos” (la 14 Nisan al calendarului iudaic). Atunci se împărtășesc din vin și azimă doar membrii unși. Fiecare martor al lui Iehova este implicat în studiul individual și trebuie să consacre cel puțin 10 ore pe lună predicii la domiciliu, din ușă în ușă. De exemplu, „pionierul de rând” este un proclamator care predică 100 de ore pe lună, conducând 7 studii biblice și efectuând minimum 35 de noi

vizite în decursul acestei perioade la domiciliul acelor care sunt pe cale de a trece la sectă.

Toate activitățile sunt contabilizate prin întocmirea unor rapoarte de activitate privind serviciul efectuat. Aceste rapoarte sunt înaintate pe cale ierarhică și centralizate minuțios de organizație, anumite informații regăsindu-se în buletinul intern numit „Cum propovăduim Împărăția?”.

Iehoviștii români sunt organizați în „congregații”. Aproximativ 20 de congregații formează „circumscripția”, iar circumscripțiile alcătuiesc „districtul”. În România sunt în prezent 569 congregații, 30 de circumscripții și 2 districte, conduși de „bătrânii” numiți de Corpul de Guvernare. Au 265 case de adunare, „săli ale Regatului”, unde se desfășoară serviciul religios, mai ales predicile, studiul Bibliei, dar și botezul, cununia sau slujba înmormântării.

II.5.5. Concluzii

Iehovismul este expresia cea mai evidentă a sectei ca expresie comercială, statistică, programatorie, care nu are nimic de a face cu religia creștină, ca iubire și experiență prin har a Treimii ca structură a supremei, a infinitei iubiri dintre persoanele trinitare. Deși se vrea o teocrație, paradoxal, iehovismul nu este decât expresia dorinței umane de putere, de manipulare de grup, cu tendințe mondialiste, de presiune psihică ce perturbă și neutralizează comportamentul uman, un atentat la libertatea civică, la demnitatea umană, la persoana rațională și împlinită în dimensiunea libertății spirituale.

II.6. Mormonii. Biserica lui Iisus Hristos a sfinților zilelor de pe urmă

După 1989 în România a început să activeze și secta mormonilor, o sectă sincretistă ce se contextualizează istoric cuceririi Vestului american.

II.6.1. Istoric

Întemeietor al „Bisericii lui Iisus Hristos a sfinților zilelor de pe urmă” este Joseph Smith (1805-1844), născut într-o familie de fermieri metodiști, în Sharon, Vermont, familie ce în linia maternă se considera înzestrată cu darul viziunilor, dar pe care l-ar fi moștenit și cel de-al patrulea copil. Când suntem confrunțați cu întrebarea cine sunt mormonii, de obicei ne gândim la acei misionari tineri, care doi câte doi circulă prin orașele noastre, îmbracați decent și elegant în costume bleumarin, la niște oameni nefumatori și care nu consumă alcool, oameni productivi în muncă, orientați spre familie, prosperi, și cu dorința continuă pentru studierea genealogiei lor. Aceasta imagine stralucitoare a fost construită în ultimii ani fie de acțiunile lor publice prozelitiste, fie de anumite articole apărute în presă, uneori prezentând crime ale unor grupuri poligame sau, spre exemplu în 1985 atenția publică din Statele Unite a fost atrasă de atentatele cu bombe din Salt Lake City, care se știe ca reprezintă centrul lor cel mai mare fiind construit aici un impunător templu. Aceste lucruri erau legate de anumite documente incomode pentru istoria Mormonilor³²¹. Cu toate acestea oferă imaginea unor cetățeni respectabili, cu un devotament puternic față de secta lor. Cu aproape 30.000 de misionari activi, acest cult înregistrează cea mai mare creștere,

³²¹ Boa Kennet, Cults, *World Religion and You*, Witton 1977; Walter Martin, *Împărăția cultelor eretice*, traducerea Elena Jorj, Editura Cartea creștină, Oradea, 2001, p. 217-222.

mai ales în Statele unite. Fondatorul mormonismului Joseph Smith Jr., născut în perioada *marilor treziri religioase* din Statele Unite, la vârsta de zece ani, s-a mutat cu familia la Palmyra, New York și mai târziu la Manchester. Tatăl lui avea serioase probleme în a asigura un trai decent pentru familia sa, fiind ocupat mai tot timpul cu cautarea de comori ramase de la vechile triburi de indieni. Mama baiatului era o femeie religioasă și ea a fost cea care i-a dat o educație în aceasta direcție tânărului Joseph. În zona în care locuia familia Smith circulau multe legende despre marile triburi de indieni care populaseră cândva zona. Se vorbea că acestea și-ar fi îngropat pe undeva comorile, astfel încât nu puțini erau cei care săpau toata ziua după astfel de cufere cu comori. Joseph Smith a crescut într-un astfel de mediu, o combinație între predicile apocaliptice ale predicatorilor ambulante și legende despre comori ascuns, descris de mormoni ca și „inocent și sincer, devotat și inteligent...cautând umil adevărul”³²².

Protrivit altor surse însă, Smith a fost „slab educat, un tânăr superstitios” care s-a folosit de ritualuri oculte, pe când mergea cu tatăl sau în cautarea de comori ascunse³²³. Ca tânăr a fost implicat într-o varietate de practici psihice și oculte. Cercetatorii obiectivi au ajuns la concluzia ca a fost probabil un tânăr psihopat: „în propria lui hipnoză, iar ideile din subconștient au înlocuit anumite elemente fundamentale ale gândirii lui. Temperamental sau anormal i-a permis să se considere drept clarvazator. Experimentele sale repetate în domeniul hipnozei, se pare că au influențat tot mai mult subconștientul lui, până când linia dintre lumea reală și lumea viselor a dispărut aproape complet, astfel el traia în lumea viselor sale”³²⁴. Ca tânăr, Smith a trecut prin mai multe secte, în cautarea lui după adevăr. Drept răspuns la rugăciunile sale, de a

³²² Walter Martin, *op. cit.*, 219.

³²³ *Ibidem.*

³²⁴ Konrad Algermissen, *Christian Sects.*

fi condus spre adevarata religie, a fost faptul, pretindea Smith, că a avut o serie de viziuni, începând din anul 1820. Cele doua personaje din prima lui viziune, au fost interpretate de el ca fiind Dumnezeu Tatăl și Dumnezeu Fiul, și mesajul a fost acela că el nu trebuie să se alătore nici unei comunități creștine existente, nici una dintre acestea nu era expresia adevăratei Biserici a lui Hristos. Smith prevedea că în viitorul apropiat, plinatatea Evangheliei ii va fi descoperita. „Când lumina s-a așezat asupra mea, am văzut doua personaje a căror strălucire și glorie sfida orice descriere și care se aflau deasupra mea, în aer. Unul dintre acestea mi-a vorbit, chemându-mă pe nume și a spus, aratând către celălalt: Acesta este Fiul meu prea iubit, ascultați-l! Motivul meu pentru care îl căutam pe Domnul era de a afla care dintre toate sectele era cea bună, ca eu să știu și să mă alătur ei. Imediat ce mi-am revenit în fire, încât să pot vorbi, am întrebat personajele în lumina care stateau deasupra mea, care dintre toate sectele era cea buna, (la aceea vreme numi dădusem seama că toate erau greșite) și la care să mă alatur. Mi s-a raspuns că nu trebuie să mă alătur niciuneia, fiindcă toate erau greșite, și personajul care mi se adresa a spus «că toate crezurile lor erau o urâciune în ochii lui; că toți acei învățători erau corupți, că se apropie de mine cu buzele lor, dar inimile lor sunt departe de mine; ei învața că o doctrina poruncile oamenilor, având o forma de evlavie, însa tagăduindu-i puterea». Din nou, acesta mi-a interzis să mă alatur vreunuia dintre ei...”³²⁵. Smith avea pe atunci 14 ani. Patru ani mai târziu, pe 21 septembrie 1823, Smith s-a rugat pentru o altă „manifestare” divină și a apărut o „faptură cerească” care se numea Moroni, acesta spunându-i despre niște placi de aur ce conțineau „plinatatea evangheliei eterne”. Acestea erau îngropate lângă un deal din apropiere, Cumorah,

³²⁵ *Demascarea falsurilor spirituale*, la punctul 8, *Revelație extra-biblică suplimentară* - n. tr.

statul New-York, erau scrise într-o limbă străveche numita limba egipteană reformata - un amestec de egipteană, chaldeeană, asiriană și arabă - iar Joseph Smith a fost ales să aibă „gloriosul privilegiu de a traduce caracterele de pe acele table, devenind un instrument în mâna lui Dumnezeu, restaurând evanghelia și reînfiintând Biserica. I-a fost poruncit sa nu le ia imediat, ci să se întoarcă acolo unde le-a gasit, în fiecare an, până când e pregătit spiritual să intre în posesia lor și să le proclame oamenilor. „Plinirea vremii” a venit pe 22 septembrie 1827, când a mers la locul respectiv și a auzit instrucțiunile ingerului referitoare la plăcile respective, anume de a le păstra numai în grija sa până la timpul în care îngerul le va cere înapoi. Îngerul vizitator i-a poruncit lui Joseph Smith nici mai mult, nici mai puțin decât să reformeze Biserica. Astfel, Smith a început sa predice mesajul primit și primii convertiți au fost membrii familiei. El pretindea ca îngerul i-ar fi indicat locul în care o straveche civilizație de pe teritoriul Americii îngropase niște cronici referitoare la vremurile străvechi. Acea civilizație se tragea dintr-o mână de iudei emigrați din Israel, pe vremea împaratului Ezechia. Textele au fost apoi compilate de Mormon, penultimul rege al Nefiților, înmormântat de fiul său Moroni la 400 de ani după Hristos în chiar locul descoperit de Joseph Smith.

Teza esențială a mormonilor este aceea că Iisus Hristos a proclamat Evanghelia sa indienilor din S.U.A. după înălțarea Sa la cer și a întemeiat o Biserică și în vest, în America, ale cărei rădăcini s-au pierdut. În afara de aceste placi, Moroni i-a spus să așeze două cristale unite printr-o rama de argint și să le fixeze pe piept, foștii Urim și Tumim de la evrei, un fel de ochelari divini, cu care să descifreze scrierile de pe plăci.

Din cauza persecuției provocate de fantasmagoriile lui, el cu soția Emma Hale și familia s-au mutat la Susquehanna, Pennsylvania, cu ajutorul unui prieten numit Martin Harris. După ce au ajuns în Pennsylvania la casa socrilor, Smith a

început să copieze literele de pe tablete și să le traducă prin intermediul lui Urim și Tumim, dar și cu ajutorul lui Oliver Cowdery. Când au terminat, după doi ani și jumătate, traducând 275000 de cuvinte, au dus manuscrisul la tipografia Palmyra, *Cartea lui Mormon* apărând pe piață la 25 martie 1830, prezentarea acesteia în ziarele de la New York, o săptămână mai târziu, etichetând-o ca „blasfemie”. Primii membri ai noii grupări au fost Oliver Cowdery și însuși Joseph Smith.

În luna mai din anul 1829, în timp ce traduceau cartea, Smith și Cowdery au găsit fragmentele despre botez. Au intrat în pădurea din apropiere, unde un mesager, anume Ioan Botezătorul, având ordinul apostolilor Petru, Iacob și Ioan, le-a spus că restabilirea preotiei lui Aaron va fi săvârșită prin ei. Imediat, cei doi barbati s-au botezat unul pe altul și s-au uns unul pe altul ca preoti. Mesagerul le-a spus că li se va da, mai târziu, și preotia lui Melchisedec, preoția mai mare pe care numai acei apostoli o pot restabili. Pe 15 mai 1829, cei doi bărbați au fost unsi primii doi lideri ai sectei, având preoția lui Melchisedec.

Secta însăși a fost înființată oficial cu șase membri pe 6 aprilie 1830 în Fayette, New York. Joseph Smith s-a proclamat pe sine un „profet din zilele de pe urmă” egal cu profeții Vechiului Testament și a început să-și adune adepți. Numelen grupării a fost la început „Biserica lui Hristos”, dar s-a schimbat ulterior în „Biserica lui Iisus Hristos din Zilele din Urmă”. După mormoni, până în 1844, erau peste 26.000 de membri în 8 țări.

După înființarea sectei, grupul a călătorit spre vest, mai întâi la Kirtland, Ohio unde au construit un templu și apoi în Missouri. Datorită persecuției, Smith și urmașii lui s-au mutat în Illinois și au fondat orașul Nauvoo. Joseph Smith și fratele lui au fost arestați și închiși la închisoarea din orașul Chartage-Illinois. Pe 27 iunie 1844, un grup de oameni înarmați a atacat închisoarea și i-a împușcat. Brigham Young a preluat

conducerea mișcării. A condus grupul la Salt Lake City, Utah, unde s-au așezat în anul 1847, aici fiind până astăzi centrul mondial al mormonilor. Până în 1877, anul morții lui Young, sectaa avea 150.000 de membri. Astazi, 75% din locuitorii statului Utah sunt mormoni. Vizitatorii templului din piața orasului - Vaticanul mormonismului - pot face turul unui elaborat complex, întregit cu filme, diagrame și prelegeri despre istoria și teologia mormonilor, bazate pe Cartea lui Mormon și revelația profeților de pe urmă.

În 1997, secta avea peste 10 milioane adepți în 162 de țări. Prin Joseph Smith care a descoperit scrierile sacre în 1827³²⁶, această „Biserică” a renăscut. Pe lângă Biblie mormonii consideră sacre și alte scrieri, acestea fiind *Cartea lui Mormon*³²⁷, *Doctrina și legăminte* și *Perla de mare preț*, aceasta din urmă oferind omului șansa realizării nemuririi și vieții eterne³²⁸. Ei pretind ca sunt creștini, Biblia și Cartea lui Mormon „se completează una pe cealaltă. Ambele conțin cuvântul lui Dumnezeu. Astfel au devenit una”³²⁹.

Conform doctrinei mormone, introducerea Cărtii lui Mormon în canonul sectei s-a „bazat pe convingerea evreilor și neevreilor că Iisus este Hristosul, eternul Dumnezeu”. De fapt, mormonismul este „una din cele mai eficiente imitații, inventate vreodata, ale creștinismului biblic”³³⁰. Cât despre textul descoperit de Smith, cu toate neclaritățile ce le implică, cercetările au demonstrat că acesta este „o creație recentă” cu similitudini din ediția Bibliei King James³³¹.

³²⁶ William J. Whalen, *Separated Brethren*, p. 184.

³²⁷ *Le Livre de Mormon, Une temoignage de Jesus Christ*, Paris, 1987.

³²⁸ Davis Bitton, *Les mormons*, Cerf, Paris, 1989, p. 53.

³²⁹ Meet the Mormons Deseret Book Co, Salt Lake City, UT, 1967; p, 45

³³⁰ Kenneth Boa, *Cults, World Religions, And You*, Victor Books, Wheaton, IL, 1977, p. 64

³³¹ Kurt Hütten, *Seher, Grübler, Enthusiasten*, p. 462.

Personajul principal al sectei Joseph Smith, un lider harismatic în peisajul religios al sectei, considera că Biserica adevărată a încetat să mai existe după moartea Apostolilor, însă la 15 mai 1829 Ioan Botezătorul și Apostolii Petru, Iacob și Ioan i-au conferit dreptul de a boteza și preoția lui Aaron și a lui Melchisedec pentru a restaura autentică religie revelată de Iisus Hristos și a instaura regimul teocratic³³². Smith a candidat chiar la președenția S.U.A. În România, secta este prezentă după 1989 prin misionarii sectei, în general americani, înregistrându-se primele botezuri³³³.

II.6.2. Doctrina

Ca doctrină mormonismul, deși atribuie Mântuitorului Iisus Hristos un loc central în istoria mântuirii se îndepărtează de esența învățaturii Bisericii prin ideile panteiste sau chiar politeiste - există mai mulți dumnezei pentru mai multe lumi³³⁴ - prin relativizarea revelației biblice și completarea ei cu revelațiile lui J. Smith, prin practica poligamiei, prin exclusivismul său refuzând orice relație cu vreo altă Biserică. Mormonii sunt zelosi, bine organizați și chiar sinceri în propagarea doctrinei lor despre care ei susțin că este o credință creștină, de fapt singura credință creștină autentică a vremurilor noastre. Mormonii afirmă că adevăratul creștinism a dispărut de pe pământ după „marea apostazie” de la sfârșitul perioadei apostolice și, mai ales, când în 1820 Joseph Smith Jr., fondatorul mormonismului și principalul profet al organizației a fost ales de către Dumnezeu pentru a restaura istorica religie creștină. „Profetul” Smith a descris întâlnirea sa cu Dumnezeu în următorii termeni care dezvăluie limpede atitudinea

³³² Jean Verette, *op. cit.*, p. 62.

³³³ Constantin Cuciuc, *Religii noi în România*, Editura Gnosis, București, 1996, p. 83.

³³⁴ William J. Whalen, *op. cit.*, p. 184, 194.

mormonilor față de toți ne-mormonii pe care cu dispreț, îi numesc neamuri. Chiar de atunci de la începuturile lui, mormonismul a fost ostil tuturor bisericilor creștine, un fapt pe care acum mormonii evita să-l recunoască. Cu toate acestea nu ezita să încerce să-i convertească pe cei ce aparțin altor biserici, pornind de la premiza că doar mormonii au adevărata religie³³⁵. Doctrina sectei, cu toate schimbările ulterioare, este cuprinsă în Cartea lui Mormon, ce relatează evenimente cuprinse aproximativ între anii 600 î.Hr. și 421 d.Hr. ale unor preținși „profeti istorici”³³⁶. Este vorba despre povestea mai mult fantastică a unui profet evreu Lehi, din timpul regelui Sedechia (II Cronici. 36, 10), care a fost instruit de Dumnezeu să își ia poporul și să plece din Ierusalim. Ei au navigat după anul 586 î. Hr. spre țărmurile Americii de Sud sau Centrale unde au pus bazele unei mari civilizații de origine ebraică, ce precede pe cea a indienilor americani. Fiul cel mai mare al lui Lehi, Laman, a fost rebel și împreună cu un grup de adepți s-au despărțit de fiul cel mai tânăr Nephi, care fusese ales de Dumnezeu să domnească peste frații săi. Nephi a indemnă poporul să respecte legea lui Moise și a profetizat, de asemenea, venirea lui Hristos. Alții profeti au urmat după el, iar învățăturile și profetiile lor au fost adăugate la colecția de plăci de metal gravate-conținând legea lui Moise și scrierile profetilor anteriori - care au fost aduse din Ierusalim.

După înălțarea lui Hristos, conform cu această istorie a mormonilor, El a venit și s-a arătat acestor oameni ai Lumii Noi. „Și aici, El a ordonat ucenici și le-a dat autoritate să-i continue lucrarea”. El a adus armonia între urmașii lui Nephi și cei ai lui Laman, dar apoi cele două seminții au început din nou să se lupte. Ultimul profet dintre urmașii lui Nephi, Mormon, văzând că poporul său era distrus, a luat toate placile și le-a

³³⁵ www.luminalumii.ro

³³⁶ L.J. Arrington, *Brigham Young American Moses*, Knopf, NY, 1983, p. 305.

restrâns în Placile lui Mormon. După moartea sa în luptă, fiul său Moroni, singurul supraviețuitor dintre Nephiiți, a adăugat câteva din scrierile sale proprii și apoi a îngropat placile într-un deal, pentru a fi pastrate până când Domnul va fi gata să le aducă în zilele de pe urma. Pentru „sfintii zilelor din urma”, Cartea lui Mormon reprezintă „cuvântul lui Dumnezeu” și are aceeași autoritate ca și Vechiul și Noul Testament. Acest „al treilea testament” povesteste despre populațiile americane precolumbiene de origine ebraică și despre vizita pe care Iisus a făcut-o în America la scurt timp după înălțarea Sa la cer. Însă, aceste relatări sunt cu totul false, izvorâte dintr-o imaginație fără limite și tendențioase, fiind imediat dovedite. Astfel, Charles S. Braden, afirma că la baza „Cartii lui Mormon” ar fi un roman al pastorului protestant Salamon Spaulding. Spaulding povesteste ca pieile roșii din America descind din „semintiile ratacite ale lui Israel”, care au ajuns miraculos pe noul continent. Spaulding a încredințat manuscrisul unei tipografii dar s-a îmbolnavit și lucrarea lui a dispărut. Soția sa rămasă văduvă a afirmat că manuscrisul a stat la baza credinței mormonilor. Din punct de vedere istoric, Cartea lui Mormon nu este susținută de nici o dovada arheologică sau genetică. Mormon nu păreau să fie deranjați de acest fapt, crezând ca „este doar o chestiune de timp” până la descoperirea unei astfel de dovezi. Pretenția lor că indienii din America ar fi descendenții lui Laman este nefondată iar cercetările genetice au demonstrat că ei sunt de neam mongol, nu semiți.³³⁷ Metalele, plantele și animalele despre care relatează Cartea lui Mormon nu existau în acea perioadă în America.

Referitor la limba engleză a Cărții lui Mormon, potrivit unei analize lingvistice, aceasta conține cel puțin 25.000 de cuvinte din Biblia King James editată la 1611. De fapt, citatele,

³³⁷ K. Owens and M. King, *Genomic Views of Human History*, „Science”, 286:451-453, 1999.

cuvânt cu cuvânt, unele de o lungime considerabilă, le-au cauzat mormonilor un sentiment jenant timp de mulți ani. De ce Joseph Smith a tradus pretinsele plăci în limba engleză din secolul al XVII-lea nu în limba engleză din secolul al XIX-lea, secolul în care a trăit Joseph Smith este iarăși o întrebare stânjenitoare pentru mormoni și dovedește falsul acestei „revelații”.

Referitor la Dumnezeu, doctrina mormonă este politeistă, deci antitrinitară și necreștină, afirmând că există mai mulți dumnezei în univers care sunt conduși de către un Dumnezeu Suprem – Elohim. Mai mult, sub influență spiritistă și evoluționistă, fiecare bărbat mormon poate atinge o treaptă de „înaltare” și poate să devină el însuși un dumnezeu. Urmatoarele citate din publicații oficiale ale mișcării demonstrează cu claritate această credință bizară a mormonilor: „La început, conducătorul Dumnezeilor a întrunit un consiliu al Dumnezeilor; iar ei s-au strâns împreună și au pregătit un plan de a crea lumea și oamenii din ea”.³³⁸ O altă afirmație antitrinitară este și următoarea; „mulți oameni spun că exista un singur Dumnezeu; Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt sunt doar un singur Dumnezeu. Eu spun că acesta este un foarte ciudat Dumnezeu - trei în unul și unul în trei...Toți aceștia se presupune să fie înghesuiți într-un singur Dumnezeu, conform sectarismului”³³⁹. Mormonii au o concepție materialistă și nu spiritualistă despre Dumnezeu, neconformă cu învățătura creștină (Ioan 4, 24): „Tatăl are un trup de carne și oase, palpabilă și al omului; Fiul la fel; însă Duhul Sfânt nu are un trup de carne și oase, ci este un personaj de Spirit”³⁴⁰. Doctrina mormonă este un bizar și scandalos amestec de teologie și antropologie: „Dumnezeu însuși a fost odată așa cum suntem

³³⁸ Joseph Smith, *History of the Church*, vol. VI, Deseret Book Co., Salt Lake City 1975, p. 308.

³³⁹ *Ibidem*, p. 476.

³⁴⁰ *Ibidem*, vol. V (1843), p. 325; *Doctrină și Legăminte*, 130:22.

noi acum și este un om înalțat/glorificat... Eu spun că dacă ar fi fost ca voi să-l vedeți astăzi, l-ați vedea asemenea unui om cu o înfațișare asemenea vouă, în întreaga persoana, cu chip și chiar cu forma de om³⁴¹. Starea paradisiacă a omului este una divină și de aici și izul de panteism al doctrinei mormone, amalgam de inconsecvențe religioase și logice cu tente poligamice: „Acum, ascultati voi locuitori ai pamantului... Când părintele vostru Adam a venit în grădina Edenului, el a pătruns în ea cu un trup ceresc și a adus-o pe Eva, una din soțiile lui cu el... El, este Tatăl nostru și Dumnezeu nostru, și singurul Dumnezeu cu care noi avem de-a face³⁴². Referitor la firea, natura divinității, Joseph Smith Jr. și succesorul său Brigham Young l-au conceput pe Dumnezeu Tatăl în termeni materiali și au susținut, așa cum fac toți mormonii de astăzi că, „Tatăl are un trup de carne și oase, palpabil ca și al omului³⁴³. Ei învăta că Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt sunt unica ființă divină, dar exista trei „dumnezei”, de fapt, care au o natură umană superdezvoltată și perfectă. Dumnezeu Tatăl este „Elohim, care are un trup de carne și oase la fel de tangibil ca și cel al omului” (Smith: *Doctrină și Legăminte* 130:22). Brigham Young îl identifica pe Dumnezeu Tatăl cu Adam și mormonii învață că nu a fost vorba de prezența Duhului Sfânt ci de unire fizică a acestui Dumnezeu-Adam nemuritor cu muritoarea Fecioara Maria pentru a-l concepe pe Fiul lui Dumnezeu, „Iehova” sau Iisus Hristos, care s-a născut în trup. El a fost creat mai dinainte ca spirit, împreună cu o mulțime de ființe spirituale care așteaptă toate să se nască pentru oamenii de pe pământ pentru a putea în cele din urmă deveni dumnezei precum și „fratele lor mai mare” Iisus Hristos. Dumnezeu Tatăl ar avea mai multe soții cu care procrează copii în spirit. Acești copii spirituali se

³⁴¹ *Ibidem*, vol. VI (1844), p. 305.

³⁴² Brigham Young, „*Jurnalul Discursurilor*”, vol. I, (Liverpool: F. D. Richards, 1855), p. 50

³⁴³ *Ibidem*, vol. VI (1843), pag. 325; *Doctrina și Legămintele* 130:22.

întrepează ca oameni pe pământ și, în funcție de performanțele lor de aici, pot dobândi mântuirea sub forma unor ființe cerești iluminate sau ca dumnezei pentru alte planete. Pentru mormoni, Hristos este cel dintâi fiu al lui Dumnezeu, iar al doilea a fost Lucifer, cei doi fiind frați. Iisus ar fi fost căsătorit cu Maria Magdalena și cu Marta, a conceput copii și, astfel, El nu ar fi putut atinge divinitatea. Numirea lui Iisus ca Salvator al lumii a fost contestată de unul dintre fiii lui Dumnezeu. El se numea Lucifer, fiul dimineții. Arogant, ambițios, poftind după putere și glorie, acest frate-spirit al lui Iisus a încercat în mod disperat să devină salvatorul omenirii. Planul lui Lucifer cuprindea dezbracarea omului de orice fel de libertate de alegere sau ceea ce mormonii numește - libertate de acțiune. Sfatul dumnezeilor a respins planul lui Lucifer alegând în schimb planul lui Iisus, care cuprindea libertatea omului de a accepta sau respinge salvarea. Respingerea planului lui Lucifer a avut ca rezultat o mare bătălie, în care, conform ideologiei mormone a luat parte fiecare membru al rasei umane în viața preexistentă.

Doctrina mormonă include și o concepție stranie despre așa-numita preexistență și mama cerească. Deosebit de creștinism, care învață că viața umana a început pe pământ, secta mormonă crede într-un loc cunoscut ca preexistență unde fiecare persoană umană care a trăit vreodata pe pământ, care trăiește astăzi sau care va trăi vreodata pe pământ s-a născut din tatăl ceresc și mama cesrească. Dumnezeu Tatăl este căsătorit cu Mama Cerească, la fel cum sunt căsătoriți oamenii pe pământ. Dumnezeu Tatăl și Mama cerească dau naștere la copii în același fel în care soții și soțiile au copii. Fiecare persoană care a existat vreodata pe pământ a trăit odata cu Tatăl Ceresc și cu Mama Cerească, în această dimensiune preexistentă. După cum afirmă Bruce R. Conkie, un apostol al sectei mormone, „preexistența” este un termen folosit în mod uzual, pentru a descrie existența înainte de moarte a spiritului

copiilor lui Dumnezeu Tatăl. Vorbind despre această existență anterioară în spirit, prima Președenție a mormonilor arată că „toți bărbații și toate femeile sunt asemănători cu Tatăl și Mama universală și sunt, la modul literal, fii și fiice ale Divinității; ca spirite, ei au fost „sămânța unei paternități cerești”. Aceste ființe spirite, sămânța unor părinți slăviți, au fost bărbați și femei care, în toate privințele, arată la fel ca toate ființele muritoare, cu excepția faptului că, corpurile lor spirituale au fost făcute din substanțe cu mult mai pure și mai fine decât elementele din care sunt făcute corpurile muritoare” (*Doctrina mormonă*, p. 589). Dumnezeu Tatăl nu este căsătorit doar cu o soție, ci poate avea mai multe soții. Tatăl Cereșc este poligam, și acest fapt a constituit argumentul instaurării oficiale a poligamiei în anul 1852 în statul Utah, ceea ce a atras repercusiuni din partea autorităților asupra mișcării. Dar, falsă învațătura a mormonilor nu se oprește la acest punct. În plus față de Tatăl Cereșc, dumnezeul care domnește peste planeta noastră, există mulți alți tați cerești, care domnesc peste propriile lor planete și peste propriii lor copii. Tatăl cereșc și Mama cerească crează milioane de spirite copii. Mama Cerească este veșnic însărcinată. La rândul lor, acești copii spirit sunt trimiși pe o planetă unde primesc corpuri muritoare. Odata ajunși pe planeta lor, fiecare bărbat și fiecare femeie trebuie să se închine Tatălui lui Cereșc ca și dumnezeului lor, cu toate că acest dumnezeu este doar unul dintre mulți alți dumnezei. Pentru că noi trăim pe pământ, tatăl nostru cereșc este dumnezeul căruia noi ne închinăm. Totuși, dacă am fi locuit pe o altă planetă, ar fi trebuit să ne închinăm unui alt dumnezeu³⁴⁴.

Doctrina mormonă cuprinde și un capitol despre răzvrătirea lui satan și nuanțele pielii oamenilor. După cum explică conducătorii mormoni, atunci când Satan a pierdut șansa de a

³⁴⁴ *Ibidem*, p. 60.

deveni Salvatorul omenirii, el s-a razvratit împotriva sfatului dumnezeilor și astfel a început un razboi în preexistență. Odată, în trecutul îndepărtat, înainte ca omul să fie așezat pe pământ, Satan care locuia pe tărâmul pre-muritor a strâns o armată de discipoli, totalizând a treia parte a spiritelor aceluși tărâm, discipoli care l-au susținut în răzvrătirea lui împotriva lui Dumnezeu, urmând să conceapă un plan destinat existenței vieții pământești, prin care se urmărea, de fapt, privarea omului de libertatea de acțiune. În acest timp, Lucifer sau Satan s-a gândit să uzurpe puterea și onoarea lui Dumnezeu Tatăl. Această răzvrătire a avut ca rezultat un război în ceruri. Mihail, al șaptelea înger a strâns o armată a aceluia care au acceptat planul de viață pământească al Primului Fiul al lui Dumnezeu, născut din spirit, care susținea voia lui Dumnezeu Tatăl și a înăbușit revolta. Satan și cei care l-au urmat au fost aruncați afară din ceruri și din prezența lui Dumnezeu, ca nedemni și nepotrivii pentru propășirea existenței omenești, așa cum a fost ea stabilită de Dumnezeu. Dar Satan și urmașii lui nu au fost înfrânți complet, la acel moment. Totuși ei au fost aruncați jos, ca spirite ale răului, neîntrupabile, trăind în mediile ambiante ale pământului și continuând acolo razvratirea, împotriva tuturor legilor lui Dumnezeu și a lui Hristos. Toți copiii Tatălui și Mamei Cerești au luptat în acest mare război. Unii dintre frații și surorile noastre cerești au luptat cu noi, de partea lui Iisus, alții au luptat de partea lui Lucifer, iar unii nu au luptat de nici o parte, pentru că nu au fost siguri cine o să câștige aceasta luptă. Satan a convins a treia parte a tuturor copiilor spirit ai lui Dumnezeu Tatăl și a soțiilor lui Dumnezeu să se revolte împreună cu el. Așa cum explică conducătorii mormoni, Satan a fost învins în final, totuși, nu înainte de a cauza necazuri care ar fi avut consecințe veșnice. Care sunt aceste consecințe veșnice, rezultate din razboiul din preexistență? Cu mult înainte ca noi să ne naștem pe acest pământ, am fost puși la încercare în preexistența noastră și

acolo, în pre existență s-a întâmplat faptul că, mii de copii s-au îndreptat către hotențoții din Africa de Sud, mii s-au îndreptat către mame chineze, mii către mame negrese și mii către frumoasele mame albe ale mormone. De ce această diferență din moment ce ei erau bărbați și femei vrednici în egală măsură? Însă albi au fost pedepsiți cu piele neagră din cauza neascultării (2 Nephi 5. 21-25) și acei indieni care se convertesc la mormonism vor deveni albi (Mormon 5.15; 3 Nephi 2.11-16)³⁴⁵. Ideile rasiste sunt evidente!

În doctrina mormonă, căderea lui Adam în păcat este un fapt esențial. Înainte de a părăsi pre existența, bărbații și femeile au intrat în faza pământescă a vieților lor. Primii care au făcut acest lucru au fost Adam și Eva. Totuși, diferit de perspectiva creștină, mormonismul descrie în cu totul alt mod poruncile și acțiunile protologice. Dumnezeu a dat lui Adam și Eva două porunci. Acestea au fost: să fie rodnici și să se înmulțească (Facerea 1, 28) și să nu mănânce din pomul cunoștinței (Facerea 2, 17). Căderea care a adus păcatul în lume a fost necesară, în perspectiva mormonilor pentru că fără ea nimeni nu ar fi trăit și nu ar fi progresat în starea muritoare. Nu numai că păcatul este necesar în această fază a progresului, dar este și ceva pentru care ar trebui să fim veșnic mulțumitori, deoarece datorită păcatului omul are posibilitatea înălțării spre veșnicie. După ce păcatul este recunoscut ca o realitate în viața noastră, teologia mormonilor explică că urmatorul pas către veșnicul progres spre veșnicie al omului este nevoia de pocăință pentru păcat. Ei pretind că pocăința poate fi făcută fie în viața aceasta muritoare, fie după moarte. După pocăință, pentru mormoni, urmatorul pas către progresul veșnic este afilierea, intrarea în singura biserică adevărată – „Biserica lui Iisus Hristos a Sfinților din zilele din urmă” prin botezul mormon. Acest parcurs reprezintă un principiu evanghelic fără de care nici un

³⁴⁵ *Ibidem*, p. 70.

om nu poate intra în legământul evanghelic. Astfel, omenirea vine în lume pentru a obține în primul rând un trup, în al doilea rând să învețe păcatul, în al treilea rând sa se pocăiască și în al patrulea rând sa fie botezată în singura biserică adevărata, a mormonilor. După pocaință, botez și intrarea la secta mormonă este vital că să fie menținută calitatea de membru al mișcării. A părăsi comunitatea mormonă înseamna să respingi salvarea. Țelul urmator este admiterea în Templul mormon. Totuși, înaintea obținerii unei recomandari, a unei legitimații de mormon sunt necesare câteva lucruri, anume păzirea cuvântului înțelepciunii prin evitarea folosirii cafelei, a ceaiului, a tutunului etc. Admiterea în Templul mormonilor include și promisiunea de a nu citi cărți de propagandă anti-mormonă, de fapt orice material care prezintă falsa lor învățătură. Obținerea accesului în Templu include, de asemenea, plata integrală a unei cotizații. Într-un manual al mormonilor sunt specificate aceste lucruri necesare „îndreptării” individului, în vederea obținerii recomandării către Templu. Odată intrat în templul Mormon pot fi îndeplinite căsătoriile cerești. Aceasta căsătorie înseamna că te căsătorești cu soția ta, nu numai pentru viața pământească, ci și pentru veșnicie. Mântuirea omului este condiționata de următoarele condiții:

1. Credința în Iisus ca Hristos, în Joseph ca profet, în Brigham ca succesori ai acestuia. În cele din urmă, cel care dă „pasaport” pentru împărăția lui Dumnezeu este Joseph Smith;

2. Hristos este fiul cel întâi născut al lui Dumnezeu dar există și un al doilea fiu, Lucifer, cei doi fiind frați;

3. Iisus ar fi avut două soții legitime: Maria Magdalena și Marta, fapt prin care mormonii și-au justificat practicarea poligamiei;

4. Nici una dintre celelalte biserici crestine nu este autentică. Biserica lui Iisus s-a stins odata cu moartea apostolilor. Joseph Smith este profetul lui Iisus și a readus pe pământ singura biserică adevărată, cea mormonă;

5. Cea de-a doua venire a lui Iisus va fi în America, unde se află adevăratul popor care se va mântui și unde Iisus a refăcut biserica sa care se stinsese în vechime;

6. „Pământul făgăduit”, ales de Dumnezeu pentru oamenii drepecți este în Missouri, unde s-au stabilit Adam și Eva după ce au plecat din Rai;

7. Fecioara Maria a fost soția legitimă a lui Dumnezeu din care s-a născut Iisus Hristos. Cuvintele lui Brigham Young referitoare la acest aspect pot figura în fruntea unui top al blasfemiilor: „Iisus a fost zămislit de Tatăl Său tot așa cum noi am fost zămisliti de tații nostri”;

8. Oamenii care au săvârșit păcate grave trebuie să se sinucidă pentru a le fi iertate păcatele. Joseph Fielding Smith, istoricul mormon, precizeaza: „Omul poate comite anumite păcate foarte grave care îl vor așeza dincolo de puterea sângelui ispășitor al lui Hristos. Dacă lucrul acesta se întâmplă, atunci, pentru a fi mântuit, el trebuie să-și sacrifice propria viață pentru a ispăși pentru acel păcat”.

Referitor la Iad, Paradis și Misionari Spirite, mormonii afirmă că ne-am născut toți ca și copiii spirit ai Tatălui Cereș și ai uneia dintre soțiile lui, mama cerească. După moarte, secta mormonă susține omul merge într-un loc intermediar, un loc de așteptare. Membrii mormoni merg în Paradis. Cei care nu sunt membri merg într-un loc numit iad sau închisoare a spiritului. Ideea mormonilor despre iad sau închisoarea sufletului nu este aceea a unui loc rău, ci, mai curând a unui loc de așteptare, o oprire temporară de-a lungul drumului către progresul veșnic și o așteptare a învierii. Destinația fiecărui individ este determinată de faptele bune sau rele pe care le-a făcut pe pământ. Chiar așezarea în iad sau în paradis nu este o stare finală ci, mai ales, persoana care descoperă că a fost trimisă în iad, poate scapa și intra în Paradis, dacă urmeaza evanghelia mormonă. În acest sens, misionarii din paradis viziteaza închisoarea spiritului, pentru a propovedui Evanghelia. De fapt,

munca misionarului din lumea spiritului pare că se petrece la o scară mai largă decât cea de pe pământ. Astfel, doi dintre pașii necesari progresului vesnic sunt botezul și căsătoria. Mormonii învață și practică botezul și căsătoria pentru morți, în Templul mormon.

II.6.3. Cultul

Credincioșii se adună duminica la temple unde se comemorează Cina Domnului și primesc pâine și vin. Există și rituri secrete care sugerează practici masone. În ceea ce privește Botezul, administrat prin afundare, trebuie evidențiat faptul că mormonii, pe lângă activitatea prozelitistă de a atrage la sectă noi membri spre a fi botezați, duc și o muncă susținută de identificare a strămoșilor lor, care au murit nebotezați. Ei merg la templu și se botează în numele acestor strămoși, în speranța că acel botez le va îmbunătăți strămoșilor situația de la Judecata de Apoi. Conform ideologiei lor, când o persoană moare, dacă ea nu este membru al Bisericii, atunci va merge în iad. Pentru a ieși din iad persoana trebuie să se boteze. Totuși, cum poate fi botezată o persoană decedată? Pentru mormoni, cineva de pe pământ, care trăiește încă și care este membru al sectei, merge în Templu pentru cel mort. Persoana vie, intră în bazinul de botez și se botează; dar, în loc să folosească propriul său nume, declară numele persoanei decedate, pentru care se botează.

Templul devine un element necesar în salvarea unei persoane, pentru că fără existența Templului, cei care au murit fără să fi acceptat evanghelia mormonă, nu ar fi avut speranța de salvare. Practicând botezul pentru mort, membrii vii ai sectei devin salvatorii celor care au murit și care acum sunt în iad. Pentru mormoni botezul este poarta salvării. Iisus a împlinit o parte din mântuirea omului pe cruce dar, conform liderilor mormoni, ceea ce asăvârșit El nu a fost suficient

pentru mântuirea deplină a omului. Pentru salvarea deplină este necesar Templul și, de aceea, nici paradisul, nici iadul nu sunt destinațiile finale pe drumul mormon al progresului veșnic. Pasul imediat următor învierii celor morți este judecata. După această judecată, li se va permite tuturor oamenilor, o perspectivă de apocatastază condamnată de Biserică, să intre într-unul din cele trei ceruri sau împărății: Cerească, Terestră și Telestă³⁴⁶. Pentru mormoni, căsătoria este de o importanță deosebită. Doar prin căsătoria pecetluită în Templu - căsătoria celestă pentru „acum și în veșnicie” - un om poate fi ales să atingă cea mai înaltă glorie. Este, de asemenea, datoria bunilor mormoni să aibă copii, pentru a face rost de trupuri pentru spiritele deja existente, deoarece această călătorie pământească este etapa necesară pentru progresul spre divinitate. Prin ceremonia de legare a căsătoriei pentru veșnicie se consideră că soțul și soția vor rămâne căsătoriți și după moarte. Sexualitatea ocupă un rol important în doctrina mormonilor, ea ținând nu numai de omenesc, ci și de lumea cerească, spiritele preexistente ce se întrupează în oameni fiind rodul dragostei nenumăratelor duhuri cerești. De fapt, mormonii au dat frâu liber poftelor carnale, chiar liderii lor fiind exemple în acest sens; Joseph Smith a 20 de soții iar al doilea „prooroc” al mormonilor, Brigham Young 14 de la care a primit 27 de copii. În 1890 o lege federală i-a forțat pe mormoni să abandoneze poligamia, și ei au înlocuit acesta practica cu „căsătoriile celeste”. Actualmente mai există unii mormoni în Statele Unite care practică poligamia, însă ei nu sunt recunoscuți oficial ca membri.

Doctrina eshatologică mormonă, milenaristă se caracterizează prin concepția despre cele trei Ceruri. Bruce McConkie afirmă că cea mai de jos împărăție este cea telestă: „Cei mai mulți oameni adulți care au trăit din vremea lui Adam până în

³⁴⁶ Kurt Hütten, *Seher, Grubler, Enthusiasten*, p. 457-459.

prezent vor merge în împărăția telesta... Ei vor forma acel nesfârșit convoi de oameni din toate timpurile, care au trăit după chipul lumii, care au fost carnali, senzuali și dedați răului; care au ales mai degrabă filosofia deșartă a lumii, în loc să accepte mărturia lui Iisus; care au fost mincinoși și hoți, vrăjitori și adulteri, blasfemiatori și ucigași” (*Doctrina mormonă*, p. 778). După mormoni, oricui îi este permis să meargă în cer. Blasfemiatorii și vrajitorii vor merge în cer. Totuși, este cerul cel mai de jos. Cerul sau împărăția de mijloc se numeste terestră. Ea primește o altă categorie de oameni, o clasă de oameni mai morali. Așa cum afirma McConkie, cei care merg în împărăția terestră sunt acei „oameni onorabili de pe pământ, care au fost orbi la viclenia lumească...membri ai bisericii mormone, care sunt propovăduitori ai Bisericii lui Iisus Hristos a Sfinților din Zilele din Urmă căldicei în devotarea lor față de Biserică” (*Doctrina Mormonă*, p. 784). De fapt, sunt două grupuri de oameni care vor merge în împărăția terestră: cei care nu sunt membrii ai sectei, dar care sunt oameni buni, drepți, cinstiți; al doilea grup sunt membrii ai sectei, care nu au urmat chiar toate regulile acesteia. Oamenii care au acceptat evanghelia mormonă și au făcut tot ceea ce secta mormonă le cere vor merge în împărăția celestă, adică în cea mai înaltă împărăție. Acești oameni care „au meritat răsplata celestă” sunt cei care au arătat „ascultare deplină de Biserica SZU” (*Doctrina Mormonă*, p. 116). Răsplata mormonilor desăvârșiți este dumnezeirea, o ideologie panteistă bizară și inacceptabilă teologic. Joseph Smith însuși declara că „acest Dumnezeu, Tatăl nostru a fost odată om ca și noi, a locuit pe o planetă așa cum a făcut-o însuși Iisus Hristos...”.

II.6.4. Organizare

Mormonii au sali de adunare în care se întâlnesc duminica. Pe lângă acestea exista și „temple” în care prezbiterii mormoni

oficiaza diferite ceremonii exotice. Există la mormoni interesul avid pentru genealogia familiilor, cercetările lor ducând la constituirea Bibliotecii de Istorie a Familiei din Salt Lake City cu 5 etaje care are mai mult de 1200 filiale în 44 de țări. Misionarismul din ușă în ușă al mormonilor este specific sectei. Toți tinerii mormoni în vârsta de 21 de ani, fete sau băieți, efectuează un stagiul de 2 ani de misionarism într-o țara stabilită de conducere. Ei sunt ușor de recunoscut pe străzi după îmbracamintea identică; cămașa albă și pantalonii negri pentru băieți și cămașa și fusta lungă pentru fete, la care se adaugă un ecuson negru cu numele misionarului. Toți membrii sectei de peste 12 ani dețin „preoția lui Aaron” preoți, diaconi și instructori. Toți băieții mormoni devin de la 18 ani „preoți ai lui Melchisedec”, „prezbiteri” (*elders*), cu șansa de a accede la gradele superioare, respectiv de președinte, profet, văzător și revelator. Secta este condusă de Consiliul celor doisprezece apostoli, responsabili cu misiunea și ordonarea miniștrilor, Consiliul celor șaptezeci și bătrânii. Secta este alcătuită din *stakes*-cei pioși și parohii. La sfârșitul anului 2002 erau în lume 114 temple – un templu trebuie să aibă 65000 de membri- cu aproape 12000000 membri. În lumea întreagă sunt aproximativ 11.721.500 de membri (la sfârșitul anului 2002). Mai mult de 26.143 de congregații au fost organizate în 165 de națiuni și teritorii. Peste tot în lume, congregațiile de sfinți din zilele din urmă sunt îndrumate de clerici care nu sunt de profesie, ei fiind aleși din congregația locală și care slujesc fără a fi platiți. Din luna februarie 1996, sunt mai mulți membri în restul lumii decât în Statele Unite. Numărul membrilor a crescut cu 49 de procente din 1991. În afara Statelor Unite, numărul cel mai mare de membri se găsesc în Mexic, Brazilia și Filipine. Secta este și o importantă forță financiară cu afaceri de peste 11 miliarde dolari anual, cu 58000 de misionari în 160 țări, cu universitatea Brigham Young, unii analiști prevăzând în mișcarea mormonă o a patra „religie a Cărții”. Această sectă a

pătruns și în România după 1989. Potrivit estimărilor proprii, secta are în România aproximativ 2.100 de aderenți.

II.6.5. Concluzii

Mormonismul este expresia clasică a unei secte a „protestantismului marginal”, care prin diferite mijloace caută să-și creeze o platformă „sănătoasă”, origine hristică prin imaginație debordantă pentru oameni creduli, lipsiți tradiție teologică și eclesială, discernământ spiritual, cultură caldă. Este un sincretism religios, un sistem politeist, panteist sau materialist ce sugerează lipsă de logică elementară, un amalgam ideologic pentru ca fiecare adept să descopere ceea ce îi convine în actul de falsă religiozitate. Cine dorește să cunoască și să iubească pe Hristos, spre mântuire și viață veșnică nu poate face aceasta decât în cadrul Bisericii Sale și nicidecum la mormoni care prin tezele lor ideologice nu sunt creștini, în a căror comunitate nu este iubirea și harul divin, amăgind însă pe unii dornici de exotism religios.

PARTEA A TREIA

III. NOI MIȘCĂRI RELIGIOASE CU FUNDAMENT ESOTERICO-OCULTIST ÎN ROMÂNIA

Occidentul secularizat cunoaște un reviriment al unor vechi mișcări esoterice, gnostice, oculte, „o tradiție paralelă” tradiției istorice, culturale și religioase dominante, creștine, ce propune astăzi o viziune monistă a lumii, prin identificarea liderilor grupărilor cu divinitatea însăși, prin căutarea unei uniri mistice cu natura, prin cunoaștere inițiatică, prin experiența stărilor de conștiință superioare, prin importanța acordată entităților invizibile și prin stăpânirea legilor oculte așa cum arată sectologul R. Bergeron³⁴⁷. Izvoarele ocultismului, ale ezoterismului și neo-gnosticismului modern sunt multiple și trebuie văzute nu în primul rând în Biblie pe care o „integrează într-un amalgam sincretist”³⁴⁸, ci în hermetism, mandeism, alchimie, kabală, gnosticism.

Sociologic, ocultismul întotdeauna apare așa cum arată H. Ch. Chery „ca o excrescență parazitara a autenticei religii”, „o superstiție”³⁴⁹ a unei categorii foarte reduse de oameni cu pretenții aristocratice, nemulțumiți de adevărata religie ce

³⁴⁷ Richard Bergeron, *Le cortège des fous de Dieu*, p. 139.

³⁴⁸ Jean Vernet, *Jesus au peril du sectes*, p. 131.

³⁴⁹ H. Ch. Chery s. p., *L'offensive des sectes*, p. 106.

proclamă smerenia și jertfa, considerate de acești pretendenți doar o vulgarizare a unui adevăr cu mult mai profund la care are acces doar un grup select de inițiați. De aceea, din perspectivă creștină „ocultismul este maladia sufletelor care nu se mulțumesc cu un adevăr accesibil tuturor și la care fiecare participă după înțelegerea sa, ci caută două adevăruri, unul pentru înțelepți și altul pentru ceilalți oameni”³⁵⁰. Ocultismul nu propune comuniunea persoanelor cu Dumnezeu, dialogul iubirii prin care omul se desăvârșește spiritual în perspectiva „ontologiei relaționale”³⁵¹ a creștinismului, ci o transmutație în divin, prin regăsirea „eului divin” propriu, a nivelului de conștiință absolut prin unirea cu conștiința cosmică și divină în experiența iluminatorie prin care se descoperă esența divină a tuturor, în conformitate cu sintagma „Eu sunt acela care este Unul”³⁵².

„Tradiția paralelă”, straturile de păgânătate reprezintă astăzi reminiscențe din sincretismul generat din confruntarea gândirii grecești cu civilizația Egiptului și a Orientului Mijlociu, expresia cea mai elocventă constituind-o gnosticismul, „manifestarea deosebită a acestei tradiții”³⁵³.

„Tradiția paralelă” s-a îmbogățit în mod deosebit în Evul Mediu, când au proliferat în mod deosebit cultele secrete, științele oculte și învățăturile esoterice. Kabbala, un sistem foarte complicat de cunoaștere ce are ca bază semnificația literelor ebraice și care consideră Biblia ca un „sistem de simboluri ce conțin un adevăr ascuns în valoarea alegorică și numerică a cuvintelor și a literelor”³⁵⁴ are un rol important în

³⁵⁰ *Ibidem*.

³⁵¹ Joseph Duponchee, *L'Etre de l'Alliance*, Les Editions du Cerf, Paris, 1992, p. 23-24.

³⁵² Jean Vernet, *op. cit.*, p. 147.

³⁵³ Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 140.

³⁵⁴ *Ibidem*; cf. Roland Goetschel, *Kabbala*, traducere de Carmen Blaga, Editura de Vest, Timișoara, 1992.

conturarea și cristalizarea acestui curent. Un alt curent îl constituie doctrinele și practicile alchimiste ce se doreau a fi o „căutare a plenitudinii și totalității umane și cosmice printr-un dublu procedeu: *conjunctio* - căsătoria contrariilor și *transmutatio* – transformarea realității spre stadiul ultim al perfecțiunii³⁵⁵, aflarea pietrei filosofale.

Nu poate fi trecut cu vederea nici rolul vrăjitoriei în procesul cristalizării „tradiției paralele” aceasta fiind o expresie a vechilor credințe populare ale Europei de Nord, vrăjitorie manifestată chiar sub forma unui cult religios ce constă din practici magice, incantații, rituri secrete, invocarea morților. Vrăjitoria reprezintă un mijloc, un procedeu de inițiere, de înțelegere a sensului existenței. Însă rolul major în perpetuarea „tradiției paralele” revine „societăților secrete”, „organizațiilor inițiatice”³⁵⁶ alcătuite din alchimiști, kabbaliști și hermetiști, organizați în corporații profesionale ce se recunoșteau după semne foarte precise și care practicau rituri de inițiere, așa cum altădată făceau templierii, catarii, albigenzii.

Renașterea a reprezentat mediul cultural propice pentru apariția și înflorirea „tradiției paralele”, prin diversitatea doctrinelor ce se îndepărtau de învățătura Bisericii. Neoplatonismul, ocultismul, alchimia, astrologia, kabbala, numerologia lui Pitagora își disputau locul în cetate iar prezența acestor curente de gândire, însoțite de diferite practici inițiatice, reprezintă atât o reîntorcere la vechile superstiții pre-raționale și în același timp și o reacție la „raționalismul miop al aristotelismului scolastic” pe care încercau să-l depășească printr-un salt în „profunzimile inconștientului și ale

³⁵⁵ Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 141; cf. Serge Hutin, *Alchimia*, traducere de Mihaela Pasat, Editura de Vest, Timișoara, 1992.

³⁵⁶ Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 141; cf. Serge Hutin, *Societățile secrete*, traducere de Beatrice Stanciu, Editura de Vest, Timișoara, 1991.

simbolurilor”³⁵⁷. Reprezentantul cel mai ilustru al „tradiției paralele” în această perioadă a fost Paracelsus.

În perioada modernă „tradiția paralelă” a fost îmbogățită mai ales prin rozacrucieni a căror doctrină este sistematizată de J.V. Andreae în lucrările sale *Fama Fraternitatis Rosae Crucis* și *Confessio Fraternitatis*. În modernitate, „tradiția paralelă” este caracterizată ca „un vast sistem teosofic, un creștinism esoteric, puternic influențat de hermetism, kabbala iudaică, neoplatonism și gnoză”³⁵⁸. „Tradiția paralelă” cunoaște influențe puternice prin J. Bohme, (1753-1821), F.X. von Baader (1765-1841), Joseph Balsamo (1743-1795), Joseph de Maistre (1753-1821), Emmanuel Swedenborg (1688-1772), Novalis, „ilumiinați” ce se considerau membrii Bisericii adevărate, „Biserica interioară”, accentuând conceptul de totalitate, înțelegând universul ca o ființă dotată cu suflet viu ce asigură armonia tuturor existențelor. De asemenea, ei acordau o mare importanță lumilor invizibile, intermediare, și situației omului înainte de căderea în păcat, accentuând caracterul androgin al omului primordial, mântuirea fiind de fapt reintegrarea în această stare originară.

Un nume important legat de „tradiția paralelă” este cel al lui René Guénon care promovează ideea existenței unei „tradiții primordiale și universale din care au ieșit ulterior toate religiile”³⁵⁹, urmat de discipolii săi, între care cel mai important este Frithjof Schuon.

Reluare în registru contemporan a vechilor idei gnostice, adeptul de astăzi al acestui curent se simte un alienat în societate pentru că nici o instituție, nici un sistem nu satisfac pretențiile sale intelectuale și spirituale. El se consideră posesor al unicei și adevăratei cunoașteri. El știe, cunoaște, pentru el nu

³⁵⁷ Richard Bergeron, *op. cit.*, p. 142.

³⁵⁸ *Ibidem*; cf. Roland Edighoffer, *Rosacrucienii*, traducere de Beatrice Stanciu, Editura de Vest, Timișoara, 1995.

³⁵⁹ R. Bergeron, *op. cit.*, p. 144.

mai există mister în fața căruia puterile intelectuale, morale ale sale să se blocheze. Gnosticul de astăzi este capabil să surmonteze orice obstacol și consideră că prin „iluminare, intuiție transcendentală sau revelație” el are acces la cunoașterea supremă ce depășește contradicțiile, dar de fapt el rămâne la zona *divinului imanent*³⁶⁰. Însă modelul gnostic al cunoașterii vizează o depășire a separației dintre subiectul cunoscător și obiectul de cunoscut prin intuiție, experiență imediată, stare de conștiință modificată, ce înglobează diversele nivele ale realității într-o entitate holistică, simultană, integrată și care în cele din urmă duce la abolirea identității, la depersonalizare, la iluzorie identificare cu natura, cu cosmosul sau cu divinul în sens panteist. Pentru realizarea stării de conștiință superioară, individul are nevoie de un maestru spiritual și de iluminarea interioară, la care se ajunge mult mai rapid prin călăuzirea de către maeștri. Dar această iluminare nu are nimic comun cu actul iluminării creștine prin care Dumnezeu se descoperă omului în mod supranatural pentru mântuirea lui și prin care omul de asemenea se desăvârșește spiritual sporind în asemănarea cu Dumnezeu.

Iluminarea ocultistă constă în „descoperirea adevărului ascuns în abisul sinelui personal. Este o autorevelație prin care discipolul învață să descopere și să recunoască adevărul pe care îl purta în sine... Revelația este autodescoperirea eului abisal”³⁶¹ și nicidecum a adevărilor mântuitoare descoperite de Dumnezeu și care depășesc posibilitățile umane de înțelegere și sunt astfel acceptate prin credință.

În gnoza actuală nu are importanță „conținutul cunoașterii ci conștiința cunoașterii” adică faptul de a fi copleșit de fluxuri

³⁶⁰ *Ibidem*, p. 246; Stanislav Grof, *Psihologia viitorului. Lecții din cercetarea modernă asupra conștiinței*, traducere de Mircea Dima, Elena Francisc Publishing, 2005, p. 229.

³⁶¹ *Ibidem*, p. 249.

energetico-informaționale, ce nu mai pot fi sistematizate conceptual și controlate de eul rațional. După cum spune R. Bergeron „gnoza contemporană vizează dezvoltarea unei conștiințe noi, a unei supraconștiințe care pătrunde timpul și spațiul, desemnată cu numeroase nume precum *satori*, *samadhi*, *fana*, *conștiință transcendentală*, *conștiință cosmică*. Gnozele contemporane sunt religii ale conștiinței”³⁶². Aceasta înseamnă că ele neagă divinitatea, o confundă cu eul uman sau cu cosmosul și sunt un monolog interior și nu dialog cu alteritatea personală infinită divină, o relație existențială, copleșită de iubire între două persoane, respectiv omul căutător de Dumnezeu pentru împlinirea sa integrală și Dumnezeu care se revelează în actul mântuitor al iubirii Sale.

Prin aceasta neognosticismul contemporan operează o mutație paradigmatică în modelul gnostic, accentuând nu atât elementele invizibile și cosmice, cât mai ales omenescul care e ridicat, propulsat la o dimensiune divină prin faptul că, conștiința de sine, cunoașterea propriului eu înseamnă cunoașterea divinului³⁶³.

Unele secte ce au apărut în spațiul tradițional al Ortodoxiei pot fi încadrate în această categorie datorită principiului identificării cu divinitatea a unora dintre lideri, uzurpatori de titluri divine, înșelători ai unor categorii de persoane cu înclinații spre misticism, dornice de senzațional și miraculos, rigorige moral dar, paradoxal, și dispuse spre relații comunitare pervertite.

³⁶² *Ibidem*, p. 251.

³⁶³ Jean Vernet, *Les sectes*, p. 77.

III.1. Inochentiștii și sectele mistice din Rusia

Pentru început vom face o scurtă prezentare istorică atât a inochentiștilor, cât și a celorlalte secte mistice care au fost inițiate pe teritoriul Rusiei, cu iradiere în alte spații ortodoxe, între care Basarabia și chiar România.

III.1.1. Inochentiștii

Inochentiștii își au originea de la călugărul moldovean, Inochentie, din județul Soroca, născut în anul 1873. Noviciatul în călugărie și l-a făcut la mănăstirea Dobrușa, județul Orhei, de unde după patru ani a plecat la mănăstirile din Rusia, la Kiev și Petrograd. După un timp se întoarce în Basarabia și se stabilește la Mănăstirea Chițcani și mai apoi la Mănăstirea Balta. Aici primește hirotonia în diacon și preot în anul 1909, respectiv 1910. La Balta moldovenii făceau mari pelerinaje, Inochentie fiind socotit ca sfânt făcător de minuni. Slujbele în limba română ale lui Inochentie au făcut pe Arhiepiscopul Serafim al Chișinăului să-l transfere de la Balta într-un loc unde să nu mai predice în limba română, și anume la una din Mănăstirile Valaam și Solovăț de la Marea Albă. Sinodul de la Petrograd îl găsește nevinovat de o astfel de pedeapsă și îl mută de la Balta la Comenița în casa episcopală a Podoliei, al cărei episcop îl simpatiza. Prestigiul său a crescut, iar arhiepiscopul Chișinăului îl transferă pe Inochentie la Mănăstirea Murom, pe malul lacului Onega în gubernia Olonețk. Cu toate acestea, transferurile lui dintr-o mănăstire în alta nu au încetat până la sfârșitul vieții, la 30 decembrie 1917.

După moartea lui Inochentie, adepții lui au început să exagereze activitățile preotului lor; au început să picteze figura lui și să o comercializeze. Dar ceea ce a fost mai grav, a fost faptul că persoana lui a fost introdusă în Treime, considerat ca divin.

Conceptiile specifice urmașilor lui Inochentie sunt:

1. Există un Duh Sfânt masculin, care este Inochentie și unul feminin care este o soră a lui Inochentie.

2. Arhanghelii Mihail, Gavriil, Rafail și alții se întrupează în foștii predicatori.

3. Inochentie este un sfânt sau un prooroc, Sfântul Ilie, un sfânt în care s-a întrupat Duhul Sfânt. A avut darul facerii de minuni. Pe cei ce nu cred în el îi așteaptă iadul.

4. Omul trebuie să păcătuiască pentru ca să aibă apoi de ce să se pocăiască și pentru ca Dumnezeu să aibă ce-i ierta.

5. Calendarul nu trebuie îndreptat.

6. Viața lor este în comun și se numesc frați și surori.

7. Slujbele lor nu au unitate, fiecare călugăr inochentist are tipicul său.

8. Exagerează pomenirile morților cu slujbe speciale, în orice loc și în orice moment și pentru oricine.

9. Cultivă practica cerșetoriei, fie pentru „obște”, fie pentru propria existență, refuzând munca de obște.

Din punct de vedere teologic, inochentismul reprezintă o manifestare tardivă de maniheism; una din tezele fundamentale ale acestei doctrine întemeiată de ereziarhul Mani, este profetismul continuu. Din când în când Dumnezeu trimite profeți, care se identifică cu Duhul Sfânt, în cazul de față Ieromonahul Inochentie.

La vremea respectivă Biserica Ortodoxă Română a tratat cazul cu superficialitate, deoarece era implicată mai mult în înlocuirea stilului vechi cu cel nou în Basarabia. În urma unor cercetări efectuate din cadrul Patriarhiei Române, s-a ajuns, pe bună dreptate, la concluzia că inochentiștii nu sunt altceva decât sectari periculoși, agresivi și imorali. Însă nu s-a cercetat suficient persoana ieromonahului Inochentie, român-basarabean, care, corect teologic, din start a fost catalogat eretic, întemeietor de sectă deoarece s-a proclamat pe sine „Dumnezeu – Duhul Sfânt,” însă cazul trebuie considerat și în

perspectiva afirmării limbii române în Basarabia, a rezistenței la rusificare. Un factor ce a tulburat această cercetare poate să fie și amestecul bolșevicilor în acest caz, bolșevici care nu doreau promovarea credinței ortodoxe, dar cu atât mai mult cu cât era făcută în limba română.

Pentru a putea fi cât mai bine înțeleși, nu susținem nevinovăția inochentiștilor și nici a întemeietorului ei, dar poate De aceea, o mai atentă cercetare și vedere a lucrurilor ce s-au petrecut în contextul istoric, politic și religios al anilor 1917-1924, ar oferi alte lumini și umbre în ceea ce privește inițiatorul acestei mișcări.

III.1.2. Hlâștii

Secta Hlâștilor a luat ființă în Rusia, ca o reacție la marile mișcări de la începutul secolului al XVI-lea. În Rusia situația era foarte complexă și aceasta se datora pericolului musulman, invaziilor mongole și tătare, reformei calendarului în Occident (1582), „unirii” de la Brest-Litovsk (1595-1596), care a înveninat relațiile dintre Biserica Romei și Rusia Ortodoxă.

În acest context politico-religios s-au organizat și hlâștii sau practicantii autoflagelării în numele Domnului Iisus Hristos. Numele de hlâști este luat de la rostirea cuvintelor: *hlâșciù*, *hlâșciù*, *Hrista ișciu* (*lovesc, lovesc și pe Hristos aflu, caut*). Ei foloseau pentru autoflagelări nuiele sau funii, fiecare repetând prin atitudinea sa drumul Golgotei.

Fondatorul sectei a fost considerat Daniil Filipovici. Acesta a fost ostaș în armata țaristă din care a dezertat în urma unui „vis profetic”, în care i se sugera menirea sa de a ajunge profet și chiar Dumnezeu Savaot. „Începutul misiunii” a avut loc pe muntele Gorodina în anul 1654, loc situat în împrejurimile Vladimirului, la circa 200 de kilometri de Moscova. După moartea lui Daniil, succesul său a fost Ioan Suslov, care și-a ales doisprezece apostoli după exemplul Mântuitorului Hristos.

Gruparea ereziarhă se stinge ușor în perioada țarului Petru cel Mare (1682-1725), care a interzis toate sectele.

Concepțiile lor religioase sunt următoarele:

1. Ei cred că între cer și pământ este o comunitate permanentă și o comunicare neîntreruptă. „Puterile cerului” sunt Dumnezeu Tatăl și Fiul și Sfântul Duh, Sfânta Fecioara Maria, Sfinții îngeri, Arhanghelii, Heruvimii și Serafimii. Hristos este cel mai onorat dintre toți pentru că se întrupează când vrea și în cine vrea. Această învățătură eretică conferă adeptilor încrederea în rai, iadul fiind exclus pentru ei, ca aleși și trăitori cu hristoși și bogorodițe. Mulți sunt adepții metempsihozei, trupul și sufletul fiind într-o permanentă luptă.

2. Despre Sfânta Scriptură nu prea știu multe, dar o consideră o „carte a vieții” pe care trebuie să învățăm să o citim în inimile noastre.

3. În ceea ce privește „morala”, comunitatea autoflagelanților consideră că orice adept, bărbat sau femeie, poate ajunge un „hristos” sau o „bogorodiță”. Adepții pot avea mai multe „soții spirituale” și surori, de aceea se dedau la perversiuni.

4. Ceremoniile și comemorările lor sunt „secrete” și se săvârșesc în locuri retrase, uneori prin munți și prin păduri.

La începutul secolului al XIX-lea, în cercurile „autoflagelanților” spirituali și pentru faptul că introduseseră nudismul și muzica instrumentală, au intrat destui aventurieri din societatea țaristă pentru a se *destinde*. Din această „degenerare” a comunității s-a rupt partida scapeților.

III.1.3. Scapeții

Scapeții, castrații sau mutilații pentru Domnul sunt o sectă provenită din recunoscutul misticism al vechii Rusii. Ei sunt fiii legitimi ai bogomililor și justifică „cultul” pe textul: „În lupta voastră cu păcatul nu v-ați nevoit până la sânge (Evrei 12,4)”.

Secta a apărut ca o reacție împotriva hlâștilor, deoarece aceștia nu duc până la capăt lupta împotriva cărnii, prin carne înțelegându-se pofta trupească și apetitul sexual. De aceea, au recurs la mutilare, respectiv castrare. Inițiatorul sectei a fost un țăran analfabet, Selivanov (†1832), membru al comunității hlâștilor din Petrograd. El se declarase „dumnezeul dumnezeilor și regele regilor”, trimis de „Cel de sus” să strângă pe credincioși și, toți laolaltă, să inaugureze „împărăția lui Mesia” în Rusia.

Mulțime de creduli și de fanatici l-au urmat, mai ales în perioada de grele încercări pentru Rusia, în campania lui Napoleon (1811-1812). Secta s-a răspândit astfel în toată Rusia, dar după înfrângere armatelor franceze, autoritățile țariste au interzis-o.

În doctrina lor, scapeții susțin că păcatul originar se explică prin unirea fizică a primilor oameni. Pentru a șterge acest păcat este necesar „botezul”, prin suprimarea organelor genitale la bărbați și tăierea sânilor la femei, aceasta pentru a distruge pofta carnală care aduce păcatul și moartea. Din cauza mutilării, mulți membri ai sectei au decedat.

În ceea ce privește „cultul”, ca orice sectă scapeții se întruneau în case de adunare. Datorită rigorilor de integrare în comunitate, unii s-au separat și au renunțat la practicile primitive. Intitulându-se „scapeți spirituali”, ei recomandă în loc de castrare adormirea simțurilor prin tranchilizante, droguri, halucinogene și chiar prin alcoolism.

III.1.4. Duhoborții

Duhoborții sau cei inspirați cu duhul sunt o sectă de influență apuseană, filtrată de mistica rusă, venită prin „misionarii germani”. Duhoborții sunt de fapt, pentecostali incipienti, originea lor găsindu-se la pnevmatomahii lui Macedonie și Eunomiu, condamnați de Sinodul doi ecumenic (381). „Misionarii” luterani au ajuns până la curtea celebrului

țar Ivan cel Groaznic (1533-1584). Dar cei care au răspândit mai târziu învățătura lor au fost quakerii – tremurătorii.

Numele de duhoborți le-a fost dat de arhiepiscopul Ambrozie de Ecaterinoslav, în anul 1783, deci după 200 de ani de încercări de organizare. După revoluția franceză, s-a intensificat prozelitismul lor mai ales în părțile Harkovului.

Întemeietorul sectei este Ilarion Pobirohin (1775-1785) care se declară „adevăratul fiu al lui Dumnezeu”, iar Iisus Hristos a fost pentru ei doar „înțelepciunea” care poate să se sălășluiască în fiecare om.

Ilarion a înlăturat Biblia, care „producecea dureri de cap” și a ales „12 apostoli” pe care i-a numit arhangheli. Ei luau măsuri „divine” împotriva celor ce acceptau secta și apoi o părăseau, punând la cale chiar crime. Pentru faptul că săvârșeau nenumărate nelegiuiri, mulți adepți ai duhoborților au fost arestați și trimiși în Siberia. Prozelitismul nu a încetat, ci s-a intensificat mai ales în sud. Locul lui Ilarion a fost luat de un oarecare Savelie, sub conducerea căruia s-au format 7 sate în apropierea Mării Azov. Numărul lor crescând a făcut ca autoritățile de stat să-i trimită dincolo de Caucaz, ajungând și până în Delta Dunării.

În perioada războiului Crimeei și a războiului din 1877-1878, duhoborții refuzând serviciul militar au început a fi din nou persecutați. Mulți dintre ei au emigrat în Canada și SUA.

Concepția lor este în general neoprotestantă cu puternice amprente ale mistici rusești:

1. Consideră tot ceea ce fac drept „lucrarea duhului” și se pot mântui și iudeii și toți păgânii.

2. Au pretenția botezului cu cuvântul. Iertarea păcatelor e cea prin rugăciune la Dumnezeu, practică spovedania publică, „împărtășirea” cea adevărată este ferirea de păcate.

3. Cultul este simplu. Au în plus, „strângere” la sărutarea iertării de patru ori pe zi, după care toți cântă Tatăl nostru.

III.1.5. Molocanii

Molocanii sau consumatorii fructului prunciei apar în Rusia în secolul al XVIII-lea, după perioada lui Petru cel Mare, când are loc deschiderea Rusiei spre apusul Europei. Secta a crescut și a luat proporții, fiind ajutată și de duhoborți cu care aveau concepții comune.

Organizatorii sectei mixte sunt socotiți negustorul Ilarion Pobirohin, dar mai ales ginerele său Simion Mateev Uklein. Doctrina este confuză și simplistă:

1. Secta admite Biblia ca singura justificare a credinței.
2. Sfânta Treime nu există, cele trei ipostasuri sunt diferite numiri ale lui Dumnezeu, de fapt un nou modalism, erezie condamnată de Biserică în primele veacuri.
3. Iisus Hristos nu a fost Dumnezeu. Mântuitorul Hristos a fost singurul arhieru și preot, iar după El nu mai există ierarhie sacerdotală.
4. Sfinte Taine nu mai există, deoarece Hristos a descoperit totul numai molocanilor, nu și celorlalți oameni, o viziune elitistă inacceptabilă din punct de vedere al universalismului mântuirii, al iubirii smerite creștine.
5. Nu admit jurământul și serviciul militar.
6. Nu sunt împotriva postului, consumând însă lapte sau dacă nu, a posti înseamnă a nu bea și a nu mânca nimic.

În ceea ce privește cultul, ei sunt împotriva bisericii-lăcaș de cult cu o arhitectură deosebită și impunătoare, a podoabelor ei, toate fiind socotite temple păgâne și trebuie distruse pentru a străluci credința simplă, după Biblie.

III.1.6. Stundiștii

Stundiștii sau cititorii planificați ai Bibliei este o mișcare inițiată în Germania de către Iacob Spener (†1705), din Würtemberg, care a înființat o asociație religioasă numită *Stunde (oră)*. Rostul ei consta în a citi și a explica Biblia timp

de o oră, după terminarea ceremoniei religioase. Din Germania practica „stundistă” s-a răspândit în toate țările cu adepți protestanți. Ajungând și în Rusia, programul sau orarul acesta s-a numit stund, iar adepții cititori planificați ai Bibliei au fost numiți stundiști.

Astfel, în Rusia, țarii Nicolae I, Alexandru II și III au îngăduit această răspândire a programului la insistențele diplomatului englez Melville și, de aceea, mulți îl socotesc pe acesta drept întemeietorul sectei.

Mijloacele de prozelitism au fost simple. Toți stundiștii fiind bogați, țărani și lucrătorii de sub patronajul lor au început să accepte „orarul” pentru a face pe placul stăpânilor. Comentariile au început după a doua jumătate a secolului alXIX-lea. Din această sectă făceau parte cei alfabetizați, însă în acest fel mulți învățau să citească Biblia.

S-au răspândit și în Basarabia și Bucovina, numindu-se stundo-baptiști.

Doctrina se confundă cu cea baptistă, având în fruntea comunității presbiteri și diaconi. În ceea ce privește cultul, adunările lor aveau loc în case obișnuite, întrunirile erau simple, uneori se citea numai Biblia, alteori avea loc și „frângerea pâinii”. Botezul se face cu fast³⁶⁴.

În concluzie, ignoranța și erezia duc întotdeauna la misticism bolnăvicios și fanatism religios. Necunoscând învățătura creștin-ortodoxă, unii creștini cad victime influențelor străine, confundând creștinismul, viața în Hristos în Biserica Sa cu una din filosofii lumii sau cu o mișcare socială. S-a ajuns la ideologia religioasă a unor „întrupări succesive” ale lui Hristos, în împrejurări istorice și sociale ce au favorizat dezvoltarea și răspândirea unor astfel de rătăcirii ce

³⁶⁴ Pr.Dr. P. Deheleanu, *Manual de sectologie*, Tipografia Diecezană, Arad, 1948 p. 60-64; P.I. David *Invasia sectelor*, vol. I, p. 266-300; Episcop Grigorie Comșa, *Cheia sectelor din România*, Arad, 1930; Arhiereul Grigorie Leu Botoșăneanu, *Confesiuni și secte*, București, 1929.

se continuă și astăzi în spațiul ortodox din România prin „Turma Sfântului Ilie” sau „Biserica secretă”. sectelor mistico-bolnăvicioase în Rusia Țaristă și nu numai. Pătrunderea în secte a multor ignoranți în cele religioase fără o minimă cunoaștere a adevărului revelat a mărit de asemenea pericolul rătăcirii.

III.2. Turma Sfântului Ilie

III.2.1. Istoric

Secta „Turma Sfântului Ilie” este una de tip inochentist, în zona misticismului, și cele mai multe mărturii cu privire la aceasta le avem din preioada 1987-1994. Această sectă, teoretic, a fost înființată de Ioan Zlotea, un ucenic de-al lui Inochentie, refugiat la mănăstirea Adam (se pare că a participat la sinodul local din 1924 când s-a îndreptat calendarul) și căruia i se mai spune „*Tăticu de sus*”. Acesta, la rândul său, a lăsat lucrarea Sfântului Ilie părintelui Alexe (Alexie) de la Buzău, de fapt Anton Cojocaru căruia i se atribuia rangul de *Păstor al Turmei Sfântului Ilie* și preotului Ilie Marin. Cei doi, „tăticu și mămică”, s-au cunoscut la Chișinău în casa unui călugăr, Ioan Zlotea, considerat urmaș al lui Inochentie de la Balta. Cei doi erau trăitori prin diferite mănăstiri, Alexe ajungând ieromonah și duhovnic. Secta Truma Sfântului Ilie consideră că Alexie, Ilie și Inochentie sunt cele trei persoane ale Sfintei Treimi, iar călugărița Arsenia Dinofte – Maica Domnului.

Acest fenomen de tip inochentist a apărut în părțile de sud și de est ale României, principalele localități unde se manifestă fiind Buzău, Bârlad, Vaslui, Galați, Tulcea, Brăila, București, Sibiu, Iași. Se pare că orașul Buzău este un fel de cartier general al sectei, dar următorul centru cu numărul cel mai mare

de adepți este orașul Bârlad, considerat locul unde va avea loc o nouă înviere.

Alexie de la Buzău este considerat de adepți a fi întruparea Sfântului Ilie sau chiar a lui Dumnezeu Tatăl. El s-a stabilit la Buzău după desființarea mănăstirii sau după decretul din 1959, când toți monahii neșcolarizați sau sub o anumită vârstă au trebuit să părăsească mănăstirile. Duhovnic la o mănăstire de maici, el avea niște adepți, fiind considerat de adepții Turmei drept „Patriarh”, pe lângă faptul că era identificat cu Sfântul Ilie, Dumnezeu Tatăl, Sfântul Ioan Botezătorul. Era un bătrânel scund, fără barbă, cu puțină mustață. Era un foarte bun predicator, ceea ce l-a ajutat la atragerea adepților și reușea să se impună în fața acestora. A decedat la 9 februarie 1995, în vârstă de 91 de ani. De atunci, adepții Turmei Sf. Ilie așteaptă cu sufletul la gură o nouă reîncarnare a lui Dumnezeu.

Alexie a avut ca ajutor pe preotul *Ilie Marin*. Acestuia i se zicea *Mămica de Sus*, deoarece era blând ca o mamă, după cum afirmă un fost adept. După ce a murit, coada lui de călugăr a început să fie divinizată și este pastrată de o maică, cu numele de Eufrosina. Ca și Alexie și Ilie, consideră adepții, au primit darul de înainte-văzători. La înmormântarea lui Alexie s-au strâns aproximativ 600 de persoane, majoritatea din județele Moldovei. Unii tineri îi sărutau picioarele. Pe Ilie, mort mai înainte, l-au dezgropat, iar oamenii strigau: „Sfinte Părinte Ilie!”.

În prezent șeful Turmei este *Gheorghe Ciurăscu* din Bârlad, supranumit *Moșu* și considerat *stareț al Sfântului Ilie*. La Buzău lucrarea este continuată de Ionel Partebună, fost student teolog la București. Aceștia așteaptă împreună cu ceilalți adepți o nouă reîncarnare a lui Dumnezeu, care după pusese lor s-ar fi reîncarnat deja în mai multe persoane.

Fiecare comunitate mai importantă (Bârlad, Buzău) are câte un stareț. *Moșu Ghiță-Gheorghe Ciurăscu*, actualul șef al Turmei Sf. Ilie este „stareț” la Bârlad. Este pensionar PTTR,

deci nu are cunoștințe teologice, nu este pregătit teologic și, de aceea, el este convins că lucrarea Sfântului Ilie este singura care duce la mântuire. El răspunde de toată Moldova și este socotit preot al Sfântului Ilie.

Un alt „stareț” este *Moșu Angheluță*, la fel de bine pregătit ca și Ciurăsescu, zidar. Acești doi moși își dispută de mai mulți ani întâietatea în Turmă, fiecare sperând ca Sfântul Ilie să se reîncarneze în el.

Un rol important în acest fenomen eretic îl au *preoții*. Acești preoți au datorita de a racola cât mai mulți adepți, de a citi pomelnice și catehiza pe cei racolați. Totuși, în cadrul Turmei sunt privilegiați preoții hirotoniți de episcopi. Sunt bănuite mai multe persoane din cler (în special clerul bârlădean) cu apartenența la această grupare. Mulți adepți au absolvit Facultatea de Teologie la Iași și Sibiu.

Racolarea se face cu foarte mare grijă și, de regulă, din rândul celor care au cât de cât o experiență negativă, precum și din rândul celor care merg la Biserică și au o oarecare înclinație spre rigorism moral sau, mai curând, spre fanatism. Foarte mulți aderenți erau racolați din rândurile creștinilor evlavioși, dar care erau lipsiți de o cultură teologică și care, în acest fel, acceptau învățăturile, fără a pune probleme, supunându-se racolării. De asemenea, racolarea se face după ce ei sunt convinși că noul adept este „persoana potrivită”. De aceea, mai întâi cel racolat este urmărit o perioadă de timp, racolat și îndoctrinat. Adepții Turmei Sf. Ilie sunt persoane fanatiche, îndoctrinate, sunt convinși că adevărul se află la ei și fără lucrarea Sfântului Ilie omul nu se poate mântui. Totodată sunt și foarte precauți și, de aceea, nu încredințează tainele grupării lor oricum și oricui³⁶⁵.

³⁶⁵ Datele sunt preluate din *Dosarul* privind secta „Turma Sfântului Ilie” din Arhiva Episcopiei de Huși, vol. I-III.

III.2.2. Doctrină

Doctrina sectei este, de fapt, o abatere de la învățătura ortodoxă, un amalgam de erezii și practici pseudo-liturgice oculte, cu manifestări patologice în relațiile spirituale și familiale.

a) *Abateri de ordin dogmatic* pot fi considerate doctrina idololatră și credința în reîncarnare.

În ceea ce privește idololatria sectei, adepții acesteia s-au întors de la adorarea și închinarea Sfintei Treimi la creatură. Îl adoră pe Sfântul Ilie Tezviteanul ca pe Dumnezeu Tatăl, dumnezeire care se poate transfera și pe Sf. Ioan Botezătorul. În concepția lor, Sfântul Ioan Botezătorul este cel care a vorbit (din cer) la Botez. În troparul Botezului se spune că Sfânta Treime s-a arătat, dar nefiind de față Dumnezeu Tatăl în icoană, ei îl identifică cu Sf. Ioan Botezătorul. Adepții nu se pot ridica, datorită materialismului carnal la o concepție spiritualistă despre Dumnezeu.

Despre dumnezeirea Sfântului Prooroc Ilie Tezviteanul, vorbește chiar acatistul acestor eretici: „Apărătorul credinței noastre cel mare și Dumnezeu nostru cel tare al celor de sus și a celor de jos, biruitorul iadului și al morții celei veșnice, îndreptătorul nostru cel adevărat al credinței creștine celei adevărate, temelia Sfinților Prooroci, împlinirea a toată Scriptura, care până la Sfânta Scriptură a mărturisit și Sfinții Prooroci au mărturisit. Cel ce ești al doilea mergător al venirii judecății Domnului nostru Iisus Hristos, Sf. Ilie slăvitule, cel ce ești Sfânt îngerăș în trup și printre oameni trăitori...”³⁶⁶. Că sunt idolatri reiese și din declarațiile făcute de foștii adepți. Astfel, un preot „continua să-mi vorbească despre duhovnicul său Alexie, mi-a dat busuioc aduc de acesta de la Locurile Sfinte, mi-a vorbit într-un fel anume despre Sfântul Ilie, spunând că

³⁶⁶ Pr. Angheluță Androne, *Glasul sufletului*, Editura Seyca, București, 1998, p. 217.

este text din Sfinții Părinți, m-a chemat apoi la Vaslui să mă catehizeze despre „învățătura” și despre duhovnicul Alexie, care este „Dumnezeu pe pământ” și Sfântul Ilie căruia i se spune Tăticu”³⁶⁷.

De asemenea, ei venerează cerul și pământul și alte lucruri create, în loc să cinstească sfinții: „Iartă-ne, sfinte cerule, că te-am mâniat, pământule că te-am spurcat și cu ajutorul sfintei zile de azi, care se prăznuiește sus și jos înaintea Domnului Hristos, care pentru noi păcătoșii este de mare folos”³⁶⁸.

O altă abatere doctrinară a sectei este *credița în reîncarnare*. Dumnezeu Tatăl, în afară de faptul că este Sfântul Ilie, este identificat și cu Sfântul Ioan Botezătorul iar Sfântul Ilie s-a reîncarnat în Sfântul Ioan Botezătorul. La dosarul sectei există următoarea afirmație: „Părintele Alexie de la Buzău fiind de față, a spus următoarele, arătând icoana Botezătorului Mântuitorului Hristos: În troparul Botezului se spune că Sfânta Treime s-a arătat, dar nefiind de față, Dumnezeu Tatăl este identificat cu Sfântul Ioan Botezătorul”. În tropar se spune : „Iar glasul Părintelui a mărturisit ție, Fiu iubit pe Tine numindu-Te”. Alexie, însă, a întrebat pe un fost adept : „Unde?, Unde?, Unde-i Părintele, căci glasul s-a auzit? Uite-L, și a arătat pe Sfântul Ioan Botezătorul de pe mal”. De altfel, spun ei, „cine putea să-și pună mâna pe capul Domnului Iisus Hristos decât numai Dumnezeu Tatăl, adică Sfântul Ioan Botezătorul, care a venit cu puterea lui Ilie?”³⁶⁹.

De altfel, ei consideră că Duhul lui Ilie (Dumnezeu Tatăl) s-a întrupat în mai multe persoane: Inochentie, Ioan Zlotea, Alexie: „Am aflat de existența Sfântului Ilie la noi în România ca având locuința la Buzău în persoana părintelui Alexie, fost călugăr arhimandrit la mănăstirea Adam. Este numit numai cu

³⁶⁷ Pr. Sorin Filimon, *Un fost membru al sectei „Turma Sfântului Ilie” avertizează Ecclesia românească*, în „România liberă”, 7 septembrie 1996.

³⁶⁸ Pr. Androne Angheluță, *op. cit.*, p.217.

³⁶⁹ *Dosar*, vol. I, p. 49; vol. II, p. 25.

diminutivul „tăticu” dar el nu este altcineva decât Dumnezeu Tatăl³⁷⁰.

Toți foștii adepți mărturisesc același lucru: „Totul este învăluit în mister, fiind lucrarea ascunsă a Sfântului Ilie care s-a întrupat în persoana lui Tăticu și care a venit să recruteze pe credincioși la sfârșitul lumii, pe cei 144.000 de credincioși, dintre care preoții și fecioarele, adică cei ce sunt căsătoriți și trăiesc în castitate”³⁷¹. După ce Alexie a decedat, adepții sectei așteaptă reîncarnarea Sfântului Ilie, respectiv a Tatălui ceresc în alt Moș al sectei: „Sute de adepți ai sectei așteaptă cu sufletul la gură reîncarnarea lui Dumnezeu, deoarece la începutul lunii februarie, Anton Cojocaru din Buzău, un bătrân de 91 de ani, numit de către adepți Tăticu și considerat reîncarnarea lui Dumnezeu, a murit”³⁷².

Din cele de mai sus reiese clar că adepții sectei sunt *antitrinitari*, chiar dacă susțin că nu aparțin sectei, că nu au auzit de această grupare, afirmând oficial că sunt ortodocși.

În ceea ce privește *reîncarnarea*, în creștinism nu poate fi vorba de așa ceva. Reîncarnarea este credința păgână care arată că sufletul, după moartea trupului, pentru a ajunge la purificare, poate trece prin mai multe trupuri de oameni, animale sau chiar plante. Astfel, „teoria orientală a reîncarnărilor presupune că trupul nu este altceva decât un veșmânt de care te poți lepăda fără mari probleme ca să îmbraci altul. De altminteri, ni se spune, celulele ni se reînnoiesc fără încetare și trupul pe care îl avem la 50 de ani nu mai este deloc cel din copilărie”³⁷³. Ideea aceasta este cu totul străină de învățătura de credință creștină și

³⁷⁰ *Ibidem*, vol. I, p.79.

³⁷¹ *Ibidem*, p. 47.

³⁷² A murit Dumnezeul sectei „Turma Sfântului Ilie”, în „Evenimentul”, 1995.

³⁷³ Olivier Clement, *Despre reîncarnare*, „Vestitorul Ortodoxiei”, martie, 1996; Pr.dr. Nicolae Achimescu, *Religii în dialog*, Editura Trinitas, Iași, 2006, p. 252-274.

nu o găsim nicăieri în paginile Sfintei Scripturi sau în scrierile Sfinților Părinți. Reîncarnarea nu are nimic de-a face cu creștinismul. Cine acceptă reîncarnarea elimină Învierea lui Hristos și învierea universală de la sfârșitul acestei lumi. Învățătura creștină se bazează pe dreptate, iubire și judecată. Învierea lui Hristos este temelia învierii noastre: „Și dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră” (I Cor. 15, 14). Sfânta Scriptură afirmă cu claritate că, după moarte, sufletele nu se duc în alte trupuri, ci merg într-un loc anume: rai sau iad (Luca 16, 22-23). Tot despre mergerea în iad sau în rai ne mai vorbește și Mântuitorul Iisus Hristos atunci când iartă pe tâlharul ce s-a pocăit pe Cruce: „Și zicea lui Iisus: Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta. Și Iisus i-a zis: Adevărat, adevărat grăiesc ție, astăzi vei fi cu mine în rai” (Luca 23, 42-43).

Sfânta Scriptură nu ne vorbește niciodată de mai multe vieți, ci de una singură, ca dar al lui Dumnezeu, la sfârșitul căreia urmează judecata (particulară și universală). Că omul va muri o singură dată, reiese și din spusele Sfântului Apostol Pavel: „Așa este și învierea morților: se seamănă (trupul) întru stricăciune, înviază întru nestricăciune. Se seamănă întru necinste, înviază întru slavă, se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere. Se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere. Se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc. Dacă este trup firesc este și trup duhovnicesc.” (I Cor. 15, 42-44).

b) abateri de ordin liturgic

Cele mai importante abateri de acest fel constau în:

- practicarea preoției Sfântului Ilie și strâns legat de această practică, fiin și rugăciunea;
- practicarea spovedaniei prin corespondență și pervertirea tainei Sfintei Euharistii;
- practicarea căsătoriei albe;

- transmiterea mesajelor din cer, respectarea stilului vechi, jurământul fals, salutul.

Adeptii Turmei Sfântului Ilie au o preoție specială, numită *a Sfântului Prooroc Ilie*, deosebită de preoția Bisericii, instituită de Mântuitorul Iisus Hristos. Această așa-numită preoție este total diferită de preoția canonică a Bisericii. Este o preoție laică în baza căreia mireni puteau folosi la rugăciunile particulare formule liturgice întâlnite în cultul divin public, conform rânduielilor tipiconale ale Bisericii. Acești preoți ai Sfântului Ilie pot spovedi și împărtăși, practică în contradicție totală cu învățătura Bisericii. În cadrul sectei cei mai râvnitori bărbați erau hirotoniți de Alexie ca preoți ai Sfântului Ilie, săvârșind cele ale preoției în locuri anume și numai cu membrii sectei. Un fost adept a afirmat că Alexie a făcut o astfel de hirotonie în mașină, în timp ce se îndrepta spre Slănic Moldova, unde acesta (Alexie) făcea tratament (culmea ironiei – Dumnezeu Tatăl trebuia să fie vindecat de oameni). De altfel, „Alexie de la Buzău este pomenit de către preoți (preoții turmei) la slujbe cu titlul de patriarh și Înalt Prea Sfințit. Acest Alexie săvârșea și rostea cele convenite episcopului”³⁷⁴. Toți bărbații care nu sunt preoți ai Sfântului Ilie sunt diaconi, rostind la rugăciunea în comun, săvârșită în diferite case, ectenii și citind din Evanghelie. Bărbații la rugăciuni spuneau o Sfântă Evanghelie ținând în mână Sfânta Cruce și orice adept al Turmei Sfântului Ilie de gen masculin este considerat diacon după preoția Sfântului Ilie, putând rosti Sfânta Evanghelie, ectenii sau chiar binecuvântarea la masă, așa cum mărturisesc adeptii³⁷⁵. O altă adeptă mărturisește că rugăciunile făcute de preoții speciali ai Sfântului Ilie imitau oarecum rânduiala din Biserică: „noi, cei de față, spuneam ceea ce spune strana, iar

³⁷⁴ Răzvan Călin, *La Bârlad starețul „Turmei Sfântului Ilie” este pensionarul Gheorghe Ciurăscu*, în „Monitorul de Bârlad”, 25 noiembrie, 1996.

³⁷⁵ Dosar, vol. I, p. 47.

moșul o făcea pe preotul. La început mi se părea dubios, mai ales când moșu a început să stropască cu agheazmă exact cum se face la Sfântul Maslu³⁷⁶. Peste acești „preoți” și „diaconi” sunt puși un fel de stareți. „Despre moșu Ghiță se afirmă că ar avea preoția Sfântului Ilie și că ar avea harul unui episcop³⁷⁷. Fiecare preot al Sfântului Ilie este hirotonit de unul din acești moși, în special de Alexie și, după moartea acestuia, de urmașul lui. Un astfel de preot afirmă: „Declar că înainte de a se naște primul copil am fost și eu *călugărit* și *preoțit* de părintele Alexie. Mi s-a dat la călugărie numele Visarion. Am fost călugărit în ziua de Rusalii 1960, la Buzău, de părintele Alexie, *tăticul*, iar preoțit în casa de adunare a sectei *Turma Sfântului Ilie*, în gară la Rosiești tot în 1960³⁷⁸.”

După cum se vede, se face o confuzie între călugări și căsătorie.

Strâns legată de această preoție există și *practicarea rugăciunii* care este oarecum diferită de stilul ortodox. În primul rând au făcut modificări după bunul lor plac în rugăciuni. Ei practică citirea *acatistului Sfântului Prooroc Ilie*, altul decât cel din Acastier sau Ceaslov. Este clar că au renunțat la acatistul Sfântului Ilie din Acastier în favoarea unui alt acatist făcut de ei în cinstea „preoților” Turmei Sfântului Ilie.

Ei practică *spovedania prin corespondență*. Un fost adept al Turmei a afirmat că părintele Alexie a cerut mamei sale să se spovedească prin corespondență, adică să-și scrie păcatele pe o hârtie și să o trimită la Buzău. Dezlegarea urma, probabil, să fie dată tot prin corespondență. Ținând cont că acesta era Sfântul Ilie și Dumnezeu Tatăl, dezlegarea putea fi validată și dacă a fost trimisă de la distanță. O fostă adeptă mărturisește: „La început părintele C.M. făcea molitfa la toți care erau în Biserică, iar celor care veneau târziu le făcea și lor. După o

³⁷⁶ *Ibidem*, p. 70.

³⁷⁷ *Ibidem*, p. 72.

³⁷⁸ *Ibidem*, vol. II, p. 65.

perioadă de câțiva ani nu mai proceda așa, ci făcea molitfa cu câți erau în Biserică, iar celor care veneau pe urmă nu le mai făcea, zicea că ne-a pomenit pe toți”. Este în aceste situații ceva asemănător cu ceea ce se întâmpla la Vladimirești. Spovedania se făcea, în general, la preoții Sfântului Ilie: „Părintele C.M. se spovedea la „Tăticu”, dar într-o perioadă se spovedea la Moș Ghiță Angheluță, acesta nefiind decât un pensionar de pe șantier, dar care avea preoția Sfântului Ilie, la fel ca și Moș Ghiță Ciurăscu, aceștia disputându-și de multe ori întâietatea în Turma Sfântului Ilie”³⁷⁹. Este, însă, cu totul de neînțeles cum un preot al Bisericii, care la rândul lui stă în scaunul duhovniciei, absolvent al studiilor de teologie poate să se spovedească la un mirean fără nici o pregătire teologică!

Pentru a nu lăsa loc bănuielilor sau a nu se divulga secretul Turmei, poți să te spovedești și la alți duhovnici, dar trebuie să tănuiești apartenența la sectă, chiar în momentul spovedaniei. Spovedania la acești duhovnici era formală: „În toată vremea aceasta mă spovedeam, dacă o făceam, numai pe jumătate, ascundeam noului duhovnic toate lucrurile condamnate de Biserică”, mărturisește o adeptă³⁸⁰. Au fost și cazuri când li s-a impus adeptilor, după racolare, să renunțe la duhovniciei pe care îi aveau în favoarea celor din Turmă, în special în favoarea celor ce aveau preoția Sfântului Ilie. Este clar că această Sfântă Taină este greșit înțeleasă de această sectă.

Taina Spovedaniei, în Tradiția sacramentală și spirituală ortodoxă este premergătoare *Tainei Euharistiei*, jertfa nesângeroasă adusă de Hristos prin preoția Bisericii, prin care, cu invocarea Duhului Sfânt spre prefacerea pâinii și a vinului în Trupul și Sângele lui Hristos, Acesta Se împărtășește credincioșilor spre viața veșnică. În cazul sectei nu există preoție sacramentală și nici Spovedanie sau Împărtășire cu

³⁷⁹ *Ibidem*, p. 56.

³⁸⁰ Pr. Sorin Filimon, *art. cit.*

Trupul și Sângele lui Hristos, ci doar iluzia comuniunii cu Domnul înviat și uzurparea unor calități – cea de preot al Bisericii unice a mântuirii. Preoții Bisericii au primit puterea de a lega și dezlega păcatele oamenilor: „orice vei lega pe pământ va fi legat și în ceruri și orice vei dezlega pe pământ va fi dezlegat și în ceruri” (Matei 16,19; Ioan 20,23). Nu există nici o preoție a Sfântului Ilie, iar cei care sunt împuterniciți să săvârșească Sfintele Taine sunt episcopii și preoții, consacrați în Taina Hirotoniei pe care Mântuitorul Hristos, Veșnicul Arhiereu, a instituit-o pentru și prin Apostolii Săi pentru ierarhia sacramentală a Bisericii., le-a instituit prin jertfa sa pe Cruce. Acești presupuși „preoți” ai Sf. Ilie nu sunt preoți ci lupi răpitori, prooroci mincinoși (Matei 24,11) ce înșală pe cei creduli, ruși de Biserică.

În cadrul sectei, Euharistia nu este soferită din sfântul potir, pâinea și vinul prefăcute în Trupul lui Hristos, ci, așa cum mărturisește o adeptă: „Mi-a dat părțile zicând că este Sfânta Împărtașanie, să le iau în fiecare zi, pentru că nu este nevoie de mărturisire”³⁸¹. Și alți foști adepți mărturisesc același lucru: „După ce a încercat să mă lămurească, B.I. mi-a dat Sfânta Împărtașanie sub formă de părțile care erau de la „Tăticu”³⁸². Această împărtașanie, părțilele aveau și un rol „ocrotitor” iar adepții Turmei trebuiau să le parte cu ei, având datoria de a le consuma zilnic înainte de a lua anafură. „Am fost învățată să le port permanent asupra mea pentru a fi ocrotită de Dumnezeu și salvată de moarte năpraznică, consumându-le zilnic înainte de a lua anafură după ce am rostit rugăciunea înainte de împărtașanie”³⁸³.

O altă abatere de ordin liturgic și sacramental este *căsătoria albă*. Ei susțin că toate tainele duc la mântuire, în afară de Taina Cununiei, care numai dacă este păstrată curată,

³⁸¹ Dosar, vol. I, p. 43.

³⁸² *Ibidem*, vol. II, p. 43.

³⁸³ *Ibidem*, vol. I, p. 47.

fără consumarea actului conjugal, fără relația naturală, binecuvântată dintre bărbat și femeie în ordinea iubirii și a procreației, poate mântui. După cum se poate constata, pentru adepții sectei Turma Sfântului Ilie nu contează păstrarea dreptei credințe ortodoxe mântuitoare, ci doar păstrarea fecioriei trupești, aceasta fiind condiția primordială pentru obținerea mântuirii. Căsătoria albă, un mod ideal de conviețuire în cadrul familiei, constă în abținerea sexuală între soți. Ei mai vorbesc și de *călugăria albă* – a trăi în lumea necăsătoriei albe nu este mântuire și preoții care au copii nu se mântuiesc decât dacă se opresc de la actul conjugal și primesc învățătura lor. Astfel „toți membrii acestei secte sunt obligați la abținerea de la actul conjugal, dovada că majoritatea dintre ei nu au copii. Cei care au, au fost atrași în sectă după aceea”³⁸⁴. Se pare că această căsătorie albă este un dintre condițiile pe care cei racolați trebuie să le îndeplinească pentru a fi acceptați definitiv de sectă. Un fost membru mărturisește următoarele: „Pentru a face parte din Turmă trebuia să respectăm căsătoria albă sau trăirea în feciorie atunci când aș fi căsătorit, lucru pe care părintele C. îl respecta și îmi dădea exemple de „frați” – membri ai acestei secte, care trăiesc în feciorie, căsătoriți fiind. Pentru cei care aveau copii, nu există cale de mântuire decât dacă vor renunța la calea conjugală, afirmând că preoții care au copii nu se mântuiesc”³⁸⁵.

Prin urmare, condiția *sine qua non* pentru mântuire este păstrarea castității trupești în cadrul căsătoriei. Ce este mai grav este că adepții disprețuiesc pe cei care au copii, care nu practică această căsătorie. În istoria Bisericii au existat puține cazuri în care s-a păstrat castitatea în cadrul familiei, dar acestea au fost cazuri izolate, însă în Turma Sfântului Ilie această este o regulă generală. Tinerilor căsătoriți li se impune

³⁸⁴ *Ibidem*, vol. II, p. 24.

³⁸⁵ *Ibidem*, p. 55.

să păstreze castitatea, dar acest lucru nu este o alegere proprie pe care să o știe numai Dumnezeu și duhovnicul. Acești tineri nu au voie nici măcar să se țină de mână. O fostă membră relatează următoarele: „C.N. mi-a dat ascultare și binecuvântare să mă căsătoresc cu G.A. (acum F.A.) și mi-a interzis să am relații conjugale sau să o ating în vreun fel. Trebuia să fim ca fratele cu sora. Din anul 1991, când m-am căsătorit, am păstrat această zisă căsătorie albă până în 1994, când m-am retras din sectă și am început o viață normală din toate punctele de vedere”³⁸⁶.

Tinerii sunt obligați să se căsătorească cu cine hotărăște liderul local al sectei sau, atunci când era în viață, Alexie. Astfel, tinerii binecuvântați de Tăticu sunt declarați căsătoriți în fața lui Dumnezeu fără cununie religioasă, civilă sau altă binecuvântare (rugăciuni de logodnă), deoarece este însuși Dumnezeu-Tatăl în persoană care a venit la sfârșitul lumii să adune pe cei aleși ai Săi”³⁸⁷.

Același lucru este arătat în „România Liberă” de un fost adept: „Casa din Buzău era un fel de dispecerat matrimonial. Fetelor cărora le-am fost recomandați ca viitori soți, eu și un prieten, li s-a spus că le-au fost trimiși „doi crai moldoveni”. Dacă ele nu ar fi fost de acord cu căsătoria ar fi fost trimise la mănăstire. Când m-am căsătorit, am primit instrucțiuni de la șeful Turmei: îi voi spune soției mele soră, iar ea îmi va spune mie sfinția ta; n-am voie nici măcar să o țin de mână. Și trei ani am stat așa cu soția mea”³⁸⁸.

Ceea ce este mai grav în gândirea acestor sectari, pe lângă consecințele psihice, sociale ale practicii abstenenței totale în familia creștină, este faptul că cei care nu se opresc de la actul conjugal, de la consumarea căsătoriei nu se mântuiesc, trecând peste cuvintele Sf. Pavel (I Timotei, 4, 3-5; I Corinteni 7).

³⁸⁶ *Ibidem*, p. 24.

³⁸⁷ *Ibidem*, vol. I, p. 47.

³⁸⁸ Pr. Sorin Filimon, *art. cit.*

Copiii sunt considerați rod al păcatului, familiile cu prunci fiind considerate întinate. Pentru adepții Turmei mai importantă este racolarea de noi adepți decât nașterea de prunci, deoarece nu au timp de copii, importanți sunt copiii duhovnicești. Dacă ai copii, spun ei, ești rob al copilului, iar pentru a face lucrarea Sfântului Ilie trebuie să fii eliberat de aceștia. Singurul păcat al noilor născuți este chiar faptul că s-au născut. De aceea, așa cum spunea un adept, „păcatul capital al acestor copii era doar simplul fapt că se născuseră. Iar el ar fi fost fericit dacă ar putea lua acești copii pentru a-i învăța ca la rândul lor să nu facă același păcat”³⁸⁹. În concepția lor, copilul este purtător al păcatului de moarte doar prin simplul fapt că s-a născut. Nu putem decât să facem apel în acest caz de ură față de copii, de atitudinea cea mai antiumană ce poate exista, decât la iubirea Mântuitorului Iisus Hristos pentru copii, la sensibilitatea Sa divină față de puritatea lor (Matei 19,14).

Unii adepți nu se pot împlini în această condiție și sunt înlăturați din Turmă. Redăm în continuare o relatare înfricoșătoare: „Alexie (tăticu) și preotul Ilie Marin (mămica) mi-au promis că-mi vor da această fată, care era fiica lui D.E., cu condiția să trăiesc cu ea în curățenie, adică să trăiesc cu ea ca frate și soră. Noi nu am putut să ținem această făgăduință. Din căsătorie au rezultat patru copii. La nașterea primului copil am fost alungați din Turma Sfântului Ilie și am fost considerați spurcați. Părinții noștri nu ne mai permiteau la ei cu copiii pentru că le spurcam patul pe care ne așezam sau pe care s-ar fi urcat copiii să se joace. Copiii noștri nu erau iubiți, iar părinții noștri n-au avut grijă de ei niciodată. După ce am născut copiii, am fost alungați de toți și neajutați de părinți, spunând că noi suntem niște păcătoși și am spurcat Turma Sfântului Ilie. Am

³⁸⁹ Dosar, vol. II, p. 88.

stat șapte ani lângă mama și nici apă nu mă lăsa să iau de la fântâna ei”³⁹⁰.

Paradoxal, deși viața conjugală este interzisă, liderii sectei considerau că este mai plăcută înaintea lui Dumnezeu practicarea masturbației, a homosexualității.

Revelațiile particulare, transmiterea așa-ziselor mesaje din cer, visele au mare însemnătate la sectă. O fostă adeptă relatează următoarele: „Acum câțiva ani în urmă, nu știu exact prin ce an, mama mea a venit la mine la Vaslui foarte alarmată, că trebuie să salvăm copii avortați. Căci un adept al Turmei, pe nume Angheluță, a avut o vedenie, a văzut o mare de copii, care ridicau mâinile la cer și strigau ajutor și deci noi trebuie să ajutăm...”³⁹¹.

Adepții sectei Turma Sfântului Ilie *țin și stilul vechi, sunt adepți ai calendarului iulian*. Toți membrii sectei trebuie să țină calendarul iulian, neîndreptat, aceasta în secret. Ei sărbătoresc cu drag sărbătorile pe vechi, dar își îndeamnă adepții să meargă la biserică la sărbătorile pe stil nou doar pentru a ascunde apartenența la sectă. În sărbătorile pe stil vechi fac slujbe în case particulare pentru că acest lucru este posibil, bărbații având preoția Sfântului Ilie. În calendarul sectei sunt trecuți ca sfinți Inochentie de la Balta care este în concepția sectei Dumnezeu Duhul Sfânt, Ioan Zlotea, Ilie Marin, Petrache Lupu de la Maglavit și alții. În tot timpul anului se salută cu expresiile „Hristos a înviat”, „Inochentie a înviat”, „Sfântul Ilie a înviat”.

Adepții secteiei se consideră drept *cei aleși*, au o concepție elitistă despre propria grupare, iar la sfârșitul lumii, doar ei se vor mântui, deoarece ei reprezintă numărul celor 144.000 de aleși despre care vorbește Apocalipsa.

³⁹⁰ *Ibidem*, p. 59.

³⁹¹ *Ibidem*, p. 61.

Adeptii folosesc *jurământul fals* pe Sfânta Cruce și Sfânta Evanghelie și fac semnul Crucii peste toate obiectele pe care le folosesc.

Adeptii recurg la *amenințări, blesteme* la adresa celor ce au ieșit din sectă. *Practică zeciuala*, iar membrii sectei sunt datori să aducă la conducători bani, obiecte și alimente, pentru ca Sfântului Ilie să îi treacă mânia și să ierte păcatele. Se strângeau, astfel, sume fabuloase cu care liderii trăiau într-un lux străin de călugăria albă cu care se laudau.

III.2.3. Hotărâri sinodale privind secta „Turma Sfântului Ilie”

Sinodul Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, întrunit în ședința extraordinară la Iași, la cererea Episcopiei Romanului și Hușilor în data de 5 septembrie 1994, a studiat, pe baza mai multor declarații, manifestările unui fenomen religios eretic, de tip inochentist și puritan, numit „Turma Sfântului Ilie”, apărut în sudul Moldovei. Acest fenomen sectar care a contaminat pe unii preoți, monahi, studenți, credincioși laici, majoritatea din Eparhia Romanului și Hușilor, extins și în alte părți, principalele localități unde se manifestă fiind Vaslui, Bârlad, Galați, Tulcea, Brăila, Buzău, București, Iași a fost condamnat ca *eretic* datorită abaterilor următoare, de ordin *dogmatic*:

a) idolatrie – Dumnezeu este înlocuit cu Sfântul Prooroc Ilie, o identificare în sens panteist a creaturii cu divinitatea.

b) credința în reîncarnare (metempsihoza), în sensul că Sfântul Prooroc Ilie s-a reîncarnat în persoana Sfântului Ioan Botezătorul, iar apoi în Inochentie, care a trăit în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea (inițiatorul mișcării sectare de la Balta, din Basarabia), apoi într-un oarecare Ioan Zlotea, iar mai recent într-un oarecare Alexie (pe numele său real Anton Cojocar) de la Buzău, un bătrân de 90 de ani, considerat de adepti a fi Dumnezeu și fiind numit de aceștia „Tăticu”.

Sinodul a condamnat ca *necanonice* și devierile de ordin *sacramental-liturgic*:

- preoția numită „a Sfântului Prooroc Ilie”, deosebită de preoția canonică a Bisericii Ortodoxe: toți bărbații adepți ai sectei se pot comporta liturgic ca diaconii (citesc Sfânta Evanghelie, rostesc ectenii, etc.)

- spovedania prin corespondență și îndemnarea credincioșilor să se spovedească la unii mireni.

- transmiterea așa-ziselor „mesaje primite din cer” de către persoane fără nici o pregătire teologică și spirituală.

- citirea acatistului zis „al Sfântului Prooroc Ilie”, altul decât cel publicat de Patriarhia Bisericii Ortodoxe Române, textul sectei conținând îndemnuri la crime și violență, folosindu-se abuziv și eronat referințe din Vechiul Testament.

- salutul dintre membrii sectei, de obicei, cu formula „Hristos a înviat”, de duminică până joi, iar în celelalte zile ale săptămânii cu formule ca: „Maica Domnului a înviat” sau „Părintele Inochentie a înviat”.

- folosirea jurământul fals, pe Sfânta Cruce și pe Sfânta Evanghelie, atunci când li se cere să dea informații privind învățătura și practica sectei lor.

Sinodul mitropolitan a mai condamnat și alte practici ale sectei după cum urmează:

- folosirea în mod abuziv și tendențios a numelui Arhimandritului Cleopa Ilie, de la mănăstirea Sihăstria (jud. Neamț), cu scopul de a justifica învățătura și practicile lor greșite și prozelitismul printre preoții și credincioșii ortodocși, folosind daruri și promisiuni deosebite, falsul, minciuna, de cele mai multe ori ascunzându-și adevărata identitate;

- abținerea de la țuică, deși recomandă vinul și alte băuturi, și interzicerea consumării usturoiului, deși recomandă ceapa și prazul;

- anunțarea unor cataclisme și pedepse mari asupra omenirii;

- amenințarea adepților cu diferite pedepse divine, în cazul în care trădează doctrina și practicile secrete ale sectei;
- e) încercarea unor adepți ai sectei de a justifica din punct de vedere religios păcate grele, legate de perversiuni și devieri erotice³⁹².

Secta „Turma Sfântului Ilie” constituie un fenomen patologic, pseudoreligios, deviant, străin de spiritul Ortodoxiei românești

III.2.3. Concluzii

Secta „Turma Sfântului Ilie”, influențată de unele mișcări de aceeași natură din spațiul ortodox rusesc de altădată, prin doctrina și practicile ei este anticreștină, deoarece relativizează unicitatea absolutului divin, propune idei panteiste, respinge Biserica și Sfintele Taine prin care omul este în comuniune cu Dumnezeu, Treimea de persoane și întâlnește pe Hristos în Duhul Sfânt spre bucuria vieții și a mântuirii.

Practicile sectei, și mai ales „căsătoria albă”, sunt antiomane, antisociale, contrare spiritului Evangheliei și Tradiției creștine iar devierile comportamentale sunt contrare spiritualității creștine.

Concepția despre reîncarnare nu este compatibilă cu antropologia creștină și favorizează laxismul moral, neagă realitatea bucurii învierii și a vieții veșnice în comuniunea cu Hristos înviat.

III.3. Biserica Secretă

Fenomenul „Biserica Ortodoxă Secretă” comportă multe abateri de la învățătura de credință ortodoxă, de la practica

³⁹² „Candela Moldovei”, Septembrie, 1994.

liturgica ortodoxă și de la spiritualitatea ortodoxă. În zilele noastre, nu te poți numi un bun misionar al Bisericii fără Biserică sau împotriva Bisericii lui Hristos, cum mulți încearcă să se numească. Dumnezeu vrea de la noi unitate în Biserica Sa, vrea „*ca toți să fie una*” (Ioan 17, 21), pentru a păstra „*unitatea Duhului întru legătura păcii*” (Efeseni 4, 3). Această recomandare venea din dorința de a se evita dezbinările, care slăbesc unitatea de neam, despart sufletele, păgubesc credința. Între cei care aduc dezbinarea în spațiul Bisericii Ortodoxe sunt și adepții „Bisericii ortodoxe secrete”.

III.3.1. Istoric

Întemeietorul „Bisericii secrete”, Constantin Dogaru, s-a născut la 12 decembrie 1948, în Mălușteni, județul Vaslui, domiciliază actualmente în municipiul Tecuci. Este absolvent al Facultății de Mecanică a Universității din Galați. Mai înainte a lucrat ca maistru și a predat discipline tehnice la Liceul Industrial nr. 1 din Tecuci, între 1978-1984 și matematica la școala gimnazială din Cosmești, județul Galați, doar în toamna anului 1999, deoarece în cursul anului școlar 1999/2000, consiliul de administrație al școlii a luat în dezbatere cazul profesorului Dogaru, pe baza plângerilor unor eleve referitoare la comportamentul indecent al acestuia. Profesorul Dogaru, în loc să se ocupe de predarea disciplinei pentru care fusese angajat, distribuia broșuri cu un conținut religios, alcătuite de el și aborda cu elevele probleme de sexualitate. Consiliul a hotărât sancționarea acestuia cu desfacerea disciplinară a contractului de muncă, dar Constantin Dogaru a preferat să demisioneze.

În relațiile de familie este violent, terorizându-și soția și impunând unor adepți regimuri alimentare severe, care se soldează cu grave îmbolnăviri. Pe soția apropiatului său,

Dimoftache Ulise din Tecuci, a vrut s-o crucifice într-unul din Posturile Paștelui, pentru a o „*exorciza*”.

De câțiva ani însă, el a inițiat o mișcare pseudoreligioasă, pretinzând că este subiect al unor teofanii, mariofanii și angelofanii, primind poruncă de la Dumnezeu să facă cunoscut oamenilor mesajele primite tainic în calitatea sa de „*comunicator ceresc*”. Activitatea acestuia precum și a altor lideri ai grupării constă în alcătuirea de scrieri cu caracter liturgic și profetic, precum și din „conferințe” ținute în unele localități din țară și din oficierea în taină a unor slujbe, la care a asociat și persoane de gen feminin.

C. Dogaru se consideră urmaș al lui arhimandritului Arsenie Boca sau Alexandru Porcescu și Nil Dorobanțu (*Biblia Maicii Domnului*, p. 528). Aria sa de activitate se întinde de la Drobeta-Turnu Severin până la Tulcea. El se autointitulează „*comunicator special trimis de Domnul Iisus Hristos*” sau „*Sfântul Înger Constantin – Hamimas*”, fiind când preot, când arhieru, ba chiar mai face parte și din Sfântul Consiliu Îngeresc. Dogaru pretinde că are viziuni și că Mântuitorul Iisus Hristos, Maica Domnului și îngerii comunică cu el, iar pe satana îl pune la punct: „*De multe ori venea Satan la mine și eu îi spuneam să se pocăiască*”. Dintre persoanele cu care „comunică” C-tin. Dogaru amintim, după spusele acestuia, pe „Jachet de Vicina” (probabil, mitropolitul Iachint de Vicina, secolul al XIV-lea) și pe Sf. Nicodim de la Tismana. De asemenea, acesta colaborează strâns cu maica Veronica de la Vladimirești, cu călugării Sebastian și Valerian din Corod, „nea Ion” de la Ionești de Argeș și mulți alții. Dar, Dogaru are și concurenți. Printre aceștia se numără și Tania Cuțov din Ploiești, care a scris că sunt 12 ceruri și nu 10! „*Trebuie ca și voi – spune comunicarea Maicii Domnului către Dogaru – la nivel terestru să vă puneți de acord cu scrierile voastre*”.

Pentru a-și răspândi învățătura, Dogaru a „hirotonit” bărbați și femei; Dimoftache Ulise din Tecuci, membru al

Oastei Domnului, internat în spital cu probleme psihice, Toader Țepeș din Bicaz, fost ajutor de mecanic de locomotivă, cu care Dogaru s-a întâlnit la înmormântarea ierodiaconului Gherasim de la Mănăstirea Cocoș, Andrei, un tânăr de 14 ani de la o școală ajutătoare din Arad, „arhierîța” Silvia Gheorghe și Hosu Doina din Brașov, Mihaela Manu, reporter la ziarul local din Vaslui, Ana Maria Voinea, patroana ziarului Har din București etc.

Din referințele care apar sporadic în scrierile lui Dogaru, rezultă că adepții săi sunt persoane care suferă de crize de identitate, cu tulburări și dedublări de personalitate care trăiesc și acționează sub impactul unei psihoze colective.

III.3.2. Doctrina

„Biserica ortodoxă secretă” își are originea în rățacirea vladimiristă alături de „Turma Sfântului Ilie” și de „Fenomenul gherasimist”. Mergând pe firul istoriei, vedem că în 1996, Sinodul Mitropolitan al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei studia și condamna fenomenul religios eretic, de tip inochentist puritan, intitulat „Turma Sfântului Ilie”.

Nu mult după această tulburare din sânul Bisericii, în anul 2000 au fost deconspirate practicile și învățăturile „fenomenului gherasimist”, tănuit pe cât posibil până atunci. Acest fenomen a fost identificat în „*Acatistul Domnului, Stăpânului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos – Prea Sfântului Părinte Gherasim de la Mănăstirea Cocoș*”, semnat de „preotul” Pop Emil, urmaș spiritual al „sfântului” Părinte Gherasim, broșură apărută în 1998 la Editura Helicon, Banat. Rățacirea se poate observa încă din titlu, iar citind în continuare acatistul, putem observa cum sunt transferate acestui părinte atributele Domnului Hristos. Erezia culminează cu formula din începutul icosului 11: „*spre slava Prea Sfintei Treimi, din care făcând parte Sfînția Ta, Părinte, Mântuitorul nostru*”.

Această mișcare a câștigat destui adepți, persoane așa zis „vizionare”, „clarvăzătoare” sau „comunicatoare cu divinitatea”. Majoritatea dintre aceștia pretind a avea diferite funcții sacerdotale: patriarhi, episcopi, preoți și diaconi, unii dintre aceștia susținând că au primit hirotonia direct de sus. Evident, aceștia nu au nimic în comun cu preoția apostolică a Bisericii lui Hristos.

Unul dintre cei care consideră că a primit hirotonia direct de sus într-un profet, împărat, clarvăzător, preot și patriarh este și Constantin Dogaru, din Tecuci. Mișcarea religioasă a lui Dogaru se înscrie în aceeași categorie a manifestărilor „profetice”, precum fenomenul de la Pucioasa, erezia pnevmatoforă a „gherasimiților” de la Mănăstirea Cocoș, județul Tulcea, viziunile maicii Veronica de la Vladimirești, în care afinitățile cu ideologia New Age sunt evidente. „Învățătura de credință” propovăduită de Dogaru nu poate fi încadrată teologic, nu are logică, ci este alcatuită dintr-o înșiruire de credințe, de idei și de „transmisiuni cerești” hilare pe care le consideră infailibile, întrucât au paternitate divină. Este limpede pentru orice om spiritual și rațional că avem de-a face cu o erezie, care sfidează mai toate fundamentele credinței ortodoxe, difuzată de un om ce are serioase probleme psihice.

Învățătura despre *Sfânta Treime*, structura supremei iubiri, este centrul vieții Bisericii și harul sfinților al Treimii face pe creștini să trăiască în comuniunea iubirii³⁹³. C-tin Dogaru împreună cu adepții săi mărturisesc credința într-un singur Dumnezeu întreit în Persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh dar afirmă că Tatăl mai are pe lângă Sfânta Treime încă 33 de fii neîntrupăți. Numele acestora este: Horius, Norius, Marcus, Marcinius, Angius, Servius, Septimus, Hariss-Bradd, Honorius, Samdalus, Servimitius-Serctus, Harpsandarius, Angelicus-

³⁹³ Prof. N. Chitescu, Pr.Prof. Isidor Todoran, Pr.Prof. I. Petreună, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004, p. 284.

Fortus, Norimus-Norigus de Avino, Sendelus, Serțius, Secus, Horianus-Stell, Horianus Bradd de Avino, Avinium, Ghestus, Gibael, Nemus, Orimus, Norigus cel Frumos, Digigatus-Sert, Festum-Dium, Diosus, Dinarium, Diminarium-Stel, Arpagonius-Sten, Tristan-Loius, Arpimfioxed-Dios³⁹⁴. Divinitatea are secretele ei speciale (*Biblia Maicii Domnului*, p. 402).

Despre *Tatăl* se spune că „întrege în bunătate pe oricine, în dragoste, în smerenie, în iubire, în colaborare, în sfaturi, în lucrare, în inteligență și în toate calitățile posibile știute și neștiute de voi pământenii”(*Biblia Maicii Domnului*, p. 422).

Întâlnim denumiri stranii precum cea de RAMA DIVINĂ, termen din lexicul religios extrem oriental, necreștin, alcătuită din Divinitate și Sfânta Pertuție divină (*Biblia Maicii Domnului*, p. 432).

Despre atributele dumnezeiești afirmă că „Domnul Dumnezeu este Atotștiutor. Și așa este, căci are o capacitate imensă de acumulare a datelor, o inteligență desăvârșită, o forță de lucru nemaipomenită, o putere de observație extrem de sensibilă și o calitate a gândirii extrem de înaltă... El este un Tot, un Gigant, Superintelligent, ... El este Supergigantul Superintelențelor din tot universul. Nu veți găsi în tot universul o ființă ca El” (*Biblia Maicii Domnului*, p. 444).

Hristologia este relativizată în sensul multiplicării întrupărilor divinului după modelul extrem oriental al avatarului. Dogaru este și el fiu al Tatălui, blasfemie inimaginabilă pentru un creștin. Astfel, Domnul *Iisus Hristos* într-o comunicare făcută lui Dogaru cu privire la *Biblia Maicii Domnului* spune despre sine: „Apoi și eu am fost bărbat-fecior de la naștere până la răstignire, dar și fecior divin după răstignire. Sunt Fiul Tatălui Ceresc, deci feciorul lui de ordin ceresc, născut din Fecioara Maria, după sfintele legi ale nașterii

³⁹⁴ Constantin Dogaru, *Țara Sfântă Ortodoxă și Marea lucrare divină din România*, ediția I, Craiova, 1999, p. 139-140.

divine și nu după ale Nașterii terestre. Steaua ce s-a arătat la Nașterea Mea a fost binecuvântată de Tatăl Meu Cel Ceresc spre a se arăta magilor și nu evreilor, drept pentru care așa s-a și întâmplat. Mersul stelei a fost diferit, arătând mersul Meu în lumea aceasta. Steaua a mers în sens invers celorlalte stele și s-a oprit la Bethleem de unde a început viața Mea de ordin terestru...” (*Biblia Maicii Domnului*, p. 527).

Persoana *Sfântului Duh* este caracterizată astfel: „Pe lângă calități ca Personalitate Atotputernică și Atotcunoscătoare mai are și supercalități cerești ca aceea de Atotluminător...El este și Atotsupravhegetor, dar și un Comunicator Suprem la cel mai înalt nivel ceresc... Divinitatea are o mare capacitate de învățare și învață din experiențele altora, fie reușite fie nereușite.

Duhul Sfânt face observații cosmice generale, dar și de ordin special sau foarte înalt... Duhul Sfânt este o personalitate care poate stimula unele calități și virtuți, putându-le transforma în supercalități...Duhul Sfânt poate lucra și în secret cum a făcut în vremea Apostolilor. Duhul Sfânt mai are capacitatea întineririi fizico-moleculare și spirituale³⁹⁵.

Prima și cea mai mare lucrare cerească a Duhului Sfânt o reprezintă marele echilibru al Sfintelor Personalități divine. Marea solidaritate a personalităților divine și cerești se realizează tot datorită Sfântului Duh³⁹⁶.

Există 7 grade de iluminare ale Duhului Sfânt. Acestea sunt: Iluminarea activă, Iluminarea inactivă sau pasivă, Iluminarea intermitentă, Iluminarea forțată, Iluminarea inconștientă, Iluminarea conștientă și forțată pe un anumit sens, Iluminarea liberă și sfântă³⁹⁷. Observăm, evident din ignoranță teologică și rea-credință, că Sfântului Duh îi sunt asociate

³⁹⁵ Constantin Dogaru, *Duhul Sfânt în România*, Editura Vultur Z. M., 2000, p. 93-94.

³⁹⁶ *Ibidem*, p. 95.

³⁹⁷ *Ibidem*, p. 103

atribute preluate din limbajul tehnicii și al informaticii, în perspectivă impersonală, nu din cel teologic consacrat în Tradiția creștină. Astfel, „înalta Personalitate Cerească a Duhului Sfânt lucrează pe îndelete, în multe feluri posibile și uneori imposibile de închipuit pentru omul de rând. Ceea ce omul de rând nu își poate închipui măcar că există, Dumnezeu face, datorită experienței Sale multimilenare. Vasta experiență divină, cât și uriașa putere de lucru, face din Dumnezeu un colos energetic uriaș imposibil de imitat, indiferent de nivelul de dezvoltare a unei civilizații sau de punere în practică a lucrărilor ei. Dumnezeu este Gigantul Giganților sau Colosul Coloșilor, într-un cuvânt este personalitatea supremă fără egal în tot Universul”³⁹⁸. Dumnezeu este un complex uneori de neînțeles. Personalitățile dumnezeiești nu se despart niciodată. Ele rămân unite pentru totdeauna. Această unire comună este realizată cu ajutorul Forței de coeziune sau de permanență apropiere divină. Această forță este în fiecare Personalitate dumnezeiască și nu se pierde niciodată... Marea Personalitate dumnezeiască este extrem de complexă, cu foarte multe secrete, cu foarte mari lucrări, cu cea mai mare putere de coeziune din Univers³⁹⁹.

Divinitatea și-a pus la punct nu numai tehnologia de a gândi ci și spectrele gândurilor le-a unit într-o forță de nedescris denumită *Slava Divină*. Caracteristicile specifice Slavei Divine sunt:

- a) Frumusețea neînchipuit de mare din punct de vedere spectral și din punct de vedere al multitudinii culorilor;
- b) Frumusețea formei dumnezeiești a Slavei din punct de vedere ceresc;
- c) Frumusețea admirativă la nivel de întreagă Împărăție Cerească;

³⁹⁸ Constantin Dogaru, *Duhul Sfânt în România*, Editura Vultur Z. M., 2000, p. 31

³⁹⁹ *Ibidem*, p. 33

d) Emanația razelor sfinte ce au o multitudine de caractere, inclusiv caracter vindecător, de protecție, de izgonire a duhurilor rele;

e) Caracterul sfințitor al slavei divine care poate ajunge și la nivel terestru;

f) Caracterul de învăluire sfântă a Sfintei Slave Divine se manifestă extrem de rar la nivel terestru, mai ales celor ce cu perseverență fac apel la caracterul Preasfânt al Slavei Divine, citind acatistul de mai bine de zece mii de ori la rând;

g) Caracterul arzător al slavei divine mai ales în cazul în care razele Sfintei Slave, lovesc fie dușmanii văzuți sau nevăzuți ai lui Dumnezeu;

h) Caracterul extrem al Slavei Divine se manifestă pentru toți cei ce cu mult devotament își pun viața într-o slujire directă, împlinind cu cea mai mare viteză și cu cea mai mare strictețe, sfintele porunci divine⁴⁰⁰. Așadar, „Slava Divină este un complex uriaș, miraculos și de ordin dumnezeiesc. Ea strălucește măreț și se vede în toate cerurile”⁴⁰¹.

Slava Divină dispune de anumite raze vindecătoare. Acestea sunt: raze pentru vindecarea bolilor la oameni, raze de vindecare pentru copiii mici în fașă, pentru fete și femei gravide, pentru vindecarea animalelor mari, vindecătoare pentru albine și alte vietăți zburătoare, vindecătoare pentru păsări domestice și sălbatice, vindecătoare pentru plante, raze pentru redresarea solului, raze vindecătoare pentru animale subterane și rozătoare⁴⁰².

Sfântul Tron Divin este edificiul cel mai sfânt posibil la care stau sfintele Personalități Divine... Dar pe lângă Preasfânta Treime mai sunt Prealumiinații de la Sfântul Tron divin care sunt diferiți de Prealumiinații Pertuției Divine⁴⁰³.

⁴⁰⁰ *Ibidem*, p. 41.

⁴⁰¹ *Ibidem*, p. 43.

⁴⁰² *Ibidem*, p. 44-45.

Tronul divin este extrem de frumos cu multe nuanțe multicolore, cu suprafețe foarte frumoase, din care ies Raze Sfinte deosebite. Sfântul Tron Divin are în componența sa mai multe laturi. Acestea sunt: latura alfa este latura Treimică; latura betta- specifică Duhului Sfânt, latura gamma, latura delta, latura ettann, latura noriumm, latura hammzisadd, latura anewyiuss, latura senawytyiss, latura hedywyiann, latura sewalyiss, latura honoryianna, latura semptdyana, latura serwymitiana, latura angywass, latura noriana, latura seudyiana, latura senetianna, latura secviniana, latura hiriann-steliana, latura omega, latura sfant-bradiana, latura aviniana, latura denwiana, latura heyiss, latura nemuriana, latura oriniana, latura adelaidiana, latura sutiana, latura festiniana, latura dyasyss, latura dinariniana, latura steliana, latura arpagonsteniana, latura loiusiana si latura arpimfixodiana⁴⁰⁴.

Sfântul Tron Divin este amplasat în centrul Opalului, Opalul fiind Cerul al X-lea, cel mai înalt de pe axa orizontală.

O abatere foarte gravă de la doctrina ortodoxă este afirmația că cerul este ființa lui Dumnezeu, înlocuind Creatorul cu creația și propovăduiește învățătura despre 10 ceruri, pe care Biserica Ortodoxă dintotdeauna nu o mărturisește. Dogaru dezvoltă o amplă învățătură despre *zece ceruri*, oferind o adevărată caricatură angelică. Împărăția cerurilor de care vorbește Mântuitorul Hristos este, potrivit lui Constantin Dogaru, Împărăția luminilor. „El susține că primul cer creat de Tatăl Ceresc este Opalul sau Cerul X. Celelalte 9 ceruri au fost create ulterior, ultimul fiind Cerul I”⁴⁰⁵.

Cerul I se află la Poarta Raiului, în Cerul III sunt formate toate sufletele, care apoi sunt instruite aici. Cerurile V-IX mai sunt cunoscute și sub denumirea de Cerurile Fericților, în

⁴⁰³ Constantin Dogaru, *Sfântul Tron Divin*, Editura Hyperion, Craiova, 2002, p. 4.

⁴⁰⁴ *Ibidem*, p. 6-35.

⁴⁰⁵ Constantin Dogaru, *Biblia Maicii Domnului*, p. 10.

Cerul IX aflându-se Sfintele Soboare Cerești, între care și cel al Maicii Domnului, tot aici găsimu-se și Orașul de Aur precum și Sânul lui Avraam. Opalul sau Cerul X este cel mai vechi. Cei de sus ne trimit informații despre cele 10 Ceruri... Intenția Tatălui Ceresc este de a extinde actualele hotare ale Împărăției Cerurilor prin formarea unui nou Cer care se va numi Cerul Christoforic⁴⁰⁶.

Nu toate Cerurile sunt la fel. Nici mărimea, nici structură, nici învelișurile cerești nu sunt la fel, nici oștirile de apărare ale fiecărui Cer nu sunt la fel. Oștirile cerești de apărare strictă ale fiecărui Cer nu sunt oștiri misionare, căci nu îndeplinesc misiuni în ceruri⁴⁰⁷. Fiecare Cer are câte un șef: astfel avem ca șef al Cerului V pe Sf. Serafim Stimat, Sf. Serafim Stivins este șeful Cerului VI, Sf. Serafim Andoreas este șeful Cerului III iar celelalte ceruri au ca șef câte un heruvim⁴⁰⁸. Această concluzie, ca și toată doctrina lui se bazează, după cum mărturisește, pe investigații făcute în lumea nevăzută (*Sfânta organizare a opalului*, p. 6), iar între „cercetători” menționează pe George Văsâi (p. 6).

În ceea ce privește *Mariologia*, Sfânta Fecioară Maria ocupă în cultul Bisericii Ortodoxe un loc de frunte, înaintea tuturor fapturilor văzute și nevăzute, fiind cinstită în mod deosebit, mai presus decât toți sfinții și decât sfinții îngeri, tocmai pentru faptul că prin nașterea după trup a Mântuitorului Hristos, ea este făptura umană în comuniunea cea mai deplină cu Dumnezeu.

Întreaga opera a lui Constantin Dogaru este străbătută de învățătura despre Maica Domnului. În legătura cu „zămislirea Maicii Domnului” Însuși Mântuitorul Hristos face o comunicare cerească: „Sufletul Preacuratei Maicii Mele a fost pregătit 2500 de ani după timpul nostru terestru spre a veni pe pământ.

⁴⁰⁶ *Ibidem*, p. 10-11.

⁴⁰⁷ *Ibidem*, p. 428.

⁴⁰⁸ *Ibidem*, p. 437.

Formarea s-a făcut în Cerul III, timp de 1000 de ani. Pregătirea cerească a sufletului Maicii Mele a fost făcută în Cerul X la un loc cu Sfinții Heruvimi și Serafimi. A fost un suflet complet (este și acum) care are cele 52 de calități și virtuți, deci a fost un suflet perfect... Sufletul Maicii Mele a fost adus în trupul Dreptei Ana de un Sfânt Înger al Întrupării pe nume Scarlat...Maica Mea a fost născută la 9 luni și o zi de Dreapta Ana, iar tăierea împrejur la fete nu se făcea. A fost protejată de la zămislire de 332 de Puteri Cerești, după care au protejat-o și în Templul de la Ierusalim⁴⁰⁹. „Soborul Maicii Domnului este format din aproape 36000 de Personalități, din care 11000 sunt Sfinte Puteri Cerești, în care intră Îngerii de Sobor, Stăpânii, Domnii, Începătorii, Îngeri Protectori, Îngeri Apărători în anumite domenii, Heruvimi și Serafimi cu diverse funcții și specializări cum ar fi: înregistratori de date secrete, înregistratori de rugăciuni și apeluri sfinte, înregistratori de slujbe creștine făcute în cinstea Preacuratei Fecioare, înregistratori de emisiuni pământești făcute în cinstea Ei sau a Sfinților din Sfântul Ei Sobor...În Sobor se află acum 25000 de Sfinți, dar în viitor vor fi mai mulți: Sfântul Heruvim Petru Pascale a zis către români că acela care dorește să ajungă în Soborul Maicii Domnului să se pocăiască, să facă multe fapte bune, să se roage citind în fiecare zi măcar 2 acatiste și 2 paraclise în cinstea Maicii Domnului... Sfântul Comandament al Soborului Maicii Sfinte are 2 colaboratori care sunt Heruvimi de la Tronul Maicii Domnului. Aceștia sunt Herminis și Handras. Alți Sfinți Îngeri colaboratori din Soborul Maicii Domnului sunt: Manganus, Sfinetis, Sertimius, Hangar, Siminius, Simbriotes, Gibael, Sitar, Herculeus, Macan...”⁴¹⁰.

În comunicarea făcută de „Sfântul Serafim Cibani” se spun următoarele despre Maica Domnului: „Să știi că Preacurata în

⁴⁰⁹ Constantin Dogaru, *Biblia Maicii Domnului*, p. 412.

⁴¹⁰ *Ibidem*, p. 406-409.

materie de colaborare este foarte severă, nu se lasă așteptată, și când Ea spune ceva, nu trece multă vreme și Ea împlinește. Dar când face raportul special sau general la Divinitate, pe mulți îi întrece, iar cuvântul ei este ascultat cu prioritate. Așa este ea cu mult curaj, cu mult respect, cu multă demnitate și cu multă dragoste spre cei ce o privesc, o admiră, se roagă către ea sau fac fapte bune în cinstea ei...⁴¹¹. De asemenea, la Maica Domnului nu se ajunge așa cu una cu două sau cu câteva rugăciuni sau cu câteva metanii făcute pe ici pe colo, ci trebuie râvnă serioasă și nu glumă...⁴¹². Apoi, „noi toți cei din ceruri, din Cerul I până în Cerul X, de la Baza Cerului I până în partea superioară a Cerului X avem respect solemn și deosebit față de marea Personalitate care s-a învrednicit prin propria smerenie de a fi Maica Domnului Iisus...Ca personalitate feminină, Preacurata este Șefa de Sobor în Cerul IX. Are în subordine peste 36000 de Personalități Cerești și participă la lucrările sfinte (din Sfânta Împărăție Cerească) făcând raport la divinitate, oricând este nevoie. Răspunde tuturor întrebărilor din Ceruri și de Pământ, în mod direct sau indirect prin sfinți, îngeri, heruvimi ori serafimi (din Sfântul Ei Sobor). Face misiuni în cosmos, pe Pământ, în Ceruri, ba încă uneori și în Iad, neputând-o opri nici forțele oarbe și întunecoase ale lui Satan...⁴¹³.

În evlavia și cultul Bisericii Ortodoxe, preacinstirea Maicii Domnului, bogată și dezvoltată, s-a manifestat sub diverse forme și s-a exprimat printr-o mare bogăție de imne în cult și în rugăciuni. Biserica îi aduce un cult de preacinstire nu numai pentru sfințenia ei deplină, ci pentru că și acum, aflându-se în stare preamărită în ceruri, de-a dreapta Mântuitorului Hristos, Fiul său, este Maica tuturor dreptcredincioșilor creștini pentru

⁴¹¹ *Ibidem*, p. 422.

⁴¹² *Ibidem*, p. 431.

⁴¹³ *Ibidem*, p. 445.

care se roagă neconținut, ea fiind „solitoarea” noastră către Fiul Său.

Dogaru inventează o mulțime de „personalități cerești”, de fapt atribuie în mod arbitrar nume îngerilor, unora din acestea făcându-le acatiste, în care amestecă incoerent îngeri cu diverse persoane lumesti (ex. poetul Mihai Eminescu). Acestor „Sfinte Puteri Cerești” cum le numește Dogaru, le-a atribuit nume hidoase, pocite, necunoscute în Biserica Răsăriteană și Apuseană. Astfel, el prezintă :

Heruvimii: Heraces, Ela-Olah, Heruvicle, Avton, Hanerus, Apfimans, Paul, Petreuț, Fevrent, Hevrent, Fevreu, Hexiss, Antim, Cavnicus, Imanius, Petru-Pascale, Savatie, Arvintes, Stivins, Steppen, Stivimans, Diomid, Antracs, Arvin.

Serafîmii: Tibor, Andoreas, Donin, Stimat, Animaus-Sterr, Ciban.

Îngeri: Mihail, Melfiorr, Hapfiman, Engel, Stilman, Flotov, Astym I, Hercimus, Cimbus-Eneas, Amonius, Mirifianus, Fuziman, Amnarius, Hantrics I ...Una din ereziile importante se regăsește în poemul lui Nicolae Negrilă din Craiova, potrivit căruia cerul este esența divină (*Acatistier*, p. 197).

„Doctrina” lui Dogaru este înțesată de profeții care au în centrul lor, în general, ideea că România va fi centrul religios al lumii. În opera sa, spațiul cunoștințelor religioase se restrânge geografic la „zona Mănăstirii Vladimirești și municipiul Tecuci... Mulți se vor încreștina de la Vladimirești și multe alte minuni se vor face prin descoperire divină în Țara noastră Românească. Mulți dintre serafimi se vor arăta în Noul Ierusalim românesc care se va construi din cele mai grozave materiale care acum nu sunt elaborate pe pământ; ele se vor elabora numai după instituirea Țării Sfinte Ortodoxe România, așa cum se va descoperi numai lui Constantin Românul, și nu altora. Cei ce spun că au har, dar nu au nevoie de descoperiri sfinte, ce progres sfânt vor face? De ce „oamenii harului” au nevoie de cele ale progresului? La Vladimirești să fie făcută o

cristelniță de aur, înaltă de 2,5 metri, în care să fie botezați evreii... Undeva în Moldova de dincoace de Prut, se va construi un oraș după un plan ceresc care se va numi Orașul Sfintei Cruci. În acest oraș se va construi o mare întreprindere pentru executarea lucrărilor sfinte ... Să fie chemați la colaborare mulți creștini ortodocși care vor să facă voia lui Dumnezeu în viața pământească”.

În volumul *Sabia Sfântului Arhanghel Mihail* scrie: „Deocamdată, instructori ai pocăinței veșnice sunt 15 preoți care au trăit cu toții în România. Dintre aceștia, cunoașteți și voi pe preoții călugări: Cleopa Ilie, apoi Nicodim Măndiță, Arsenie Boca, Nil Dorobanțu, Iacob de la Huși, Chirica și Popovici (care au fost slujitori la biserica Sf. Ioan Botezătorul din Tecuci)”. De reținut este și faptul, nostim de altfel, că atunci când Dumnezeu sau Sfintele Personalități Cerești sunt ocupate, binecuvântarea o primește de la un reprezentant al Pertuției divine: „... Eu, Ligurda, din Sfânta Pertuție divină ... Fiindcă Divinitatea este într-o conferință specială de ordin secret, am primit misiunea de a vă da această sfântă binecuvântare, de scriere a cărților” (Acatistierul Sfintelor Puteri cerești, p. 1).

În ceea ce privește *Sfintele Taine*, învățătura prof. Constantin Dogaru este în totală neconcordanță cu învățătura Sfintei noastre Biserici. El afirmă că „Sfintele Taine au fost instituite de Sfinții Părinți (urmași ai Sfinților Apostoli) căci Sfinții Apostoli mai mult au propovăduit și au slujit cum au putut pe unde au ajuns. Definitivarea Sfintelor Taine s-a făcut în secolul de aur al creștinătății (secolul al IV-lea). El face și o afirmație eretică, în lucrarea *Biblia Preacuratei și Ilustrei Fecioare Maria - Maica Domnului Iisus Christos*, p. 400, potrivit căreia Tainele au fost instituite de Sfinții Părinți, nu de Mântuitorul și mai există și o a opta taină, „Taina conlucrării cu divinitatea” (p. 400).

Sfânta noastră Biserică Ortodoxă învață că toate cele 7 Taine au existat de la început în lucrarea sfințitoare a Bisericii, după cum mărturisesc Cărțile Noului Testament și scrierile Sfinților Părinți ai Bisericii chiar dacă numărul de șapte Taine este menționat mai târziu. Biserica n-a formulat de la început învățătura despre 7 Taine fiindcă nimeni nu le-a contestat⁴¹⁴.

Dar Părinții și teologii de mai târziu au arătat și motivele pentru care Biserica a păstrat 7 Taine: sfințenia numărului șapte, care indica desavârșirea, și analogia cu cele 7 daruri ale Sfântului Duh, din viziunea profetului Isaia (11,2-3).

Pe lângă toate acestea, „Maica Domnului i-a zis d-lui Constantin Dogaru că în viitor să se instituie și Taina Conlucrării cu Divinitatea”⁴¹⁵.

Din spusele Ioanei Vintilă din Târgu Ocna aflăm că în Biserica Ortodoxă Secretă se practică *hirotonia femeilor* care este în totală contradicție cu practica și învățătura Bisericii dintotdeauna. Iată ce ne spune aceasta: „Mi-au spus că știu și simt că «sunt făcută să fiu preot» prin modul de a citi o rugăciune. Așa că, a doua zi, după slujba bisericească, am fost condusă la o doamnă acasă. Nu mică mi-a fost mirarea să văd că mai vin altele; s-au îmbrăcat toate în preot și s-au pus, frate, să facă slujba, citind din Ceaslovul” lui Dogaru; n-a lipsit nici împărtășania, Sfântul Potir, Sfântul Disc. Iar la Împărtășanie, dată oricui, căci e spre întărire, după o spovedanie făcută între ei, se cerea dobândirea unor virtuți deosebite. O „arhieria” s-a apucat să mă hirotonească pentru că așa simțea. Au toate gradele bisericești: diacon, preot, arhierie, patriarh, ...sustin că spovedania la un preot din afara sectei lor anulează harul, că sunt aleșii lui Dumnezeu pentru a salva lumea și pentru a îngropa morții din timpul și după Apocalipsă...”⁴¹⁶.

⁴¹⁴ *Îndrumări misionare*, p. 511.

⁴¹⁵ Constantin Dogaru, *Biblia Maicii Domnului*, p. 400.

⁴¹⁶ Ioan Vintilă, *Biserica secretă a Maicii Domnului*, în *Porunca Iubirii*, nr. 5-6, 2005, p. 117-118.

Referitor la *antropologie*, cartea „Calitățile sufletului omenesc” prezintă învățături contrare punctului de vedere ortodox și, în general, celui al filosofiei religioase, al metafizicii clasice cu teza acesteia despre simplitatea spiritului. Adepții susțin că sufletul este compus, iar pe fondul acestei afirmații, autorul detaliază, spunând că, în alcătuirea sufletului, cea mai mică unitate o reprezintă microaluatele, elemente indivizibile, foarte inteligente, având caractere energetico-spirituale diferite, foarte mari în raport cu celula umană. Mai multe microaluate alcătuiesc o aluetă (fr.alouette-ciocârlie), care nu îmbătrânește, nu moare, nu se înlocuiește, dar poate fi influențată de o aluetă superioară. Mai multe aluete formează o parte spirituală, specializată în diferite funcții: conștiință, voință, rațiune...⁴¹⁷.

Aluetele, fiind de natură spirituală, nu se formează pe pământ, ci în Cerul III, perfecționându-se în momentul intrării în trup, această concepție readucând în actualitate problema preexistenței sufletelor, concepție eretică condamnată de Biserica⁴¹⁸.

Microaluatele se nasc dintr-o formă generatoare spectral-spirituală, care lucrează într-un mod specializat neregulat. Aluetele compuse după o anumită formă structural-spirituală se completează cu alte părți formate concomitent, unindu-se pe baza constanței spirituale. După o instrucție prealabilă în diverse ceruri, spun ei, sufletul este implantat în trupul fătului la vârsta de 4 luni și jumătate⁴¹⁹, concepție ce neagă coexistența sufletului cu trupul din momentele prime de viață ale fătului, deschizând practic cale pentru avorturi sau alte experiențe de inginerie genetică. Sufletele se pot perfecționa în Cerul X,

⁴¹⁷ Constantin Dogaru, *Calitățile sufletului omenesc*, Editura Sfânta Ortodoxie, Craiova, 2000, p. 9-10.

⁴¹⁸ *Ibidem*, p. 10;

⁴¹⁹ *Ibidem*, p. 13;

pentru îndeplinirea unor misiuni speciale pe pământ- ca în cazul apostolilor, învățătorilor⁴²⁰.

Tot despre preexistența sufletului se vorbește și în lucrarea „Sfântul Tron Divin” unde autorul spune: „Înainte de a pleca Constantin (Dogaru) din ceruri spre a veni pe pământ, sufletul lui strălucea mai tare decât a unui heruvim de la Sfântul Tron Divin. De fapt el a fost instruit aici pe o modalitate secretă spre a veni la voi pentru a vă arăta cele sfinte și cerești”⁴²¹.

Virtuțile și caracteristicile sufletului pot fi împărțite în două categorii: detectate de oameni, văzute și simțite: credința, nădejdea, smerenia, dragostea, evlavia; detectate doar de Puterile cerești, de sfinți și de Dumnezeu (în număr de 30): culoarea sufletului; spectrul culorilor emise la nivelul suflet-gândire; unghiul spectrului culorilor; forța spectrală; fluxul energetic-spiritual; viteza gândului; unghiul spectral pe azimutul Pământ-Cer; unghiul pe azimutul Pământ-Iad; coeficientul de diviziune energetică; constanta spirituală; constanta de absorbție universală; forța de tranșare spre infinit; forța luminoasă de interferență; forța spectralo-undo-luminoasă; forța de variabilitate spirituală; forța energetică de șoc spiritual; forța antisatanică; forța de redresare spirituală; forța de șoc negativ-antisectar; forța de echilibrare energetică; contraforța spirituală de șoc; contraforța de dirijare cu energie distructivă sau cu energie de împrăștiere (disipare); forța de constrângere a elementelor negative satanice (sau nesatanice); forța de eliberare a spiritelor din iad (sau de ușurare a celor din iad); caracteristica simțurilor; energia simțurilor; caracteristica de trecere (de unde vine sufletul, unde a fost); magnetismul biologic-spiritual; capacitatea de acumulare (valoarea ei); sfințenia; luminozitatea; discul spiritual⁴²².

⁴²⁰ *Ibidem*, p. 17;

⁴²¹ Constantin Dogaru, *Sfântul Tron Divin*, Editura Hyperion, Craiova, 2002, p. 22

⁴²² *Idem*, *Calitățile sufletului omenesc*, p. 32-34.

Unele suflete, din mândrie luciferică, au ajuns în Nadir, zona cea întunecată, după ce nu au ascultat de divinitate și nu s-au pocăit sau au fost cândva în Atlantida. După distrugerea Atlantidei au fost ținute în spațiul G.Adamic (un fel de purgatoriu) timp de 5000 de ani, apoi s-a făcut Iadul, pe baza unor măsurători exacte⁴²³. Cei ce nu s-au pocăit nici aici, au fost trimiși în Iad, iar cei ce au dorit să facă penitență au venit pe Pământ, pe teritoriul Israelului⁴²⁴.

Sunt prezentate persoanele spirituale ce au luat parte la realizarea acestei lucrări: Rama (puterea) dumnezeiască, Îngerul Evteel, Heruvimii Heraces, Heruvicle, Antim, Paul, Sin-Karta, Îngerul savant „Floare albă de colț”, Îngerii păzitori Hercimus și Herracles, Floare Albastră, Arhanghelii Gavriil, Mihail, Rafael și Salatiil. Aceste Puteri cerești sunt înzestrate cu diferite calități și au anumite funcții și specializări: specialist-observator al formării spirituale, specialist în cosmologie, specialist în teologiile și religiile pământene, șef al Sanctuarului Ceresc, șef al Transmisiunilor Cerești, specialist în plante și alte probleme tehnice, specialist în mașini, utilaje, instalații, binevestitor, specialist în relațiile diferite dintre oameni, etc.

Un alt subiect care intră în atenția respectivei lucrări este despre virtuți și respectiv despre aparatele de măsură ale acestora. În acest sens, ei spun că virtuțile se măsoară în unități corespunzătoare, numite impropriu unități fragmentare, conceptual-spirituale, safiometrice, pe o scară de la 0 și 8. Între astfel de aparate se menționează Fragmentometru (pentru credință), Nadiometru spiritual valoric (pentru nădejde), Vibrometru spiritual (pentru dragoste) și Safiometru (pentru smerenie), Stabilometru spiritual (pentru starea de stabilitate a sufletului omenesc), Variometru absorbant (pentru gradul de

⁴²³ *Ibidem*, p. 18.

⁴²⁴ *Ibidem*, p. 19.

absorbție a rugăciunii în ceruri), Terimetru (pentru forța de trasare spre infinit) și exemplele ar putea continua⁴²⁵.

Lista aberațiilor continuă cu diferite forțe de care poate dispune omul: Forța luminică de interferență (capacitatea luminică pe undă de recepție spirituală a unei persoane dotate cu simțuri spirituale luminate), Forța spectrală undo-luminică, cu care se acționează asupra elementului spiritual advers (pentru efect maxim se recomandă o postire intensă de cel puțin 2 zile, fără mâncare sau băutură, cu rugăciunea luminică: „Doamne Iisuse Hristoase, lumina lumii, luminează-mă pe mine întunecatul”), Forța de variabilitate spirituală, Forța energetică de șoc spiritual (prin care credinciosul „sparge apărarea inamică”, formată din elemente contrare sfințeniei), Forța antisatanică, Forța de redresare spirituală, Forța de șoc negativ antisectar, Forța de echilibrare energetică, Contraforța de dirijare cu energie distructivă sau cu energie de disipare (prin care sunt anihilate vrăjile, descântecurile, halucinațiile), Forța de constrângere a elementelor negative (satanice și nesatanice), Forța de eliberare a sufletelor (spiritelor) din iad (această calitate se obține citind acatistele din Micul Acatistier al celor adormiți întru Domnul). Cei ce nu pot face milostenii sau pomeniri pot citi de 200-300 ori Acatistul milostivirii Sfântului Arhanghel Evgudiil. Totodată, se oferă cifre exacte ale celor care sunt în iad: 6 miliarde, dintre care 117 milioane români, dar și ale sufletelor care au ieșit din iad: 2,25 miliarde.

În continuare se vorbește despre *Culoarea sufletului* ce diferă în funcție de păcatele săvârșite⁴²⁶. Unghiul spectral pe azimutul Pământ-Cer, necesar pentru ca rugăciunea să ajungă în mod direct în Cerul X, unde se află divinitatea. Cei care nu au acest unghi beneficiază de ajutorul îngerilor sau al altor puteri⁴²⁷. Și Unghiul pe azimutul Pământ-Iad, ce reprezintă

⁴²⁵ *Ibidem*, p. 23-31.

⁴²⁶ *Ibidem*, p. 46-48.

⁴²⁷ *Ibidem*, p. 56-57.

distanța de la orbita Pământului până la iad și este important, pentru ca rugăciunile să pătrundă în iad⁴²⁸.

După trecerea în revistă a simțurilor, normale și paranormale, sunt prezentate apoi cu un limbaj pseudo-științific, folosindu-se termeni bombastici: Caracteristica de trecere spirituală a sufletului omenesc, Hipermagnetismul biologicospiritual, Capacitatea de acumulare informațională, luminozitatea, sfințenia, discul spiritual⁴²⁹.

Un capitol este dedicat Calităților speciale, prezentate de Heruvimul Vitorian, care îndeamnă la o activare a trăirii spirituale. Calitățile care fac posibilă apropierea de Împărăția Cerurilor sunt: calitatea de a fi conlucrător cu divinitatea, cu sfinții și cu toate sfintele puteri cerești (se poate măsura cu un Conlucrametru)⁴³⁰; adaptabilitatea, care se opune rigidității și are 6 trepte de evoluție, se măsoară cu un Adaptimetru⁴³¹; conformarea (care poate fi parțială, totală și superioară sau sfântă)⁴³²; calitatea de moderator- analist, de ordin general sau special (poate opri decăderea totală sau parțială a lumii, societății, civilizației), convertibilitatea⁴³³; bonomia (calitatea ascunsă a omului de a se lupta cu el însuși spre a se perfecționa)⁴³⁴; puterea de comuniune cu Sfintele Personalități cerești (ce se măsoară în unități de comunicare comunională cu un Fragmentometru comunional, p. 146-147); forța de lucru la nivel spiritual de contact ceresc (o forță calitativă care prin efectul comuniunii, ajută la aflarea multor lucruri noi și se măsoară în unități de forță lucrativă cu un Lucratometru). Sunt măsurate astfel cantitatea gândirii, ideea, puterea de

⁴²⁸ *Ibidem*, p. 57-58.

⁴²⁹ *Ibidem*, p. 106-132.

⁴³⁰ *Ibidem*, p. 136-137.

⁴³¹ *Ibidem*, p. 138.

⁴³² *Ibidem*, p. 138-140.

⁴³³ *Ibidem*, p. 143.

⁴³⁴ *Ibidem*, p. 143-146.

concentrare, forța gândirii, puterea, spectrul...⁴³⁵. Energia de contact ceresc (o părticică din harul divin formată la nivel dumnezeiesc) se măsoară în unități lucrative/contact ceresc cu un Energometru de contact⁴³⁶; viteza de reacție spiritualo- fizică (măsurată cu un Vitezometru reactiv spiritualo-fizic); viteza spirituală-specifică (măsurată cu un Vitezometru reactiv spiritual specific, maximum pe care îl poate atinge fiind de 100 de unități, acumulabile într-o viață de 100 de ani terestri); variabilitatea energo-spirituală; forța divină conlucrativă (se măsoară în unități de forță divină/individ); forța de șoc la nivelul universului din punct de vedere personal (se măsoară în unități de forță de șoc); supracomunicabilitate de ordin general, supracomunicabilitate spirituală specială⁴³⁷. În total sunt 52 de calități și virtuți, ele fiind descoperite de îngeri sau chiar de Iisus Christos. Omul își manifestă atașamentul față de divinitate prin 24 grade de adeziune (cel mai mic este 24). Cum era și firesc, volumul se încheie cu un mesaj din partea lui Iisus Hristos, care laudă inițiativa profesorului Constantin Dogaru.

Cât privește geneza sufletului, ar fi trebuit să știe Constantin Dogaru că aceasta este o taină a lui Dumnezeu. Sufletul nu are ipostas preexistent, așa cum afirmă, și nici nu e constituit dintr-o materie preexistentă ca trupul, care se alcătuiește din trupul părinților. Părinții și Scriitorii Bisericești susțin că substanța sufletului este spirituală, deci imaterială, simplă, necompusă. Astfel putem observa că teza dogaristă despre pre existența și evoluția sufletului este departe de adevărul și gândirea patristică, ortodoxă.

Pericolul acestei manifestări sclerotice îl reprezintă modul de distorsionare a umanului, care degenerază în răstălmăcirea condiției sale autentice. O constantă a întregului ansamblu expozitiv a lui Dogaru, pe fondul alienării psihice, o reprezintă

⁴³⁵ *Ibidem*, p. 147-150.

⁴³⁶ *Ibidem*, p. 150-152.

⁴³⁷ *Ibidem*, p. 154-159.

divagația de la real, plonjarea într-o lume virtuală, plină de ficțiuni.

Dogaru se referă frecvent la necreștini, ca având aceeași posibilitate de a recepta mesajele divine transmise prin intermediul lui, ca și cei botezați în numele Sfintei Treimi, încercând, probabil, o lărgire a ariei de atragere a neofitilor.

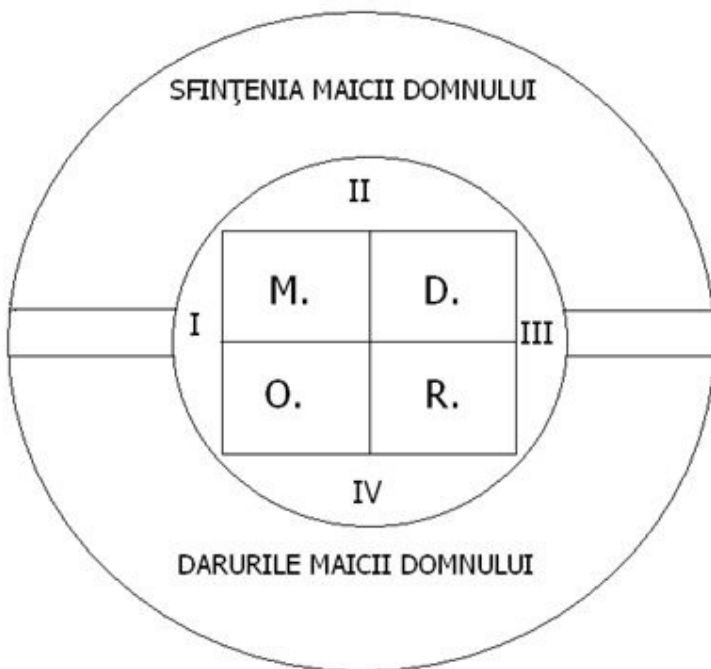
III.3.3. Cultul

Pe cât de inedită, pe atât de aberantă în cultul mișcării eretice este *Liturghia Maicii Domnului* (p. 946-995), în cadrul căreia trupul liturgic al lui Hristos este înlocuit cu cel al Maicii Domnului. Această liturghie, spun membrii sectei, se va săvârși numai după instituirea Țării Sfinte Ortodoxe România, cu capitala la Vladimirești, loc de salvare a „Țării Sfinte”, și cu Noul Ierusalim, la Pucioasa.

Atât rânduiala proscomidiei, cât și cea a liturghiei urmează rânduiala Sf. Liturghii a Sf. Ioan Gură de Aur, în plus au adăugat următoarele:

La scoaterea agnețului, „preotul” spune:

Întru pomenirea Domnului Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și a preacuratei Maicii Sale – Sfânta Fecioară Maria.

Apoi înfige copia în partea dreaptă a peceteii, adică cea cu literele M și O, și tăind zice:

Maica și Preacurata Fecioară L-a născut în iesle pe Domnul Iisus Hristos.

Apoi tăind la fel în partea dintre M și D, zice:

Domnul Iisus S-a născut din Preasfânta Fecioară pentru mântuirea tuturor neamurilor.

Tăind după aceasta în partea dintre O și R, zice:

Ocroțitoarea noastră împreună cu toți sfinții și cu toate Sfintele Puteri Cerești, ajută-ne nouă tuturor dreptmăriturilor creștini.

Și tăind în partea între D și R zice:

România este Grădina Maicii Domnului și țara aleasă de Preabinecuvântatul Domn Savaot spre a se sluji cu smerenie, cu dragoste, cu cinste și cu devotament sfânt.

Se pune pe sfântul disc partea I, din stânga prescurii, și se zice:

Să se topească dușmanii cei văzuți și cei nevăzuți, care vor să invadeze ori să robească poporul român.

Se ia partea a III-a și se pune în dreapta, zicând:

Domnul Dumnezeu Savaot cu toți sfinții și cu toate Sfintele Puteri Cerești va ocroti România în vecii vecilor. Amin.

Se ia porțiunea a II-a care este și aceasta sub forma segmentului de cerc și se pune pe disc, zicând:

Acoperământul Maicii Domnului și al tuturor celor din ceruri peste noi toți cei binecuvântați.

Se ia porțiunea a IV-a, se pune pe Sfântul Disc și se zice:

Darurile cele sfinte și cerești ale Maicii Domnului și ale tuturor Sfintelor Personalități cerești să fie cu cei aleși din poporul român.

Se ia semicercul cu inscripția Sfințenia Maicii Domnului, se pune pe disc și se zice:

Să se sfințească toți cei ce vor gusta din sfânta împărtășanie a Maicii Domnului.

Se pune pe disc semicercul de jos cu inscripția Darurile Maicii Domnului și se zice:

Darurile Maicii Domnului peste toți cei aleși și binecuvântați.

La urmă se ia agnețul cu cele patru părți M.D.O.R. (Maica Domnului Ocrotitoarea României), se așază pe disc și se zice:

Preacurata Maică a Domnului ocrotește veșnic România.

Se așază steluța peste toate câte s-au pus pe disc și se zice:

Sfânta Cruce a Luminii Cerești să ocrotească și pe toți aleșii ei.

Au adăugat și în cadrul *Sfintei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur* numeroase texte. În cadrul „Liturghiei”, săvârșită

prin diferite case, deși *Canonul 58 Laodiceea* interzice săvârșirea Sfintei Liturghii în case particulare, se fac hirotonii prin punerea mâinilor, acordându-li-se supușilor/supuselor „grade” (diaconi, preoți, episcopi, mitropoliți, patriarhi) o dată cu uniforma albă. Oficierile se fac atât de bărbați, cât și de femei.

Parcurgând textul Liturghiei Maicii Domnului ne putem da seama că ea este o invenție eretică, care vrea să substituie Jertfa Supremă a lui Iisus Hristos cu jertfa inexistentă a Maicii Domnului. La Cina de Taină, Hristos a spus, după prefacerea pâinii și vinului: *„Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea”* (Luca 22,19), și nicidecum întru pomenirea Maicii Sale. Cu toată cinstea și cultul atribuite Maicii Domnului, totuși nu avem teme să denaturăm sau să distorsionăm cultul instituit pentru cinstirea Jertfei Euharistice înfricoșătoare și mântuitoare a Domnului Iisus Hristos. Din momentul în care Hristos a adus jertfă dumnezeiască pe Cruce, în Vinerea Mare, ridicându-o la cer prin Învierea și Înălțarea Sa, El a devenit unica jertfă. Înnoirea ei tainică, zilnică, a devenit pentru dogariști o prezență incomodă și probabil că de aceea vor cu orice preț să-l excludă pe Hristos din viața liturgică a Bisericii, fără ca să se gândească că: *„unde a dispărut Liturghia, a dispărut ca existență atât neamul ca neam cât și creștinismul autentic”*. O apoftegmă spune: *„când o să dispară Sfânta Liturghie, atunci va fi sfârșitul lumii”*. De aceea, Jertfa nesângeroasă a Mântuitorului nostru Iisus Hristos se reactualizează permanent, până la sfârșitul veacurilor, de către slujitorii canonic hirotoniți, întru pomenirea Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și nicidecum întru pomenirea Maicii Sale.

Practica se înscrie în aria feminismului deviant și se pot observa și influențe telurice estice cu ideea de „Mama”, Pământul sau vreo națiune-Mama Rusia, Mama India etc., cu deschideri spre New-Age.

III.3.4. Literatura

Cărțile prof. Constantin Dogaru, precum și cele ale adeptilor săi, apărute sub autoritatea cuvintelor *ortodox* și *ortodoxie*, însoțite și de icoane, mai mult realiste decât bizantine, sunt false și străine Ortodoxiei, malefice și otrăvitoare, cărți care agresează sufletește și denaturează învățătura de credință. Aceste cărți, susțin adeptii săi, nu vin din mintea, inteligența sau inspirația lui de pământean, ci toate au fost dictate de diferite personalități cerești din „Împărăția Cerurilor”, iar pentru a putea fi citite, cititorilor/adeptilor li se întocmește „fișa spectral-spirituală”, cerută de persoanele cerești implicate. Printre altele, fișa conține „viteza gândului” (ani-lumină/sec.), „forța de eliberare a celor din iad” (de ușurare), „numele îngerului păzitor”.

Dintre aceste miraculoase cărți amintim:

Biblia Preacuratei și Ilustrei Fecioare Maria – Maica Domnului Iisus Hristos;

Liturghia Maicii Domnului.

Acatistier ortodox pentru luminarea minții.

Efectul distructiv al credinței asupra elementelor negative.

Calitățile sufletului omenesc.

Acatistier ortodox al Maicii Domnului.

Cartea celor 100 de poeme ortodoxe.

Tehnologia lucrului cu gândul sfânt.

Sfânta Entorie a Pământului.

Sfinte comunicări despre România, despre civilizațiile cosmice și despre viitorul planetei Pământ.

Comunicările Sfinților Heruvimi către români.

Metode sfinte și cerești de vindecare.

Deși consideră că slujitorii Bisericii Ortodoxe nu își mai pot asuma rolul de mijlocitori la Dumnezeu pentru lume, Dogaru „este îndemnat de sus să trimită operele lui religioase Sfântului Sinod al B.O.R., să vadă ce zice!” Incoerența care-i

domină lucrările se vede și în pendularea permanentă între mesajul divin, pe care l-ar primi nemijlocit, și dorința de a avea girul unor ierarhi pământenți.

III.3.5. Abateri de la învățătura Bisericii Ortodoxe

a) *Dogmatice:*

- modul idolatru de înțelegere a dogmelor;
- afirmația că Dumnezeu Tatăl mai are pe lângă Sfânta Treime încă 33 de fii neîntrupăți;
- afirmația că Tatăl, ca persoană, s-a revelat lui C-tin. Dogaru într-o formă accesibilă, de aici rezultând concentrarea puterii divine în persoana marelui comunicator;
- credința în preexistența sufletelor;
- promovarea ideii coruptibilității îngerilor;
- desacralizarea și ridicularizarea ierarhiilor cerești;
- promovarea milenarismului protestant;
- afirmarea existenței a 10 ceruri;
- afirmarea existenței a 8 Sfinte Taine;
- folosirea, pe lângă Sfânta Scriptură, inspirată de Duhul Sfânt, a *Bibliei Maicii Domnului*, urmând să se scrie *Biblia Sfinților Părinți* și un *Apostol al Maicii Domnului*.

b) *Liturgice:*

- săvârșirea Liturghiei Maicii Domnului;
- neacceptarea ierarhiei de drept divin;
- alegerea slujitorilor Bisericii direct de către Duhul Sfânt, iar nu de către oameni;
- rostirea ecteniilor și de către credincioși;
- încheierea ecteniilor cu formule inedite: „*Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și la noi creștinii viindecare de toate bolile!*”
- folosirea de psalmi improvizați;
- instituirea celui de-al 5-lea post, închinat Sfinților Părinți;
- înlocuirea rugăciunilor și a pomenirilor morților cu cumpărarea cărților lui Dogaru;
- intenția de a canoniza pe unii adepți ai mișcării;
- practicarea spovedaniei în grup.

c) *Morale:*

- interdicția întemeierii unei familii;
- intenția de a întemeia mănăstiri numai de fecioare;
- promisiunea unei locuințe în cer celor care-și donează locuința;
- incitarea la agresivitate și antisemitism;
- amenințarea cu moartea a celor care vor face dezvăluiri despre ceea ce se întâmplă în interiorul sectei;
- canoanele pentru răscumpărarea păcatelor, constând în cumpărarea și răspândirea cărților lui Dogaru.

III.3.6. Poziția oficială a Bisericii Ortodoxe Române față „Biserica Secretă”

Biserica Ortodoxă Română a luat atitudine fermă față de manifestările eretice ale lui C-tin Dogaru. În dările de seamă care au fost înaintate Cancelariei Sfântului Sinod de către Episcopia Dunării de Jos în anii 2003 și 2004, au fost făcute prezentări succinte despre aceste abateri. De asemenea, în volumul „Biserica.Misiune.Slujire”, pe care eparhia de mai sus îl editează, în anii 2003 (p.328) și 2004 (p.337) au fost făcute publice câteva din devierile de la credință ale lui C-tin Dogaru.

În Permanența Consiliului Eparhial al Episcopiei Dunării de Jos, în ședința din 11 iulie 2005 (procesul verbal numărul 2689/2005), a fost luat în dezbatere fenomenul religios eretic promovat de Constantin Dogaru. Între altele, la inițiativa P.S.Episcop dr. Casian Crăciun, s-a hotărât: misionarii protopopești, preoții și profesorii de religie să fie îndatorați a combate învățăturile neortodoxe propovăduite de membrii grupării respective și să fie aduse imediat la cunoștința Centrului Eparhial orice informații privind răspândirea și aria de lucru a susținătorilor ei.

Manifestările eretice ale lui Constantin Dogaru nu au scăpat atenției presei. Astfel, ziaristul constănțean Mihail Răzvan Rotaru scrie (*Ziua de Constanța*, Marți, 15 ianuarie 2002) despre această grupare periculoasă, care-și atribuie vindecări miraculoase și și-a deschis filiale în toată țara sub protecția „Îngerului Fritzman”. *Monitorul de Neamț*, în nr. din 11 iulie 2005, publică sub semnătura lui Ion Asavei articolul: „Biserica Secretă. Prozelitism la Bicăz” (p.8) prin care denunță mișcarea antiortodoxă promovată de Dogaru. Același autor reia cazul, cu noi mărturii obținute de la Toader Țepeș din Bicăz „preot hirotonit” de Dogaru, în casa căruia s-a ținut o slujbă a „clericilor” Bisericii Ortodoxe Secrete. Dan Sofronia, în *Evenimentul Zilei* (13 iulie 2005), consideră că Biserica

Ortodoxă Secretă este „o aberație care face prozeliți”. Revista parohială „*Pridvorul de sus*” a parohiei „Sf. Gheorghe” din Pitești, sub semnătura preotului Lucian Grigore demască ineptiile doctinare din scrierile lui Constantin Dogaru și condamnă manifestările eretice ale acestuia.

Sfântul Sinod, în ședința de lucru din 20-21 octombrie 2005 a luat în examinare adresa Mitropoliei Moldovei și Bucovinei nr. 8610 din 19 octombrie 2005 precum și studiul concentrat și sistematic ale Episcopiei Dunării de Jos asupra acestei secte iar în urma discuțiilor care au avut loc în plen, a completărilor aduse și la propunerea Comisiei Teologice și Liturgice, a hotărât:

- Ia act de materialul prezentat Sfântului Sinod de Mitropolia Moldovei și Bucovinei în legătură cu mișcarea sau fenomenul „Biserica Ortodoxă Secretă” și, apreciind caracterul anarhic, disident, sincretist și fără temei dogmatic al acesteia, aprobă că toate eparhiile din cuprinsul Patriarhiei Române să procedeze la studierea urgentă și responsabilă a acestuia.

- Aprobă ca materialul documentar ce se va elabora de către fiecare eparhie să fie trimis Cancelariei Sfântului Sinod, urmând ca pe baza acestora să se elaboreze un referat sinteză care va fi prezentat Sfântului Sinod.

- Aprobă ca studiul depus de Episcopia Dunării de Jos la biroul Sfântului Sinod să fie pus la dispoziția fiecărui centru eparhial pentru informare.

III.3.7. Concluzii

Învățăturile promovate de C-tin. Dogaru și de adepții acestuia sunt în afara învățaturii Sfintei Scripturi, fiind străine de Tradiția și viața Bisericii, de cultul și spiritualitatea ortodoxe. Pentru adepții mișcării cuvintele Sfintei Scripturi ne avertizează: „Feriți-vă de proorocii mincinoși” (Mateit 7,15); „Vedeți să nu vă amăgească cineva. Căci mulți vor veni în

numele Meu zicând: Eu sunt Hristos și pe mulți vor amăgi.” (Matei 24,4-5); „Vă îndemn, fraților, să vă păziți de cei ce fac dezbinări și sminteli împotriva învățaturii pe care ați primit-o. Depărtați-vă de ei.” (Romani 16,17)

Pentru că mișcarea se manifestă în spațiul creștin ortodox amintim acestor rătăciți și de Sfintele Canoane ale Bisericii Ecumenice a primului mileniu creștin: can. 19 Sardica; can. 4 Sinodul I Ecumenic; can. 4 Sinodul II Ecumenic; can. 6 Gangra; can. 1 al Sf. Vasile cel Mare; can. 46 al lui Nichifor Mărturisitorul; can. 60 Apostolic etc.

Doctrina sectei, numirile de ierarhii cerești sunt o dovadă evidentă a frustrărilor spirituale, culturale, profesionale ale liderilor, expresia unui suprarealism teologic ce amintește de dadaism. Dogaru, nefiind satisfăcut de jocul rațional infinit, de combinațiile numerice din matematică, care poate nu prea aduceau profit material, s-a gândit să extrapoleze jocul în plan ontologic, în ordinea spirituală unde Revelația și Tradiția, ca viață spirituală a creștinilor în energiile divine necreate ce dau cunoștința îndumnezeitoare, sunt suverane. Ceea ce oferă celor creduli, elucubrațiile unei minți turburi, este o blasfemie la adresa învățaturii Bisericii lui Hristos, a experienței sfințeniei, a etosului creștin ortodox.

PARTEA A PATRA

IV. NOI MIȘCĂRI CU FUNDAMENT RELIGIOS EXTREM-ORIENTAL

Lumea este astăzi un sat mai mare iar oamenii, ideile, bunurile materiale circulă cu ușurință. Persoane nemulțumite de etosul cultural, de religia din propriul spațiu de viață și activitate caută experiențe din alte arii religioase sau culturale. Astfel, în Occidentul în mare parte secularizat există „o seducție a Orientului”⁴³⁸ ale cărei doctrine și practici spirituale, de altfel, caracterizează noua religiozitate occidentală. Și limbajul occidental, la rândul său, este impregnat cu termeni ai spațiului religios oriental precum Buda, Krishna, Nirvana, Satori, Yoga, Karma.

Tendențele de a interpreta această situație se pot sintetiza în câteva registre care conturează în același timp și simptomele unei părți a Occidentului creștin. O atracție deosebită se manifestă în unele cercuri față de budism și hinduism dar și față de islamism. Aceste cercuri însă ignoră total modelul, specificul religiei creștine în care Dumnezeu existență de sine, personală, infinită se revelează omului pentru ca acesta să cunoască și să ființeze în adevăr. Religiile asiatice sunt în primul rând religii precreștine⁴³⁹, deci religii esențial opuse creștinismului prin faptul că identificând descoperirea de sine a

⁴³⁸ Jean Vernet, *op. cit.*, p. 100.

⁴³⁹ Hans Waldenfels, *Manuel de théologie fondamentale*, p. 523.

omului, cu descoperirea lui Dumnezeu, anulează alteritatea divinului, transcendența acestuia. Eul uman se identifică în realizarea sa ultimă, cu divinul, ceea ce duce, după categoriile gnoseologice occidentale, creștine la panteism. În creștinism credinciosul experiază relația personală cu Dumnezeu, Altul decât sine, în comuniune pe când, de exemplu, în budism relația personală este exclusă, sinele este anulat, este o iluzie și totul participă la natura lui Buda.⁴⁴⁰ Această relație personală în actul credinței, al iubirii este posibilă pentru că Însuși Dumnezeu S-a revelat, și această revelație este deplină în Hristos. Deci ea are un caracter obiectiv și istoric, pentru omul din istoria reală cu Dumnezeu în Hristos, Calea, Adevărul, Viața (Ioan 14,6).

În ceea ce privește *budismul* și pe Buda, acesta a ajuns la starea de „trezire”, de „îluminare” printr-un exercițiu ascetic și mental personal. Nu divinitatea i-a revelat ceva lui Buda, ci acesta a descoperit „adevărurile” (cele patru nobile adevăruri - durerea, originea durerii, înlăturarea durerii și calea cu cele opt ramificații: vederea corectă, reprezentarea corectă, vorbirea corectă, activitatea corectă, modul de viață corect, studiul corect, prezența de spirit corectă și concentrarea corectă)⁴⁴¹. Fără a elimina total viziunile despre existență, ce dominau India timpului său, fără a pretinde aureola divinității, fiind de altfel singurul întemeietor de religii care s-a considerat pur și simplu o ființă umană cum arată W. Rahula⁴⁴², Buda accentuează

⁴⁴⁰ *Les spiritualites au carrefour du monde moderne. Traditions, transitions, transmissions*, sous la direction d'Ise Tardau Masquelierp, Centurion, Paris, 1994, p. 73.

⁴⁴¹ Jean Delumeau, *Religiile lumii*, p. 436-438; cf. Mircea Eliade, *Istoria credințelor și a ideilor religioase*, II, *De la Gautama Buddha până la triumful creștinismului*, traducere de Cezar Baltag, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 93-95; Pr.Conf.dr. Alexandru Stan, Prof. dr. Remus Rus, *Istoria Religiilor*, București, 1991, p. 243-244.

⁴⁴² Walpola Rahula, *L'enseignement du Buddha*, Seuil, Paris, 1961, p. 19.

în doctrina sa situația omului și responsabilitatea sa individuală. Esențial pentru om este de a vedea lucrul și a-l înțelege⁴⁴³. Ordinea divină din lume și divinul, concepte abstracte, intră mai puțin sub incidența budismului pentru că în eliberarea de sine și în iluminare omul este singur, o entitate concretă, ce în realizarea de sine absolută, stingerea, în vidul non-determinat al Nirvanei, nu are nevoie de Dumnezeu.

Există mai curând în budism „o tăcere” despre Dumnezeu și de aceea se vorbește de acesta ca o „religie nonteistă”⁴⁴⁴ în care nu se spune nimic despre Dumnezeu. În logica budistă, Dumnezeu există și nu există, dar nu după criteriile apofatismului creștin ce implică întotdeauna relația personală eu-Tu, și copleșirea omului de prezența luminoasă a lui Dumnezeu, ci într-o tăcere în fața misterului absolutului, ce, marchează autenticitatea căutării spirituale⁴⁴⁵. Nu există o Cale oferită de revelația unui Dumnezeu personal, ci fiecare află calea sa, independent de căile celorlalți și fără raportare la ei. Doctrina bodhisattva îndulcește oarecum acest individualism extrem al religiozității budiste ce are ca scop „trezirea”, „vederea” înțelegerea” adică „o privire lucidă, un discernământ total și o conștientizare totală a jocului de cauze și condiții care provoacă existența cât și a mijloacelor prin care i se pune capăt” spre a ajunge la starea de eliberare perfectă, *bodhi*⁴⁴⁶.

Budismul este o cale spirituală a regăsirii unui sine ce paradoxal trebuie anulat dar nu într-o comuniune personală cu Dumnezeu ce împlinește umanul, ci într-o inserție în ritmul

⁴⁴³ *Ibidem*, p. 25.

⁴⁴⁴ Jean Delumeau, *Religiile lumii*, traducere din limba franceză de Angela Pagu, Carol Litman, Rodica Buburuzan, Editura Humanitas, București, 1996, p. 441; J. Martin Velasco, *Introducere în fenomenologia religiei*, traducere de Cristian Bădiliță, Editura Polirom, Iași, 1997, p. 177-188.

⁴⁴⁵ *Les spiritualites au carrefour*, p. 63.

⁴⁴⁶ Jean Delumeau, *op. cit.*, p. 434.

unui Absolut nedeterminat despre care există o tăcere totală. În individualismul său, omul societății seculare marcat și doritor de a afla un sens al existenței crede că poate găsi liniștea spirituală într-o experiență a sinelui, o experiență personală care să fie „ultimul criteriu al adevărului, adevăr verificat prin experiența trăită”⁴⁴⁷. Omul nu are nevoie deci ca să fie călăuzit de cineva, el își este autosuficient. Pentru o autentică experiență interioară iluminatorie el nu are nevoie de criterii obiective, comunitare și instituționale care să-i confirme autenticitatea experienței sale. Aceasta explică o anumită atracție spre budism a unora dintre occidentali. El nu are nevoie de Hristos și de Biserică, spațiul existenței spirituale, al mântuirii în perspectivă creștină. Din punct de vedere creștin aceasta este inacceptabil pentru că experiența spirituală autentică este una pneumatologică și sacramentală, prin harul Sfântului Duh care este deoființă cu Tatăl și cu Fiul, al Treimii prezente în Biserică.

Dacă budismul implică o realizare de sine, după un început de exerciții fizice, Yoga, sub conducerea unui inițiat, *hinduismul* prin diferiți „guru” ce peregrinează în lumea occidentală proclamă că „oferă șansa întâlnirii adevăratului „Unu fără definiție și fără formă”⁴⁴⁸. Unul absolut se identifică însă cu aceste personaje exotice ce părăsind India contrastelor, a unui lux la care au acces foarte puțini și a unei sărăcii generalizate, se proclamă pe ei înșiși ca întrupări ale divinului și, dincolo de experiența spirituală, vizează, manipulând spirite naive și docile, opulența cu totul materială a Occidentului. Acești maeștri spirituali ai Orientului trădează sensurile originare ale conceptelor religioase specifice spațiului cultural propriu, „vulgarizând” și nivelând într-un mod sincretist atât învățăturile lor cât și pe cele creștine „eludând și escamotând

⁴⁴⁷ *Les spiritualites au carrefour*, p. 62.

⁴⁴⁸ *Ibidem*, p. 75.

diferențele și contrastele interreligioase”⁴⁴⁹. Concepte de Karma sau reîncarnare nu mai au caracterul primitiv specific spațiului extrem oriental ci pentru occidentalul avid de a-și prelungi existența spre a se bucura de deliciale acesteia nelimitat, acestea sunt ca o binecuvântare. Ele nu sunt concepute în mod pesimist ca în Orientul extrem, ci optimist⁴⁵⁰. Reîncarnarea ar fi o deplină realizare de sine și oferă „o conduită liniștitoare”⁴⁵¹ în perspectiva morții, anulând sentimentul responsabilității. Conștiința personală și identitatea de sine sunt înlocuite cu un ciclu al unei deveniri într-un ritm cosmico-antropologic identic cu divinul.

Pe de altă parte, convertirea la alte religii înseamnă o adeziune ființială la divinitățile panteonului respectivei religii. Cum logic și ontologic nu există decât un singur Dumnezeu, în perspectivă creștină al Revelației depline în Hristos, este evident că divinitățile oricărui panteon sunt plăsmuiri, proiecții imaginare iar persistența lor în conștiința colectivă, mai mult, invocarea lor reprezintă o dimensiune a erorii, a rățacirii spirituale de care eliberează Hristos, Logosul Întrupat, singurul Cuvânt în persoană despre Dumnezeu.

Chiar dacă „concepția hindusă despre divinitate este cea mai bogată din afara creștinismului”⁴⁵², propunând eliberarea omului pe calea faptelor, a acțiunii în plan comunitar – *Karmamarga* –, a cunoașterii – *Jnanamarga* – și a iubirii, a

⁴⁴⁹ J.A. Cuttat, *Experience chretienne et spiritualite orientale*, Desclée de Brouwer, Paris, 1967, p. 73-74.

⁴⁵⁰ Jean Vermette, *Reincarnation, Resurrection. Communiquer avec l'au-dela. Les mysteres de la Vie après Salvator*, Mulhouse, 1988, p. 69; cf. Denis Müller, *Reincarnation et foi chretienne*, Labor et Fides, Geneve, 1986, p. 23, 85, 116; Pascal Thomas, *Renaissance, Reincarnation, Resurrection*, Droguet-Ardant, Paris, 1991.

⁴⁵¹ *Ibidem*, p. 13.

⁴⁵² Francisc Audian, *L'Inde des religions*, Karthala, Paris, 1988, p. 42; Nicolae Achimescu, *India. Filosofie și religie*, Editura Tehnopres, Iași, 2001.

devoțiunii – *Bhaktimarga* – deci o eliberare în mai multe situații existențiale, trebuie avut în vedere că și în aceste căi de eliberare „taina numelui”, invocarea numelui unei divinități în cazul de față al uneia din panteonul hindus prin formule sacre – mantră –, încredințate novicelui de maestrul spiritual este o realitate. După cum arată K.K. Klostermaier, importanța numelui lui Dumnezeu, „a lua Numele” este poate cel mai important pas în procesul de a deveni *bhakta - eliberat*⁴⁵³. Silaba sacră – cea mai importantă fiind AUM sau OM⁴⁵⁴ – și celelalte mantră monosilabice constituie invocații și devoțiuni către zei și sunt, de fapt, din perspectiva creștină o cădere din universul răscumpărat în Hristos în cel întunecat, prehistoric, stăpânit de forțe demonice. Pentru creștin această „convertire” la practici religioase altele decât cele ale Bisericii este apostazie, lepădare de Hristos, Alfa și Omega și o tendință de a trece de la harul lui Hristos și iubirea lui dumnezeiască într-un spațiu tenebros și periculos spiritual (Galateni 1, 6-9). În locul rugăciunii consacrate, sau în cel mai înalt grad al rugăciunii inimii, acesta ajunge să invoce realități negative, demonice din zone necreștine.

Tehnicile de eliberare orientale inoculează omului ideea de a fi, el însuși, absolutul și că oamenii de fapt, în fenomenalitatea lumii lor, trebuie să-și înțeleagă esența ca identitate cu ființa pură, transcendentă, nediferențiată ce „posedă întreaga energie și înglobează orice existență”⁴⁵⁵, perspectivă ce exprimă

⁴⁵³ Klaus K. Klostermaier, *A Survey of Hinduism*, State University of New-York Press, 1989, p. 223.

⁴⁵⁴ *Ibidem*, p. 71: „Mantra AUM sau OM este o mantră primordială Urmantra, iar sunetul ei este echivalentul unei realități și în același timp mediul prin care se ajunge la realitatea transcendentă... nu este concept a ceva, ci Sabda-Brahman, ființa supremă în forma sunetului... este revelația – sruți –, e lumea întreagă, trecutul, prezentul și viitorul, e totul”.

⁴⁵⁵ Jean Filliozat, *Filosofile Indiei*, traducere de Sorin Mărculescu, Humanitas, București, 1993, p. 129; cf. Heinrich Zimmer, *Filosofile Indiei*, traducere din engleză de Sorin Mărculescu, Humanitas, București, 1997.

deficiența metafizico-religioasă a Orientului, ce n-a realizat sinteza interiorității omului și a transcendenței⁴⁵⁶, dată de conceptul și realitatea persoanei ca mod de a fi al lui Dumnezeu și al omului, într-un dialog al libertății și al iubirii, al relației intersubiective specifice creștinismului.

După cum arată Jean Vernet sau R. Bergeron grupările, sectele cu fundament religios oriental, se caracterizează prin câteva trăsături esențiale, sintetizate după cum urmează:

a) aceste secte se dezvoltă în jurul unui maestru ce „posedă” o cunoaștere eliberatoare și o experiență spirituală care prin tehnicile mistico-meditative propuse contribuie la regăsirea sinei individuale, a identității ei ireductibile și eterne.

b) Experiența de sine la hindus, a vidului la budist, experiența zen a iluminării – *satori* –, experiențe prin care în concepția religioasă extrem orientală se realizează „unitatea întregii ființe, identitatea eului cu Totalul”⁴⁵⁷, reprezintă nu „regresiuni în zone tenebroase” ci autentice ascensiuni spre originea, spre principiul ființei⁴⁵⁸, situații de natură existențială ce sunt dificil sau imposibil de definit rațional, conceptual. Astfel, aceste secte „oferă” „experiența directă a Realității ultime” într-un mod nemediat de vreo instituție⁴⁵⁹, ceea ce pentru sensibilitatea unora dintre contemporanii noștri egoiști și individualiști este binevenit, în căutarea unui sens de viață în afara lui Hristos și a Bisericii care ar oferi doar soluții prea dogmatice, moralizatoare, raționaliste, activiste la căutările și problemele spirituale profunde ale omului⁴⁶⁰.

d) Sectele orientale aduc în lumea secularizată un sens sacru prin cult, prin rit, chiar prin imaginile zeilor, prin

⁴⁵⁶ J.A. Cuttat, *op. cit.*, p. 101.

⁴⁵⁷ H.M. Lassale S.J., *Le Zen, chemin de l'illumination*, Desclée de Brouwer, Paris, 1965, p. 41.

⁴⁵⁸ R. Bergeron, *op. cit.*, p. 98.

⁴⁵⁹ Jean Vernet, *op. cit.*, p. 102.

⁴⁶⁰ *Les spiritualités au carrefour*, p. 105.

ofrandele de tămâie și prin gesturile hieratice pompoase ale conducătorilor lor, printr-o recuperare a simbolurilor religioase care în mare parte în Occident au fost abandonate. Prin toate acestea se creează o atmosferă religioasă de care omul se simte atras atunci când a pierdut sensul rugăciunii către Hristos, al prezenței la Liturghie și nu mai este interesat, în alienarea sa religioasă și culturală, de valorile sacre ale spiritualității, ale arhitecturii occidentale, exprimate în biserici, catedrale, artă religioasă în general.

e) Sectele orientale pentru a putea penetra spații tradițional creștine în care să-și facă adepți, se caracterizează prin toleranța lor, compatibilă de altfel cu un spirit ecumenic secular, cu tendința de reconciliere a unor poziții doctrinare divergente într-o atitudine inclusivă, promovată de unele cercuri interesate în relativizarea adevărilor de credință creștine fundamentale.

„Dogmele divizează”, susțin unele voci, „și toate religiile își au valoarea lor. Trebuie să fii sincer și aceasta este suficient”. Iisus poate să stea foarte bine alături de Buda sau Krishna, oricare dintre aceștia fiind, susțin unii, „aceeași persoană ce utilizează în manifestările ei istorice mijloace diferite pentru a atinge același scop”⁴⁶¹. Această concepție sincretistă este ilogică și inadmisibilă teologic așa cum ilogic este de a conferi demnitatea de tată și mamă altor persoane decât cele care efectiv sunt tată și mamă în ordinea umană. Mai mult, aceste secte consideră că sunt doar o cale spre eliberare, au o valoare etică. Ele nu oferă cunoașterea lui Dumnezeu, cel incognoscibil și inabordabil intelectual și experiențial, o teză ce exprimă afinitatea cu pozitivismul logic al vremii noastre, în contradicție însă cu adevărurile de credință creștine, întemeiate pe Revelația lui Dumnezeu care au valoare cognitivă și sunt exprimate în propoziții adevărate cu caracter permanent dat de

⁴⁶¹ Jean Vernet, *op. cit.*, p. 102.

autoritatea divină și eclesială și care în același timp implică participarea la viața lui Dumnezeu în har, în iubire și comuniune personală cu El⁴⁶². O tăcere despre Dumnezeu înseamnă paradoxal și concomitent o rostire despre El și Slava Sa ce se manifestă în ordinea cosmică și umană, o mărturisire a mânturii și a vieții ca daruri și posibilități de existență în orizontul oferit de iubirea Sa veșnică în ordinea eclesială, în Biserica lui Hristos Dumnezeu adevărat și om adevărat.

IV.1. Mișcarea de integrare spirituală în absolut - M.I.S.A.

După 1990 și în România au apărut numeroase mișcări așa-zis spirituale, cu totul străine etosului românesc, tradiției creștine, învățaturii Bisericii, spiritualității ei, mișcări care nu fac decât să slăbească conștiința ortodoxă românească, coeziunea culturală și națională a românilor. Paradoxal, în spațiul nostru creștin au apărut persoane care invită pe cei botezați în Biserica lui Hristos, pe cei care trebuie să mărturisească și să experimenteze adevărurile credinței creștine, la așa-zise practici spirituale străine, antiumane și depersonalizante. O astfel de mișcare este și aceea a lui Gregorian Bivolaru întemeietorul „Mișcării de integrare spirituală în absolut”.

IV.1.1. Istoric

M.I.S.A., grupare sectară cu caracter religios oriental, apare în România după anul 1990, liderul și întemeietorul ei fiind Gregorian Bivolaru. Gregorian Bivolaru este născut în 13

⁴⁶² Avery Dulles S.J., *Models of Revelation*, p. 268-269; cf. Paul Ricoeur, *Toward a Hermeneutic of the Idea of Revelation*, în „Harvard Theological Review” vol. 70, 1-2/1977, p. 8: Revelația este Alianță, deci relație adevărată a omului cu Dumnezeu ca Persoană.

martie 1952, în localitatea Tărtășești, din județul Dâmbovița, unde s-a eliberat un prim certificat de naștere, pe numele de Grigorian Hanumol, după numele mamei (Floarea Hanumol), act în care tatăl figurează ca „necunoscut”. Trei ani mai târziu, prin sentința civilă nr. 2877/23 iulie 1955, Gregorian a fost recunoscut ca fiu de către Constantin Bivolaru, cu domiciliul în strada Popa Tatu, nr. 22, București. În baza acestei decizii, la 17 aprilie 1971 i s-a eliberat lui un nou certificat de naștere, având pe verso mențiunea referitoare la sentința civilă prin care este recunoscut drept fiu de către Constantin Bivolaru⁴⁶³. Bivolaru s-a autoinițiat în doctrinele mai multor grupări din spațiul indian: vedismul, budismul, hinduismul și în mod special șivaismul, pe care le-a amalgamat într-un stil personal, obținând actuala doctrină a mișcării al cărei autodeclarat *guru*⁴⁶⁴ este. Primele cunoștințe despre Yoga le-a căpătat atașându-se prin anii „70 unui grup de intelectuali practicanți de Tantra Yoga de care mai apoi s-a desprins. Conform unor documente ale Poliției Române liderul spiritual al M.I.S.A., a avut de-a face, de-a lungul anilor, cu justiția. Sub așa-zisa mască de „iluminat”, se ascunde de fapt, un psihopat, un adept al pornografiei. Chiar de la primele apariții în presă, numele grupării și cel al mentorului ei, Bivolaru – în lipsa acestuia prin fuga din țară președinte M.I.S.A. în exercițiu fiind un obscur profesor, Nicolae Catrina – au fost asociate cu scandalul, cu sexul în grup și băutul urinei. Legenda creată de discipoli spune că, încă din copilăria sa, petrecută în comuna Tărtășești,

⁴⁶³ Andreea Tudorică, *Guru se dă victimă a mașinațiunilor politice*, material electronic, sursa *Libertatea Online*, motor de căutare Google, termen *MISA*.

⁴⁶⁴ *Guru* este denumirea religioasă atribuită în hinduism unui maestru spiritual, preceptor religios la brahmani, conducătorul unei secte hinduse pe care o și întemeiază; cf. Diac. Prof.univ.Dr. Emilian Vasilescu, *Istoria religiilor*, ediția a III-a, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1998, p. 250.

Dâmbovița, Grig – cum îi spun apropiații –, ar fi avut câteva experiențe mistice, sub forma unor vise, pe care le-a interpretat ca fiind de inspirație divină și care l-au făcut să se autodefinească „guru suprem”. A visat că va ajunge un yoghin tibetan, cu un înalt nivel de spiritualitate, a cărui misiune era împăcarea lumii. Până să-și împlinească visurile, racolând oameni prea naivi sau cu probleme psihice, a fost muncitor necalificat pe la diverse întreprinderi, neplăcându-i școala, chiar dacă acum se recomandă a fi mare „profesor”, „dascăl”, „specialist”, într-un cuvânt un *guru*. Bivolaru a fost condamnat, în 1977, la un an de închisoare pentru multiplicare și răspândire de materiale pornografice, de ocultism și magie neagră. Din stufosul său dosar, nr. 68/1977, în declarațiile inculpatului sunt menționați și câțiva clienți, majoritatea persoane publice ale acelor vremuri. El a scăpat, totuși de pușcărie. Sentința a fost pronunțată în preajma zilei de naștere a lui Ceaușescu, care, printr-un decret prezidențial, a dispus grațierea în masă a infractorilor mărunți⁴⁶⁵. O a doua condamnare a lui Bivolaru a avut loc în 1984, pentru un an și jumătate, fiindcă evadase din sediul Securității de la București, unde fusese arestat pentru desfășurarea fără autorizație a activității de profesor de Yoga.

⁴⁶⁵ Gheorghe Istodor, *M.I.S.A. și yoga în lumina Ortodoxiei*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2005, p. 16-25.

Anul 1989, i-a adus pretinsului guru o nouă arestare, pentru răspândire de materiale cu conținut pornografic. Cu această ocazie, anchetatorii au stabilit că inculpatul nu are discernământ, dispunând scoaterea de sub urmărirea penală și internarea lui într-o clinică psihiatrică, până la însănătoșire. Gregorian Bivolaru are un certificat medico-legal din care rezultă că nu are discernământ, pentru că este bolnav de schizofrenie.

După anul 1989, Gregorian Bivolaru începe susținerea unor serii de conferințe despre „teoria și practica Yoga”, organizate pe un ciclu de șapte ani, care se adresează oamenilor din diferite categorii socio-profesionale și religioase, ținând spre „perfecționarea spirituală a omului”⁴⁶⁶. Reușește să determine integrarea în grupare a unui mare număr de noi membri, cu precădere tineri, chiar minori, iar în anul 1990, declarând un număr de 22 de membri, obține statut juridic de funcționare ca urmare a înscrierii grupării la Secretariatul de Stat pentru Culte, sub numele de „Asociația religioasă *Mișcarea de Integrare Spirituală în Absolut*”, cu sediul în București, având ca obiect de activitate, studiarea și practicarea doctrinelor Yoga. A format un grup de instructori care promovează doctrina mișcării și în Occident, în peste 20 de țări ca: Germania, Italia, Franța, Elveția, Polonia, și mai nou în Danemarca, sau pe continentul nord american în Statele Unite ale Americii și Canada, ori chiar în Israel. Conferințele sunt gratuite pentru neinițiați, dar ulterior, prin aderarea la grupare, noii membri suportă financiar susținerea acestora. Cele susținute în afara țării sunt plătite de către participanți.

M.I.S.A. deține numeroase proprietăți în principalele orașe ale țării, unele amenajate ca locuri pentru practicarea doctrinelor sale, altele ca hoteluri pentru conducătorii grupării

⁴⁶⁶ Constantin Cuciuc, *Religii noi în România*, Editura Gnosis, București, 1996, p. 109.

sau ca amenajări locative de conviețuire comună. Astfel de proprietăți poartă denumirea de *ashramuri* și aparțin juridic fie unor adepți, fie chiar mișcărilor. Liderii M.I.S.A. au mai multe proprietăți în Costinești, două hoteluri, gen cămine studentești, și un mini-hotel gen vilă, „pentru șefii noștri”. Cel mai mare hotel este așezat vizavi de Catedrala Ortodoxă. „Guru” Gregorian Bivolaru și-a ales locațiile în Costinești în apropierea așezămintelor Bisericii Ortodoxe.

Mișcarea este în prezent destul de activă, având aproximativ 35.000 de membri, cu instructori reprezentanți în multe orașe din România, din categoria intelectualilor, chiar oameni cu prosperitate materială apreciabilă. Taberele de vară de pe litoralul Mării Negre și cele din stațiunile montane atrag anual mii de participanți care își plătesc participarea. Recentele dezvăluiri făcute de presa scrisă și audio-vizuală⁴⁶⁷ avertizează societatea românească despre pericolul pe care această grupare, aproape paramilitară, extinsă tentacular în țara noastră, îl reprezintă. Intelectuali din multe domenii activează în M.I.S.A., unii chiar în ciuda incompatibilității cu profesia lor⁴⁶⁸. Sub umbrela libertății religioase, și în coroborare cu implicarea tardivă sau chiar deloc a societății, se ascund indivizi care atentează la morală și la bunul simț, provocând grave crize societății civile și religioase.

⁴⁶⁷ În sediile M.I.S.A. au fost descoperite cantități impresionante de casete video având conținut obscen, precum și plante extrem de toxice destinate consumului de către membrii grupării, cf. Cotidianul de informație, *Evenimentul zilei*, Editura S. c. Expres S.R.L., București, colecția 2004.

⁴⁶⁸ Vezi cazul judecătorei Simona Lungu în casa căreia s-au desfășurat ședințe M.I.S.A., expus în emisiunea *Observator* a postului de televiziune *Antena 1*, pe 27 Oct 2004, de la ora 19,00.

IV.1.2. Doctrină

După 1989 Gregorian Bivolaru a început să țină conferințe despre teoria și practica Yoga în diferite orașe ale țării la care participau persoane aparținând diferitelor categorii socio-profesionale și mulți tineri. Aceste conferințe cuprind un ciclu de 7 ani, ce începe cu informații și practici comune din domeniul spiritualității indiene, cu accent pe yoga. Cunoștințele sunt aprofundate o dată cu anii de practică și vizează așa-zisa perfecționare spirituală a omului, aceasta prin practici yoga ce realizează echilibrul fizic, mental, psihic. Astfel, treptat omul ajunge la fuzionarea cu întreaga natură, cu universul și cu Dumnezeu.

Aceste aserțiuni vădesc caracterul panteist al doctrinei sectei, diferit de categoriile și realitățile creștine, occidentale, întemeiate pe relație, dialog, diferență. Astfel, M.I.S.A. are o doctrină distinctă, care propune adeptilor eliberarea de influențele negative ale societății moderne, în perspectivă creștină „mântuirea”, prezentând ca ultimă țintă integrarea spirituală în Absolut, acel „Absolut care în spiritualitatea brahmană definește divinitatea, concepută ca „un suflet universal” ce susține totul și care subsumează sufletul uman emanat din el⁴⁶⁹. Toate problemele umane sunt cauzate de despărțirea de Absolut, după care, în subconștientul său, omul aspiră. Supunându-se unor tehnici de meditație precis stabilite în doctrina M.I.S.A., dar și unor exerciții fizice împreună cu o dietă vegetariană, adeptul grupării devine conștient, „iluminat”, de caracterul himeric al lumii și inutilitatea demersurilor existențiale. Din acest moment adeptul poate fi numit un inițiat. Următoarea etapă este încercarea de a se integra în Absolut, prin renunțarea la sine și detașarea de valorile lumii, pe care o consideră depozitară a energiilor negative ce îi pot pune în

⁴⁶⁹ Diac. Prof.univ.Dr. Emilian Vasilescu, *op. cit.*, p. 208.

pericol „mântuirea” adusă de *guru*, respectiv Gregorian Bivolaru, a cărui ascultare este necondiționată.

Acesta dorește să impună lumii doctrina sa ca unică alternativă spirituală, uzând de tehnicile și mijloacele specifice, prezentată într-un limbaj cu noțiuni din spiritualitatea hindusă, cu precădere din șivaism, atipice pentru religia creștină și cultura occidentală.

Învățăturile „mântuitoare” răspândite de Gregorian Bivolaru își revendică originea cea mai veche posibilă de calculat, anume din doctrinele *shivaism*-ului cașmirian, religie ancestrală descoperită a fi practică de dravidieni, aspect confirmat prin descoperirile arheologice de la Mohenjo Daro și Harappa, în India. În concepția mișcării, Shiva reprezintă cea ipostază a lui Dumnezeu care se manifestă ca Mare Inițiator sau Mare Mântuitor al ființelor limitate și ignorante. Orice aspirație sinceră, frenetică către starea de eliberare spirituală este adresată, de fapt, acestei ipostaze mântuitoare a divinității, putând numele de Shiva-Cel bun și blând. Principalele izvoare din care Bivolaru și-a extras învățăturile sunt vechile scripturi caracteristice spațiului hindus, dar în special ale șivaismului cașmirian, considerat calea spirituală cea mai pură și mai elevată. Una dintre aceste lucrări, considerată de primă mărime este *Agama Śastra* – considerată o revelație directă de la Shiva, ce conține lucrările: *Śiva Sutra*, „o culegere de aforisme, lapidare și complet ermetice pentru neinițiat, care prezintă cele trei căi cardinale către eliberarea spirituală: Calea lui Shiva (*Shambhavopaya*), Calea lui Shatki sau Calea Energiei (*Shaktopaya*) și Calea ființei limitate (*Anavopaya*)”⁴⁷⁰, autorul ei fiind Vasugupta, considerat primul inițiat al acestei căi spirituale, care a trăit între sfârșitul sec. al VIII-lea și începutul sec. al IX-lea d.C. Acesta afirmă că nu el a scris *Shiva-Sutra*, ci

□

⁴⁷⁰ *Ibidem*.

a găsit-o scrisă pe o stâncă care s-a ridicat din apă și care s-a scufundat din nou sub ape, după ce a citi și memorat ceea ce era scris pe ea⁴⁷¹. *Malinivijaya Tantra, Vijnana Bhairava Tantra, Spanda Śastra*- expun doctrinele sistemului. Principală aici fiind opera lui Vasugupta – *Spanda Karika. Pratyabhijna Śastra* – include învățături de ordin metafizic, la un înalt nivel spiritual, fiind și cea mai puțin accesibilă. Alte lucrări importante sunt: *Ishvara Pratyabhijna* a lui Upaladeva și *Pratyabhijna Vimarṣini*, un comentariu al celei dintâi.

Doctrinile lui Bivolaru reprezintă o vulgarizare a vechilor idei shivaiste, combinate cu elemente din creștinism, singura noutate fiind introducerea pentru prima oară a conceptului de rezonanță în yoga⁴⁷², toate expuse într-o manieră adaptată spațiului european. Preceptele M.I.S.A., încadrându-se exact modului hinduist de a prezenta divinitatea, nu aduc nici o lămurire asupra originilor cosmice, pornind în prezentarea divinității doar de la simpla afirmare a existenței acesteia. În nici un caz Divinitatea nu este concepută ca o persoană în sensul învățăturii creștine despre Dumnezeu treimic. Însuși zeul Shiva nu este decât o manifestare a prezenței divinității, de altfel entitatea spirituală care deține toate calitățile la modul absolut. Atributele și calitățile zeului suprem sunt prezentate astfel: „Shiva marele zeu, este, cu diferitele sale simboluri și nume, în transcendența și imanența sa, inima shivaismului. Shiva este zeul care reunește toate contrariile, *coincidentia oppositorum*. El este marele creator și distrugător, marele ascet și yoghin și simultan iubitul divin ce este strâns unit cu

⁴⁷¹ *Ibidem*.

□

⁴⁷² Bivolaru înțelegând că nu toți adepții săi reușesc atingerea stării de integrare spirituală în Absolut a inventat o nouă teorie, cea a intrării în rezonanță spirituală cu Absolutul. O explicare a unor eșecuri în practicarea Yoga.

energia sa (*Shakti*), energie ce este identificată în particular cu zeițele Parvati sau Uma. El este cel mai neatins, Transcedentul – numit *anuttara* în *Trika*⁴⁷³ –, fiind simultan cel ce pătrunde cu ființa sa întreg cosmosul, Imanentul (*viṣvamaya*). El stă neclintit sub forma unui Yoghin pe vârfurile Himalayei sau dansează într-un ritm sălbatic dansul cosmic ce ține toate lucrurile într-o mișcare ritmică (*Nataraja*). El este deci idealul yoghinilor și modelul dansatorilor. Frumusețea sa depășește orice frumusețe pământească și, totuși, el este reprezentat ca plin și de cenușă, purtând un șirag de cranii, rătăcind prin locurile de cremație (*Kapalin*). El este Preamilostivul, Cel Blând (*Shiva, Shankara, Shambhu*) dar și cel teribil și înspăimântător (*Rudra, Bhairava*). El este stăpânul sufletelor, „bunul păstor” (*Paśupati*) și maestrul, *Guru*, ce prin simpla lui tăcere îi învață și îi iluminează pe cei înțelepți (*Dakṣinamurti*). El este zeul plin de forță creatoare masculină și el reunește în sine în mod desăvârșit masculinul și femininul (*Ardhanariṣvara*, aspectul androginal), prin transcenderea acestor diferențe. El aduce pe pământ apa vie a lui Ganga (miticul fluviu Gange) (*Gangadhara*) și tot el distruge la sfârșitul unei ere lumea cu focul său (*Tripurantaka*). El este moartea, marele timp

⁴⁷³ Sistem spiritual shivaist ce cuprinde mai multe școli doctrinare Cuvântul „trika” înseamnă în limba sanscrită „trinitate” sau „treime”, sugerând ideea esențială că absolut totul are o natură triplă. Putem exprima această trinitate prin: *Shiva* (Dumnezeu), *Shakti* (energia creatoare fundamentală) și *Anu* (individul, proiecția limitată a dumnezeirii) *Trika* cuprinde mai multe școli spirituale:

Krama - în sanscrită „proces”, „ordonare”, „succesiune ordonată”

Kaula (Kula) - în sanscrită „comunitate”, „familie”, „totalitate”

Spanda - termen care denumește Suprema Vibrație Divină Creatoare

Pratyabhijna - termen care se referă la recunoașterea directă a Esenței Divine.

(*Mahakala*) dar și învingătorul morții (*Mrityunjaya*). El are trei ochi (*Trilocana*, *Virupakṣa*), al treilea ochi din frunte fiind ochiul Înțelepciunii, prin intermediul căruia se transcende orice dualitate și cu care își privește plin de compasiune adoratorii. Și totuși el arde, ca un ochi de foc, lăcomia, transformându-l în cenușă pe *Kamadeva* (zeul erosului) care îl deranja în timpul meditației cu săgețile sale. Numărul trei are o importanță fundamentală în simbolistica lui Shiva căci simbolul său este tridentul (trișula), simbol la care se fac referiri sub diferite forme⁴⁷⁴.

Omul este o emanație a Spiritului Absolut, mitul creației neexistând în shivaism. Omul este plasat pe pământ în urma uneia din acțiunile lui Shiva (*pancakriya*): menținerea, disoluția, ocultarea și grația (*sthiti*, *saiihara*, *tirodhana*, *anugraha*), îndeplinite „ca din joacă”⁴⁷⁵. Școala Trika îl concepe pe Shiva ca Stăpânul Suprem (*Parameṣvara*), fiind Supremul Absolut (*anuttara*) și scopul ultim al căii mistice. Kshemaraja⁴⁷⁶ în *Parapraveṣka* afirmă următoarele: „În realitate, Stăpânul Suprem este pură lumină spirituală (*prakasha*) și această lumină este în esență pură conștiință (*vimarṣa*), fiind o străfulgerare a Eu-lui Absolut și liber ce își asumă simultan formele Universului, îl menține și îl animă iar apoi îl resoarbe din nou. Dacă nu ar exista pura conștiință, nu ar putea fi Dumnezeu care, astfel, ar fi doar un obiect lipsit de viață. Această conștiință luminoasă este desemnată de tradiție cu următoarele cuvinte: spirit pur (*cit*), conștiință absolută (*caitanya*), cuvânt transcendent, libertate deplină necreată, supremă fericire a Sinelui universal, liberă acțiune a

□

⁴⁷⁴ Material electronic, site-ul MISA, www.misa.ro, termen *Shiva*.

⁴⁷⁵ În terminologia șivaită sintagma „ca din joacă” încearcă să exprime ideea de ușurință în a crea a zeului Shiva, dar și că tot ce se întâmplă în univers ar fi un joc supervizat de zeul Șiva.

⁴⁷⁶ Autor de literatură șivaistă.

Creatorului, străfulgerare, esență, inimă, vibrație, (spanda). Iar această pură lumină, Eu-l suprem necreat, Stăpânul Suprem, este cel care își asumă diferite calități, luminează și se manifestă în univers cu ajutorul supremei sale energii, de la tattva⁴⁷⁷ lui Shiva și până la pamânt⁴⁷⁸. Lumea provine, printr-o vibrație, tocmai din această Energie, și anume sub forma unei transformări reale, nu iluzorii, întrucât ea reprezintă o conștientizare existențială din partea Ființei Supreme și întrucât tot ceea ce ține de aceasta este real, ci nu iluzoriu⁴⁷⁹. Omul în perspectivă M.I.S.A. este o persoană al cărei trup iluzoriu⁴⁸⁰ adăpostește spiritul emanat din Absolut, propriul spirit divin, Sinele Suprem (*Atman*), fiind de natură necreată (*Dharma-Kaya*). Apariția sa pe pământ este rezultatul voinței lui Shiva, aceasta producându-se dintr-odată, fără explicarea modalității și a momentului apariției sau a scopului pentru care a apărut. Spiritul Nemuritor - *Atman*, comun tuturor ființelor umane, este inseparabil de Spiritul Etern Infinit (*Paratman*), Spiritul universal al lui Dumnezeu. Toate percepțiile umane sunt iluzorii, efect produs de efemeritatea lumii, toate ființele și lucrurile obiective sunt niște imagini de vis sau care sunt produse printr-un act de magie (*Maya*). Nimic nu există cu adevărat decât Spiritul Etern Infinit, Absolutul. În această complicată ecuație creaționistă, omul, de fapt spiritul său (*purusha*), monada vitală fără formă și conținut, fără însușiri sau particularități⁴⁸¹, despărțit de Creatorul său, este într-o

⁴⁷⁷ Manifestarea prezenței zeului.

⁴⁷⁸ Material electronic, site-ul www.misa.ro.

⁴⁷⁹ Nicolae Achimescu, *India Religie și Filozofie*, p. 172.

⁴⁸⁰ Cf. doctrinei M.I.S.A., atât trupul cât și mintea, fiind compuse din cele cinci elemente fundamentale (respectiv :pământul – Prithivi Tattva; apa – Apas Tattva; foc – Tejas Tattva; aer – Vayu Tattva: eter – Akasha Tattva), care sunt efemere, la rândul lor, sunt tranzitorii.

□

⁴⁸¹ Nicolae Achimescu, *India. Religie și Filozofie*, p. 128.

permanentă suferință. Pe acest fond singura explicație admisă este reîncarnarea, pentru care și M.I.S.A. aduce diferite argumente⁴⁸². Rezolvarea acestei suferințe este integrarea în Absolut, redescoperirea dimensiunii divine a omului cu. Împlinirea acestui deziderat se atinge prin studierea în primă fază a doctrinelor M.I.S.A., urmată de hotărârea practicării Yoga spre atingerea Absolutului.

⁴⁸² Doctrina M.I.S.A. susține următoarele: „Reîncarnarea nu este o credință, o teorie sau un subterfugiu psihologic în fața finalității sinistre care este moartea Ea este un fenomen guvernat de legi precise care ne permit o mai bună înțelegere a drumului pe care îl parcurgem în viețile noastre succesive. Înțelepții Orientului afirmă că pentru cunoașterea adevărului ce se ascunde în noi este necesară asimilarea a trei discipline care nu sunt foarte accesibile Occidentului: concentrarea, contemplația și meditația. Numai așa ne-am putea aminti cine suntem noi cu adevărat și, într-una dintre etapele acestui demers inițiativ, ne-am putea aminti viețile noastre anterioare. Veți spune că în urma unor astfel de experiențe ați putea deveni o persoană care reunește mai multe identități, mai multe personalități. Dar oare nu este așa? Nu simțim de nenumărate ori acele multiple euri din noi care deseori ne produc contradicții în propria ființă? Avantajul ar fi însă că ne-am aminti toate aptitudinile trecute și toate experiențele pe care le-am avut într-o altă viață și am putea avea, astfel, acces la o memorie colosală care ne-ar putea transforma în supraoameni. În plus, am avea șansa imensă să intuim că dincolo de toate aceste personalități care se schimbă de la o viață la alta, ceva din noi rămâne întotdeauna neschimbat, acea scânteie luminoasă, Sinele divin care este, de fapt, adevăratul nostru Eu. Ca în orice demers științific, și în cazul reîncarnării există o serie de argumente care pot susține această teorie milenară. Iată părerea noastră: O ordine cu adevărat morală presupune în mod necesar ideea unei vieți anterioare vieții actuale. Altfel, nu este posibil de explicat inegalitatea șanselor, diversitatea tulburătoare a situațiilor morale și a destinului individuale. Trebuie admis că faptele bune sau rele dintr-o viață anterioară sunt cauza destinului actual al omului. Altfel, aceasta s-ar datora fie întâmplării, fie unui Dumnezeu nedrept. Reîncarnarea este, deci, necesară pentru a da omului o explicație satisfăcătoare despre el însuși și despre viața pe care o trăiește. De multe ori, oamenii se întreabă „de ce mi se întâmplă tocmai mie”? Puțini știu însă că nimic nu este întâmplător, totul este o necesitate care are la bază legea universală a karmei. O ordine cu adevărat morală a lumii presupune în mod

Odată ce a luat hotărârea de a se integra în mișcare, adeptul va începe inițierea, după ce a depus cele trei *tapas-uri*: al sărăciei, al castității - care implică fie abținerea activă, fie continența sexuală perfectă - și al dăruirii întregii sale existențe numai lui Dumnezeu⁴⁸³. Un așa zis botez care să marcheze intrarea în grupare lipsește cu desăvârșire, ceea ce contează este hotărârea luată, socotită a fi imbold divin, începutul iluminării spirituale, adeptul intrând în rezonanță cu energia Spiritului Suprem

IV.1.3. Practici religioase, organizare

M.I.S.A. propune adeptilor săi, ca mijloc de integrare spirituală în Absolut, Yoga integrală, care cuprinde toate sistemele yoghine cunoscute, după cum urmează:

Hatha yoga - cea mai cunoscută formă de yoga din Occident, fiind bazată pe echilibrarea polarităților fundamentale ale ființei, a energiilor solară - *ha* și lunară - *tha*, având ca scop stăpânirea cât mai perfectă a corpului fizic, redobândirea sau menținerea sănătății, controlul cât mai deplin al energiilor vitale.

Karma-Yoga are ca scop armonizarea la unison cu Supremul Absolut prin activitate, în care rezultatul sau fructele acțiunii sunt consacrate în totalitate Divinului. *Bhakti-Yoga*,

necesar ideea unei vieți după această viață. Dacă n-ar fi așa, atunci cum va veni acea recompensă liniștitoare, pe care atâția oameni o așteaptă în mod îndreptățit? Cum se poate ajunge la dezvoltarea perfecțiunii morale a omului, dacă posibilitatea unei alte vieți nu-i este acordată? Această doctrină îi permite deci omului să oprească tulburarea ordinii mondiale și, în cele din urmă, să scape de eternul ciclu de renașteri”, cf. Material electronic, site-ul www.misa.ro.

⁴⁸³ *Ibidem*.

realizarea iubirii universale, a abnegației și dăruirii necondiționate față de Dumnezeu.

Raja – Yoga are ca scop fuziunea cu mentalul cosmic, vizând amplificarea puterii minții, controlul turbioanelor mentale, trezirea celui de-al treilea ochi (Ajna chakra).

Jnana – Yoga a fuziunii depline cu anumite sfere de forță infinite ale Universului.

Mantra – Yoga a punerii în rezonanță, prin intermediul anumitor sunete imitative, cu diferite energii subtile ale Universului.

Tantra – Yoga care vizează expansiunea extremă a câmpului conștiinței, integrând o gamă complexă de procedee și tehnici, integrând printre altele activitatea sexuală în scopul accelerării evoluției spirituale prin transmutarea și sublimarea potențialului creator sexual, atât la bărbat cât și la femeie.

Kundalini – Yoga a trezirii și orientării ascendente a puterii colosale (energia fundamentală a ființei umane) ce există în stare latentă la baza coloanei vertebrale în *Muladhara chakra - Kundalini Shakti*.

Yantra - Yoga a fuziunii telepatice cu anumite energii sau sfere de forță ale universului prin intermediul anumitor desene geometrice special concepute și revelate pentru aceasta.

Laya Yoga vizează distrugerea identității individuale și realizează fuziunea, cu cosmosul, o identificare a microcosmosului cu macrocosmosul⁴⁸⁴.

Practicarea Yoga va produce unica revelație reală și valabilă, *Samdadhi*, starea de extaz divin, ruperea oricărui contact conștient cu lumea înconjurătoare, realizarea stării de conștiință supremă că omul este parte a Spiritului Universal, Absolutul, și că tot ce i se întâmplă pe pământ este rezultatul

⁴⁸⁴ Gheorghe Istodor, *op. cit.*, p. 46-61.

karmei sale⁴⁸⁵, dar pe care o poate influența⁴⁸⁶, corectându-o ca să oprească roata reîncarnărilor succesive. Adeptul M.I.S.A. poate conform acestei concepții să intervină în legea naturală nescrisă (*dharma*), fapt posibil dacă admitem că din această perspectivă omul este o părțicică de divinitate. El se întoarce în timpul existențelor sale anterioare și corectează în bine faptele negative prin energia pozitivă acumulată în această viață, sau poate influența existențele viitoare dacă nu a reușit să se integreze deplin în Absolut, oprind astfel lanțul reîncarnărilor. Practicarea Yoga se face etapizat, în funcție de performanțele spirituale individuale.

Etapele sunt:

A) *Asana* (postura) - Există două tipuri de posturi - *asana*:

a) *dinamice* care sunt foarte diferite și comportă deseori anumite grade de dificultate în abordare. Scopul lor este sănătatea corpului fizic și echilibrarea energiilor ființei.

b) *statice*, numite și posturi meditative, multe dintre ele fiind utilizate în practica meditației și având ca scop captarea energiilor cosmice prin intermediul centrilor de forță și revigorarea ființei, în principal la nivel fizic și eteric.

B) *Dharana* sau concentrarea mentală, o stare de concentrare mentală perfectă, care implică focalizarea întregului potențial al atenției asupra obiectului ales, o perioadă determinată de timp, fără a forța sau a lăsa să apară o stare de tensiune mentală.

C) *Dhyana* - meditația.

⁴⁸⁵ Legea cauzei și a efectului, altfel spus ceea ce ni se întâmplă în această viață este urmarea felului în care am trăit în viața sau vietile anterioare.

⁴⁸⁶ Doctrina mișcării susține că „toate efectele acțiunilor noastre trecute (*Karma*), din care se naște durerea, suferința și mizeria sunt inevitabile și proporționale”. Aceste efecte dureroase pot fi „arse” și anihilate de yoghini perseverenți printr-o adecvată focalizare la nivelul centrului secret de forță (*Ajna chakra*).

D) *Samadhi* sau starea de supra conștiință care reprezintă starea glorioasă și stadiul final al căii spirituale M.I.S.A., asemănată de adepți cu *sathori* în practica zen, *nirvana* în budism sau starea de îndumnezeire în creștinism.

Tot în practica Yoga se recomandă exercițiul sexual care este două tipuri: abținerea totală sau continența sexuală, pentru a se atinge sublimarea spiritului. Aici trebuie spus că orgiile sexuale în grup se motivează prin renunțarea la sinele fizic și demonstrarea capacității de fuzionare spirituală cu grupul, urmărindu-se atingerea extazului prin forța de a respinge sexul ca necesitate.

Adepții mișcării consideră că urina umană înmagazinează trei elemente (*dasha*) necesare dezvoltării spirituale⁴⁸⁷. De aceea, adepții mișcării sunt sfătuiți să-și bea propria urină. De asemenea, din considerente morale evită consumul de carne, fiind vegetarieni.

Starea de desăvârșire în practicile M.I.S.A. culminează cu capacitatea de retragere totală din modul de viață al lumii, prin însingurare și viețuire în stare vegetativă.

Spiralele *yang*, denumite de unii cercetători, liturgia M.I.S.A., sunt un exercițiu spiritual în care adepții se înlănțuiesc ținându-se de mâini, încercând să intre în rezonanță cu Absolutul, pentru a transmite energii benefice, menite să înlătore sau să amâne posibilele cataclisme planetare, și să întârzie sfârșitul lumii, considerat ca iminent. Desfășurarea lor se petrece în natură, la munte sau la mare, primăvara și toamna,

⁴⁸⁷ www.misa.ro: „apa corporală” sau forța vitală responsabilă de structurarea elementelor în corp, Pitta - „focul sau căldura corporală”, respectiv forța vitală care guvernează metabolismul, iar Vata - „aerul corporal”, respectiv forța vitală care guvernează orice mișcare din corp. Funcțiile celor trei dosha *Kapha*, *Pitta*, *Vata*: stabilitate, căldura corporală, mișcare, lubrefiere, digestie, respirație, pulsațiile inimii, rezistența corpului, foame și sete, funcții motorii și senzoriale, iertare, inteligență, adaptabilitate.

fiind o acțiune obligatorie pentru toți membrii.

O altă practică este izolarea temporară de societate, cel puțin o dată pe an, în locuri propice meditației și practicării sexului în grup, în deja celebrele *ashram-uri*. Tot ca o practică specifică este și abandonarea relațiilor cu oameni care pot pune în pericol, prin energiile lor negative, progresul spiritual, chiar dacă ar fi membri ai familiei. De aici decurg grave implicații familiale, morale și sociale.

Pentru mediul teologic ortodox, manifestările grupării au reprezentat o nouă și repetată provocare la reflecție spre găsirea de metode și mijloace în a contracara efectele nocive spiritual ce se pot răsfrânge asupra credincioșilor ortodocși, a fiilor Bisericii lui Hristos. Coruperea minorilor, îndepărtarea acestora de familii, orgiile sexuale în grup, consumarea de substanțe dăunătoare sănătății, promovarea de materiale video având caracter obscen, substituirea specialiștilor medicali, tulburarea ordinii și liniștii publice, sunt doar câteva din acțiunile imorale și antisociale săvârșite de adepții M.I.S.A.

Este neîndoios că trebuie să încercăm descoperirea cauzelor generatoare ale unor astfel de conflicte în chiar interiorul grupării. Observarea dinăuntru mișcării este obstrucționată de caracterul sectar al relațiilor cu ne-membrii, de disciplina arcană existentă între adepți, dar putem avea o percepție destul de obiectivă asupra cauzelor, analizând noua mișcare religioasă prin prisma studierii elementelor caracteristice structural grupării, rezultate din observarea faptelor. Pentru ca o persoană interesată de această mișcare să poată participa la ședințele M.I.S.A. trebuie, mai întâi, să parcurgă un ciclu de instruire de un an, fiind prezentă la conferințele de inițiere și plătind taxele.

Ca mai toate grupările neoreligioase, M.I.S.A. deține structuri organizatorice care îi conferă identitate, desigur fără ca acestea să fie prea originale. Și doctrina și practicile M.I.S.A. sunt de fapt o reluare în registru propriu, destul de

alambicată, a unor precepte religioase din spațiul hindus, îmbinate cu metode medicale neconvenționale din arealul tibetan.

M.I.S.A. nu stabilește vreo ierarhie în exercitarea cultului, dar propune pentru desăvârșirea membrilor alegerea unui *guru* dintre practicanții ajunși pe o treaptă spirituală avansată, în acest sens având structurat un profil al maestrului. Convinși că timp de milenii shivaismul cașmirian, pe care de fapt gruparea îl promovează, a fost transmis de la maestru la discipol, consideră această metodă ca fiind cea mai sigură și de succes, pornind și de la ideea că singur guru poate să conducă pe ucenic spre atingerea Absolutului, după metoda care este cea mai potrivită. Alegerea unui maestru spiritual este considerată obligatorie și presupune ascultare necondiționată motivată astfel: „Datorită faptului că fiecare ghid spiritual sau *guru* (*gu-întuneric, ru-lumină n.p.*) își conduce personal discipolul la realizarea *Sinelui suprem divin*, pe o cale proprie care se potrivește cel mai bine persoanei în cauză, discipolul trebuie să își găsească propriul maestru și apoi, odată recunoscut, să se dedice lui până la capăt. Nu este vorba de fanatism sau de vreo formă de prozelitism, așa cum ar avea tendința să creadă unii, ci doar de o tradiție străveche autentică, verificată în timp și care a dat rezultate. Maestrul spiritual -*guru*- fiind unicul nostru ghid pe Calea care duce la eliberarea spirituală, despărțirea noastră de el înainte de a fi atins cu adevărat iluminarea divină, ar fi o cauză de regret.

După ce și-a ales maestrul spiritual *-guru-*, el trebuie, (adeptul M.I.S.A., n.p.), pe cât posibil, să renunțe în totalitate la ego-ul său și, apoi, trebuie să urmeze cu multă conștiinciozitate învățătura tainică ce îi este oferită de maestrul său spiritual *-guru*⁴⁸⁸.

Chiar pe Iisus Hristos adepții grupării îl consideră un „iluminat”, „un mare inițiat”, un *guru*, care ar fi cunoscut shivaismul în India, conform unui presupus document aflat la mânăstirea lamaistă Himis din Tibet. Exercițiile spirituale sunt efectuate sub supravegherea unui conducător, ales de către șefii grupării, de obicei un membru cu state vechi la mișcare, destul de avansat în cunoașterea doctrinelor și practicilor specifice.

Instructorii pentru inițiere sunt membri aleși cu precădere dintre adepții cu studii superioare, foarte buni cunoscători ai întregului ansamblu doctrinar, vorbitori de limbi străine și cu posibilități financiare considerabile.

Administrativ, M.I.S.A. este condusă de un președinte, are un director economic și diferiți administratori, în fond comportându-se ca orice asociație fără scop lucrativ. Cunoscutele *ashram-uri*, clădiri în care se efectuează exercițiile spirituale, aparțin în general unor membri ai grupării care le administrează și le pun la dispoziția celorlalți adepți. Nu putem vorbi despre o arhitectură specifică, poate doar de numeroasele afișe uriașe din interior care prezintă scene sexuale.

⁴⁸⁸ *Ibidem.* Și la acest punct există motivații destul de puerile și contradictorii: „Străinul întreabă care este drumul pe cel care știe acest drum. Învățat de cel care cunoaște, el nu se rătăcește. Într-adevăr, aceasta este binecuvântarea înțelepciunii; el găsește calea care duce drept înainte” *Rig Veda, X. 32,7*. Pe de o parte se recomandă propriul parcurs spiritual, iar pe de alta se propune dependența de un maestru.

IV.1.4. Impactul asupra societății contemporane

Încă de la primele contacte ale mișcării cu societatea românească, aceasta a fost percepută ca o nouă mișcare religioasă cu pronunțat caracter negativ. Membrii acesteia pătrunzând în conștiința publică drept băutori de urină, practicantși ai depravării, instigatori la dezordine, atentatori la bunul simț, corupători de minori, într-un cuvânt oameni cu un comportament deviant. Redăm în continuare câteva dintre reacțiile societății românești:

a) urinoterapie și sex cosmic; Gregorian Bivolaru susține că aplică metode de Tantra Yoga, cu care a câștigat adeziunile a mii de români de diverse vârste, profesii și categorii sociale. El a fost de nenumărate ori acuzat, printre altele, de corupere sexuală și de faptul că își obliga adepții să practice urinoterapia, sexul în toate modurile, inclusiv în grup, și perversiuni sexuale. Unul din marile scandaluri în care a fost implicat așa-numitul guru, „Grig” sau „domnul profesor”, așa cum i se adresează discipolii, este acela că le-a cerut adepților ca în fiecare dimineață să-și bea urina pentru a se purifica, practica urinoterapiei degradantă uman, moral, cu efecte grave asupra sănătății psihice și corporale.

Un alt scandal în care a fost implicată mișcarea s-a petrecut în 1999, când, la Sala Palatului - București, sub patronajul lui Bivolaru, yoghinii au realizat un spectacol de strip-tease și orgii sexuale - denumite de ei „sex cosmic” care a declanșat protestele studenților creștin-ortodocși și, în general, ale românilor de bună-credință, cu o viață umană normală, agresată evident și în spațiul public de mulți perverși și deviați moral și social.

b) Liderul sectei, după 1990 odată cu schimbarea regimului politic și a noilor așteptări, uzurpând speranța eshatologică creștină în Mântuitorul Hristos, se autointitulează „Dumnezeu pe pământ” sau „noul Mântuitor”, lucru de care adepții săi sunt

absolut convinși. Însă prin dezertările unor adepți care au făcut publice practicile scandaloase din mișcare, „Grig” a reușit să dobândească o notorietate „neagră”, de fapt fața sa adevărată, degradantă biologic, imorală, antictreștină prin tratamentul cu urină, sexul în nenumărate feluri și în grup, propovăduirea iubirii libere, a incestului, fără ami ține seamă de porunca Decalogului – „Să nu fii desfrânat” - a părăsirii familiilor și a vieții sociale și profesionale etc., motivația inoculată lor fiind „integrarea” în absolut. M.I.S.A. a produs tragedii familiilor părăsite de membrii mișcării, mulți dintre ei intelectuali, mai ales femei, în general studente sau absolvente de Filosofie, Psihologie sau Medicină, și tragedii lor personale, fiind notorii cazurile de îmbolnăviri psihice irecuperabile sau nenumăratele sinucideri datorate acestor „învățăturei”.

În martie 2002, la aniversarea a 50 de ani ai lui Bivolaru s-a organizat „spectacolul” de la Sala Polivalentă ce a inclus demonstrații „live” de sex colectiv făcute de membrii M.I.S.A., atrăgând atenția autorităților de resort urmate apoi de arestarea liderului, perchezițiile la proprietățile sectei, fuga lui Bivolaru din România.

Situația financiară a mișcării a evoluat surprinzător. Începând cu 1996, Bivolaru a cumpărat în Ferentari – București - aproximativ 30 de proprietăți pe care a început să construiască ashram-uri care îi adăpostesc pe discipolii veniți din toată țara. Imperiul imobiliar al sectei M.I.S.A. este însă mult mai întins, cuprinzând clădiri în București și în țară, chiar blocuri întregi în unele zone.

c) Mișcarea inoculează mesaje subliminale prin care se declanșează psihoză colectivă. „Mai sunt două luni până la un cutremur de proporții” – acesta era anunțul cu care mai mulți yoghini ai lui Bivolaru au terorizat capitala în toamna anului 1997. Poliția a depistat atunci patru băutori de urină care au împrăștiat astfel de manifeste în tot orașul, creând panică în rândul oamenilor. Unii dintre cei care au citit îngroziti aceste

prevestiri ale unui cutremur de amploare au sesizat Poliția și i-au reclamat pe tinerii care făceau propagandă. După ce polițiștii au descins la sediul M.I.S.A., ofițerii de la Secția 25 au realizat că nu știu la ce articol din Codul Penal se încadrează fapta, acesta fiind motivul invocat pentru care au eliberat pe cei reținuți, cerându-i doar lui Bivolaru să își ia angajamentul că nu va mai răspândi astfel de zvonuri.

d) Mișcarea numește pe Fiul lui Dumnezeu, „Hristos Yoghini”, coborând pe Dumnezeu-Omul, singurul Mântuitor la nivelul diferiților yoghini, un sincretism relativizant, un aspect al doctrinei sectei inacceptabil din perspectivă creștină. Un fost adept, Silviu A. declară în acest sens: „Într-o zi instructorul ne aduce în sală un număr de fotografii tip poster cu cei mai renumiți maștri yoghini fiecare cu titlul său, dar printre ei Hristos!!! Hristos yoghin!? Eu știam că Hristos e Dumnezeu! Aud pe acolo, pe la instructor, ca ar fi o reîncarnare a lui Rama-Krishna, unul dintre cei mai îndrăgiți maștri indieni care a ajuns la desăvârșire pe calea Tantra Yoga, un stil de yoga prin care se ajunge la desăvârșire prin contact sexual! Nedumerire totală. De asemenea, și experiențele în grup. Erau foarte mulți care în timpul exercițiilor scoteau niște zgomote urâte și cădeau leșinați. Instructorul ne spunea că sunt neelevați, adică sunt necurați la anumite centre de forță, care reprezintă anumite niveluri de elevare spirituală, după părerea lor, și că nu trebuie să ne tulburăm. Aceste exerciții le învățăm și practicăm acolo în grup și fiecare singur acasă. Aveam ședinte de meditație la ore fixe, pe care trebuia să le facă fiecare acasă, fiind controlate telepativ de la distanță de instructor sau chiar de la București de Bivolaru, din câte am înțeles”.

e) Manipularea psihică, mentală a adeptilor este de fapt obiectivul liderilor, aceasta în vederea anihilării personalității membrilor, a depozitării de bunuri materiale pentru îmbogățirea mai marilor mișcării, „un fel de vrajă” cum declara o adeptă, Maria C.: „În afara cursurilor apăreau și reviste de

yoga. E suficient să citești și să știi ce fel de yoga se face la noi: Tantra Yoga. Sigur, se învață și asana - posturi care fac parte din Hatha Yoga, și Laya Yoga, dar ceea ce se face mai mult e Tantra Yoga. Bogat ilustrată cu fotografiile ale basoreliefurilor de pe templele tantrice, cu tot felul de fotografii care ar putea apărea cu succes într-o revistă pornografică. Este și un interviu cu Bivolaru care are și o concluzie desenată; este schițat un diavol așezat cu spatele, care privește satisfăcut și superior spre o femeie care este în fața lui întinsă pe jos, sfârșită de puteri, având pe față o urmă de extaz. Deosebit de sugestiv, desenul este pus, așa cum spuneam, în loc de concluzie și ca un argument hotărâtor. Am vorbit cu mai multe persoane care au practicat yoga și nici acum nu pot să-mi explic un lucru...: e un fel de vrajă sau poate altceva, care te face să nu vezi, la început, decât lucrurile care-ți plac, urmând ca încetul cu încetul să le accepți și pe celelalte, pe care atunci nu le-ai văzut sau nu le-ai înțeles, sau ai spus că nu sunt importante. Târziu mi-am dat seama, după aproape trei ani, cu ajutorul unor prieteni, că Dumnezeu este unic și că cel mai frumos și adevărat lucru poate fi găsit în Ortodoxie”.

IV.1.5. Concluzii

M.I.S.A. este o structură neopăgână de neconceput pentru creștinul de astăzi, ce propune o doctrină idololatră despre un Absolut iluzoriu în contradicție totală cu Treimea Creatoarea și mântuitoarea oamenilor și a lumii, întoarcerea la sclavia sexuală în loc de eliberarea de patimile care înrobesc și deschid spre posedarea demonică, depersonalizând umanul și destructurând familie, structuri sociale și profesionale, un atentat la valorile creștine și sociale consacrate. Este de inexplicabil religios, cultural impactul pe care doctrinele și practicile grupării îl au asupra intelectualilor tineri, mai ales că majoritatea lor provin din familii de creștini, ceea ce necesită

un misionarism ortodox intens, structurat doctrinar, experiență a rugăciunii și participare la ritmul și la viața liturgică a Bisericii în comunitățile locale.

Propunerea M.I.S.A. de a rezolva problemele existențiale ale omului se reduce la propunerea și complacerea în hedonismul frumos aparent dar fals total în conținutul ideatic și practicile scabroase ce degradează până la limite inimaginabile persoana umană. Totul se reduce la dimensiunea imanentă a vieții, „aici și acum” preferat de omul post-modern, fără rădăcini, animat de o încredere oarbă în propriile forțe de a descoperi divinitatea printr-un parcurs riscant, improvizat cu practici și experiențe pseudoreligioase, nu prin parcursul cu Cel ce este Calea, Adevărul și Viața, Hristos, Dumnezeu-Omul.

Rezultatul este atașarea cu ușurință de uzurpatori ai autenticei religii, șarlatani fără scrupule și perversi ce incită prin patimile de care sunt cuprinși la socializarea de practici și învățături anticreștine, antiumane și antisociale, la care aderă din nefericire și persoane cu statut intelectual și cultural, profesional și social.

Fără a fi absolut deloc original, Bivolaru, fascinat de practicile sexuale propuse de metodele Tantra Yoga și Laya Yoga, propagă într-o Românie sociologic cu o populație majoritar ortodoxă, 87%, dar cu participare la cult și la viața reală a Bisericii cu mult mai reduse, vechiul șivaism cașmirian, ale cărui doctrine le expune într-o formă accesibilă felului de a gândi european și creștin. De departe o credință păgână, șivaismul promovat de Grigorian Bivolaru, se adresează în special celor dornici de nou, de senzațional, de o proprie experiență religioasă care se dovedește falsă și nefastă, care este apostazie de la Hristos-Lumina lumii și Biserica Sa, autoexcludere din orizontul harului și iubirii divine, cădere radicală în întuneric spiritual, pesesiune demonică, o cale anticreștină.

Tragismul demersului său rezidă în dramele familiale și

sociale pe care le provoacă, instigând fâțiș la înstrăinarea de familie, la despărțirea de structurile actuale ale societății. Organizată ca o instituție paramilitară, mișcarea a provocat destule neplăceri societății românești. Practicarea Yoga este o interfață adoptată pentru a beneficia de libertățile religioase prevăzute de legile moderne ale statului român. Ultimele scandaluri provocate de grupare, au scos la iveală multe acțiuni din sfera penală. Reacția autorităților a fost destul de tardivă, iar societatea a reacționat insuficient, în vederea combaterii și stopării acestui fenomen.

Biserica Ortodoxă îndeamnă și avertizează pe credincioșii săi, cu privire la fenomenul distructiv propagat de această mișcare neoreligioasă, străină total de etosul creștin și român.